

Η γλώσσα στα Σέρρας Αντιλεξικό

Ευρετήριο:

A 1, B 7, Γ 8, Δ 11, E 14, Z 18, H 19, Θ 19, I 20, K 21, Λ 28, M 30, N 35,
Ξ 36, O 38, Π 39, P 46, Σ 47, T 53, Y 56, Φ 57, X 60, Ψ 62, Ω 63.

Αα

1/400 της οκάς: *δράμι*
25η Μαρτίου: *Βαγγιλισμός*
άβγαλτος στη δουλειά (μτφ.):
ουμάδ(ι)
αβγό που μένει μόνιμα στη
φωλιά: *προυσφώλ(ι)*
αβγοκόβω το φαγί: *ξεσύνω,*
ξιστόνω, ξιστήνω, στόνω
άβμυξ: *λαμπύκος*
αβοήθητος: *αβόθστος*
αγαθό: *χαϊρ(ι)*
αγάπες: *κοινά τραπέζια*
αγαρία: *αγκαριά*
αγγείο της κουζίνας: *αγγειό*
Άγγελος, κύριο όνομα: *Άγγι-*
λούης
άγγελος: *άγγιλος,*
αγγέλη: *μπουλούκι*
αγενής: *άπραγος*
αγιασμός: *αγίασμα, αγίασμα*
μέγα,
αγιάδ(ι): *γιάδ(ι), γιάδάρ,*
γιάδαρνός, -νή, -νό
Άγιοι τόποι: *χατζήληκ'*
άγιοι: *αγίοι*
αγκάθι: *μπότσκα, μποτσκίδες*
αγκάθι: *σαλί*
αγκαθωτός θάμνος: *σαλί*
άγκιστρο για κρέμασμα: *τσι-*
γκέλ(ι), τσιγγέλ'
αγκλίτσα: *τικουρλίγκα*
αγκυλώνω: *μποτσκόνω, μπο-*
σκόκονωμι
αγναντεύω: *αγναντεύου*
άγονος: *στείρους, στύβου*
αγορά : *πλατέα*
αγορά, λαϊκή αγορά: *παζάρ'*
αγορά: *κερβάν'*
αγορά: *τσιαρσί*
αγόρασμα : *ξιαγουρασμός*
αγορασμένο μαλλί για πλέξιμο:
μαλλάκ(ι)
αγοραστής: *μουστιρής*

αγοροκόριτσο, : *πόρτσους*
αγουνιέμι: *γουνιέσι, (μη)*
άγουρο πεπόνι: *ξυλάγουρου*
αγουροξυπνημένος: *μαχμουρ-*
λούς
άγουρος: *άγουρους*
άγρια ραδίκια: *πικραλίδες*
αγριεύω: *αγρεύου, τζινάου,*
τζινιάρκους, -ρκ(η), -ρκου
άγριο ζώο: *ζιάπ(ι)*
άγριο: *τσαμίς'κο*
αγριογούρουνο: *αγρόγρουνο*
αγριοδάφνη: *ταφλάν'*
αγριοκύμινα: *γκάρβους*
αγριολούλουδο: *αντρουπή,*
αγριόπαπια μικρή: *μπιρίκ(ι)*
αγριόπαπια είδος:
πρασ(ι)νουκέφαλους
αγριόχορτου είδος: *μουχρίτσα,*
ριπανίθρα
αγροίκοι: *μαμούτια*
αγρόπετρες από ποταμό: *τσαϊ-*
ρίσις πέτρις
αγροφύλακας: *δραγάτης, ντρα-*
γάτς
αγύριστο κεφάλι: *κιουτιούκς, -*
κσα, τσικίτ κιφαλής
αγύριστος: *αγύρστους*
αγωγή: *τερμπιές*
αγωγή, αγωγήτης: *κιράς, κιρα-*
τζής, κυρατζής
αγώνας δρόμου: *κουσί, κου-*
σέδου
αγωνίζομαι: *αγουνιέμι, -νιούμι,*
αγουντστούς
αγώνισμα της λιθοβολίας:
πέτρα
αγωνιό: *αγουνιούμι*
αδαής: *ατζαμής*
αδειάζω: *ξεμποσιαντάω*
άδειος άνθρωπος: *κουβάς*
άδειος λίγο: *ξιάδειους*
άδειος: *μπόσικος*

αδένες των ζώων: *γλυκάδια*
αδερφή: *δερφή, διρφή.*
αδερφός, -ή: *καρντά(η)ς, -*
ντασίνα
αδιάβροχο φτηνό: *μουσαμάς*
αδιάθετος: *ανήμπορος*
αδιαφορία εκφράζει: *τσιακ*
μαρή μαρή
άδικα: *τζιαμπαντάν, χαράμ(ι)*
άδικο πρόστιμο: *τζιριμές, τζιρι-*
μιτώ
αδικώ: *αδικεύου*
αδράχτι: *αδράχτ'*
αδύναμος: *τσελίμ*
αδυνατίζω υπερβολικά: *ρέβω,*
έριψα
αδύνατο άτομο: *στιγνάδ(ι)*
αδύνατος (υβρ.): *καψουριζιά*
αδύνατος ή άσαρκος (μτφ.):
ψειριάρκους, -κ(η), -κου
αδύνατος: *ταίρους, τσιρούτκους,*
-τκ(η), -τκου, τικνιφέ(η)ζς, -
ζου, -ζ(ι)κου, τσακνιάρς, -ρου,
-ρκου, λιανός, -νιά, -νό, ντιλι-
κάτους, ζαϊφής, ζαϊφικο.
αέρας : *χαβός*
αέρας δυνατός: *ντουμάν(ι)*
αέρας ελαφρώς κρύος: *απόι*
αέρας χωρίς σταθερή κατεύ-
θυνση: *παλαβουαέρας*
άεργος: *αλιάκς*
αερίζομαι μετά από ιδρώμα:
ζιανάβου
αηδόνι: *μπιλμπιλ*
άηχη πορδή: *πούφνα, ζούφια*
αθέριστος: *αθέριστους*
άθλιος: *αφουρισμένους*
αιδοίον της γυναίκας: *μνι*
αιθέρας: *αθέρας,*
αίθουσα υποδοχής: *κάμαρα*
καλή
αίμα της παρθενίας στο νυφικό
κρεβάτι: *σ(η)μάδια*

αίμα: γαίμα
 αιμοβόρος: μουβόρους
 αιμορροΐδες: ζουγάδεις
 άντε: όντε!
 αισθάνομαι σουβλιές: λοχεύω
 αίσθημα της απείρας: λιακ
 αίσθηση από πρήξιμο: φλό-
 γουσ(η)
 αίσθηση για κατούρημα: κα-
 τρήματα
 αίσθηση πνιγμού ή ασφυξίας:
 στούπουμα
 αίτηση: άρτζι, αρτζουχάλ'
 αιχμάλωτος της Βουλγαρίας:
 ντουρντουβάκι(ι)
 αιχμή: μύτ(η)
 ακαθαρσία: γκιουρλούκι, μπο-
 κλούκι
 ακάθαρτος ηθικώς, υλικώς:
 μουρδόρης
 ακανές: ακανιές
 ακατάστατα: μοντάρα
 ακατάσχετος επιθυμία: πρι-
 μούρα
 ακέραιος: ακέργιους
 άκεφη: κακοφανισμένη
 άκεφος: ανήμπορος
 ακίδα της βουκέντρας: ζζουνί
 ακινητοποιηθέν κεφάλαιο:
 δεμίρ-μπας, ντεμίρ-μπας
 ακόλαστος: σικλιμές
 ακολουθία των Χαιρετισμών:
 χιρουνύφια
 ακόλουθος: καβάσης, κουλαού-
 ζους
 ακολουθώ κατά βήμα: κατα-
 πουδιάζου
 ακόμα: κόμ', κόμα
 άκομψος: μπατάλ(η)ς, μπατάλης
 ακονίζω: ακουνάου, -ώ, ακουνί-
 ζου, ακόντζα, ακόντσα, ακόν-
 τζμα.
 ακόντιο: τζιρίτι
 ακούγομαι σε σκάνδαλα: ζια-
 κούουμι
 ακούσια εκσπερμάτωση στον
 ύπνο: ρεύσ(η)
 ακούω άλλα αντί άλλων: πα-
 ρακούω
 ακούω: ακούου, άκουι, άκσα,
 άκουσιτι.
 άκρες στημονιού στην άκρη
 υφαντού: ξέφτια
 άκρη: άκρα, άκρια.
 ακριβώς στη μέση: καταμισιού

ακριβώς: ταμάμ, τάσταμαμ,
 τζάστ
 ακριβώς: ώδι, όδι.
 ακρίδα: καλκατζάς, καλκάτζος
 ακροβασίες: τζαμπαζλήκια
 ακροβάτης: τζαμπάτζης,
 Ακροπόλη Σερρών.: Κουλάς
 ακροχορδών: μπουσδραβίκα
 ακυρώνω μετάνιωμα: ζιπισμά-
 νιψα
 ακυρώνω προηγούμενο πηδη-
 μα : ζιμπάδου, -ώ, ζιμπήδμα
 αλανιάρης: αλανιάρς
 αλατιέρα: αλατιέρα.
 αλβανικό καπελάκι (πυλίδιον):
 κιουλάφ'
 Αλβανός: Αρναούτης, Αρ-
 βαν'τάδης,
 αλέυρι: αλιβρούδ(ι),
 αλήθεια, αληθινό: αλήθειου.
 αλήθωρος: σιασίκης
 αλήτης: αλανιάρς, κουπούκ(ι),
 κουπουκλαμάς, σουρτουκλε-
 μές, τσιουγλάν(ι), χαϊνταμάκς.
 αλκοολικός: σαρχουσίνας
 αλλά: αμ, αμά
 αλλαγή πορείας: στρίψ(ι)μου
 άλλαγμα: άλλαμα
 αλλάζει γνώμη χωρίς σοβαρή
 αιτία: χατζηπισμάνς
 αλλάζει: ζιγυρνάει
 αλλάζουμε πόστο: αλλάζουμισι
 αλλάζω γνώμη: πισμανεύω,
 πισμανεύου, πισμανιώνου, πι-
 σμάνιψα, πισμάντσα, πισμάνι-
 μα, πισμανλίκ(ι), πισμάνς, ζι-
 λέου, ζείπα.
 αλλάζω νόμισμα με μικρότε-
 ρης αξίας: χαλνών
 αλλάζω πορεία: στρίβου
 αλλάζω: αλλάζου, αλλάζτι
 αλλήθωρος, αλλοίθωρος: γκα-
 βουσιαπέρας, κιάρ(η)ς
 άλλοι: άλνιοι, αλνού, αλνής
 άλλος: γιάλλους
 άλμη : σαλαμούρα, αρμουζούμ(ι)
 αλμπάνης: ναλμπάντς, πιταλου-
 τής
 άλογο ιππασίας: άτι
 άλογο: άλουγου,
 αλογόμυγα: αλογόμγα, λαγόμ-
 δα
 αλογουρά: αλογουινουρά
 Αλόζη η μακεδονική: λιπαρίδες
 αλοιφή: αλφή,

αλφαδιάζω: σαουλιάζου
 αλώνι: αλών(ι) , αλοννίζου,
 αλώντζμα,
 αλωνισμένο σιτάρι μαζί με τα
 άχυρα: σουρός
 αμάδα: ουμάδα
 αμάζευτος: άμαστους
 αμάν πια! : οχού!
 άμαξας είδος, που συρόταν από
 άλογα: παϊτόν(ι)
 αμαξηλάτης: αραμπατζής,
 αμαρτάνω: κουλάζουμι, κου-
 λάθκα
 αμβλές: γιαβάσικος
 αμέ: αμ
 αμέσως: τσιουπ
 αμύλητος: κουφογούρουνο,
 κουφόγρουνο
 αμύλητος: μουλουχτός
 άμμος: άμμους
 αμμουδερό χωράφι: αμμούδα
 αμοιβή για κάποια δουλειά:
 κόπους
 αμοιόω: αμουλάου
 αμπάλωτος: ασκάλουτους
 αμπάρα: μάνταλους
 αμπάριζα: σκλαβάκια
 αμπαρώνω: πιρατώνου
 άμποτε: άμποτις
 άμυαλη: ξεπαρμέν'
 αμυγδάλενο για γλυκά: νισι-
 στές
 αναβάλλω: ουκνεύω
 αναβλύζω: ανεβρώ, ανιβράου, -
 ώ.
 αναβολέας: ζεγκί, ζιγκί.
 ανάβω δυνατή φωτιά: μπου-
 μπουνίζου, μπουμπουνίζω
 αναγκάζω: ανιγκάζου
 αναγκασία: χρειαζούμινα
 αναγουλιάζω: αναγουλιάζου,
 νιγουλιάζου.
 αναδεξιμιάς: αδιξιμός
 αναζωπύρωση: ζουπύρουμα
 αναθαρεύω: ζιθαρρεύου
 ανάθεμα: ανάθιμα, αναθιματί-
 ζου.
 αναρώ με ανταπόδοση: ζια-
 πουβγάζου
 ανακατεύω: νικατεύου, νικατώ-
 νου, νικατώνω, νικατούμα
 ανακατοσούρα : σασιρμάς
 ανακάτωμα με ερανισμό: χαρ-
 μάν'
 ανακάτωμα: ταχταρμάς

ανακατώνω ελαφρά κάποια επιφάνεια: ξισκαλίζου, ξισκαλινώ, ξισκάλιτμα·
 ανακατώνω την τροφή και τρώγω : τσιαλαμανίζου
 ανακατώνω: ανημουριάζου, ανακατώνης, ντουλαμάς
 ανακινούμαι με το βρασμό: χουχλακάου
 ανακινώ υγρό μέσα σε δοχείο: κλουκουνάου, κλουκουτίζου
 ανάκτορο: σεράι
 ανακυβίστησι : τακλάκ(ι), ντακλάκ(ι), τζαμπαρλάκι
 αναλαμβάνω δυνάμεις μετά από ασθένεια: ξιγυρίζου
 αναλαμβάνω ιδιαίτερο ρόλο σε παιχνίδι: στρώνου
 αναλογίζομαι: αναλογιέμαι, -ιοίμι, δοκιοίμι.
 αναμειγνύω: ανακατώνης
 αναμιμούρα, : πύρα
 αναμονή: απαντοχή,
 αναπαύομαι: ραχατεύω, ραχάτι
 ανάπαυση: αραλίκι, κασιό, χουζούρ'
 ανάπηρος: κούτσakas, σακάτης, τοπάλης.
 ανάποδος, αναποδιά: κακουρίζικους, τζαναμπέτης, τζαναμπετιά
 αναπήρας: τσακμάκι
 αναρρώνω: γηρεδου, δαφραντό.
 ανασκουμπώνομαι: ανισκουμπώνουμι
 αναστήθηκε: ανεγρώθηκε
 ανάστημα: μπόι
 ανατρέπομαι : τουμπέρνου
 ανατριχιάζω: αντριχιάζου, αντριχίλα, μπιμπικιάζου.
 ανατροφή: τερμπιές
 αναφέρεται σε γέρο ή σε γριά: γρίτκους
 αναφέρεται στο νταμπάχανου : νταμπαχανιώτκους, -κ(η), -κου
 αναφέρεται στο παζάρ(ι): παζαρίτκους
 αναφέρνω: ανιφέρνω
 αναφερόμενος στη Νιγρίτα: Νιγριτινός, -τινά
 αναφορά αόριστη: πάντοιους
 αναφορά: άρτζι, αρτζουχάλ'
 άνδηρο: σοφάς
 ανδρόγυνο: ζιβγάρ(ι)
 ανε- (στερ.): ανη-, ανι-

ανεβαίνω: ανιβαίνου, ανιβαίν(ει)
 ανεμοδείκτης: ανιμουσούρ(ι), ανεμοπύρωμα: φώκιο
 ανέντιμο άτομο: κιαρχανατζής, κιαρχανατζής
 ανεπιθύμητα βλαστάρια: λαίμαργα
 ανεπρόκοπος: ανηπρόκοπος
 ανεπρόκοπος: χιρχιλές
 ανεύθυνος: χόζ(ι)κους, -κ(η), -κου
 ανήθικος γυναικά: αποφασισμέν'
 ανήκει ή προέρχεται από φαντάρο: φανταρίτ(ι)κους, -κ(η), -κου
 ανήλιος υπόγειος φυλακή: κατίλ'
 ανήλιος: ανήλιους, ανήλιακου
 ανήμπορος: μειούμς
 ανήσυχος: σερσέμης
 ανθεκτικό υλικό: τσιλίκ(ι), 2
 άνθος κουφοξυλιάς: ζαμπούκος
 άνθρωπος ανάποδος, στριμμένος : στραβός, -βιά, -βό
 άνθρωπος αγχείος: λέρα (μτφ.)
 άνθρωπος γκρινιάρης: τζιριμές, τζιριμιτώ
 άνθρωπος δύστροπος : στραβός, -βιά, -βό
 άνθρωπος εξασθενημένος: σιαψιάλς, -λου, -λ(ι)κου
 άνθρωπος επιτόλαιος: σιαψιάλς, -λου, -λ(ι)κου
 άνθρωπος ιδιότροπος: βιρνίκ(ι),
 άνθρωπος με μεγάλα αφτιά: αφτίκας
 άνθρωπος με μεγάλη αντοχή: σκλι
 άνθρωπος οξύθυμος: βιρνίκ(ι), ανθρωπόπου μυρωδιά: ανθρουπιές
 ανιαρός: κακαβάν(η)ς, κουπρίτς
 ανίκανος: αγρηστία
 ανισόρροπος: σαλός, -λιά, -λό, μινιρόλς, ξισασαλώνουμι.
 ανόητα λόγια: παπαρδέλις
 ανόητα: παρμένα
 ανόητος (μτφ.): τουρτούρα, χαϊβάν(ι)
 ανόητος: κακαβάν(η)ς, μινι-νταλάς, ξίκ(η)ς, ξικιμές, σα-

λός, -λιά, -λό, χαχάμ(η)ς, χάχας.
 άνοιγμα μεγάλο: μπουγαζάρα
 άνοιγμα: μπουγάζ(ι), μπουγαζάρ(ι)
 ανοίγω πρώτη αυλακιά στο χωράφι: αυλακιάζου
 ανοίγω: ανοίγου·
 ανοικτό ισόγειο: χαϊάτ(ι)
 άνοιξε τα πόδια : τσιαταλώθκι
 ανοιχτόκαρδος: ντερμπεντέρης
 ανοιχτός χώρος: απλουταριά,
 ανοιχτός: ασφάλτσους
 ανόρεκτος: ανόριτσους
 ανταγωνίζομαι: παραβγαίνου, παραβγάζου.
 ανταλλαγή: τράμπα
 ανταλλάσσω λόγια μαλώνοντας: λουγουφέρνω
 ανταποδίδω κάποιο κακό: ζιαπουβγάζου
 αντάρτης Δ. Σ. στον Εμφύλιο: κατσιαπλιάκς
 άντε πηγαίνετε: άντιστι
 άντε: α, άιντι, άϊντιστι, άντι.
 αντέχει: στέκεται
 αντέχω: βαστάου, -ώ, κρατάου, -ώ
 αντί για τη λέξη ιναέτης: γινα-τσή,
 αντί του όχι: δεν
 αντί: αντίς
 αντιγραφή στο σχολείο: αντιπατάρα,
 αντίδωρο: άγιου ψουμί,
 αντίθ. του βρέχ(ει): ξιβρέχ(ει)
 αντικείμενο που γυρίζουν πίσω: γύρζμα
 αντιλαμβάνομαι: νιώθου
 αντιλαμβάνομαι: συγκουλεύου-μι, χαμπαρίζου.
 αντιλέγω: αντιμιλάου, απαντώ
 αντίρρηση: ομούρ
 αντισηκωμά: μπιδέλ'
 αντίχειρας: τρανό δάχλου, χου-ντρό δάχλου
 αντίχριστοι: αντίχριστ(οι)
 αντίλιν: τουλούμπα
 άντρακλας: λάντρα
 άντρας ανύπαντρός σε μεγάλη ηλικία: μεγαλουπαϊδ(ι)
 άντρας γεροφτιαγμένος, δυνατός, ρωμαλέος: μπαμπαϊτής
 άντρας δυνατός: αντράκλας

άντρας παντρεμένης γυναίκας: νοικοκύρης
άντρας που μένει συνέχεια στο σπίτι: σπιτόγατος
άντρας σεξουαλικά ανίκανος: χαντούμης
αντρόγυνο: αντρόνουν
ανυπακοή: ρεμπελιό. ρέμπελος
ανύπανδρος:
ανύπαντρος: εργένης, μπεκιά-ρης.
άνω κάτω: μαλλιοφατούρα, μαντάρα, ντάρμανταν
ανώτατος τίτλος αξιώματος στο σουλτανικό στρατό: πασάς
ανώφελος: χαράμι(ι)
αζεβοτάνιστος: αζιβουτάν-τσους, ζιβουτάντσους
άζεστοι: μαμούτια
αξινάρι: κασμάς
άζινο(ς) (δες): απούζινους
αξιόλογη πράξη: αζιουμα
αξιοπρεπής: ερίφης
άξιος: βαρβάτους, -τ(η), -του
άξιου πράξη: αζιουμα
αξιωματικός: ζομπίτης
αξιωματούχος τούρκος: μπέ(η)ς
αόριστα κάποια μέρα: τ'ν άλλ(η)
απάνεμο: απάνιμο
απάντηση σε ερωτήσεις ανεπιθύμητες: πούζινους
απάντηση στη φρ. «α! δεν άκσα»: άζινους, τίζινους, τα-πούζινους
απαντώ: απλουγιέμι, απλουγιού-μι, απλουιέμι, απλουιούμι.
απατεώνας : μουζαβίρ(η)ς, μπαγαμπόντς, τσαρλατάνος.
άπαχη πέτσα: λεπετσίνα
απειλή για χτύπημα (νηπ.): ντα
απειλώ: φουβιρίζουχ
απέκαμες: ρόβιασες
απέκτησε ανδρισμό: τσίμσε
απελευθερώνω: αμουλάου
απέναντι μακριά: ανάδια, αγνά-δια, αντίκρα
απερίσκεπτα: κουτουρού
άπιαστος: ασκάλουτους
απίδι: απίδ'
άπλα: απλουταριά,
απληροφόρητος: ανήξιρους,
απλήρωτο χρέος: τόγκα

απληστία: ταμάχ', ταμάκ(ι), ταμακιάρς, -ρλού, -ρλίθκου, ταμακιαρλίκ(ι), ταμάχ(ι), τα-μαχιάρς
άπληστος: ανηχόρταος.
απλώνω: απλώνου
απλώστρα κοινή: απλώστρα,
απλωτή χύτρα για το φούρνο: γκιουβέτσι
από εκεί: κείθι
από εκείθε: απουκείθι
από έξω: απόζου
από κάτω: απουκάτ
από πάππο προς πάππο: ανα-ντάμ-παπαντάμ, αναντάμ μπα-μπαπάν.
από συνηθεία λεπτός στην εκλογή: τεργιακλής
από την αρχή: ξαναρχής, ξαρ-χής, ζιπαρχής, πουξαρχής, πουχέρ(ι), προυταρχής.
από την εδώ μεριά: απουδώθι
από το τουρκικό κουρούς: γρόσι
από το χέρι: πουχέρ(ι)
από: 'π'
από: 'πό
αποβάλλω από κάποιον άλλον: ζιαλαφρόνου
αποβάλλω από πάνω μου : ζιαλαφρόνου
αποβάλλω το έμβρυο: απουρί-χνου.
αποβραδίζ: απουβραδί
απόβρασμα της κοινωνίας : σουρτουκλεμές
απογαλακτίζω: απουκόβου, απόκουμμα
απόγευμα: απόγιομα
απογευματινό τρατάρισμα: δείλνισμα
αποδεσμεύω: αμουλάου
αποδέχομαι τους όρους μιας συμφωνίας : στρέχου, στρέξ(ι)μου
αποδίδω τιμές: προυσ(η)κόνουμι, προσηκώ-νονται
απόδοση βόμβου εντόμων: β(ι')ζ
αποθάρρυνση: απουθαρρός
αποθήκη: αμπάρ(ι)
αποκάθομαι: απουκάθουμι
αποκαλύπτω: ζιαπουχώνου
αποκάνω (παθ.): σκουτώνου

αποκοπή: κουτουρού
απόκτηση αγαθών χωρίς πληρωμή (μτφ.): τράκα
απόλυτος ανάγκη: σφύζα
απολύω: απουνάου, -ώ, απουλ-θούς, απουνώ, απουλτός, -τιά, -το, απολ(υ)κα.
απομάκρυνση : ντεφ, δέφι,
απομένω: απουμνήσκου, από-μνησκα, απόμνα, απόμνει
απόμερα: μακριά
απομίμηση: τακλίτ'
αποξηραμένη μύξα: καρκάδ(ι)
αποπαίρνω: πουπαίρνω
αποπάτημα μικρού παιδιού: μαγάρα
αποπάτημα πουλιού/κότας: κουτσούλα, κουτσιλιά,
αποπατώ: ινιργιούμι, μαγαρίζου
αποπληξία : νταμιάς, δαμιάς, νταμπλαντίζουμι
απορία εκφράζει: μα τι!, μπα!
απόρριψη αρνητικής απάντησης: όζινους
απορώ: θαμίνουμι
απόσταγμα από τα τσίπουρα: τσίπρου
αποστακτήρας για τσίπουρο: καζάν(ι),
αποστακτήρας για τσίπουρο: ρακουκάζανου
απόστημα μικρό: τσούρλους
απόστημα οδυνηρό στο νύχι: καλαγκάθ'
αποταμιευμένο χρήμα: κου-μπόδιμα, κουμπουδένου.
αποτελειώνω: σώνου, σώνεται, σώθκι, σώθηκι, σώσ(ι)μου.
απότιστος: απότστους
απότομη κι έντονη ζαλάδα : νταμιάς, δαμιάς, νταμπιάς
απότομο μεγάλο σε ύψος: ζιτίνιαγμα
απότομος ήχος: βάζ(ι)μου
απότομος: αγνός, αγιά, αγνύ.
αποτύπωμα δάκτυλου: δαχλιά
αποτυχία: τούτκουμπουρι
απουλές: κιαπουλές, κιαπουσ-λές.
απόφαση για δράση, πρωτο-βουλία: μουκαετιά
αποφορά: βούχισμα, βόχα.
αποχή: δέφι
απόχρωση υφαντών: τσουμακί
αποχτώ: απουχτάου

αποχωρητήριο: αναγκαίους, απόπουτας, χρεία.
απόψε: πόψι
απροσεξία: γκαβουμάρα
απροσεξία: χατάς
απρόσεχτος: απρίσπαστους
απρόσκλητοι σε οικογενειακές γιορτές: παρακινέδες
απώλεια θάρρους: απουθαρρός
αραβόσιτος: μισίρ(ι)
άραγε: άτζεμπα
άραγμα: αραλήκι,
αραδιάζω φυτά καπνού στο αντάκι: μοιράζου
αραιά και που: κάν(ει)-κάν(ει)
αραιά σουπά: νιρουμπλιάκ'
αραίο χτένι: τσαρτσάρα
αραϊός: αρύς
αραιωμένο υγρό: αεράν
αραποσίτι: μισύρ'
αραχίδα: κικιρίκια
αργά το βράδυ: άκαρα
αργία: κατσιό
αργοκίνητος (μτφ.): μούχλα
αργός: μουζμούλ(η)ς
αργόσχολος: χασουμέρς
αργότερα: παραπίς
αργυραμοιβός: σαράφης
αργυραμοιβού πράξη: σαρα-φλήκι
αργυροποίκιλα στολής: τσα-πράζι
αρέσω πολύ: κατααρέζου
αρέσω: αρέζου
αρετή: χάρισμα
άρθρα της, τους, τις: τ'ς
άρθρα το, τον, του: του
άρθρα του, το, τα, αντων. του: τ'
άρθρο ο.: ου
άρθρο, οι : τσι·
αριθμητικά άκλιτα απόλυτα, 21, 22: κουσιένα, κουσιδυό
αριστερός: ζιρβός
αριστερόχειρας: ζιρβός
αρκετά: νισάφ', νισάφ(ι)
αρκετός: κάμπουσους, -σ(η), -σου
άρκευθος αρχ.: χόνκα
αρκούδα: μέτσα
αρκουδιάρηδες: αρκουδαράιοι
αρκουδίζω: αρκουδώ
αρμαθιά φύλλων καπνού : βέργα, σαρίκ(ι) 1, σαρίκι, σα-ντάλι

αρμαθιά: μπουρλιά
αρμαθιές με ξερά φύλλα καπνού : σαντάλ(ι), σανταλιάζου.
αρματολός : Νικοτσάρας
αρμεξιά: αρμιζιά,
αρμόζον: τακήμ
αρμολογώ: αρμουλουγάου
αρμυρό πάρα πολύ : λύσσα (μτφ.)
αρνάκι μου: κουζούμ
άρνηση (σημ.): μπα!
άρνηση: γιοκ
αρνί δύο χρόνων: ζ(υ)γούρ(ι)
αρνί ηλικίας ενός έτους: τουκλί
αρνί στο σπίτι για σφαγή: ανάνρ(ι)
αρπάζω με καλή λαβή: περια-δράζω
αρπάζω: αδράζω, αρπάχνου, ζαπώνου, τσιπώνου, τσιαπώνου, τσιπώνου.
αρπακτικό πουλί: καρτάλ(ι)
αρραβωνιαστικός: ραβουνι-ασ(ι)κός, -κιά/-κή
αρρωσταίνω από φυματίωση: ουχτικιάζου
αρρωσταίνω κάποιον από ρεύμα αέρα: καρφώνου 2
αρρωσταίνω: αρρουστάου, αρρουσιτά, αρρουσιάρς.
αρρώστησα ελαφρά: ανημπόρ-σα.
αρρωστιάρις: φιλάρρουστους, - (η), -ου.
αρσενικό άρθρο: τις (παπάδες)
αρσενικό στη δοντού: δοντάς
αρτεσιανό πηγάδι: αρίδα
αρτύματα: μπαχαρικά
αρχή: σιφτές
αρχηγός νταήδων: καπάνταης
αρχημηνιά: κάλαντα Αγ. Βασι-λείου
αρχίζει να φέγγει: φηγίζ(ει)
αρχίζω να παχαίνω: σαρκώνου
αρχίζω: αρχινίζου, αρχινώ, αρχινούν, αρχίζ', αρχινούσαν.
αρχικό κεφάλαιο: μαγιά, συρ-μαγιά.
αρχινώ: χιρνό, χίρσι
αρχινεύταρος: χατζηψιφτίνας
αρωματικό φυτό μίνθη: μέντα
ας γίνει: ουλσούν
ας είναι: ας
άσαρκο άτομο: σιγνάδ(ι)
άσαρκο παιδί (μτφ.): τσάκνου

άσαρκος: λιανός, -νιά, -νό, τσακνιάρς, -ρου, -ρκου, τσί-ρους.
ασβεστοπολτός: σερμπέτι
ασβεστώνω : χρίζου, έχριζα, έχρισα.
ασβός: μπουρσούκ(ι), μπουρ-σούκ', μπουρσούκ(ι)
ασετιλίνη: ασιτιλίν(η)
ασήμαντη γιορτή: αλαφρουγι-ουρτή, ελαφροκανταρούδα
ασήμαντος: μειούμς
ασημένιο κέρμα των είκουσι γροσιών: μετζήτ'
ασθένεια διστομίαση στα πρό-βατα: κλαπάτσα
ασθένεια κόρυζα σε κότες: τσύφνα, τσφνιάζου
ασθένεια μικρών παιδιών: κλάψα
ασθενικός, ασθματικός: τικνι-φέ(η)ζς, -ζου, -ζ(ι)κου, τικνι-φέζ(ι)κους, -κ(η)/-κια, -κου
άσκαυλος: γκάϊντα, γκάϊτατζής
άσκοπο κουβεντολόι: μπάρα-μπούρα
ασκός: τουλούμι
άσος: άσους, ασαίοι,
ασπασμός: φίλ(η)μα, φιλί 2
άσπρα κεντήματα: πανάκια
ασπριδερός: ξιάσπρους
άσπρο χόμα: ασπρόχουμα·
ασπροκέντημα: ασπροκέντ(ι)
ασπροκόκκινη κλωστή : μάρτα, μάρτης, μάρτς
άσσοι: αντζέρια
αστείο: κουριόζικο, χωρατά, χωρατεύω
αστείοι τύποι: καραγκιόζιηδες
αστεϊός: σακάς, σακατζής
αστοχία στη μπάλα : λιούφκα
αστράγαλος από αρνί/κατσίκι: κουκαλάκ(ι)
αστράγαλος: ασήκ', κότσ(ι) 1.
αστράγγιστος: αστράγγιστους
αστραπή: αστραπή
αστραπόβροντο: μπουμπουνητό
αστράφτω: αστράφτου, μπου-μπουνίζω, στράφτου.
αστροπελέκι: στραποπελέκ', στραπουκαίου, στραπουκαμέ-νους, -ν(η), -νου
άστν: βαρόσ'
αστυνομικόν τμήμα: καρακόλι
αστυνομικός: κατσιαρμάς

ασυλλόγιστος:

ασ(υ)λλό(ι)στους, ξισυλλόδια-
στους

άσυλο: γιατάκι

ασυμμάζευτος:

ασ(υ)μμάζουχτους, χουχόλ(ι).

ασυμπάθιστος: ασυμπάθιστους

ασυναρτησίες: σλιαμ-σλιουμ

ασυνεπής γίνομαι: μουλφου-
ζέυω, μουλφούζης

ασυνέτη πράξη: κουτουράδα,
κουτουρατζής, κουτουρατζήθ-
κους.

ασυνεχής ο λόγος μου: κου-
μπιάζου

ασφαλίζω με ξύλο εσωτερικά
την πόρτα: στυλώνου, στυ-
λουθούς

ασφάλιστος: ασφάλιστους

ασφόδελτοι: μπουρδόνια

άσημα: αχαμνά

άσημη κατάσταση: κατάντια

άσημος ιδιαίτερα:

σ(η)μαδιακός, -κιά, -κό

άσημος: σ(ι)χαμάδ(ι)

ασχολούμενοι με εμπορικές
εργασίες: παραγατευτά, πρα-
ματιφτάδες.

αταίριαστος: παρτσακλός

άτακτο παιδί: διαβουλούδ(ι)

ατακτοποιήτος:

ασ(υ)μμάζουχτους, παρτσα-
κλός.

ατέλειωτος: άσουτους

ατίθασο: τσαμίς'κο

ατίθασος: σερσέμης

άτιμος: πεζεβέγκης

ατμός βραστού νερού: αχνός

ατμόσφαιρα: χαβάς.

άτομα σε επίσημες θέσεις:
προυσώπατα

άτομα: νουματοί/-ταίοι

άτομο αδύναμο, ισχνό, μικρο-
καμωμένο (ειρων): μισουρι-
ζιά

άτομο ειδικού ρόλου σε ομάδα.

παχν.: μάνα

άτομο οργίλο: νιβρόσπαστου

άτομο που οι γονείς του έταζαν
να προσκυνήσει έναν άγιο:
ταμένους

ατονία: κουμμάρα

ατσάλι: τσιλίκι, τσιλίκ(ι) 2.

ατσάλινη μπίλια για παιχνίδια:
κουρσιούμ(ι)

ατσίγγανος: τσεγγενές

ατσίδες: αντζέρια

ατυχή συμβάντα: κακούδια

ατύχημα: μαζαράτ'

αυλόγυρος: αυλόγυρους

αύριο: ταχειά, ταχιά, ταχνά

αύριο-μεθαύριο: ταχειά τ'ν άλλ'

αυτά: φτα

αυτές: τις

αυτό ακριβώς: ταύτου

αυτοί: αφνοί, αφτνοί, αυτνοί,

αυτόναν, αυτήν, τιαννοί, τιαν-
τές, τιαντά, τιαννοί, φνοι.

αυτός: κιαντός, -την, -το, τιαν-
τός, -τήν, -το, τους, φτος, φτην,
φτο.

αυχένας: ζνίχ(ι)

αφάγωτος: αφάουτους

αφαιρώ τα καλούπια: ξεκαλου-
πώνω

αφαιρώ τη νοστιμάδα: ξινου-
στιμεδου, ξινουστιμαίνου, ξι-
νουστιμίζου

αφαιρώ τους όρχεις ζώων:

μπουρντζίου

αφαλός: νιφαλός

άφαντος: άφανους, αφανίζου

αφελής ελαφρώς: μπουντα-
λέτσ(ι)κους

αφελής: μπουνταλάς, χαχάμ(η)ς,
χάχας.

αφεντικό: αφεντικός, αφέντης,
εφέντης

αφετηρία για παιχνίδια:

σ(η)μάδ(ι)

αφεύκτως: μούτλακ

αφημένος: αφμένους

αφήνω κάτι ελεύθερο: απουλ-
νάου, -ώ, απολνώ.

αφήνω μπόσικα: ζιμπουσιαντά-
ου

αφήνω να γίνει ζύμωση: αργά-
ζου

αφήνω να τρέξει: τραβάου, -ώ

αφήνω: αφήνου, άφσε, αφθούς,

απόλ(υ)κα, άφστους.

αφηρημένος: μπόσ(ι)κους

αφθονία αγαθών: μπιρικιέτ(ι),

μπερεκέτι

άφθογο: μπόλικο

αφιόνι: μάκους

αφιπτεύω: ζιπιζεύου

αφλογιστία: λιούφκα

αφόρετος: ανήγαντος, αφόρι-
τους.

αφορισμένος: αφορισμένους,
αφορισμέν'

αφού: 'φου

αφουγκράζομαι: αφκριούμι, -
έμι

αφράτα στραγάλια: ιμπλιμπλί,
μπιμπλιά

αφράτα: αναφούφουλα.

αφρός στα ζώα: αφριά,

αφρός της σαπουνάδας: σκάμ-
μα

αφρός: αθέρας,

**αφρώδες απάνθισμα σε καφέ/
γάλα:** καϊμάκι

άφτερος νεοσσός: γκουλιάρ(ι)

αφτί: φτι

άφτιαστος: άφκιαστους

αφύλαχτος: έρμους

αχ: α

αχαϊρευτος: αχαϊριφτους

αχαμνουσύν(η): αχαμνουσύν(η)

αχάριστος: αφορισμένους

άχαρος: μπατάλ(η)ς, χουχόλ(ι).

αχθοφορία: χαμαλήκι

αχιβάδα: πουρλίδα

αχλάδι: απιδ'

Αχμέτ Πασά τζαμισί: Εκκλησία

της Αγίας Σοφίας

άχνη της ζάχαρης: πετροζάχαρη

άχνη υδραργύρου: σουλιμέ

αχόρτατος: ανηχόρταος, ανιχόρ-
ταβους, αχών'

αχρείος: άχρειους

αχρειόστομος: αχρειόστομους

άχρηστα πράγματα: μάντζαλα,
μπουκλούκια

άχρηστο παπούτσι: παλιουπά-
πτσου

άχρηστο πράγμα: παλιούρ(ι)

άχρηστος: αχρηστία, κου-
πούκ(ι), κουπουκλαμάς.

αχρόνιστο κατσίκι: βιτούλ(ι)

αχτένιστος: αχτένιστους

άχτι: γκαϊρέτ(ι)

αχυρώνας: αχιρώνα

αχώριστος: αχώριστους

άψητο τούβλο με άχυρο: πλιθί

άψητος: ουμάδ(ι)

αψίδες: αψίδις,

αψιχάλιστος: αψιχάλιστους

αψύς: σέρτικους

Ββ

βαγαπόντης: μπαγαμπόντης
βάγια: βάια,
βαδίζω: αραδίζου·
βάζω (ηχώ, ...): *βάζου 1, βάζου (θα), βάζνου, έβαζα, -ζα*
βάζω (τοπθετώ, ...): *βάζου 2, βαλθούς, βάνου (θα)*
βάζω κάτι μέσα σε άλλο: *ρου-κόνου*
βάζω κάτι στην άκρη: *ξιακρί-ζου*
βάζω πασσάλους: *τσιβικώνω*
βάζω σε φόβο: *φουβιρίζου*
βάζω σημείο για αναγνώριση: *ση(η)μαδεύνω*
βάζω στη φυλακή: *φυλακώνου*
βάζω τρικλοποδιά: *πιδουκλώ-νω, πιδουκλώνουμι, πιδού-κλωμα.*
βάζω φαγητό στα πιάτα: *κινώ-νου*
βαθαίνω: *βαθαίνουν, βαθύνισκα, βάθουμα.*
βαθμοί οιονεύνματος: *γράδα*
βαθύ πήλινο βάζο: *βυτίνα*
βαλανιδιά πλατύφυλλος: *μισιές*
βάλανος: *ποπάλ(ι)*
βάλε-βράσε φρ.: *μάλι-βράσ(ι)*
βάλεις μέσα (να): *μπάσης (να)*
βαλές της τράπουλας: *φαντς*
βάλσαμο: *σπαθόχουρτου*
βάλτος: *βάλτα,*
βαμβακερό υφαντό με πυκνή ύφανση: *πανί*
βαμβάκι ή μάλι σε τούφες-τούφες: *τουπάτσ(ι)*
βαμβάκι λευκό πεπιεσμένο σε σχήμα σφονδύλου : *σκαμ-μάγκ'*
βαραίνω: *βαραίνουν, βουρ.*
βαρέλι με στενό στόμιο: *βυτίνα*
βαρένω: *βαράου, -ώ*
βαρετός: *κακαβάν(η)ς, μα-τούφ'ς.*
βαριέμαι: *βασγετίζω, βαζκιέται, βαριέμι, -ιούμι, κνεύου, μπι-ζερόδω, ουκνεύω.*
βαριέται να κινηθεί: *ουκνιάρης, ουκνιάρς*
βαρούλκο: *μάχηανους*
βαρύς: *ματούφ'ς*
βαρυστομάχιασα: *ουγκώθκα*
βαρυστομάχιασμα: *όγκουμα*
βάσανα: *γκαϊλές*
βασανισμός: *βασάντζμα,*

βάσανο (μτφ.): *σαράκι*
βάσανο : *μαζαράτ', ντέρτ(ι), ντράβαλου*
βασκαίνω: *αβασκαίνουν, αβα-σκαμιά.*
βάστακας: *βάσταγας*
βαστάω: *βαστάζου, βαστάου, -ώ, κρατάου, -ώ*
βατεύω: *καβαλκεύου*
βατόμυρο: *βάτσινω, βατσινιές.*
βάτραχος: *βαθράκ', βάθρακας, βατράχες*
βαφή: *μπογιά, μπογιατζής*
βαφτίζω: *λαδώνου, λάδουμα*
βαφτιστήρι: *αδιξιμός, αδι-ξίμ(ι).*
βγάζω παπούτσια και κάλτσες: *ξυπουλτώνουμι*
βγάζω παρακλάδια: *αδιρφώνου*
βγάζω σπυριά ή φουσκάλες στα χείλη: *ξιφουσκώνου*
βγάζω τα έντερα σφαγμένου ζώου: *ξιαντιρίζου*
βγάζω τα καλά ρούχα: *ξιαλλά-ζου*
βγάζω τα μαλλιά κάποιου: *ξιμαλλιάζου*
βγάζω τα σπυριά του καλαμποκιού: *ξισπυρίζου*
βγάζω τα χόρτα: *ξιβουτανίζου*
βγάζω το λαρύγγι μου: *ξεσγκα-ρίζου*
βγάζω το νερό από τα ρούχα: *στραγιίζου*
βγάζω φύλλα καπνού από βελόνες: *ξιμπουρλιάζου*
βγάζω φύτρα: *ξιφουτρώνου*
βγάζω φωνή, για γάιδαρο: *αγκαρίζου,*
βγάζω: *βγάζου, βγαίνουν, βγάλσ(ι)μου.*
βγαίνανε απ' έξω τα πουκάμισα: *ξιντιρλίσκις*
βγαίνουν τα μάτια μου προς τα έξω: *γκουρλώνου*
βγαίνω από τη σειρά μου: *ξιαραδιάζουμι*
βγαίνω έξω και με χτυπά ο αέρας: *ξιχτυπάου*
βγαίνω στη βόλτα: *σιργιανάνου, -ώ, σιργιανίζου, σιργιανίσουμι (να)*
βγαίνω: *ιβγινισκα, ιβγινισκαμι*
βδέλλα: *αβδέλλα,*
βέβαια: *για, σάνβαρ.*

βεβαιωτικό: *για*
βελέντζα χωρίς φλόκια: *ρούχο, ρούχου*
βελέντζα: *γιάμπουλ(ι),*
βελόνα για πλέξιμο δαντέλας: *τσιγκιλάκ(ι)*
βελόνα με κεφάλι κοκάλινο: *καρφουβέλουνου*
βελόνα μεγάλη: *σακουράφα*
βελόνα: *βιλόν'*
βελόνι χωρίς μύτη: *κουτσουβέ-λουνου*
βελούδο: *κατιφές, καδιφές, κατιφάκ(ι), καντιφεδένια*
βελούδου είδος: *λούτρου*
βελτιώνεται η υγεία μου: *ξιγυ-ρίζου, ξιγυρνάου*
βεντάλια: *φουσερό, φουσιρό*
βεντούζα: *βιντούζα, πουτήρ(ι)*
βέργα: *βέργα*
βερύκοκο : *τζίρτζιλου, τζιρτζι-λιά, τζιόρτζιλου*
βήχα ήχος: *γκουχ-γκουχ*
βήχας: *βηχάου, -ώ.*
βιάζομαι στη δουλειά μου: *πιάνου*
βιάζομαι: *αγρονιέμι, -νιούμι.*
βιάζω (με την έννοια του πιέ-ζω): *τρώγομαι, τρώουμι*
βιαστικός, γρήγορος: *φουρτσά-τους, -τ(η), -του.*
βιασύνη: *αμάν-αμάν, σφίζα, φούρια.*
βιβλία ιερά: *γράμματα στην εκκλησία*
βιβλίο εκκλησιαστικό: *απόστο-λος*
βιβλίο: *κιτάπ', τεφτέρι.*
βίδες στην κάσα κάρου: *κα-σουνόβιδις*
βιδολόγος: *βιδουλόους*
βιολέτα λουλουδι: *σιμπονιά, σιμπογιά.*
βιολιά: *βιουλιά*
βιος: *βαρ, βιο.*
βιτριόλι: *κεζάπ'*
βλάκας (μεταφ.): *τούρνα*
βλάκας: *κουτούφ(ι), κνώδαλο, ντίλαλας, ντουγάν(ι), χα-χάμ(η)ς, χάχας*
βλακόμετρο: *κνώδαλο*
βλαστάνω: *απολνώ*
βλαστάρια στις κορυφές: *κουρφάδια*
βλαστάρια: *αμπασκαλίδια*

βλαστημώ: βλαστ(η)μώ
βλαστός: φιδάνι
Βλάχος φρουρός στο μπουρτζί:
 μπουρτζόβλαχος
βλεννοπυώδης έκκριση: τσί-
 μπλα, τσιούμπλα
βλεννώδες υγρό από τους
βρόγχους: φλέμα
βλέπω μόνο κάτι: καμαρώνου
βλέπω: διε, διες, διω (θα, να),
 βλέπ'ς, γλέπ'ς, κυτάζομαι, κυ-
 τάειζς.
βλεφαρίδα: ματοτσίνουρο
βλέφαρο: γκλέφαρο
βλομή: μπουκουσιά
βωγγώ: ουγγώ
βόδι αρσενικό νεαρής ηλικίας:
 ταυρί
βόδι: βόδ(ι), αγιλάδια, αγιλα-
 δάρ'ς.
βοηθώ έγκυο να γεννήσει:
 ζιγιννάου, -ώ
βοηθώ: βουθάου, -ώ, βόθσι,
 βόθθα, βόθμα, γιαρντίμ', καιρέ-
 τι, σταύρουμα
βοιδάμαξα: αραμπάς
βολεύω: βουλεύου βουλάει, -εί,
 βουλή, βουλ(ι)κός.
βολή με λάστιχα: λαστιχιά
βολή στα παιχν. με μπίλες στη
Βισαλτία : σιρριώτκου
βολή: κουλάι, ριζιά.
βόλι: κουρσούμ'
βολικά: απουχέρ(ι)
βόλτα: σιργιάν(ι),
βόλτα: τσάρκι
βοσκός βουβαλιών: βουβα-
 λάρ(η)ς
βοσκός: τσόμπανος, τσιόμπα-
 νους, τσιουμπάν(η)ς.
βοσκώ: βουσκάου, -ώ.
βότανο: βουτάν(ι),
βότριδα: βότρα
βουβαμάρα: βούβα
βουβός: βούβλιακας
βουζούνι: τσούρλους
βούηγμα: σβάξ(ι)μου, βάξ(ι)μου
βουίζω: βουίζου
βούκα, βουκιά: χαγιά
βούλα: μπέγκα, μπένκα, πένκα.
Βούλγαρος: Βούργαρος,
βουλιάζω στη λάσπη: μπατα-
 κώνου
βουλιάζω: μπαντακόνου, μπα-
 ντακίλα.

βούλωμα στο μπαρντάκ(ι):
 μπαρντακουβούλωμα
βούλωμα: στούπουμα
βούλωστο: μούλουνι
βουνίσιος: μπαίρισιους
βουνό βόρεια των Σερρών:
 Λαϊλιάς
βουνό: κλαρί, μπαϊρ(ι).
βουνοκορφή: ράχ(η)
βουρλιά: μπουρλιά
βούτηγμα στο νερό (νηπ.):
 πλιουμ-πλιουμ
βουχίζω: πισκιουρντίζω, πι-
 σκιούρντισμα.
βρομιά: μουρνταριά, μουρ-
 ντάρ(η)ς, μουρνταρέου
βράγχα: σβάραχνα
βραδυγλώσσος: μπελτέκης,
 πελτέκης, πιλτέκς
βραδυκίνητος: ματούφ'ς, μα-
 τουφλαντίζω
βράκα Ανατολής Μακεδονίας,
Νήσων: σαλβάρι
βράκα μικρασιατών προσφύ-
γων: σιαλβάρ(ι)
βράκα που φορούσαν οι γέρο-
ντες: πινιβρέκ(ι)
βράκες μακεδονικές: ποτούρια
βρακί μαύρο γυμναστικής:
 σουβρακάκ(ι)
βρακοζώνα: βρακουζούνα,
βράσιμο: βράσ(η)
βραχιόλι: μπελετζούκι, μπιλτζί-
 κια
βραχνιάζω: σβραχνιάζου, σβρα-
 χνάδα, σβραχνός, -νιά, νό,
 σβραχνιάζω, ζβραχνός, -νιά,
 νό, ζβραχνιάζου.
βραχυκέφαλος: κοντόσνιχος
βρε: αμπρέ, ρε, βε, κισύ, μπρε,
 μπρια!
βρέξε, βρέξε, (έθιμο ντουντου-
λάς): ύσον, ύσον
βρέφος: αγουγούτς, γκουλιάρ(ι),
 λιχούδ'.
βρέχω με νερό: νουτίζου, νότχι-
 ους
βρέχω: βρέχου, βριμένους, βρα-
 χούς, βραχτούς.
βρισιά : παπάρα
βρισιά για βόδι : παλιόβουδου
βρισιά για κουντό : παλιόβουδου
βρισιά: κιουπέκ(ι), κουμάσι,
 κιαρατάς, κιαρατένιους, -νια, -
 νιου, ντεφ ουλσουν, σιχτίρ.

βρίσιμο: βρισίδ(ι)
βρίσκει: κειώνεται
βρίσκεται στην κεντρική πλα-
τεία: σιακατίσιους
βρίσκομαι σε οργασμό (παθ.):
 σέρνου
βρίσκω: βρίσκου, βριθούς
βρομιά: ζγκούρα
βρομώ: βρουμάου, -ώ, βρου-
 μιάρς, γλιτζιάρ(η)ς, λέτσιους,
 λιγδιάρς, -ρου, -ρκου, ταγχιάρς,
 -ρου, -ρκου, απρίσπαστους.
βροντώ: βρουντάου, -ώ, βρου-
 ντουκουπό, μπουμπουνίζου.
βροχή (μτφ.): χάρ(η)
βροχή μεγάλη: βρόχα, βρουχά-
 ρα.
βρυκόλακας: βρυκόλακας
βρύση: σουλ'νάρ', σουλνάρι,
 σιουλνιάρ(ι), τσεσμές, τσισμές.
βύας ο γνήσιος: μπούφους
βυζαίνω: βζάνου, βζάξ(ι)μου,
 βυζαχτάρ(ι), βζάξ(ι)μου.
βυζί: βζι, βζου.
βυρσοδέψης: ταμπάκης, ταμπά-
 χανα, ταμπαχανιώτκου, -(η),
βυτίνα: βυτίνες
βωβός: βουβός
βωλοδέρνω: τριδέρνου
βώλοι παιδιών: μπόμπες
βώλος από αλεύρι: ζγκρου-
 βάλ(ι)
βώλος από αλεύρι: σγκρου-
 βάλ(ι)

Γγ

Γ' Κυριακή των νηστειών:
 μεσοσαράκοστο, μισουσαρα-
 κοστή.
γαζιές: γκαζιές
γάδαρος: γάδαρους, γαδούρ(ι),
 γκατζιόλ(ι).
γαϊδουράγκαθο: γουμαράγκαθο
γαϊδουράς: γαδράς
γαϊδουρινός: γαδράθκου,
γάλα γαλατσίδης: γάλα του
 φιδιού.
γάλα ξινό: ξινόγαλου
γαλαζάρα: γαλαζάδα
γαλάζιος (επιτ.): καταγάλαζους,
 -ζ(η), -ζου
γαλάζιος: γαλάζιους

γαλακτοκομικό προϊόν: μα-
τάν(η)
γαλήνεμα: ζάπ(ι)
γαλίφης: γκατζαλιάρ'ς
γαλιφιάρης: καμουματάς, -τού, -
τάθκου
γαλοπούλα: μισίρκους, -ρκα
γάλος πουλί: κούρκος
γαλότσες: γαλότσες
γαμήλιο στεφάνι: στέφανου
γάμπα: χαβιάρ(ι)
γαμπρός καλός, μεγάλος: γα-
μπριάκους,
γανάδα: μπακιράδα
γάντζος: γάντζους,
γανωτής: γανουτσής, καλαϊτζής
γαργαλώ: γκαργκαλώ
γαρυφαλλο: καροφύλλια
γάστρα: σάτσ(ι)
γάτα (νηπ.): μάτσ(ι), μιάου
γάτα: μαρμιάου, μάτσα
γάτος αρσενικός: ματσαρόκους,
ματσαρώκος
γδύνομαι: ξεντίνουμι
γεγονότα Θεού: Θεοτικά
γείσο της στέγης: αστριχιά,
τρεχιές κεραμιδιών
γείσο: σιασιόκι
γειτονιά: μαχαλάς
γειτονικά: παραμαχαλιού
γειτόνισσα: γειτόντσα, γειτονισ-
σούλα (υποκ).
γελούν με χαρεκακία: χασκο-
γελούν
γελωτοποιοί: καραγκιόζηδες
γελωτοποιός: τζοτζές
γεμάτα: τίγκα
γεμάτος στίγματα: παρδαλός, -
λιά, -λό, παρδάλ(η)ς
γεμάτος φασαρίες: μεπeliaλής
γεμίζω καπνό: ντουμανιάζου
γεμίζω κάτι πολύ: τσιβώνου
γεμίζω την κοιλιά μου: τουρ-
λώνου
γεμίζω τσαμπέλες: μπουρλιάζω,
πιρνάου, -ώ
γεμίζω: γιουμόζου, γιουμάτους,
γιουμάτοι, γιόμουζα, γιόμουσα,
γιόμουσμα, τσιβόνου.
γέμιση, για μαξιλάρια, πίτα,
φαγητά: γιόμους,
γεμιστήρας: χαρμπί
γεμιστό: ντολμάς, ντουλμάς,
δολμάς, ντουλμαλίκ(ι),
γενιά: σόι

γενικά αρρωστιάρης: χτικιάρς,
-ρου, -ρκου
γενικά τα σταφιδοστράγαλα:
μπιμπλιά
γενικά το βουνό: κλαδί
Γενικός Διοικητής: βαλής,
γεννήθηκαν από την ίδια μάνα
με διαφορά ενός χρόνου: κα-
ταχρουνιάρκ(οι)
γεννήθηκε, γέννησε πρώτο:
προυτάρκου
γεννούν κότες σε ξένο σπίτι:
ξινουγιννάου, -ώ
γεννώ (μτφ.): στοιβάζου
γεννώ το τελευταίο μου παιδί:
ξιπιδιάζου
γεννώ: γιννώ, γέντσα, γιννέθκι,
γεννημένος, γιννητούρια, λι-
φτιρώνουμι, λιφτιρώθκι, λιφτι-
ριά, λευτεριές.
γένος του φ. καπνός: μπασμάς
γερακιού είδος: καρκινέζ(ι),
σιαϊν(ι), σαϊνι.
γεράματα: υστιρνά
γέρνω: γέρνου, γιρτός.
γερνό: γηράζου, γηρατεία, γι-
ρουντάδς, γιρουντάθκους, γι-
ράζου.
γεροδεμένος άντρας (μτφ):
μπούρτσους
γεροδεμένος άντρας (μτφ.):
πόρτσου, πούρτσους
γεροζούρας: γιρουζούρας
γέρος ανόητος: γιρουζούκς
γέρος που στέκει καλά: στικού-
μινους
γερός: βαρβάτους, -τ(η), -του,
βασταγμένους, θιραπαμένους,
κουτούκς.
γεροφτιαγμένος (μτφ.): που-
τσαράς
γεροφτιαγμένος άνθρωπος
(μτφ.): τσιλίκ(ι) 2.
γεύμα μετά την κηδεία: μακά-
ριος
γεύμα: γιόμα,
γευματίζω: τρώω ψομί
γεύομαι: γεύτου, γέφτου, γέου,
γέω, γιφτούς, γέψμου.
γεφύρι: γιουφύρ(ι)
γεφύρι: γιουφύρ(ι), γκιφύρ(ι)
γεωργικό εργαλείο με δόντια:
τζουγκράνα, τζουγκρανάου, -ώ,
τζουγκραματιά, γκρουτζαματιά
γεωργικό εργαλείο: χαχαλάς

γεωργός: λεσπέρης
γγρασμένος: κούφταλο, χού-
φταλου.
γηροκομώ: γηρουκουμώ
για (πρόθ.): για
για γαργαλιτό μωρών: γκίλι-
γκίλι, γκούλιου-γκούλιου
για διώξιμο ζώων: ουστ
για σύνθεση αρν. απαντήσεων:
ξισταμάτα
για: ια
γιαγιά: μάγια, μάια, μάμου,
νενέ.
Γιάννης, κύριο όν.: Γιου-
βάν(η)ς, -νου.
γιαούρτι: ξινόγαλου
γιατί: για
γιατί: τι;
γιατρεία: γιατριά,
γιατρεύομαι: γιανίσκου, γιάνι-
σκα
γιέ μου: γιιές μ'
γυέκο: γελέκι
γινάτι: αμάχ(η)
γίνεται με λόγια: λουγου-
γίνομαι άγριος: αγρέου
γίνομαι ανόητος: ξισασαλώνου-
μι
γίνομαι άσπρος σαν πανί: πα-
νιάζου
γίνομαι αφηρημένος: αφιριού-
μι
γίνομαι αφράτος: αφραίνου
γίνομαι βαθμηδόν ψυχρός:
ξεψυχρώνουμι
γίνομαι βαρύς: βαραίνου,
γίνομαι γερός: γιρέου
γίνομαι γέρος: γιρνά
γίνομαι Γκραίκος Έλληνας:
γκρικέου
γίνομαι γνωστικός: γνουσκεύου
γίνομαι γνωστός: μαθεύουμι
γίνομαι ενοχλητικός (μτφ.):
σουγλάου, -ώ
γίνομαι ήμερος: ημιρεύου
γίνομαι καλά στην υγεία μου:
ξιαρρουστώ
γίνομαι λεπτός: ψιλαίνου
γίνομαι μωσαμεθανός: τουρκεύ-
ου
γίνομαι νερούλός: νουρλαίνουμι
γίνομαι νόστιμος: νουστιμαίνου
γίνομαι παρδαλός: παρδαλίζου
γίνομαι πυκνόρρευστος όπως
το μέλι: μιλώνου

γίνομαι σε υπερβολικό βαθμό: καταγίνουμι	γλύκισμα : φλιουγκούδια	γουδοχέρι: γκρουθέρ(ι), χαβα- νόχειρου, χαβανόχερο
γίνομαι σε υπέρμετρο βαθμό: παραγένουμι	γλύκισμα από ζάχαρη, άμυλο και βούτυρο: χαλβάς	γουλιά: κατατιά
γίνομαι σκληρός σαν ξύλο: ξύλιαζου	γλύκισμα από χυλό καλαμπο- κάλευρου: κατσιμάκ(ι)	γούνας είδος: μηλόγουνα
γίνομαι τραχύς: τραχαίνου, τραχύνισκα	γλύκισμα ελαφρό: αέρας τηγα- νητός	γουργουρίζω: γκουργκουρίζου, γκουργκούρσμα
γίνομαι τρυφερός: αφραίνου	γλύκισμα σωληνωτό: τουλού- μπα	γούρι: ούρ(ι)
γίνομαι φανερός: απουφαίνουμι	γλύκισμα ταψιού : μπακλαβάς, καδαΐφι, ραβανί, ριβανί.	γουρλής: ουρλής, ουρλίθκους
γίνομαι χαζός: ζίσασαλώνουμι, χαζεόου	γλυκίσματος είδος: γλυκάδια, δίπλις, ζαχαράτο, πουνηρό, ρι- ζοχαλβάς, σούφρα.	γουρλομάτης: αγγιλουμάς
γίνομαι ψιλός: ψιλαίνου	γλυκό βανίλιας : υπουβρύχιου	γουρλώνω: γκουρλώνου, γκουρ- λουμάς, γκούρλουμα.
γίνομαι: γίνουμι, γένουμι, γένου, γεν (να), γίνκα, γένηκε.	γλυκό κουταλιού από κυδώνι: κυδουνάτου	γουρούνι θηλυκό: γρούνα
γινόταν στη γιορτή παιδιών : τράβηγμα των αυτιών.	γλυκό με άμυλο και ζάχαρη: λουκούμι	γουρούνι: γρούν(ι), γρούν', γρούνα, γρουνούδια, γρουνίτ- κους.
γιορτανούσα: γκιουρτάν(ι) , γιουρτανούσα, γκερτανούσα, γκιουρτανού.	γλυκό με πετιμέζι και τριμμέ- νη καρπουζόφλουδα: τρι- φτούδια	γουρουνοβοσκός: γρουνάρ(η)ς
γιορτή ασήμαντη, μικρή: γι- ουρτούδα	γλυκό πολύ: στραπέλ(ι) γλυκό	Γραικός: Γραίκους, γρικέου
γιος: υγιός	γλυκό τυλιγμένο σε αλουμινό- χαρτο: χρυσαφένιου	γράμματα ιερά: γράμματα στην εκκλησία
γιώνω: γιώνου	γλυκοπύρηνο βερύκοκο: καΐς	γραμματέας κοινότητας: γραμ- ματ(ι)κός
γκαβό άλογο: γκαβαλουγάς	γλυκού είδος σαν μελομακάρο- νο: φοινίκ(ι)	γραπτή σουλτανική διαταγή: μπουγιουρδί
γκαβόλαμπα: γκαζόλαμπα	γλυκού είδος: σαραγλί	γραπώνω: γραπόνου
γκαβός: γκαβουσιαπέρας	γλυκοχάραμα: χαραή	γρατσουνώ: γκρατζουνάου, γκρουτζανάου, γκρουτζαματιά.
γκαρίσματα παϊδάριου: ογκανί- σματα, τα	γλυτώνω κάποιον: σόνου, σώνεται, σώθκι, σώθηκι σώσ(ι)μου.	γραφτό: γραμμένου, κισμέτ.
γκαστρώνωμαι: πιάνου	γλύφω: αγλύφω, γλύφου.	γράφω παραπάνω: πανουγρά- φου
γκισέ συναλλαγής και εκθέσε- ως εμπορευμάτων: τεζ'γιαχ'	γλώσσα: φοινίκ'	γράφω: γράφου, γραφούς, γρα- φτούς, γραφτώ (να), γραφτείς (να).
γκλίτσα: αγκλίτσα	γλώσσες: γλώσσες	γρήγορα: αγλήγουρα, αγλήγου- ρους, μάνι-μάνι, σικ-σας, φουκ-τακ, τακ-τουκ, τσάκα- τσάκα, χέρ(ι)-χέρ(ι).
γκλουκ-γκλουκ, (αντί): γκλικ- γκλικ.	γνάθος : τσινέκ(ι), τσεϊνές, τσι- νές.	γρηγοράδα στη δουλειά: σβιλ- τάδα
γκρεμίζω: γκριμίζου, γκριμινώ, γκριμιστούς, γκριμινούς,	γνέθω: κλώθου	γρήγορη ανάσα: κουντανάσα
γκρεμός: γκριμός	γνήσιος.: χάζ(ι)κους, -κ(η), -κου, χάσ(ι)κους, -κ(η), -κου.	γρήγορο τέλειωμα δουλειάς: φαϊρόπ(ι)
γκρίζα απόχρωση: τσουμακί	γνωριμία: γνώρα	γρήγορος: σούρπετος, σουρπε- τάδα.
γκρίνια συνεχής: μίρλα, μίρ- λιάρς, μίρλιάζου, ραγάνα, ρα- γανίζουμι.	γνώρισμα της κάνουλας: κα- νουλιά	γριά (υβρ.): ζαρουμέν(η), τζα- ντόγρια, τζιαντόγρια, μπαμπό- γρια
γκρίνια: γκ(ι')ρ-γκ(ι')ρ	γνωστεύω: γνωσκεύου, γνωσ(ι)κός	γριά κακή: τζιαντόγρια
γκρινιάρης: μπουμπόρκος	γνωστό γλύκισμα : χαλβάς σιμιγδαλιένιους	γριά μαμή: μπάμπου
γλαρώνω: γκλαράνου	γόητρο: σαλτανάτ'	γριά: γρια, γρέντζου, μπάμπου, μανιά.
γλεντζές: καραμπουζουκλής, ταμτιριρίκους.	γομολάστιχα: σβυστήρ'	γριβάδι: γκριβάδ(ι)
γλέντι (μτφ): ταχατμάς	γονατίζω: γουνατίζου, γουνά- τζμα,	γροθιά: γκρουθιά, γκρόθους, τοκάτ'.
γλέντι ζωηρό : ραβαΐσ'	γονέας: γουνιός	
γλέντι: τσιμπούσ(ι)	γούβα: γκούβα	
γλιτσιαζώ: γλιντζιάζου	γουδί: γκδι, χαβάν', χαβάν(ι).	
γλιτώνω στα παιχνίδια: ξιγλι- τώνου, ξιγλίτουμα		
γλιτώνω: γλιτόνου		
γλότσκας: γλώζα, γλότσκα/		

γρουσουζής: ουρσου(η)ζς, ου-
σούζου, -ζα -σούζ(ι)κου, ουρ-
σούζηδες, ουρσουζιά.
γυαλί λάμπας πετρελαίου:
λαμπουγυάλ(ι), λαμπογυάλ' .
γυαλιά διορθωτικά όρασης,
ηλίου: ματουγυαλία
γυαλίζω: γυαλίζου, γυαλτστούς,
γυαλτστίτι.
γυάλινες μπίλιες: γκαζιές
γυάλινο δοχείο με πλατύ ά-
νοιγμα: χοκά
γυάλινο δοχείο σε σχήμα κου-
πας: λίμπα
γυάλιστερό μικροαντικείμενο:
λίλι
γύμνασμα: ταλίμ', τσιλίμ(ι)
γυμνό κρανίο: καράπα
γυμνός: γκόλιαρος, τσιπλάκς,
τσιουπλάκς.
γυναίκα από τα Σέρρας: Σερ-
ριιώτσα.
γυναίκα άσχημη: λυκοφάγωμα
γυναίκα αφεντικό· αφιντικίνα
γυναίκα βαμμένη: κουκόννα
γυναίκα βοσκός: τσιουμπανού
γυναίκα γιατρός: γιατρέσσα,
γιατρίσσα
γυναίκα δύστροπη : τσίνα,
συργισμέν(η).
γυναίκα εκκεντρική, ιδιόρ-
ρυθμη: ζουρλουπαντέρου
γυναίκα ελευθερίων ηθών:
καρκαλτάκου
γυναίκα ηθική: ηθικιά
γυναίκα κακοντυμένη: τσιου-
ράπου
γυναίκα κτηνοτρόφου: τσιου-
μπανού
γυναίκα με αρμαθιά από χά-
ντρες: γιουρτανούσα,
γυναίκα με γιορτάνι: γιουρτα-
νούσα,
γυναίκα με έντονη τριχοφυΐα:
μαλλιριά
γυναίκα με μαλλιά καρούλια.:
καρούλου
γυναίκα με μπούκλες: μπου-
κλού
γυναίκα με παράνομες σχέσεις:
φαλιόρα
γυναίκα με περιδέραιο: γιουρ-
τανούσα,
γυναίκα με φερσίματα μη
αποδεκτά: τριλουπαντέρου

γυναίκα με φουστάνια τοπικής
ενδυμασίας: φουστανού.
γυναίκα ναζιάρα: κοννίστρα
γυναίκα ξανθή και ρυτιδωμένη
(υβρ.): ασπρουσ(υ)κιά
γυναίκα περιποιημένη: κουκό-
να
γυναίκα που έχασε τη φρεσκά-
δα: μπατάλ(η)ς
γυναίκα που έχει την ιδιότητα
του δόντιου: δουντού
γυναίκα που λέει πολλά: τσιόνα
γυναίκα που λέει φαρμακερά
λόγια: φαρμακόγλουσσα
γυναίκα που συμπεριφερόταν
ως άντρας (ειρων): πόρτσινους
γυναίκα πρόσφυγας: προσφυ-
γίνα
γυναίκα σαν άντρας: αντρίκι-
ους,
γυναίκα συνέχεια στους δρό-
μους: σουρλουλού
γυναίκα του αφεντικού: αφι-
ντικίνα
γυναίκα του παπά: παπαδιά
γυναίκα φαρμακοποιός: φαρ-
μακουποιέσσα
γυναίκα χαζοχαρούμενη: σουρ-
λουλού
γυναίκα: γναίκα
γυναικαριό: γνικαριό
γυναικάς: γνικάς, ζουμπαράς.
γυναικεία παπούτσια χωρίς
τακούνια: συρτά
γυναικεία φούστα: μπόι
γυναικείες παντόφλες: πασού-
μια
γυναικείο εσώρουχο παραδο-
σιακής στολής: φούστα
γυναικείος: γνικίτκου
γυναικομάνι: γνικαριό
γυναικωνίτες: χαρεμλίκια
γυναικωνίτης στην Εκκλησία:
γυναικεία
γυναικωνίτης των οθωμανών:
χαρέμ'
γύρα: βόλτα
γυρίζει άσκοπα: χιρχιλές
γυρίζει μόνος άσκοπα: σουλτα-
ρής, -ρού, -ρίθκου, σουλταρεύ-
ου.
γυρίζω άσκοπα δω και κει :
λουγυρνάου, -ώ.
γυρίζω: γυρίζου, γύρζμα.

γύρισμα της φωνής στο τρα-
γούδι: τσάκισμα
γύρισμα του κορμιού επί τό-
που: φούρλα
γύρος: γύρους
γυφτάκι: γιουφτέλ(ι)
γύφτικός: γιουφτίτ-
κουζ'γιούφτκου
γύφτοι σκηνίτες: τσιαντιρλήδης
Γύφτος: Γιούφτους, -φτσα, -
φτούδ(ι), τσιγινές ·
γυφτοφάσουλα: παπούδα

Δδ

δ. μελικοκκιά: χαμουκισιά
δαγκάνω κρυφά (σκυλιά):
κρυφουδαγκάνου
δαγκώνω: δαγκάνου, δαγκάνω,
δάγκαμα, δαγκαμασιά
δακτυλήθρα: δαχλήτρα
δακτυλιά: δαχλιά, η
δακτυλίδι: δαχλίδ(ι),
δάκτυλο: δάχλου
δαμαλίδα: δαμάλ(ι)
δαμάσκηνο βρασμένο με κανέ-
λα, γαρύφαλλο κ.λπ. : χου-
σάφι
δαμάσκηνο: δαμάσκνου, δαμα-
σκινά.
δαμάσκηνο ποικιλία: μπαρ-
ντάκια, μπαρντάκια.
Δαμασκός: δαμασκι (σπαθί)
δανείζω χρήματα: ιφκουλόνου
δανείζω: δανείζου
δανεικός: δανκός, -κιά, -κό
δαντέλας είδος στενόμακρης:
ζώντσα
δαπανώ: ξουδιάζου
Δαρνακοχωρίτης: Νταρνάκας
δασικό δέντρο: γαύρου, ξυλου-
κρανιά.
δάσος καμμένο από πυρκαγιά:
καψάλ(ι)
δειλιάζω: συστένουμι
δειλινό: δειλινό
δειλός: αλτσάκινας, αλτσιάκης,
φόβσιους, -σια, φουβσιάρς, -
ρου, -ρκου, χιζιάρς.
δείπνο στο σπίτι του νεκρού:
μακάριους
δείχνει κατεύθυνση: σια-
δέκα άτομα: δικαργιά
δέκα κομμάτια: δικαργιά

δεκοχτούρα πουλί: γκουγκου-
χτούρα, γκουγκουφτούρα,
γκουγκούφκα.

δέμα καπνού ειδικό: τόγκα
δέμα με πάνινο περικάλυμμα:
μποχτσιάς

δέμα: αμανέτι

δεμένος: διτός, -τιά/-ιά}, -το
δεν ακολουθεί τη μόδα: πισου-
δρουμικός

δεν άλλαξε ρούχα: ξιανάλλα-
γους

δεν αναπτύχθηκε σωστά: κα-
ψίδ(ι)

δεν ανέχομαι κάτι εξαιτίας
χορτασμού: μπουχτίζου

δεν γεννά: στείρους στύβου

δεν δουλεύω: κάθουμι

δεν είναι δυνατό: ουλμάζ

δεν είναι με το ταίρι του: παρά-
τιρους

δεν είναι μπαλωμένος: ξιμπά-
λουτους

δεν εκδηλώνεται: μουντός

δεν ελέγχω τα λόγια, τις πρά-
ξεις μου: ζισασαλόνουμι

δεν έχει ακουστεί ξανά: ανή-
κουστους

δεν έχει να φάει: ψουμουλίμας

δεν έχω καιρό: αχουνιέμι, -
νιούμι

δεν ιδρώσε: αϊδρουντους

δεν κάθεται καθόλου σπίτι
του: σουρτούκ(ι), σουρτούκου,
σουρτουκεύου.

δεν καταλαβαίνει (μτφ.):

στουρνάρ(ι), στούρνους.

δεν καταλαβαίνει: ντουγάν(ι)

δεν κρατάει τα λόγια του:

στουματάς, -τού, -τάθκου

δεν με: δε μι.

δεν μιλά άνετα: βούβλιακας

δεν μιλά καθόλου, χωρίς να
είναι βουβός: μούγκαβους

δεν μιλώ: μουλόνου

δεν παίρνει ειδηση: μερ

δεν παραμελεί: μουκαέτς

δεν περνά καλά: καμώνουμι

δεν προχωρώ: κοντοστέκομαι
δεν συνερίζεται: ασ(υ)νόρστους,
ζισ(υ)νόρστους.

δεν υποτάσσεται: τσιαού(η)ς, -
σου, -σ(ι)κου

δεν φορέθηκε: αφόριτους

δεν χορταίνω κανονικά: μισου-
χορταίνου

δεντράκι: διντρούδ(ι)

δέντρο δασικό: κρानιά, σφι-
ντάν(ι).

δέντρο έγινες: δέντρονσις

δέντρο ζίζυφος: τζίτζυφιά

δέντρο μικρό: διντρούδ(ι)

δέντρο σαν πλατάνι: φραγκου-
πλάτανους

δέντρο φτελιά: καραγάτσ(ι),
καραγάτσι, καραγάτσια.

δέντρο: βρουμόδιντρον, βούζ(ι),
δέντρονς.

δεντρογαλιά: διντρογαλιά

δεντρολίβανο: δρουλίβανου

δεντροφυτεία: μπαζιλίκ(ι)

δένω ζώο στο παλούκι: παλου-
κόνου

δένω την ποδιά ή το παντελόνι
μου: ζώνουμι

δένω: δένου, διθούς, διθήτι.

δεξαμενή: χαβούζα

δεξιός: διζής

δέρμα πλαδαρό: λεπετσίνα,
μπούσδρα.

δέρμα: πιτσί

δέρμα: τομάρι

δερματικού εξανθήματος εί-
δος: ζυλοχήνα

δερμάτινη λουρίδα του παπου-
τσιού: βάρδαλον,

δερμάτινο μπάλωμα σε παπού-
τσι: φόλα

δερμάτινο πέδιλο: τσαρούχι

δέρνω: βαράου, -ώ, βαρένου,
κρούω, ζυλιάζου.

δες: διες

δέσιμο: δισιά

Δευτέρα ημέρα: Διφτέρα

δέφι: δαίρές

δεφτέρι: τιφτέρ(ι)

δέχομαι άπλετο φως: φηγου-
λουγάου, -ώ.

δέχομαι: δέχουμι

δήθεν: τάχατι

δηλητηριασμένος: φαρμακου-
μένους

δηλητήριο για σκυλιά: φόλα,
φόλες.

δηλητήριο: ψιακή, ψιακόνου,
ψιακώθκι.

δηλώνει ελαφρόμυαλο, το

λειψό: ουκά τριακόσια.

Δημητρίτσι (το χωριό): Δημη-

τρίτσ(ι)

δημιουργώ αποφορά: βουχίζω

δημιουργώ βόχα, δυσσομία,

μπόχα: βουχίζω

δημόσιος δρόμος: δημόσιους,
τζαδές.

δημόσιος κήρυκας: δελάλης

δι' ευχών: διφχών

διά μιας: για μιας,

διαβάλλω: μουζαβιρεύου

διάβαση: πιασιά

διαβολέας: μουζαβίρης, μουζα-
βιριά, νικατουσούρης

διαβολές: διαβάλματα

διαβολικός: διαβουλκός

διάβολος: δαίμοννας

διαδίδω: σέρνου

διαδικασία στα παιχνίδια:
πουνδάρ(ι)

διάδοση: «όσσα» των αρχαίων

διαζευκτικό «ή»: για, ια.

διαζύγιο : χώρσμα

διάθεση (μτφ.): ζαχαρένια

διακαής επιθυμία: μεράκι

διακόπτω πρόωρα την κύηση:
απουρίχνου.

διακόσιοι: διακόσνοι

διακοσμητική ταϊνία: πιέτα

διαλέγω: διαλέγου

διαλεχτή ράτσα: νταμαζλήκ(ι),
ντουμουζσλούκ(ι), δαμαζλήκ(ι)

διαλεχτός, επιλεγμένος, εκλε-
κτός: διαλιχτός, -τιά/-ιά}

διαλυμένα: μάτσιαλα

διαλυμένο όπως η άμμος:

σκούμμος

διαλύω: διαλάου

διαμαντένια στολίδια: τσιλέ-
γκια

διαμένος: κονεύω

διαμορφώνω: κόβου

διανέμω την πατρική περιου-
σία: χουρίζου, χώρσμα.

διαπεραστική κραυγή: τσίρζμα,
τσιρίγκλα

διαπραγμάτευση: παζάρ(ι)

διαρκής πόνος: πουνίδ(ι)

διαρκώς νηστικός από ανέχει-
α: νησκάδ(ι)

διαρκώς νυσταγμένος: κοι-
μή(η)ς, υπνιάρ(η)ς, -ρου, -
ρκου.

διαρπαγή: γιάμα γιάματζης.

διαρρέω: τρέχου, τρέζ(ι)μου

διάρροια: βγάλσ(ι)μου,

κόψ(ι)μον, σουσούρα, τσαρλι-
ακός, τσιρλιακός, τσίλα, τσίρ-
λα.
διάσημος ζωγράφος: Πανσέλη-
νος
διασκέδαση: ζιαφέτ'
διασκελισμός: ντρασκιλιά
διάστρεμμα παθαίνω: λαργά-
ζου, λαργεύω, λάργεμα
διασχίζω με βήμα: δρασκελίζου
διαταγή: διάτα
διατάζει σκυλιά να χιμήξουν:
σ'-σ'
διατάζω το σκύλο να χιμήξει:
χυμώ
διατάζω: ουρίζου
διατελώ: χρηματίζου
διαναγάζω ένα υγρό με ίζημα:
ξισταλααίνου, ξισταλαίνισκα,
ξιστάλτσι·
διανυγής: καθάριους, -ρια, -ριου
διάφορα μικροαντικείμενα:
μάγκαλα, τσιάγκαλα.
διάφορα ορεκτικά φαγητά:
μεζελέκια
διαφυγή: ξέφιβγμα
διαφωνώ: αντιμιλάου, απαντώ.
διαχείριση: κουμάντα
διαψεύδει εμπιστοσύνη: κάλ-
πης, καλπίνα.
δίδυμα αδέρφια: διδυμούδια
διένεξις: δαβατούρι
διερμηνέας: ντραγουμάνους,
δραγουμάνος.
διευθύνω: ισιάζου
διήγηση: μουχαμπέτ', μουχαμπι-
τίγκους.
διηθώ: στραγγίζου
δικά μας: εμά
δίκανο: τσιφτές
δίκη: δαβάς
δίκωπο μαχαίρι: δίκουπ(η),
δίκουπου.
δικός: θκος, θκια, θκο, θ'κο μ', ·
δικράνι, δίκρανο: δουκράν(ι)
δίνει σημασία ασήμαντου,
ειρωνείας: κουτσου-
δίνει σημασία κακού, άσχη-
μου: κουτσου-
δίνει σημασία μικρού: κου-
τσου-
δίνω ηχηρό χτύπημα (μτφ.):
σφυρίζου
δίνω να φάει με το παραπάνω:
στρουμπώχνου, στρουμπώνου.

δίνω στο ζυμάρι μορφή ψω-
μιού: πλάθου
δίνω συμβουλές ή οδηγίες:
προυμηθεύου
δίνω φιλή: φλάου 2, φλω, φλιού-
μι, φλιθούς·
δίνω φορά για κίνηση ή ρίψη:
μαχνίζου
δίνω χτύπημα δυνατό και
ηχηρό με το χέρι: σβουρίζου
δίνω: δίνου, έδουνα, έδουσα.
διοικώ: ισιάζου
διόρθωση λεκτικού λάθους: κι
λέου
δίπλες: κάτια, μαφίσια.
διπλαποστάζω: ματαβράζου
διπλός: διπλός, διπλιά, διπλό,
διασκεδάω σκανδαλώδως:
μπερμπαντεύω
δίσκος πλανόδιου εμπόρου,
κουλουριών: ταμπλάς
διστάζω να φύγω: κοντοστέκο-
μαι
δίτροχο κάρω: δίτρουχου, κά-
ρου.
διχαλωτό ραβδί σε σχήμα Υ:
τσιατάλ(ι)
διψώ για κάτι: αζντεύω
διψώ πολύ: γανιάζου, νιρουκαί-
ουμι
διψώ: πατλαντάου, -ώ, πατλα-
ντίζου.
διώξε τον: αράτισ', τον
διώξιμο: πασαπόρτ(ι)
διώρυγα: μογογάζι
διώχνω : ξεσπιδίρου
διώχνω ζώα ή πουλιά: ξενομώ,
ξινουμάου, ξινουμά, ξινόμμα
διώχνω τη γανάδα: γανώνου
δόθηκε ως προίκα: προικιάτ-
κους
δοθιήν: τσούρλος
δοκιμάζω γεύση με τη γλώσ-
σα: γλουσσιάζου, γλωσεύω.
δοκιμάζω γεύση, τροφή: γεύω,
γεύω.
δοκιμάζω με επιθυμία εκ νέου:
ζαραθυμώ
δοκός: δερέκ'
δόλιοι: δόλι'
δόλιος: διαβουλκός
δόντι πρώτης οδοντοστοιχίας:
γαλατόδουντου
δόντι τραπεζίτης: δουδουκάρ',
δουδικάρια.

δονώ: τραντάζου
δόξα τω Θεώ: μπικικιάτ(ι)
δοξολογία: δουζουλουγία
δορά: τομάρι
δόσιμο: δός(ι)μου
δούλα: δουλεύτρια
δουλειά για μικρές στοίβες
ξερών φύλλων καπνού: πα-
στάλ(ι), πασταλιάζου.
δουλειά της υφάντρας:
φάνσ(ι)μου
δουλειά: δλεια
δουλεύω κάτι: αργάζου
δουλεύω σιγά: κουλουβαρένου
δουλεύω: δλεύνου
δοχείο αντήλησης: κουβάς
δοχείο από λευκοσίδηρο: τινι-
κός
δοχείο για το γκάζ(ι): γκαζ(ι)κό
δοχείο με κάνουλα για πλύσι-
μο: νιφτήρα
δραγάτης: ντραγάτης, ντραγάς,
ντραγασιά, δραγασιά
δραπέτης: κατσιρμάς, κατσιαρ-
δός.
δρασκελιά: ντρασκιλιά
δραστήριος: μουκαέτης
δραχμή: φράγκου
δρεπάνι: διρπάν(ι), δρέπανους.
δριμύς: αφύς, αφιά, αφύ·
δρομολόγιο: δρόμους
δρόμος στενός: σοκάκι
δρόμος: δρόμους, στράτα.
δροσιά πρωινή ή απογευματι-
νή: κατάψιους
δροσίζομαι μετά από ιδρώμα:
ζιανάβου
δροσίζω: δρουσίζου, καλου-
δρουσίζου.
δύναμη: κουβέτ(ι), χαβαδάκ(ι).
δυναμώνω τη φωτιά: ζουπυρώ-
νου, ζουπύρουμα.
δυναμώνω: νταβραντώ, δαβρα-
ντώ, νταβράντισμα, δαβράντι-
σμα
δυνατή φωτιά με φλόγες:
μπουμπουτούρα
δυνατό οινοπνευματώδες ποτό:
ταντούρα
δυνατός (μτφ.): πουτσαράς
δυνατός και ξαφνικός πόνος:
σφαχτς
δυνατός: αφύς, αφιά, αφύ,
βαρβάτους, -τ(η), -του, βα-
σταγμένους, θιραπαμένους,

ντούρος, σέρτικους, σέρτκους.
δυο παρά δυο: δυο παραδιού
δυο φορές: δεύτηρου
δυο: ιδυό
δυόσμος: γιδόσμος
δυσκίνητος: κοπούκης
δυσκολεύομαι πολύ: αγκουμα-
 χάου
δύστροπη γυναίκα (μτφ): τσί-
 κνα, τσικνώνου.
δυστροπία: ομούρ
δύστροπο παιδί: τζίν(ι)
δύστροπος:
δύστροπος: κακουρίζικους,
 ουργισμένους, -ν(η), -νου, τζι-
 αναμπέτς, -τσα, -τκου, τζιριμέτς,
 τζιριμιτώ, τσυννάδ'.
δυστυχία: ταζαράτ(ι), ταζεράτ'.
δύστυχος: δύστυχος, -χ(η), -χου,
 δόλιους, έρμους.
δυσφορία: πουφ
δύω: βασλεύου·
δωδεκαήμερο: δουδικάμρου
δωδεκάς (αποτελούνταν από
 τους σημαντικότερους πολίτες
 της κοινότητας): δωδεκάδα.
δωμάτιο όπου ζύμωναν: ζυμω-
 τικό
δωμάτιο υποδοχής: δοζάτο
δωμάτιο: κάμαρ(η)
δωμάτιο: οντάς, ουντάς
δωρεά, δώρο: χάρσμα
δωρεάν: μπατιεβά, τζάμπα.
δωρίζω: νταρίζου, νταρίσματα,
 νταρί, ντάρσμα, νταρό.
δώρο: αμανέτι, μπαζίσ(ι), μπα-
 χτσί(ι), μπαχτσίσι, πεσκέσι.
δώσε μου: δος μι
δώσε: δο, δοκ', δόκι, δο μ', δο
 τ'ς.

Εε

έβαλα: έβανα
εβδομάδα: βδόμαδους
εβραϊκό όνομα σε αβάπτιστο
κορίτσι: Ραχηλίκα
Εβραίος αλλαξοπισστήσας εις
Οθωμανόν: δονμές
Εβραίος αλλαξοπισστήσας εις
Οθωμανόν: ντονμές, δονμές.
Εβραίος μικροπωλητής πλα-
νόδιος: Γιακός,
Εβραίος: Γιαχουντί

Εβραίος: Ουβραίους, Ου-
 βραί(ι)σσα, Οβραίοι, Ου-
 βρουδ'.
Εβραίος: τσαφούτ'ς, τσιφούτης.
εγέφαλος: μυαλό
έγινε: γινιμένους
έγκαιρα: σύγκαιρα
εγκαταλειμένος: αφμένους
εγκαταλείπω κάθε προσπάθει-
α: παρατιούμι
εγκαταστάσεις: ντιουζένια
έγκυος: αγκαστρουμέν', αγκα-
 στρώνουμι.
έγκυος: έγκυα
έγλειφαν υπολείμματα στο
καζάνι: καζανογλύφτες
έγχορδο μουσικό όργανο :
 ταμπούράς
εγώ είμαι: γώ(ει)μι
εγώ: 'γω
έδεσμα με φύλλα ζύμης και
γέμιση: πίτα
έδεσμα του γάμου: σιχτίρ πι-
 λιάφ(ι)
έδεσμα: φαϊ
έδιναν: έδουναν
έδινε προτεραιότητα: χου
έδινε την προτεραιότητα στα
παιχνίδια: φτου
έδυσε ο ήλιος: εβασίλεψε ο
 ήλιος
εδώ είμαι: δώ(ει)μι
εδώ πάνω: δουπάν
εδώ πέρα: δουπέρα
εδώ: δουπέρα, δω
εδώθε: δώθι
εθελοντές τουρκικού στρατού:
 μπασιμπουζούκηδες
έθιμο : τριμερίτισσες
έθιμο λεγωνιάς: κουλίκι
έθιμο με το πρώτο πλέξιμο των
κοριτσιών: πρώτο πλεκτό
έθιμο περιφοράς του Σταυρού:
 μεσοσαράκοστο
έθιμο της πρωτοχρονιάς: που-
 δαρκό, πουδαρικό.
έθιμο της πρωτοχρονιάς:
 σούρβα, σούρμπα.
έθιμο του γάμου: γλάστρα ζα-
 χαρένια
έθιμο του γάμου: χλιάρα
έθιμο: αντέτι,
έθιμο: εγκόμιον
έθιμο: λαζαρίνα, λαζαρίνις,
 λαλαγγίτες.

έθιμο: τσιλέγκια
έθιμο: χασήλι, χόρσμα.
έθνος: μιλλέτι
είδη: ειδίσματα
είδηση (ειρων.): χαμπαρικούς
είδηση: χαμπάρ(ι), χαμπάρ',
 χαμπέρ(ι), χαμπάρ(ι).
ειδικό μαχαίρι με φαρδιά λά-
μα: σατίρα
ειδικό τρέξιμο του άλογου:
 αραβάν(ι)
ειδικός ρόλος σε ομαδ. παιχν.:
 φλάου I
ειδοποιώ: ειδοποιάου, -ώ
είδος από μαλακές καραμέλες:
 φλόκις
είδος βαμβακερού υφάσματος:
 ρετσίνα
είδος γιλέκου τοπικής ενδυμα-
σίας: βέστα,
είδος γλυκίσματος: σούφρα
είδος γλυκού: φανιρόπτα
είδος εξέδρας για κρεβάτι:
 σουφάς
είδος καπέλου: ριμπούμπλιακου
είδος κόμπου: φιόγκους
είδος μικρού κουδουνιού:
 τουκάδα
είδος παλιού χρυσού κοσμήμα-
τος: ντούμπλα
είδος τραχανά : παπάρα
είδος φαγητού από σπασμένο
σουσάμι : παπάρα
είδος φαγητού με κρέας αρ-
νιού: σκέτου
είδος: τσιασίτ(ι)
εικόνα της Παναγίας με τρία
χέρια: τριχειρούσα
εικόνες: εικονίσματα
εικονικός: ψεύτκους, -κ(η)/-κια,
 -κου.
εικόνισμα της Παναγίας: Ηλιό-
 καλη
εικονοστάσι: κουνουστάσ(ι)
εικοσάριχο: κουσάρκου, κουσα-
 ριά, κουσόφλου
είμαι ακμαίος παρ' ό,τι γέρος:
 κρατιέμι, -τιούμι
είμαι βαρήκοος: βαρακούου
είμαι γεμάτος δύναμη: νταβρα-
 ντάου, -ώ.
είμαι ευπρεπής: πρέπου, πρέπου
 (το).
είμαι πιο πολύ ...: καταείμι
είμαι πολύ ζεστός:

ζ(ι)ματουκουπάου, -ώ, ζιστου-
κουπάου, -ώ, ζ(ι)ματάου, -ώ.
είμαι: είμ
είμαι: ήμαν, ήμαμ
είναι: ν'', νι''
είναι δυνατό: ουλούρμου
είναι σαν ξυλαράκι ψιλό: τσα-
κνιάρς, -ρου, -ρκου.
ειρωνικός χαρακτηρισμός:
ζουρνάς πανηγυριώτκου
εις την: σ'ν
εις: σ'
εις: σι /
εισέρχομαι: σειβαίνου
εισπράκτορας: ταζιντάρης
είτε: μα /
είχε ταλαιπωρήσει: είχε αργά-
σει
εκατό: κατό, κατόφλου, κα-
τούτσ(ι)κα (υποκ.).
εκδηλώνει μεγάλη χαρά: ταρα-
ράμ, ταρaráμ-ταρaroύμ.
εκδύομαι: ζεντύνουμι
εκεί επάνω: κειαπάν
εκεί κάτω.: κεικάτ
εκεί πέρα: κειαπέρα
εκεί: κει/κεία
εκείθε: κείθι
εκείνα: κειν
εκείνη/ εκείνο (να): κείνια,
κείνουια
εκείνος: κείνους, -ν(η), -νου,
κειν,
εκείνος: τκεινους, -ν(η), -νου.
εκθέτω στον ήλιο: λιάζου
εκκινώ: κνω /
εκκινώ: ζικνάου, -ώ /
εκκλησία Αγ. Δημητρίου
Θεσ/νίκης: Καϊμιέ τζαμί, Κα-
σιμέ τζαμί
εκκλησία Σερρών: Αγία Φωτί-
δα, Άγιος Γεώργιος ο Κρυονε-
ρίτης, Αγία Επίσκεψις.
εκκλησίας ζωή: αγιωτικά πράγ-
ματα
εκκλησιαστικό βιβλίο: κυρια-
κάδι
εκκλησιαστικό βιβλίο: οκτοήχι
·
εκκλησιαστικό βιβλίο: τριώδιο
εκκλησιαστικό βιβλίο: ψαλτήρι
εκλαμψία (να πάθει η λεχώνα):
να αρμενιαστεί
έκλεισε ο καιρός: καπάντσι
εκλεκτικός: κιμπάρης

εκλεκτό πράγμα: τιφαρίκ(ι)
εκλεκτός μεζές: μιζικλίκ(ι)
έκοβε και έφερνε ξύλα από το
βουνό: ζυλάς
έκπληξη (σημ.): μπα!
εκπλήρωση επιθυμίας ...:
ζαραθυμιά
εκπνέω με δύναμη: ζιφσάου, -ώ
εκσκαφέας: φαγάνα
εκσπερμάτωση: ριζιά
εκταφή οστών νεκρού: ζινέ-
χουμα, ζινάχουμα
εκτελεί θελήματα για αγορά
τροφίμων: παζαργκιδές
εκτεταμένη πεδιάδα: ουβάς
εκτός εαυτού: παρατουνού
εκτρέφει και εκπαιδεύει περι-
στέρια: περισιτράς
εκφράζει αγανάκτηση ή συμ-
φωνία: ουχού!
εκφράζει πόνο, λύπη, αγανά-
κτηση, χαρά: ωχ!
εκφράζει χαρά, ευχαρίστηση,
ικανοποίηση: ωχωχόμ
έλα: ηρθούς
ελατήριο: ζουμπερέκ'
ελαφρό: αλαφρά
ελαφρό λαχάνιασμα: κουντανά-
σα
ελαφρό: χαφίφ'
ελαφρόμυαλή: λουλούδου
ελαφρόμυαλος: αλαφρός, αλα-
φρουκάνταρου.
ελαφρόμυαλος: ελαφροκαντα-
ρούδα
ελαφρόμυαλος: ζίκ(η)ς
ελαφρόμυαλος: σαψάλ'ς, σαψα-
λίγκας, σιαπατίγκας, σιούρδος,
σιρσιρής, -ρού, -ρίθκου.
ελαφρός: αλαφρός
ελαφρύ έγκανμα: καψιματιά
ελάχιστη ποσότητα: μια ιδέα
ελάχιστος ήχος: γκ(ι')κ
έλεγε ανοησίες: τασιακτής
ελέγχουν κινήσεις χεριών στα
μωρά: πικ!
ελεήμονας: πουνιτικός
ελεημοσύνη: ψυχ(ι)κό
έλεος: νισάφ(ι)
ελευθερία: λιφτιριά
ελεύθερος: εργένης
ελεύθερος: μπεκιάρης
ελευθερώνω: ζιαπουλνώ
ελευθέρωσα: απόλ(υ)κα
ελεφαντόδοντο: φιλδισ

ελησιμόνησα: αστόησα
έλθω (να): 'λθώ (να)
ελατοβαρές: ζίκ(ι)
ελκυστικός: χόζ(ι)κους, -κ(η), -
κου.
έλκω: σέρνου
έλκω: τραβάου, -ώ.
ελλάτωμα: κουσούρ', κου-
σούρ(ι), κουσουρλής, κουσουρ-
λίθκου
έλλειψη τάξης: μαλλιουφατούρα
έλλειψης συναλλαγής: κεσάτι
Ελληνας: Γραίκους, -κα, Γκια-
ούρ.
Έλληνες: Έλλην(οι)
έλληγικά: ρουμείκα
έλος με αμμώδη βυθό: ασμάκ(ι)
έλος: μπατάκ(ι), μπαντάκ(ι),
μπατίκ'.
ελπίδα: απαντοχή,
ελπίδα: ντιλιμάν(ι)
έλυσα: έλτσα
εμ: 'μ'
έμαθες: μαθές
έμασε: μάσι
εμβάς: παντόφλα
εμβολιάζω: αμπουλιάζου, α-
μπόλ(ι),
έμβολο: χαρμπί
έμεινε κοντό: καψίδ(ι)
έμεινε χωρίς να έχει τίποτε :
σύζυλους, -λ(η), -λου
εμείς κι εμείς: μπιζ-μπιζέ
έμελε: έμιλι
εμένα: τιμένα
εμετός: γκούρλισμα, γκοκ
εμετός: μίτος
εμετός: ξερατή
έμμορφος: ζαρίφης
εμπιστεύομαι: : : ζιμπιστεύουμι
έμπλεξα άσχημα: κακοέντσα
εμποδίζω: αμπουδάου, -ώ.
εμποδίζω: εμποδό
εμποδίζω: σκόφτου, έσκουφτα.
εμπόδιο : μπόδιου, μποκλούκι.
εμπόρευμα εκτός μόδας: μαλα-
μόρδα
έμπορος ανδρικών νεωτερι-
σμών: τουαφτής
έμπορος καλτσών: τσουραπτής
έμπορος στα παζάρια: παζαρ-
τής
εμπρόθετα άρθρα στους, στις:
'τ'ς
εμπρός: μπρουστά

εμπρός: <i>ομπρός</i>	έντονα: <i>καραγκιόζικα</i>	εξουσία: <i>ζάπτι</i>
εμφανίζομαι κάπου απρόσκλη- τος: <i>κουμπαριάζουμι</i>	έντονη διάρροια: <i>τσαρλιακός,</i> <i>τσιρλιακός, τσιαρ-</i> <i>λιακός</i>	εξοφλώ: <i>ζουφλάου,</i>
εμφάνιση υποψήφιου γα- μπρού: <i>γάμπρισμα,</i>	έντονη επιθυμία για κατούρη- μα: <i>ζικατούρμα, ζικατρίματα</i>	εξοχή των Σερρών: <i>Μπατζα- ντάρι</i>
ένα άρμεγμα: <i>αρμιζιά</i>	έντονος πυρετός: <i>τιταρταίους</i>	έξυπνο παιδί: <i>τζίν(ι)</i>
ένα δρομολόγιο μεταφοράς: <i>στράτα</i>	έντονος: <i>αδρύς,</i>	έξυπνος (μτφ.): <i>τσιακμάκ(ι)</i>
ένα κομμάτι χαρτόνι στη ρόδα του ποδήλατου: <i>πατράκα</i>	εντόσθια αρνιού στη σούβλα: <i>μποχτσιάς</i>	έξυπνος: <i>κορνάζος, κουρνάζους</i>
ένα τέταρτο από μεγάλο χω- ριάτικο καρβέλι ψωμιού: <i>ταϊν(ι)</i>	ενωρίς: <i>νουρίς</i>	έξω: <i>όζου, όζω</i>
ενάμισυ: <i>ανάμισ(υ)</i>	εξαγορά στρατιωτικής θητεί- ας: <i>μπιδέλ</i>	έξωκλήσι: <i>ζουκλήσ(ι)</i>
έναρξη της θείας λειτουργίας: <i>βλου(η)τός</i>	εξαγριώνω κάποιον: <i>αγρεύου</i>	έξωκλήσι: <i>παρακκλήσ(ι)</i>
ένας δυο: <i>κανιδυό, καναδυο</i>	εξάδερφος: <i>αζάδιρφους, -δέρφ(η)</i>	εξώπορτα: <i>ζώπουρτα</i>
ένας πίσω από τον άλλον: <i>καταπουδιαστός, -τή, -το</i>	εξάνθημα: <i>κουκούδ</i>	εξωτερικό φύλλο καταστήμα- τος: <i>κιουπέγκι</i>
ένας σάκος του φορτίου: <i>δέγγι</i>	εξαπατώ: <i>γελώ</i>	εξώφληση (σχετ.): <i>σούλφι</i>
ένας: <i>κανές</i>	εξαπολύω: <i>ξαπολνώ, ξιαπολνώ</i>	επάγγελμα με ειδική κατάρτι- ση: <i>τέχν(η)</i>
ένανσμα: <i>καψούλι</i>	εξαποστέλλω: <i>ζουρατίζου</i>	έπαθές τα: <i>παθές</i>
ενδιαίτημα: <i>γιατάκι</i>	εξάπτομαι: <i>φουρλαντίζουμι</i>	έπαιρνε μέτρα για τις κακο- καιρίες: <i>χειμάζι</i>
ενδιαφέρον να μάθω κάτι: <i>χαμπαρίζου</i>	εξάρτημα για ποτιστήρια: <i>φούντα</i>	επαίτης: <i>ζήτουλας, ζητλαριό</i>
ένδυμα ιερών, παλαιών Σερ- ραίων: <i>αντερί</i>	εξάρτημα γυναικείας ενδυμα- σίας: <i>σκέπ(η), σκέπη</i>	επακριβώς: <i>τάσταμαμ</i>
ενδύματα: <i>ειδίσματα</i>	εξάρτημα σε εργαλείο τυροκο- μίας: <i>ντρουβανιστήρ(ι),</i> <i>ντρουβανόξυλου, ντρουβανι- στήρ(ι), ντρουβανίζου, ντρου- βαντζμα.</i>	επάλειψη με κοκκινόχρωμα στα χωμάτινα πατώματα: <i>πάτου- μα</i>
ενέδρα: <i>παρομόνιμα</i>	εξάρτημα του αργαλειού: <i>χτέν(ι)</i>	επανάληψη δηλώνει: <i>ματα- επανάληψη: φουρά</i>
ενεργεί με πρωτοβουλία: <i>μου- καέτης</i>	εξάρτημα του φούρνου: <i>πισκιούνι</i>	επαναστάτης: <i>ρεμπέτης</i>
ένεση: <i>ένισ(η)</i>	εξαμιρίζομαι: <i>ξιατμίζουμι</i>	επάνω μέρος στο τζάκι: <i>νταούλ(ι)</i>
ενήλικας που τρέφεται χωρίς να εργάζεται: <i>χαραμουφά(η)ς</i>	εξαφανίζομαι (για ζώα): <i>τουρ- κεύου</i>	επάνω όροφος στα δίπατα σπίτια: <i>ανώ(ι)</i>
ενθύμιο: <i>ενθύμημα</i>	εξαφανίζω: <i>ζεσπιδίρου, ζουρα- τίζου</i>	επάνω: <i>απάν, απάνου.</i>
έννοια συναγωνισμού: <i>παρα- ενοίκιο ακινήτου: κιράς</i>	εξαφανίζω: <i>αρατίζου</i>	έπαρχος επί τουρκοκρατίας: <i>καϊμακάμης</i>
ενόχληση: <i>ζαλίδα</i>	εξαφάνιση: <i>ντεφ, δέφι,</i>	επεισόδιο: <i>δαβατούρι</i>
ενοχλητικό αστείο: <i>χουλιαμάς</i>	έξαφνα: <i>άξαφνα</i>	επιβεβαίωσης μόριο: <i>ντε Ι</i>
ενοχλητικό μουρμουρητό: <i>ραγάνα</i>	εξεπίτηδες: <i>ξίπιτίδης</i>	επιβέβωσης: <i>κεχαγιάς</i>
ενοχλώ κάποιον με τσιμπιές: <i>τσιγκλάου, -ώ</i>	εξετάζω: <i>ξιτάζου</i>	επιβολή ησυχίας: <i>σους, σουτ</i>
ένσημο: <i>πούλι 2</i>	εξευτελίζω: <i>ξίφτιλίζου</i>	επιγλωττίδα: <i>σταφυλίτ'ς</i>
εντείνει σημ. δεύτερου: <i>κατά- εντελώς γεμάτα: φίσκα</i>	εξέχασα: <i>ασόησα</i>	επίδειξη: <i>σαλτανάτ(ι)</i>
εντελώς ξασπρισμένος: <i>ξίξα- σπρότιρους</i>	έξη: <i>χού(ι)</i>	επιδέξια κίνηση σε χορό ή πάλη: <i>τσιαλίμ(ι)</i>
εντελώς τζάμπα: <i>τζιαμπαντάν</i>	εξηγούνται: <i>ξηγιούντι</i>	επιδέξια κίνηση σε χορό ή πάλη: <i>τσιαλίμ(ι)</i>
εντελώς: <i>ντιπ</i>	εξηγώ: <i>ξηγάου</i>	επιδέξια κίνηση σε χορό ή πάλη: <i>τσιαλίμ(ι)</i>
έντερο: <i>άντιρου</i>	εξηγηγόνται: <i>ξηγιούντι</i>	επιδέξια κίνηση σε χορό ή πάλη: <i>τσιαλίμ(ι)</i>
έντομο μικρό: <i>βρουμούσα</i>	εξηγηγόνται: <i>ξηγιούντι</i>	επιδέξια κίνηση σε χορό ή πάλη: <i>τσιαλίμ(ι)</i>
έντομο που τρώει το ξύλο: <i>σαράκι</i>	εξηγηγόνται: <i>ξηγιούντι</i>	επιδέξια κίνηση σε χορό ή πάλη: <i>τσιαλίμ(ι)</i>
εντόμου είδος: <i>πασχαλίτσα</i>	εξηγηγόνται: <i>ξηγιούντι</i>	επιδέξια κίνηση σε χορό ή πάλη: <i>τσιαλίμ(ι)</i>

νου
 επικεφαλής ομάδας εργατών:
 μάστουρας
 επίκληση σε κυρία: κοκόνα
 επικράτεια: δουβλέτ'
 επικράτεια: ντουβλέτ(ι)
 επιλεκτικός στο φαγητό: ντιλ-
 κάτους
 επίτεδο μέρος του τζακιού:
 γουνιά
 επιπλέω στο νερό: πλέκου 2,
 πλέκω
 επιπλο: σκρίνια, σκρίνιο
 επιτόλαιο: αλαφρά
 επιτόλαιο (μτφ.): αλαφρός
 επιτόλαιο: τουρτούρα
 επιτόλαιο γίνονται: αλαφραί-
 νου 2-
 επιτόλαιο: αλαφρουκάνταρου
 επιτόλαιο: σαρσής, -ρού, -
 ρίθκου
 επίρ. προσθετικό: χεμ (Βισαλτία
 εμ = και)
 επίσημος ζυγιστής: κανταρτζής
 επισκέπτης στα παζάρια: πα-
 ζαρτζής
 επισκέπτης: μουσαφίρης
 επισκέπτομαι κάποιον: γειτον-
 νεύου, γειτονεύω, γειτονήνη
 (να).
 επίσκεψη ιατρική, σε ονομα-
 στική γιορτή: βίτζιτα
 επίσκοπος: δισπός
 επιστάτης: χαβαλές
 επιστρέφω: γυρίζω, γυρνά,
 γύρζμα
 επιστρέφω επιφάνεια με κα-
 πλαμά: καπλαντίζω, καπλαδί-
 ζω.
 επιτ. μόριο : ζι-.
 επίτηδες: μαζούς, μάζους
 επίτηδες: ζιπίτιδης
 επιτίθεμαι: χυμώ
 επιτίμηση: μπαράζ(ι)
 επίτροπος: βελλής,
 επιτυχαίνω: πιτυχαίνω, πιτυχι-
 νισκα.
 επιφ. αποδοκimasίας : ου! I
 επιφ. απορίας : ου! I
 επιφ. για μούντζωμα: όρσι
 επιφ. για σταμάτημα: οπ! όπα!,
 όπατης
 επιφ. δυσφορίας : ου! I
 επιφ. έκπληξης: όντι/όντα!

επιφ. ενθάρρυνσης: ούμπρε!
 ούμπρια!
 επιφ. ευθυμίας: όπατα, όπαλα!
 όπατης
 επιφ. θαυμασμού: όι!, ου! I
 επιφ. κλητ. για γυναίκες: μαρ',
 μαρή, μάρ(η).
 επιφ. λύπης: όλαλα, όλιλε, ου! I
 επιφ. πόνου: όλιλε
 επιφ. πόνου: όλελε!
 επιφ. χαράς: όπατα
 επιφ. χορευτικό: όπα! όπαλα!
 επιφώνημα απορίας αγανά-
 κτησης: έβα!
 επιφώνημα για γαργάλημα
 μωρού: γ(ι')του
 επιφώνημα κλητικό: ε!, έι!
 επιφώνημα χορευτικό: άλατης
 επιφώνημα: για!
 επιχορήγηση μικρή: χαρτζηλίκ'
 επίχρισμα αμμοκονιάς: κουρα-
 σάν', χουρασάν.
 επιχρισμένος τοίχος με ξυλό-
 πηχες: μπαγδατί
 επιχρυσώνω με λεπτά φύλλα
 χρυσού: βαρακώνω
 επόμενη μέρα: τ'ν άλλ(η)
 επουλώνομαι για τραύμα:
 θρέφω
 εποχή: ζαμάνι
 επώαση: κλώσ(η)μα
 επώνυμο: παρόνυμα
 εργαζόμενος σε μάζεμα φύλ-
 λων καπνού: καπνατζής
 εργαλείο για κλάδεμα: κλαδι-
 φτήρ(ι)
 εργαλείο για κλώσιμο, ροδάνι:
 τσικρίκ(ι)
 εργαλείο για κλώσιμο: τσεκρίκ'
 εργαλείο για κοπή καπνού:
 χαβάν', χαβάν(ι),
 εργαλείο για το κόψιμο χόρ-
 των: κουσά
 εργαλείο για φύτεμα καπνού:
 μπασκί, μπασκιτζής.
 εργαλείο κλωστικό: ανέμ(η),
 εργαλείο μαραγκού: ρουκάν(ι)
 εργαλείο στον αργαλειό: σάϊτα
 εργαλείο υφαντικής: τλιγάδ(ι),
 τλιγαδιάζω.
 εργασία καπνοπαραγωγών:
 γιόμουσμα
 εργασία σε αμπέλι: βλαστου-
 λουγώ
 εργαστήριο: αργαστήρ'

εργάτης με λισγάρι: λισγαρτζής
 εργένης: μαγκούφς
 εργοτάξιο: γιαπί
 ερέα: τσόχα, τσόχατζης.
 ερεθίζεται το δέρμα μου από
 ούρα ή άλλη αιτία: συγκαί-
 ουμι
 ερεθίζομαι: τζινάου, τζινιάρ-
 κους, -ρκ(η), -ρκου.
 ερειπωμένο: βεράν
 ερειπωμένο: χαραμπάτ'
 ερεσίπelas: νυφίτσα
 ερεσίπelas: φώκιο
 έρημος: έρμους
 έρημος: κουρμπέτες, κουρμπιτλής
 έρθω (θα): θ' αρθώ
 έριχνα: πέταγα
 ερμάριο: δουλάπι
 ερμάριο: ντουλάπ', δουλάπι
 έρχομαι: έρχομαι, ερχάμενος.
 έρχομαι: ήρτα ηρθούς, ήρχου-
 νταν.
 έρχομαι: ρθούμι (θα), ρθήτι
 (θα), ρθουν (θα), ρθω (θα),
 ρτω (θα).
 έρωτας: νταλκάς, νταλγκάς,
 δαλγκάς, νταλκαδιάζουμι
 έρωτας: σεβδάς, σιβντάς.
 ερωτικές σχέσεις: αγαπητλίκια,
 ερωτική επιθυμία: γκάβλα
 ερωτύλος: σεβδαλής
 εσύρπα: σάλ(ι), σάλπα.
 έσβησα: ζίφσα.
 εσένα: τασένα, τισένα.
 έσπασε λίγο το κέφι του: τσια-
 κνισμένους, -ν(η), -νου.
 εστίαση: φιλιά
 εσύ είσαι: σύ(ει)σι
 εσωνόρθηκας της μονής του
 Προδρόμου: ενάτη
 εσώρουχα ενός απόμου: αλλα-
 ζιά
 εσωτερικό από καρπούζι, πε-
 πόνι κ.λπ.: ψίχα
 ετεροθαλής αδελφός: μηλαδε-
 φός, μηλαδέρφια.
 ετοιμάζει τους καφέδες: ταμής
 ετοιμάζομαι: ταιριάζουμι
 ετοιμάζω: τοιμάζω, τοιμασία,
 τοιμαστούς
 έτοιμος για δράση: τσίτα, τσίτες
 έτσι ακριβώς, για, δα: έτσιαα-
 έτσι κι έτσι: σιοσιλέ μπουσιλέ
 έτσι κι έτσι: τσιατ-πατ
 Ευαγγελισμός: Βαγγιλισμός

εύγε: άφεριμ
 ευήθης: αχμάκης
 ευθηνό: γιοκ παρά
 ευκαιρώ: ζιαδειάζου
 ευκολία, εύκολο: κουλιά
 ευκολία: βουλή
 ευλογημένος: βλουημένους
 ευλογητός: βλου(η)τός
 ευνουχίζω: μπουρντίζου, μπούρ-
 τζμα, μπουρτζμένους.
 ευνουχισμένο αρσενικό πρόβα-
 το: κριάρι(ι)
 ευνούχος: χαντούμς
 εύπορος: στικούμινους
 εύπορος: βασταγμένους
 εύπορος: παραλής
 εύρημα ευκαιρίας: κελεπούρι
 ευρυχωρία: απλουταριά,
 ευρωπαϊκά (ρούχα): φράγκικα
 εύρωστος: μπαμπάτσ(ι)κους
 ευσεβής υπερβολικά: θεοφο-
 βούμενη
 ευσεβής: θιουτκός, -κιά, -κό
 ευσεβής: θιουτκός, -κιά, -κό
 ευτραφής: χουντρομπαλάς, -
 λού, -λάθκου.
 εύφλεκτο υλικό του σπέρτου:
 φαρμάκ(ι)ν
 ευφραίνομαι: φραίνουμι
 ευφυής: ζιφτέρ(ι)
 ευχάριστος: χόζ(ι)κους, -κ(η), -
 κου.
 ευχαριστώ: φχαριστώ
 ευχές και υβριστικές εκφρά-
 σεις: κάλαντα
 ευχή για εύκολη γέννα: καλή
 λιφτιριά
 ευχή για νεόνυμφους: στιργιου-
 μέν(οι), -νις, -να.
 ευχή προόδου: χαλάλ'
 ευχή: ιφχή,
 ευωδιάζω: βουδιάζου
 εφέτος: φέτους
 εφεύρημα: μουραφέτ'
 εφημερίδα: φημιρίδα
 εφόδια σε τρόφιμα: ζαχερές
 εφοδιάζω με τρόφιμα τον
 άντρα για τη δουλειά: τρου-
 βαδιάζου, τρουβάδιασμα.
 έφοδος: γιουρουόσι,
 έφορος: κεχαγιάς
 εφόσον: αφόσουν
 εφτάζωμο κουλούρι: σιμίτι
 έχασε την πύρα του: ζέπυρους,
 -ρ(η), -ρου

έχει άνοιγμα ανάμεσα σε κομ-
 μάτια του: φυρός, -ρή/-ριά, -
 ρό
 έχει διαρκώς τσίμπλες στα
 μάτια: τσιμπλιάρς, -ρου, -
 ρκου, τσιουμπλιάρς
 έχει δώσει υπόσχεση σε Άγιο:
 έχει ταχθεί
 έχει καημούς: ντερτιαλής
 έχει καστανοπράσινα μάτια:
 τσιακίρ(η)ς, -ρου, τσιακίρκους,
 -κ(η), -κου.
 έχει κοντό λαϊμό: κουντουλαίμς,
 κουντουζνίχς.
 έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό
 του: ζίσ(η)κουμένους
 έχει μεγάλη στενοχώρια: φαρ-
 μακουμένους
 έχει σαρκώδη χείλη: αχείλας
 έχει σχήμα αβγού: τσουρλουτός,
 τσουτσουλουμτός, -τιά, -το.
 έχει τρόπους: πραγμένους
 έχει τσέπρις: τσιπριάς, -ρου, -
 ρκου
 έχει φάει: φαγουμένους, -ν(η), -
 νου
 έχει φύρα, χαραμάδα: φυράθ-
 κους, -κ(η), -κου.
 έχει χρησιμοποιήσει φκια-
 σίδ(ι): φκιασιδουμέν(η)
 έχει ψώρα και ξύνεται συνε-
 χώς: ψουριάς, -ρου, -ρκου.
 έχθρα: αμάχ(η)
 εχθρός: ουχτρός
 έχω κάτι δικό μου: ουρίζου
 έχω όρεξη για κάτι: ουριζέουν-
 μι
 έχω πυρετό: θερμαίνουμι, θιρ-
 μαίνουμι
 έχω τάση για εμετό: ταραχίζου-
 μι
 έχω: έχου
 εψές: ταψές
 εψές: ψε, ψες
 εψεσινός: ψισ(ι)νός, -νιά, -νό.

Ζζ

ζαβολιά, ζαβολιάρης: χιλιντζές,
 χιλιντζέδια, χιλιντζέδης, χιλι-
 ντζικούδια
 ζάλη: αντράλα, ίλιγγους.
 ζαλίζομαι (παθ.): σκουτίζου

ζαλίζομαι: αντραλίζουμι, : νταλ-
 καδιάζουμι, σασιρδώ, σαστίζω.
 ζαλίζω: ζαλίζου, ζάλτζμα, ζα-
 βουντρίσ'κι.
 ζάρα: σούφρα
 ζαρώνω: ζαρώνου, ζάρου
 ζάφτι: ζάπ(ι)
 ζάχαρη: ζάχαρ(η), σεκέρ, ζά-
 χαρ(η)ς, σεκερτζής, σικιρτζής.
 ζαχαρόνερο ως φαγητό: σιουρ-
 μπέτ(ι),
 ζαχαρωτό: ζαχαράτου, σεκέρ
 ζεματό: ζ(ι)ματάου, -ώ,
 ζ(ι)ματίζου, ζ(ι)ματουκουπάου,
 -ώ, ζ(ι)μάτζμα ζ(ι)ματσός, -
 τιά, -το.
 ζερβός: ζιρβός, ζιρβουκουτάλας
 ζεσταίνω κάτι στη φωτιά:
 πυρώνου, πύρουμα.
 ζεσταίνω χέρια με την ανάσα:
 χουχτίζου
 ζεστή καλοκαιρινή μέρα: ηλι-
 ουπύρουμα
 ζεστή στάχτη: χόβουλ(η)
 ζέστη: ζέστα,
 ζευγαρίζω: ζιουβγαρίζου, ζι-
 βγάρ(ι)
 ζευγάρωσε: σύρι
 ζένγος: τακήμ, τσίφτι
 ζεύω: ζεύου
 ζηλεμένη: ζουλιμέν(η)
 ζηλεύω: ζουλεύου, ζούλια, ζου-
 λιάρκους, -κ(η), -κου, ζου-
 λιάς, -ρου, -κου, ζουνκιώρ'ς.
 ζημιά: τζιριμές, τζιριμιτώ, χατάς.
 ζήση: ζήσ(ι)μου
 ζητιάνος που ζητά ψωμί: ψου-
 μουζήτλας
 ζητιάνος: ζήτλας, ζήτουλας
 ζητώ, αναζητώ: γυρεύου, χα-
 λεύου, χαλεύουν.
 ζιζάνιο: ζιζανίου
 ζιπουνάκι: ζαπουνάκ(ι)
 ζιρβάκ(η)ς: ζιρβουκουτάλας
 ζορίζω: ζουρίζου, ζούρα, ζόρζι,
 ζόρσι, ζουρστίτι, ζουρστούς
 ζούδι: ζούδιου
 ζουλάπι: ζλάπ(ι)
 ζουλιγμένα: μάτσιαλα
 ζουλώ: ζλάου, -ω, ζλω, ζιλούμι,
 ζουπώ, ζούλτζμα.
 ζουμερό φαγητό: τσιουρμπάς
 ζουμί: ζμι
 ζούφιο: τρουφό
 ζογοί: τζόγια

ζυγά: τσίφτι
 ζυγαριά (μτφ.): ψευτές
 ζυγαριά ακριβείας των φαρμακείων: βιζνές
 ζύγια στον χαρταετό: καντήλις
 ζυγίζει ή χωρά μία οκά: ουκάρ-κους, -κ(η), -κου
 ζυγίζω: ζ(υ)γιάζου, ζυγιστάδης, ζύ(ι).
 ζυγιστής: κανταρτζής
 ζυγός για βόδια: ζ(υ)γός
 ζυγούρι: ζιγούρι(ι), ζ(υ)γούρι(ι).
 ζυγώνω: ζ(υ)γώνου, κουντεύου.
 ζυμάρη, ζύμη: χαμούρ
 ζυμαρικό σε λεπτές λουρίδες: φύλλα
 ζυμαρικό σε μικρές σφαίρες: κουσκούσ(ι), κουσκούζ(ι)
 ζυμαρικού είδος: κριθαράκι(ι)
 ζύμη από αλεύρι καλαμποκιού: κατσαμάκ'
 ζύμωμα που δεν είναι το ζυμάρη πολύ μαλακό: ξηρουζύ-μουμα
 ζυμώνω: ζ(υ)μώνου, ζ(υ)μάρ(ι), ζυμωτό.
 ζω για πολλά χρόνια: χροινίζου
 ζω καλά: καλουζώ
 ζω χωρίς στερήσεις: καλουζώ
 ζω: ζάου, -ώ.
 ζωάριο, (περιφρ.): ζουντίμ
 ζωγραφιά: ζουγραφιά
 ζωγραφιστό: γραμμένον
 ζωέμπορος ή μεσίτης στην πώληση των ζώων: τζιάμπά-ζους, τζαμπάζης.
 ζωέμπορος μικρών ζώων: τζελέπης
 ζωή μοναχική: κουρμπέτ(ι)
 ζωηρά: καραγκιόζικα
 ζωηράδες των παιδιών: ζουρ-λάδες
 ζωηρή εντύπωση: στράκα
 ζωηρός: ανησυχαστους, θιραπα-μένους, σένκος, τσαπκίν'ς.
 ζωμός της αγουρίδας: ξινάδα
 ζωμός: ζιμι
 ζωνάρι παλιάς τουρκικής στολής: σελάχι
 ζωνάρι, ζώνη: ζινάρ(ι)
 ζώνες με πυρομαχικά που ζώνονταν: τσιαπράζια
 ζώνη (υποζωνάρι): ποζινάρα
 ζώνη με θήκη για νομίσματα: κεμέρι

ζώο γκρινιάρικο: τζιριμές, τζιριμιτά
 ζώο θωός: τσακάλι
 ζώο Ικτίς η κοινή: νοφίτσα
 ζώο με κοντή ή κομμένη ουρά: κουντούρς
 ζώο που δέχεται σαμάρη: σα-μαριάρκου
 ζώο που ξέρει αραβάν(ι): αρα-βάν(ι)κου
 ζώο: χαϊβάν(ι), χαϊβάν'
 ζωόφια: μαμούνια, ζούδιο, ζούδιου, ζούδια
 ζωόφιο κολοκυθοκόφτης: ψαλίκουρας

Ηη

ή: μα Ι
 ηγούμενος: γούμινους
 ηδύοσμος: γιόσμος, γυόσμος
 ηλεκτρικό ρεύμα: ηλκτρικό
 ήλεκτρο: κεχλιμπάρ', κεχρι-μπάρ'
 ηλίανθος: ήλιους
 ηλίθιος: χαχάμ(η)ς, χάχας
 ηλικία μικρή: μικράτα
 ηλιοβασίλεμα: ήλιουμα-βασίλιμα
 ήλιος: ήλιους
 ημερένω: ημιρενούν
 ημέρωμα: ζάπ(ι)
 ημερών: μισιού, μισιό, μισιών
 ημιδιαφανής γίνονται: φαγγρί-ζου
 ημισφαιρικό κύπελλο στις βρύσες: τάσ(ι)
 ηνία: γκέμι
 ήρθα: ήρτα
 ήχος από καπάκι: χλουπ, χλάπ.
 ήχος από κρέας που καίγεται στο λάδι: τσιρτσιρίζου
 ήχος από κρούση: μπάγκα-μούγκα
 ήχος από ξεφούσκωμα ή θρόι-σμα φύλλων: φ(ι')στ
 ήχος από το σκίσιμο χαρτιού: χρατς
 ήχος από το φύσημα της μύ-της: φρ(ι')κ
 ήχος από χτύπημα σε ξύλο: ντουκ-ντουκ
 ήχος από χτύπημα χειρών-ποδιών στο νερό: πλατς-

πλουτς, πλάτσα-πλούτσα.
 ήχος έμβολου στα παιχνίδια: πλιακ
 ήχος καλπασμού: τακατάκ
 ήχος καμπάνας: ντάγκα
 ήχος κατάποσης: γκλού-γκλου,
 γκλουκ-γκλουκ.
 ήχος κατάποσης: κλ(ι')τ
 ήχος κιν. μισογεμάτου μπου-καλιού: κλουκ-κλουκ
 ήχος κλειδαριάς που κλειδώ-νει: κλειτσινάκ
 ήχος κόψιμου ξύλου με πρίονι: χράτσα-χρούτσα
 ήχος κρούσης μεταλλικών αντικειμένων: ντράγκα-ντρουήγκα, τσιαγκ-τσιουγκ, τσιάγκαρ-τσιούγκαρ.
 ήχος λαδιού όταν ζεσταίνεται στη φωτιά: τσιρ-τσιρ
 ήχος νερού που τρέχει: τσιαρ, τσιαρ-τσιουρ.
 ήχος σιγανής κι ασταμάτητης βροχής: τσιρ-τσιρ
 ήχος σύρσιμου ποδιών: σιαρτ-σιουρτ
 ήχος υγρού όπου πέφτει κάτω: μπλούμ
 ήχος: τράκα
 ηχώ: βάζου Ι
 ηχώ: έβαζα, -ζα

Θθ

θα ιδεί: θα δγη
 θα σι ράνου: ράνου, θα
 θα σου έχουν πει: θα σε έχουν πει
 θα σου πω: σιουιλέ
 θάμνοι καλλωπιστικοί: πυζα-ριές
 θάμνος γνωστός στους μελισ-σοκόμους: σουσούρα
 θάμνος με ευλύγιστες βέργες: λυγαριά
 θάμνος που μοιάζει με κέδρο: χόνκα
 θάμνου είδος: πουρνιά
 Θανασάκης: Θανασάξ.
 θάνατος: κακάρουμα
 θαρρώ: θαρρέου
 θαύμα: θάμα, θάγματα
 θαυμάζει το τίποτε: μωροθά-μαχτος

θαυμασμό εκφράζει: *μα τι!*
 θάψουν (να): *παραχώσουν, να*
 θέαμα ευχάριστο: *νυφονιά-
 ρου*
 θεία κοινωνία: *μιταλαβιά*
 θεία: *τέτα, τέττα*
 θειάφι: *τειάφ(ι), τειαφίζου*
 θείος: *λάλας, λαλάς*
 θείου στενός συγγενής: *παρα-
 θιός, παραθιός.*
 θέλει κάτι πάρα πολύ: *θιρια-
 κλής,*
 θέλω έντονα να κατοικήσω: *ζικατρονγιόμι*
 θέλω ή προσπαθώ να μεγαλο-
 δείχνω: *τρανεύουμι*
 θέλω κάτι πολύ έντονα: *λαχτα-
 ράου, -ώ*
 θέλω: *θέλου, θέλ'ς.*
 θεόκουφος: *κουφαηδόν'*
 Θεός (νηπ.): *πάππους*
 Θεός: *Θιός, Θε μου, Γιαραμπής,
 Γεραπίμης, Γεραπήμ'ς, Γερα-
 μπήμ'ς.*
 θεοσεβούμενος: *θιουτκός, -κιά,
 -κό.*
 θεραπεία: *γιατριά,*
 θεραπεύομαι: *χειανίσκω*
 θεριακλής: *θιριακλής,*
 θεριεύω: *αζντεύω*
 θερίζω: *θιρίζου θέρους, θιριστής*
 θερισμένο σταροχώραφο: *καλάμιά*
 θεριστικό εργαλείο: *λιλέκ(ι)*
 θερμαίνομαι: *θιρμαίνουμι*
 θερμαίνω μέχρι να γίνει χλια-
 ρό: *χλιώνου*
 θερμάστρα καυσοξύλων: *μασί-
 να*
 θερμό λουτρό: *χαμάμ'*
 θερμοκρασία ευχάριστα ψηλή: *λουτρός*
 Θεσσαλονίκη: *Σαλουνίκ(η).*
 θήκη του μαξιλαριού με το
 βαμβάκι: *κλούφ(ι)*
 θηλάζω: *βζάνου, βζάζ(ι)μου*
 θηλή του στήθους: *ρώγα*
 θηλιά για κούμπωμα: *θλύκ(ι)*
 θηλυκά όργανα κώνου καλα-
 μποκιού: *μαλλιά τ'ς κουμπά-
 κας*
 θηλυκώνω: *φλυκάνου, φλυκου-
 θούς, φλύκουμα.*
 θηρίο ατίθασο: *αζντέρ'*
 θηρίο των παραμυθιών: *λάμια*

θλιβερά γεγονότα: *κακούδια*
 θλίψη: *σικλέτ(ι)*
 θόλος: *κουμπές, κουμπελίδικο.*
 θόρυβος: *πατιρντί, πατιρντί,
 σματάς.*
 θρασύς: *αρχίζης*
 θρεψίνη: *θριψίν(η)*
 θρηνώ: *θρηνίζου, θρηνήθκαν*
 θρησκευτική γιορτή μωαμεθα-
 νών: *μαϊράμι*
 θρησκευτική πομπή: *εικουνί-
 σματα*
 θρησκευτική τελετή στο σπίτι: *ύσουμα*
 θρησκευτική τελετή: *σαράν-
 τζμα*
 θρονιάζομαι: *θρουνιάζουμι*
 θρύψαλο: *τρήψαλου, θρίμματα.*
 θυγατέρα: *κουρή*
 θυέλλα: *τουφάν'*
 θυμάμαι, θυμούμαι: *θμούμι,
 θμούμι, θυμούς, θυμείται,
 θυμητό, θυμθώ (θα).*
 θυμάται: *αναθυμείται, αναθυ-
 μούμαστε.*
 θυμιατήρι: *θυμιατήρ(ι), θυμι-
 ατός, θυμιάζου, θυμιατίζου,
 θυμιάτζμα, θυμιάμα.*
 θυμός δυνατός: *φούντουσ(η)*
 θυμωμένος από τη φουρτούνα: *φουρτινιασμένους*
 θυμώνω ελαφρώς: *μανίζου,
 μάντσα*
 θυμώνω: *θ(υ)μώνου, φουρκίζει.*
 θυρωρός ένοπλος φύλακας: *καβάσης*
 θυρωρός: *πορτάρης*
 θυσία στο μαϊράμι: *κορμπάνι,
 κουρμπάνι.*

Ιι

Ι.Μ. Παναγίας Βύσσιανης
 γυναικεία : *Παναγία Βύσσια-
 νης*
 Ιανουάριος μήνας: *Γινάρς*
 τρανός μήνας.
 ιδιοκτήτης βουβαλιών: *βουβα-
 λάρ(η)ς*
 ιδιοκτήτης κοπαδιού αγοπρο-
 βάτων: *κιχαϊάς, κεχαγιάς*
 ιδιοκτήτης κοπαδιού κατσι-
 κιών: *κατσ(ι)κάς*
 ίδιος εντελώς: *παραϊδιους, -δια,*

-διου.
 ίδιος: *όδι*
 ιδιοσυγκρασία: *κράσ(η)*
 ιδιοτροπία: *χού(ι)*
 ιδιότροπος: *διότρουπους, φισφι-
 σές.*
 ιδού: *για, ιστέ*
 ιδρώνω από ζέστη: *λιβακώνου-
 μι, λιβακωμένος.*
 ιδρώνω πολύ: *ιδρουκουπά*
 ιδρώτας: *ιδρους*
 ιερέας: *παπάς*
 ιεροδιδασκαλείο: *μενδρεσές*
 ιεροψάλης: *ψάλτας*
 ιεχωβάδες: *γυχουβάδης*
 ίζημα: *καταπάτ(ι)*
 ικανοποιηθεί (να): *να απαντη-
 θεί*
 ικανός: *βαρβάτους, -τ(η), -του,
 ζιφτέρ(ι).*
 ικεσία: *παρακάλιου*
 ίκτερος: *κιτρινάδα*
 ιλύς: *λιουν'*
 ιμάντας: *δεσιδ'*
 ίον: *μενεζές*
 Ιούλιος μήνας: *αλονάρς*
 ίουλος: *πετρίκ*
 Ιούνιος μήνας: *θιρστής*
 ιππεύω: *καβαλκεύου*
 ιπποδρόμιο : *τσίκουλο, τσίρ-
 κουλου.*
 ίπταμαι: *πιτάου, -ώ, πιτούμινου.*
 ισάδα: *ισιάδ(ι)*
 ίσα-ίσα: *ταμάμ*
 ίσια: *ίσια, ίσγια*
 ισιάζω: *ισιάζου, ισιάδ(ι).*
 ίσια-ίσια: *άτσ(ι) κι πόστα.*
 ίσιο: *δούσικο*
 ίσιος: *ίσιους, ίσια, ίσιου, ντιούζ-
 γκου, -γκ(η), -γκου, ντιούζγκα,
 ντούσικο, δούσικο.*
 ίσιωμα: *ισιάδ(ι)*
 ίσκα: *ίσκνα*
 ίσκιος: *ίσκιους*
 ισόγειο μέρος σπιτιού: *κατώ(ι)*
 ισορροπία: *καράρ'*
 ισοφάριση σε οικονομικό πά-
 ρε-δώσε: *πάτσ(ι) κι πόστα*
 ιστορία: *μασάλ(ι)*
 ίσως: *μπέλκι*
 ιτιά: *ουτιά*
 ιτιάς είδος: *σουιτιά*
 ίχνος του ποδιού στο έδαφος: *πατνιά*

Κκ

καβάλα σε νεύρο: *καβάλ(η)μα*
καβάλα: *καβαλικά, καβάλ(η)μα, καβάλα, καβαλάρ(η)ς, καβαλ-κεύου, καβαλινό.*
καβαλίνα: *βουνιά, γκαβαλίνα.*
καβίλια: *τσιβί*
καβούκι της χελώνας: *καύκαλο*
καγγιάζω χωρίς αιτία σαν ηλίθιος: *χαχανίζω*
κάδος για πάτημα σταφυλιών: *κάδους, κάδ(η).*
Καζαβέρνης, αρματολός εκ Νασούσης: *Καζαβέρνης*
καζάνι μεγάλο : *μαρμίτα*
καζαντώ: *καζαντίζω, καζαντίζου, καζαντζμα*
καημένα: *κατακαυμένα*
καημός : *γκαϊρέτ(ι), καμός, σιβντάς*
Καθάρ(α) Δευτέρα: *καθαρουδι-φτέρα*
καθαρίζω από τις ψείρες: *ξιψειρίζω, ξιψειρίζω*
καθαρίζω: *καθαρνό, ξιπα-στρεύου, παστρεύου, πάστρα, παστρικός,*
καθαρισμός οθωμανών: *αμπ-ντέτσι*
κάθαρμα: *ακάθαρμα*
καθαρό: *χάσ(ι)κου, χάσικο.*
καθαρός (μτφ.): *τζιάμ(ι)*
καθαρός πολύ: *λαμπίκους, μποζάτος, μπουζάτους.*
καθαρός: *καθάριους, -ρια, -ριου, μπουζ(ι), χάσ(ι)κους, -κ(η), -κου*
κάθε ακαλλιέργητο χωράφι: *απουλιάνα*
κάθε δυνατός αέρας : *τρανός αέρας*
κάθε εγκαταλειμμένο χωράφι: *απουλιάνα*
κάθε είδος ενδύματος: *ρούχο, -χου*
κάθε λογής: *λουγιών λουγιών*
κάθε μικρό εργαλείο: *μαρα-φέτ(ι)*
κάθε παλιό πράγμα: *παλια-ντζούρα*
κάθε τι δύσκολο στα παιχνίδια (μτφ.): *τσιβί*

κάθε τι μικροφτιαγμένο (μτφ.): *πουρδί*
κάθε τι τσαλαπατημένο: *σάλα ματσόλα*
κάθε τι τσαλαπατημένο: *τσα-λαπίτα*
κάθε υλικό με έντονα πικρή γεύση: *πικραλίδα*
κάθε: *κάθι*
κάθεται σε ένα μέρος ακίνητος: *προσλούκ(ι)*
καθημερινό κεφαλομάντιλο: *τσιμπέρ(ι)*
καθησιό: *αραλήκι,*
καθίζανω: *ξισταλαίνω*
καθίκι: *αγγειό*
κάθισα πολύ: *απόκατσα, απου-κάθουμι*
καθοδηγώ: *πράττω, πράζω (θα)*
Καθολικός: *παπιστάνους*
καθόλου: *ντιπ*
κάθουμαι: *θρονιάζω, κάθου-μι, καθίζ', κάτς (θα), κάτσι, κατσιά, κασιτί, καθόντας, κα-θούμινους, -ν(η), -νου, κασιό, κάτσ(ι)μου*
καθρέπτης: *γυαλί γυαλιζωμι,*
καθυπόταξη: *ζάπτι*
καθυστερημένος: *όψ(ι)μους και αυτός: κιαντός, -την, -το.*
και λοιπόν: *απέ, κι-*
καίγομαι για νερό: *νιρουκαίνου-μι*
καίγω: *καίω*
καίνομαι: *τζιτζιρώνωμι*
καιρός με μεγάλη ζέστη και υγρασία: *κουφόβρασ(η)*
καιρός: *ζαμάνι, κιρός.*
καίω κάτι, όπως μαλλί: *τσι-κνώνου*
κάκαδο: *κάπαρου, καρκέδ'.*
κακάρισμα κότας: *κουκουντάκ, κουκουντανίζω.*
κακεντρεχής: *ζουνκιώρ'ς*
κακήν-κακώς: *γιας-πους*
κακό άτομο: *κιαρανατζής*
κακό χάλι: *χαραμπάτ(ι)*
κακό: *κατλίκ(ι), ταξαράτ(ι), ταξεράτ', χατάς.*
κακοζώ: *ζένουμι*
κακολογεί συνήθως: *κατηγόρι-ου*
κακομελετώ: *κακοπρομηνώ*
κακομοίρα: *ζάβαλη*

κακοντυμένος: *λέτσιους, πατσι-αβουρτζής*
κακοπερνώ: *ζένουμι*
κακοπληρωτής: *μπατάκ(ι), μπανταζής, μπαταζής, μπατα-κτής.*
κακοποιός δύναμη: *άρμενος.*
κακορίζικος (μτφ.): *στραπου-καμένους, -ν(η), -νου.*
κακός γάιδαρος: *παλιουγάδρου*
κακός χαρακτήρας: *συργισμέ-νους, -ν(η), -νου.*
κακός: *αχαμνός*
κακότροπος: *ασ(υ)μμάζουχτους, τζιαναμπέτς, -τσα, -τκου.*
κακότυχος: *γουρσούζης*
κακουνχίες: *κακούδια*
καλάμι για να φυσούν τη φω-τιά: *φυσούρα*
καλάμι: *καλάμ(ι), καμίσ'.*
καλάμια μικρά : *μασούρια*
καλάμια σίκαλης: *σαλματαριά*
καλάμια του σιταριού σπασμέ-να με δοκάνη: *σάλμα 2*
καλαμπόκι και σίκαλη: *νικά-τουμα*
καλαμπόκι: *μισύρ', μισίρια.*
καλαμποκιού αποθήκη ξύλινη ευάερη: *κουσιάρα*
καλαμποκιού κώνος με τα σπυριά: *κουμπάκα*
καλαμποκιού κώνου ξυλώδες μέρος: *κουμπακόξυλου*
καλαμποκιού φύλλα κώνου: *κουμπακόφλα*
καλαμποκίσιο ψωμί : *μπουμπό-τα*
καλαπόδι: *καλουπόδ(ι)*
καλέ μου: *τζιάνουμι*
καλέ: *κι συ!, κουρή.*
κάλεσμα σκύλου: *κούτσ(ι)*
κάλεσμα: *κι συ!*
καλή ράτσα: *ντουμουζλούκ(ι), δαμαζλήκι.*
καλή τύχη: *καλότχια, ούρ(ι)*
καλή ώρα (χαιρετισμός): *κα-ληώρα.*
καλημερίζω: *καλημηνάου*
καλιάνδρα: *γαλιάντρα,*
κάλλη: *κάλλια*
καλλιεργεί για μισή παραγω-γή: *μισιάρς*
Καλλιθέα: *Εγρί-Ντερέ*
καλό δωμάτιο: *δοζάτο*
καλό είναι: *καλό(ει)νι,*

καλόγεροι I. M. Τιμίου Προδρόμου: Προδρομίτες
καλόγερος απόστημα: τσούρλος
καλόγερος: καλόγιρους, καλόιρους, καλουγιά, καλουγιάτους, -κ(η), -κου
καλοί: καλνοί, -λέξ, -λά
καλοκαιρινός: καλουκρινός, -νιά, -νό.
καλομαθημένος (μτφ.): τσικουλατένιος, -νια, -νιου.
καλοντυμένοι: ανθρωπευμένοι
καλοντυμένος: φιόγκους
καλός αφηγητής: μουχαμπιτής
καλουσινάτος: χόζ(ι)κους, -κ(η), -κου
καλότρυχα: καλότρυχα
καλούδια: φουρνιμένα
καλούπια γεμίζω: καλουπώνω
καλούπια κατασκευάζει: καλουπτής
καλοφιάλα: γουλόζος
καλόψυχος: καλόψ(υ)χους, -χ(η), -χου.
καλτασμός αλόγου: στα τέσσιρα
κάλης: καλπουζάνης, καρπουζάν(η)ς
κάλτσας το κάτω μέρος της: πατούνα
κάλυμμα κεφαλής Οθωμανός: φέσι
κάλυμμα προσώπου κοριτσιών: φερετζές
κάλυμμα σκεύους: καπάκι
κάλυμμα της νύφης: ντουιβάκι, ντουβάκι(ι), ντουιβάκι.
καλύμματα: ζάρφια
καλυμμένα με βαράκια: βαρικομένα,
καλύπτρα κεφαλιού γυναίκας: φερετζές
καλύπτρα του προσώπου: γασμάκ'
καλύτερα: κάλλιο, κάλλιο, κάλια, καλλιώτερα.
καλύτερο μέρος: αθέρας,
καλώ: ακαλνώ, κράζω, κράειζ
καλώς όρισε: σεφά-γκελντίν
κάμαρα: κάμαρ(η)
καμαρώνω: καμαρώνω, καμαρντίζω, καμπάρντζμα.
καμβάς: κανναβάς
καμιά δεκαριά: δεκαριά
καμία φορά: καμινιάφρα
καμία: καμινιά

καμινέτο: σπιρτουλόους, σπιρτουλόι.
καμουτσί: καμτσίκ'
κάμπος: νουβάς
κάμποσος: κάμπουσους, -σ(η), -σου.
κάμποτ: κάμποτ(ι)
καμπούρης: καμπούρ(η)ς, -ρου, -ρκου
κάμπτω: λυγάου, -ώ
καμπυλωμένα τελειώματα σε κεντήματα: κουλιέδεις
κάμω: κάμνω, κάμ(ει), κάμι, κάμι, κανίτι.
κάμωμα: τσιτίπ(ι), φισίματα
καμωμένος από χόρτο χορταριένιος
καμωμένο από χρυσάφι: χρυσάφινιου
καμωμένος από νήμα: νηματένιος, -νια, -νιου
καμωμένος από πετσί: πέτσινους
καναβούρι: ασπούρ'
καναπέ είδος: ντιβάν(ι), διβάνι.
καναπέ χαμηλός: μεντέρι
καναπέ: σοφάς
κανδηλέρη: σαντάνι
κάνει κάτι με καλό τρόπο: τριπλήξ, -λού, -λίθκου.
κάνει ό,τι θέλει: τσιαού(η)ς, -σου, -σ(ι)κου.
κάνει το παλικάρι χωρίς να είναι: νταής
κάνει υπόκληση: προσκλίνει
κάνεις απολύτως: καγκανένας
κανένος: κανές
κάνθαρος: μπάμπουρας, μπουμπουρας.
κανόνι: τόπι
κανονίζω: κανονίζω, κανόντζμα.
κανονικός: ουρτιός, -τιά, -τιό.
κανουλα: μπουρμάς, τσιούτσινου-ρας.
κάνουν ακανιέ, αϊντοντού: μπουρούκια
κάνουν: φειάνουν
κανταΐφι: γκανταΐφ(ι)
καντάρι (μτφ.): ψευτς
καντήλα μικρή του σπιτιού: καντλούδ(ι)
καντηλανάφτης: καντηλανάφτης
καντήλι της εκκλησίας: καντήλα, καντήλις, καντλούδα.

κάνω κάτι με πλέξιμο: πλέκου I, πλέξ(ι)μου I
κάνω αφράτο το μαλλί: ξιανοί-γου
κάνω βόλτα: σιργιανάου, -ώ, σιργιανίζω, σιργιανίσουμι (να).
κάνω δέμα καπνού: στοιβιάζω
κάνω δεμάτια: διματιάζω
κάνω εμετό: γκουρλίζω, ξιρνά, ξιράδ(ι), ξηράδ(ι).
κάνω έναν άλλον σαχλό: ξεσαλώνω
κάνω εντριβή: τρίβω, τριψ(ι)μου.
κάνω ημερήσια εκδρομή στο ύπαιθρο: ξεφαντώνω
κάνω ήχο τσιρ-τσιρ: τσιτσιρών(ει), τσιτσιρώνου.
κάνω κακό αντί καλό (ειρων): δρουσίζω
κάνω κάποιον να αγανακτήσει, να σκάσει: τσιατλαντίζω
κάνω κάτι βιαστικά: βουρλίζουμι
κάνω κάτι καλά: καμώνω
κάνω κάτι κοντό: κουνταίνω, κουντεύω.
κάνω κάτι κρύο: μπουζιάζω
κάνω κάτι με υλικά κακής ποιότητας: ψιφτίζω
κάνω κάτι να συμπεστεί: κατσίάζω
κάνω κάτι νόστιμο: νουστιμαίνω, νουστιμεδού.
κάνω κάτι σφαιρικό: τουρλώ-νου
κάνω κάτι ψιλό: ψιλαίνω
κάνω κουτσουλές: κουτσιλώ
κάνω κρα: τσάζω
κάνω λεπτομερείς και αδιάκριτες ερωτήσεις: ξιτάζω
κάνω λόγο για κάποιον: αναφέρνω
κάνω μικροεπισκευές: μιριμιτεύω
κάνω μικρούς κόμπους σε μάλλινες κλωστές: μπαμπαλιάζω
κάνω ξέφτια: ξιφτάου, -ώ, ξιφτίζω, ξέφτσα
κάνω πίσω-πίσω: κουλώνω, κώλουσα
κάνω σκιά: σκουντιάζω
κάνω στοιβα: στοιβιάζω

κάνω σχέδια με κλωστές σε ύφασμα: *κιντώ*
 κάνω το πρώτο τραπέζι μετά τον γάμο: *απουγυρίζου*
 κάνω το σταυρό μου: *σταυρίζουμι*
 κάνω το τραπέζι: *φιλεύω*
 κάνω τσιγάρο με τσιγαρόχαρτο: *στρίβου*, *στρίφτου*.
 κάνω: *κάνου*, *κάνουν*, *κάνου*, *κάμι*, *κάντι*, *κάντες*, *κάνι*, *κάνίτι*, *καμώνου*.
 καπάκωμα: *καφάσσυμα*
 κάπαρο στις πληγές: *καρκάδ(ι)*
 καπέλο γενικά: *κασκέτου*
 κατέλου είδος με γείσο: *τραϊάσκα*
 καπίστρι: *καπίστρ(ι)*
 καπνεργάτης συσκευασίας δεμάτων: *δεγκτσής*
 καπνίζω (τσιγάρο): *πίνου*
 καπνοπαραγωγός: *καπνάς*
 καπνός: *κάπνι*, *τοτούν'*
 καπνοσύριγκα: *τσιμπούκι*
 καπνόφυλλο *σαρκωμένο*: *καμπάθκου*, *-κ(η)*, *-κου*.
 κάποιος: *κάποιαν*
 κάποτε παλιότερα: *κανέγκιρο*
 κάποτε-κάποτε: *κάν(ει)*-*κάν(ει)*
 κάπου-κάπου: *καμινιάφρα*
 καπρίτσι: *κόνζα*
 караγάτσι: *μπραστό*
 караμέλα: *ζαχαράτου*
 караπατάκι: *караπατάκ(ι)*
 караφάκι: *γαφαφάκ(ι)*,
 карάφλα: *καράπα*
 карби: *γκάρβους*
 карбуна σκεπασμένα στη στάχτη: *χουβόλ(η)*
 кάργια: *γκάργκα*
 кардара: *кардάρ(ι)*
 καρδιακοί φίλοι: *καριοφίλοι*
 кардούλα: *кардούδα*
 кápo: *κάρου*
 карόто: *γογγύλ'*
 карότσα του кápo: *κάσα*
 кароúла, кароúμπαλο: *τούμκα*
 кароúли κλωστηρίου: *μασούρ'*
 кароúли: *кароúл(ι)*, *μακαράς*.
 καρποί για ηδύποτο: *μπουρούκια*
 καρποί μικροί φαγόσμοι: *λαγόμπλα/-μλα*.
 καρποί σαν βάσινα: *ντούτια*, *μπουρούκια*.

карποί του «Ου»: *αρκουδόμηλα*
 καρπός βαμπακιού, καρυδιάς: *καρυδ(ι)*
 καρπός γινωμένος: *φτασμένους*, *-ν(η)*, *-νου*
 καρπός μελικοκκιάς: *χαμουκέ-ρασου*
 καρπός μπουρμπουλιάς: *μπόρμπουλου*
 καρπός νεροκολοκυθιάς: *κρατούνα*
 καρпός φοίνικος: *χουρμάς*
 καρпός φουντουκιάς του Πό-ντου: *φουντούκι*
 καρпούзи αρρωστιάρικο: *ασαμόρασου*,
 καρпούзи: *карпούζ'*, *карпούз(ι)*.
 καρпούзια στρόγγυλα: *γκιολ καρпούзια*
 καρпозόφλουδες: *ριτσέλια*
 картерώ: *картиρώ*
 карудάто: *кардάτου*, *-τ(η)*, *-του*.
 карудένιος: *кардένιους*, *-νια*, *-νιου*.
 карфі μεγάλο: *πρόκα*
 карфі: *σάικα*
 карфіά με φαρδύ κεφάλι: *γιουφτόκαρφα*
 кápfος: *μπάμπαλο*
 карφώνω: *έμπλουζα*, *έμπλουχνα*.
 карφώνω: *карφώνου I*, *μπλόχνου*
 кáса πόρτας, παράθυρου: *τσιρτσιβές*
 касэри: *каскаβάλ'*
 касіδης: *касіδας*
 каскаріка: *χνέρ(ι)*
 касóna-έπιπλο για ρούχα: *σιντούκ(ι)*
 кассіτερος: *καλάι*
 кáстрou τείχος: *καλιάς*
 κατ. για δημιουργό, κατασκευαστή, πωλητή, προορισμό: *-τζής*, *-τζού/-τζίνα/-τζίδα*, *-τζίθκου*.
 κατ. πρ. παθ. αορ. βραχούς: *-χους*.
 κατά κει: *κατασакεί*
 κατά τη διάρκεια: *ινόσουν*
 καταβροχθίζω: *νταρλακώθκα*, *ντιρλικώνου*, *ντιρλικώθκα*, *ντιρλικιό*, *ντιρλικ(ι)*, *ντιρλίκουμα*, *ντουρλίκ(ι)*.

καταβροχθίζω: *μπαμπακώνω*, *μπαρμπαλένω*, *χλαπανίζου*.
 καταγής: *καταή*, *καταής*
 καταγόμενος από Βάβδο: *Βαβδινός*.
 καταγόμενος από Μελένικο: *Μιλινικιώτς*, *-τσα*.
 καταγόμενος από νότια Ελλάδα (περιπ.): *χάμουτζής*
 καταγόμενος από Νταρνακου-χώρια: *Νταρνακουχουρίτς*, *-τσα*.
 καταγόμενος από παλιά Ελλάδα: *παλιουλλαδίτς*
 καταγόμενος από τη Νιγρίτα: *Νιγριτνός*, *-νια*.
 καταγομένος από τη Ντουβίστα.: *Ντουβισνός*, *-νιά*, *-νό*.
 καταγόμενος από την Ανθή: *Φιτουκνός*, *-νιά*, *-νό*.
 καταγόμενος από το Στρυμονικό: *Όρλιακλής*
 καταγωγή: *σόι*
 καταδοлиευση: *μπατακτσιλήκι*
 κατάδοση: *μαρτύρμα*
 καταγιεσμός: *μπαράз(ι)*
 κατακάθι καφέ στο φλιτζάνι: *ντελβές*, *δελβές*
 κατακάθι: *καταπάτ(ι)*, *καταπάτ'*, *σώσма*.
 κατακλυσμός: *κιαμέτ'*
 κατáλ. προσων. γυναικών: *-ούδινα*
 καταλαβαίνω: *καταλαβαίνου*, *καταλαβίνισκα*, *καταλαφάς*.
 καταλαμβάνομαι από μεράκια: *μυρακλώνου*, *μερακλώνομαι*.
 κατάλληλη στιγμή: *ραст*
 καταλύνουν: *κατελούν*
 κατάμαυρος: *άραχνους*, *άραχλη*.
 καταμεσής: *καταμισιού*, *μέс(η)-μέс(η)*.
 κατάμονη.: *μον'* *μονάχη*
 καταπακτή: *γκλαβανή*
 καταπατώ: *καταπατάου*, *-ώ*
 καταπείθω: *καντιρδίζω*
 καταπίνω βιαστικά: *χλαπακιάζου*
 καταπίνω στραβά: *στραβουκαταπίνου*
 καταπίνω χωρίς σάλιο την τροφή μου: *ζηρουκαταπίνου*
 καταπίνω: *καταπίνου*, *κατάπχα*, *κατάпχια*, *κατάпма*, *χάβου*.

κατάποσης ήχος: γκλακ, γκλ(ι')κ-γκλ(ι')κ, γκλικ-γκλικ.
καταπραύνω: καταπραύνου, καταπραύνισκα.
κατάρα να «ενταφιαστεί»: παραχώματα
κατάρα να μην προοδεύσει: χαράμι'
καταραμένος: αφορισμένους
καταριέμαι: αναθιματίζου, καταριούμι.
καταρρέω από κούραση: μπα-ϊλντάου, -ώ
κατασκευή για κάθισμα: μι-ντέρ(ι)
κατασκευή για περπάτημα παιδιού : περπατούρα
κατασκευή για τροφή των ζώων: παχνί
κατασκευή με χαρτί: βάρκα, κατασκευή σαν βελάκια «λου-να παρκ»: βελάκι(ι)
κατασταλάζω: κατασταλααίνουν
κατάσταση: χάλι
κατάστημα πώλησης ρακής: ρακιτζίδικο
κατάστημα: μαγαζί
καταστήματα: τσαρσί
κατάστιχο: κιτάπ(ι), τεφτέρι.
καταστρέφω: χαλνών
καταστροφή: χαραμπάτ(ι)
κατάσχω: κατασχω, κατασχέτου
κατατάσσω: κατατάζου
καταφέρνω: καταφέρνου
καταφερτζής με δόλο: ντολα-ντιρτζής, δολανδιρτζής
καταφθάνω: κουβολνιέμι/-νιούμι, κουβανιέμι/-νιούμι.
κατάχρηση: μπατακτισλήκι
καταχωνιάζω: καταχωνιάζου
κατεβαίνω από το ζώο: ζιπι-ζέου
κατεβαίνω: κατιβαίνου, κατέβ-κα, κατέφκα, κατιβασιά.
κατεργάρις: μπαγαμπόντς
κατευοδώνω: ζιπρουβουδάου, -δίζου.
κατηγορία: τσιασίτ(ι)
κάτι απειροελάχιστο: τσίμπα
κάτι που ξέφυγε: κασιρμάς
κάτι τι: ένα τι
κατιφές: γκαντιφές, γκαντι-φάκ(ι).
κατοικώ: κάθουμι, μνήσκου.

κατούρημα (νηπ.): τσίς(ι), τσίσια.
κατουρώ: κατρώ, κατρουγιούμι, -γιέμι, κατρουλιό, κατρουλιάς, κατούρμα, κατρουμένους, -ν(η), -νου.
κάτοχος κάποιας τέχνης: τι-χνίτς, -τσα.
κατρακυλώ:
κατρακυλώ: κουτρουκλάου, κουρντουκλάου, κουρδουκυλώ, κουντρουκλάου, γκουντρου-κλάου, -ώ, γκουντρουκλ(ι)μα, ντρουκουλάου.
κατράμι: κατράν(η)
κατσαβίδι: βιδουλόδους
κατσάδα: μπαράζ(ι), ντουμάν(ι).
κατσαρόλα μαγειρέματος: τεντζερές, τέντζερης.
κατσαρόλα: κατσαρόλ(ι), κα-τσαρουλάκ(ι) (υποκ.).
κατσιάζω: κατσιάζου
κατσίκι: κατσίκ(ι)
κατσικόδρομος: κατσ(ι)κόδρομους
κατσουλιέρης: τσουτσουλιάνος
κάτω: κατ
κατώγι: κατώ(ι), κατόι.
κατωτάτης κοινωνικής τάξεως: τσούλα, τσουλόχα.
κατωτέρως καταγωγής: τσου-πλάκης, τσουπλακιά
κατώφλι πόρτας: κατώφλιους
καυγιάς: πλακουσίτ(ι), πατιρντί.
Καυκάσιος: Κανκάσιους, -σίνα, κανκασιάγκαρους (μεγεθ.).
κάυλα: γκάβλα
καυμένη: κουριμάδα, κουρμάδα, κουριμάτηδες.
καψίδι: καψιδιάρς, -ρου, -ρκου, καψίδκους.
κάψιμο: κάψ(ι)μου, καψιματιά.
καψοχροινιά: καψοχροινιά
κείμενα της εκκλησίας: γράμ-ματα
κείνα: κειν
κείνου (να): κείνουια
κελαηδώ: λαλάου, -ώ, κιλάηδ-μα.
κελύφι, μαξιλαροθήκη: κου-λούφ'
κενό μεταξύ οροφής-κεραμιδιών: μούτλα
κεντήματα: τεβρέδες

κεντημένο τέλειωμα μικρού πλάτους: μιτζίκια
κεντρί μέλισσας: κιντρίδ(ι)
κεντρί: τζουνί
κεντρική αγορά: Κουνλούκι
κεντρική πηγή νερού: μανά
κεντρικό κατακόρυφο ξύλο στέγης: παπάς
κέντρο των Σερρών: βαρόσ'
κεντώ: κιντώ
κενώνω: κινώνου, κένουσι, εκένωνε.
κεραμίδα ή πέτρα λεπτή επί-πεδη, σε παιχνίδια: ουμάδα
κεραμιδαριό, κεραμοποιείο: κирамдаріо, κирамдар(η)ς.
κερασιά δέντρο: κираσιά
κεράσματα: κανίσια, τραταμέ-ντα.
κεραυνός: αστροπιλέκ(ι), στρα-ποπελέκ', στραπουκαίου, στραπουκαμένους, -ν(η), -νου
κερδίζω σε αγώνα: απιρνάου, -ώ, ζιπρινώ, ζιαπρινώ.
κερδίζω: κουνουμάου, -ώ, καζαντώ, καζαντίζου, καζαντί-ζω, καζαντάου, -ώ, καζάντ(ι), καζάντια.
κερδίζει (να): κερδέψη, (να)
κερί από ξύγκι: αζουγκουκέρ'
κέρμα αξίας δύο δραχμών: δίφραγκου
κέρμα μιας δραχμής: μονού-δραχμου
κέρμα των δέκα παράδων: μεταλλίκ'
κέρματα στις τσέπες του νε-κρού: νόμισμα
κερνώ: κερνώ
κεφαλαία γράμματα: τρανά
κεφαλός: τσικίτ κιφαλής
κεφαλή του πέους: παπάλ(ι).
κεφάλι καρφιού: παπάλα, πα-πάλ(ι).
κεφάλι στο κέρμα: κουρόνα
κεφάλι: κιφάλ(ι), καφάσ(ι), καράπα, карапатсіна, κιφα-λάς, -λού, -λάθκου, δοζαπατρί, πατσιάς.
κεφαλικός φόρος ζώων: τζελέ-πικα
κεφαλικός φόρος: χαράτσι
κεφαλοδέτης: τσεμπέρ'
κεφαλομάντηλο: κουκουλωτό
κέφι: γκαϊρέτ(ι), κεφάκι (υποκ.).

κεφτές: κεφτές, κιουφτές, κιφτές.
κεχρί για τα κανάρια: ασπούρ' κεχρί: *κιχρί*
κηλίδα: μπέγκα
κήπος: μπαχτσές, μπαχτσεβάνης, μπαχτσιβαντζής, μπαχτσιβά- νους.
κηροπήγιο: σαντάνι
κήρυκας δημόσιος: ντελάλης, δελάλης, ντιλάλ(η)ς.
κίβδηλος: κάλπικος, καλπίνα.
κιβούρι: κιβούρι(ι)
κιβώτιο για ρουχισμό: σεντούκι
κύλιμι: σιτσαδές
κιμάς: κιμάς
κιμωλία: τεμπεσίρ'
κίναϊδος: ντιγκιντάγκας, πού- σης, πουσάρα, πουστούκ(ι)
κινίνο (μυφ.): πικρό πολύ
κινώ: κνω I, κίνσα.
κιοσκι από κλαδιά δέντρων: τσαρντάκ(ι)
κιρσοί : χρούμπαλα, χρουμπα- λάκια.
κίσσα: γκάργκα
κιτάπι: κιτάπ(ι)
κιτρικό οξύ, : λιμόν τουζού, λιμόντουζου.
κίτρινο ορυκτό: όχρα
κίτρινο χρώμα προσώπου: κιτρινάδα
κίτρινο: κίτρινο, κίτρινους, - ν(η), -νου, κιτρινογένης.
κλαδί δέντρου: ντάλ(ι), δάλ'.
κλαδιά της σουρβιάς: σούρβα- σούρβα, σουρβιά, σούρμπα.
κλαίει με το παραμικρό: κλα- ψιάρς
κλαίω υποκριτικά: μουρτζο- κλαίω
κλαίω: κλαίω
κλάμα συνεχές σιγανό: μίρλα
κλάμα του μωρού: βάκα-βούκα
κλανιάρης: πουρδαλάς
κλάνω άηχα: τζουφνίζου
κλάνω χωρίς ήχο: πουφνίζου, πούφνα, πούφνους, πουφνιάρς, -ρου, -ρκου.
κλέβω : τσιπόνου, τσιαπόνου, τσιπόνου.
κλειδώνω: κλειδώνου, κλειδο- μα, κλειδαριά, κλειδώσεις, κλειδου(η).
κλείνω με καπάκι: χλουπόνου

κλείνω τα μάτια από τον πολύ καπνό: φλουμώνου.
κλείνω: κλάου, σφαλίζου, σφαλ- νάου, -ώ, σφαλνιούμι, σφαλί- σσι, σφαλτστούς, σφαλτστός, - τιά, -το, σφαλτζμένους, σφαλι- στός, σφαλιστά
κλείσιμο ενός ματιού για μή- νυμα: ματάκ(ι)
κλειστό μέρος για άρμεγμα ζώων: κουτάρ(ι)
κλειστός χώρος για κότες: κουτέτ(ι)
κλέφτης που ανοίγει ντουλάπι- α: ντουλαπτής
κλέφτης: κλεφτς
κλήδονας στο Βυζάντιο: κλη- δονισμός
κλήμα αναρριχημένο σε δέ- ντρο: κληματσίδα
κληματαριά στην αυλή: κλήμα
κλητ. επιφ.: ψ(ι')τ
κλητικό επιφώνημα: βε, ρε.
κλητικό επιφώνημα: έρ, έρε, έρα
κλίμα: χαβάς
κλίνω προς τη μια μεριά: γέρ- νου
κλουτσώ: κλουτσάου, -ώ
κλουβί-φάκα: τσακουσάρ'
κλύσμα: κλυστήρ', σιρβιτσιάλ'.
κλωθογυρίζω: κλουθουγυρίζου, κλουθουγυρνάου.
κλώθω: κλώθου, κλώσ(ι)μου.
κλωνάρι: κλωνάρ(ι)
κλωστή ανάμεσα στο στημόνι: υφάδ(ι)
κλωστή γυαλιστερή χοντρή: μπιρσίμ(ι)
κλωστή με άσπρο και κόκκινο: μάρτς
κλωστή: ράμμα
κλωσώ: κλουσάου, -ώ, κλώσσα, κλουσαριά, κλώσ(η)μα.
κλώτσησε: κλώτσα
κλωτσώ για ζώα: τζινάου, τζινιάρκους, -ρκ(η), -ρκου.
κνώδαλο: στουρνάρ(ι), στούρ- νους.
κόβεται η μέση: κουψουμισιά- ζουμι
κόβω κάτι σε μικρά κομμάτια: κουτσιανίζου, λιανίζου.
κόβω με το παραπάνω: παρα- κόφτου

κόβω τα ράμματα από τις ραφές: ξηλώνου
κόβω χόρτα με την κόσσα: κουσίζου
κόβω: κόβου, κόφτου
κόγγη: κόχ(η)
κοιλιά του ζώου: λαγκούτα
κοιλιά: βούζα, βουζαρίκα, βου- ζαράς, -ρού, -ράθκου, βουζού, σκεμπέ, σκιμπές.
κούλό: κιλό
κούλόπονος: δάγκαμα
κούλωμα τοίχου: κόχ(η)
κοιμάμαι: παϊιάζου
κοιμούμαι ελαφρά σαν λαγός: λαγουκοιμούμι
κοιμούμαι ελαφρά: ψιφτουκοι- μούμι
κοιμούμαι: γέρνου, κμούμι, κοιμούμι, κμοιθούς, κμούμι, κοιμούμι, κοιμθούς,
κοινά τραπέζια Χριστιανών: αγάπες
κοινωνώ: μιταλαβαίνου
κοίταγμα: χτάζ(ι)μου
κοιτάζω: χτάζου, κοιτάζουμι, κοιταχτούς.
κοκκάρι: κουκκάρ(ι)
κοκκέτης, -τα: πιρπιής, -ρού
κόκκινη ουσία για τα νύχια: κανά
κόκκινη φυτική βαφή: κιρμέζι
κοκκινίζω: κουκκνίζου
κοκκίνισμα δέρματος από έγκαιμα ή σύγκαιμα: τσιτσι- να, τσιτσινιάζου.
κοκκίνισμα φαγητού στο φούρνο: ρόδσμα
κόκκινο πιπέρι: γλυκό πιπέρ(ι)
κόκκινο χρώμα για πήλινα σκεύη, στάμνες: σταμινόχουμα
κοκκινολαίμης πουλί: κουκκι- νουλαίμς, τσιντσιόν(ι).
κοκκινόχρωμος: τουρκίτκου, - κη, -κου.
κοκκύτης: σκυλόβηχας
κοκόνα: κουκόννα, κοκκόννα, κουκότα, κόννα.
κοκορετσάκια μικρά: κουκου- βέτσια
κολάι: κουλιά
κολαντρίζω: κουλαντρίζου, κουλανταρτζής, κουλανταρτζί- κια.
κολατσιό: προυσφά(ι)

κολεόπτερο κάνει μπάλες κό-
πρανα: *μπάμπουρας*
κολιέ: *κουλιέ*
κόλλα για δέρματα: *τσιρίζι*
κόλλα: *ακόλλα*
κολλητός: *ακουλτός*
κολλητσίδα: *κουλτσίδα, μπου-
ντράκ'.*
κόλλυβα με ζωμό: *κουλλυβόζ-
μους, κόλλυβους.*
κόλλυβα: *κόλλ(υ)βα, κόλλυβα,
στάρια.*
κολλώ: *ακολνώ, ακουλνάου, -ώ.*
κολοκύθα για παραγάδι: *κρα-
τούνα*
κολοκύθα λευκή για γλυκό:
ντολιά, γλυκό.
κολοκύθας κομμάτια βρασμέ-
να με μούστο: *ριτσέλια*
κολοκυθιά: *κουλουκθιά, κου-
λουκθούδ(ι).*
κολοκυθοκόφτης (έντομο):
κρομμυδάς
κολοκυθόσπορα ψημένα με
αλάτι: *σπόρια*
κόλλο: *τσιαλίμ(ι)*
κολύμβησης είδος: *σκυλίσιοι*
πλέξ(ι)μου
κολυμπάω: *κουλυμπάου, -ώ,
κουλύμπμα, πλέκου 2, πλέκω,
πλέξ(ι)μου 2.*
κομμάρα: *κουμμάρα*
κομμάτι από σπασμένο κερα-
μίδι: *κιραμίδα*
κομμάτι ξύλου μεγέθους πιθα-
μής: *τσιλίκ(ι) 1*
κομμάτι πανιού μικρό για
μπάλωμα: *κούρπα*
κομμάτι πίτας, πορτοκαλιού,
πεπονιού: *φιλί*
κομμάτι σπασμένου πιάτου:
τζιτζίγκα
κομμάτι χοιρινού κρέατος
δύο: *κιμπάπ(ι)*
κομμάτια να γίνει: *ντεφ ουλ-
σούν*
κομμάτια ζεστού ψωμιού :
φουρνόπτα
κομματιάζω: *παρταλιάζου*
κομπαλάκι: *κομπάκ'*
κομπολόι: *κουμποσκοίν', κομπο-
σκοίνια.*
κόμπος σανίδας : *ρόζους*
κόμπος: *κόμπους*

κομπόστα καρπών με πετιμέζι:
ρετσέλι
κομπόστας είδος: *κουσιάφ(ι),
χουσιάφ(ι), χουσιάφ'.*
κομπά και πολύτιμα αντικεί-
μενα: *τεφαρίκια, τεφαρίκ(ι),
τεφαρίκ'.*
κόνα: *κοκόνα*
κονιάμα με άμμο και ασβέστη:
κουρασάν(ι), χουρασάν.
κόνιδες=κουνίδια
κοντά στη γειτονιά: *παραμαχα-
λιού*
κοντά: *σιμά*
κονταίνω, κοντένω: *κουνταί-
νου, κουντεόου.*
κοντάρι λεπτό: *σαρίκ(ι) 1*
κοντάρι με διχάλα: *βασταγαριά,*
κοντάρι: *κονταρίδα*
κοντή μάλλινη κάλτσα: *τσιου-
ράπ(ι)*
κοντινός: *κουντινός, κουντό.*
κοντό μεσοφόρι: *κουλάκ(ι)*
κοντό ραβδί: *τσιουμάκ(ι), τσι-
ουμακιά.*
κοντοζυγώνω: *κου-
ντουζ(υ)γώνου*
κοντόλαιμος: *κοντόσνιχος*
κοντός (ειρων.): *πέπιρδας*
κοντός και καμπούρης (ει-
ρων.): *καμπουρούδα ζ(ι')τα.*
κοντός: *γκουντουβάς*
κοντός: *κουντός, -ιά/-ιά', -ό,
κουντουθόδουρους (ειρ.), κο-
ντανός, κουντουστούπς, κου-
λουστούπς, -που, -πκου, κου-
λουτζέπς, παπαρδιάν(ι).*
κοντόχοντρος (ειρων.): *μπαρ-
ντακουβούλουμα*
κοντύλι: *κουντύλ(ι)*
κοπανίζω: *στουμπίζω, στούμπι-
σμα, κουπάντζμα.*
κόπανος από γουδί: *χαβανόχει-
ρου*
κόπανος: *σκουρδουσκουτών(η)ς*
κόπηκα: *κόπκα, κόβου, κόφτου*
κόπος: *κόπους, κουπιάζου.*
κόπρανα (υποκ.): *σκατέλια*
κόπρανο ανθρώπου: *σκατό*
κοπριά αλόγου: *γκαβαλίνα,
καβαλίνα.*
κοπριά βοδιού: *βουνιά, βνιούμι.*
κοπριά: *κουπριά*
κοπρίτης: *κουπρίτς*
κοπρόσκυλο: *κουπρόσκλου*

κόρα του ψωμιού: *κοριά*
κορδέλα στην πόρτα της λεχώ-
νας: *κόκκινη κορδέλα*
κορδόνι παπουτσιών: *δεσίδ'*
κορδόνομαι: *καμπαρντίζου,
καμπάρντζμα.*
κόρες ήταν κορίτσια: *παιδιά-
κορίτσια*
κόρη: *κουρή, κοράν (των).*
κοριοί: *κουριά*
κορίτσι δύστροπο: *τσινούδ(ι)*
κορίτσι είμαι εγώ; εγώ είμαι
παιδί: *κορίτσι*
κορίτσι κουνίστρα: *τσαπιρδόνα*
κορίτσι με πρόωρη ανάπτυξη:
μανάκα/-κου, μανίκου.
κορίτσι μικρό (χαϊδ.): *τσιούπρα*
κορίτσι ναζιάτικο, χαδιάρικο:
τσαπιρδόνα
κορίτσι: *κουράσ(ι), κουρίτ(ι),
κουρτσούδ', κουρ-
τσούδ(ι)κουρίτσια, κουρή,
κουρί, κουρτσάρα, κουρτσού-
δια.*
κορμοί δέντρων: *βουβά*
κορμοράνος: *καρμαπατάκ(ι)*
κορμός: *κιουτούκ'*
κόρνα αυτοκινήτου (νηπ.):
μπικ-μπικ
κορνιαχτός: *κουρνιαχτός, κουρ-
νιαχτίζου, κουρνιαχτισμένους.*
κορνίζα: *κουρνίζα, περβάζι.*
κοροϊδεύω: *παραγιλώ,*
κορόνα: *κουρόνα*
Κορδαλλός ο κάλανδρος:
γαλιάντρα
κορδαλλός: *τσουτσουλιάνος*
κορυφάδες: *κουρφαδία*
κορυφή βουνού, λόφου: *παπά-
λα, τσιουγκάρ(ι).*
κορυφή του βουνού, δέντρου:
κουρφή
κορυφή του κεφαλιού: *παπάλα*
κορυφή: *αθέρας,*
κορφολόγημα: *κουρφουλό(η)μα*
κόρφος: *κόρφους*
κοσκινίζω: *κουσκνίζου, κό-
σκνου.*
κόσκινο λεπτό: *σήτα*
κοσμάκης: *κουσμάκους, κου-
σμάκς.*
κοσμήματα: *καλούδια*
κοσμήματα: *τζοβαϊρικά*
κοσμητικό επίθετο: *ρημάδ' του*

κόσμος: δουνιάς, ντουινιάς, ντουινιάς, δουνιάς
κόσσα: κουσά
κοστούμι: φουρισιά
κότα : ορνίθα
κότα γκουλιάρα: γυμνουλαίμα
κότα: αρνίθα
κοτέτσι: κουτέτσ(ι)
κοτσάνι στελέχους καλαμποκιού: κομπάκ'
κοτσάνι: κουσιάν(ι), κότσια-νους, κουτσιανούδια.
κότσι: ασήκ'
κότσι: κότσ(ι) 1
κοτσίδα: κουσιά
κοτσονάτος: κοκορότσ'κος
κότσουφας: κουσιφ(ι)
κουβαδάκι μικρό: μπακρα-τσούδ(ι)
κουβαλητά στους ώμους: τζί(ι) νανα
κουβαλώ: κουβαλνάνου, -ώ, κουβανάνου, -ώ, κουβαλίκ(ι).
κουβάρι : τσιλές, τσιλιούδ(ι).
κουβάρι: γκβάρ(ι), τόπκες.
κουβαρίστρα: καρούλ(ι), καρούλ', μακαράς.
κουβέντα: ζιαφέτι, μουχαμπέτ(ι), μουχαμπέτ'.
κουβεντιάζω: σμπουρίζου
κουβεντολόι αδιάκοπο: μπουρ-μπουρ
κουβέρτα: μπατανία
κουβέρτες μάλλινες: καμηλο-κουβέρτες
κουδούνι: γκδούν(ι)
κουδουνιού είδος: καμπανούδα, τούντζ(ι).
κουζίνα: μαγειρείο
κούκλα (νηπ.): νηγί
κούκλες: κούκλις
κούκος πουλί: κούκος
κουκουβάγια: κουκουβάια
κουκούλα: τσουτσούλα
κουκούλες πλεκτές: μαγουλίκες
κουκούλι: κουκούλ(ι)
κουκουλώνω όπως-όπως: παταβώνου
κουκουνάρι: τσαμ φιστίκ
κουλούρα ειδική: κουλίκι
κουλούρι σουσαμωτό: σιμίτ(ι)
κουλούρι: γιουμουρτάλ, γκε-βρέκι.
κουλοχέρης: κουλουχέρς
κουμάντο: κουμάντα

κουμπαριά: κουμπαριό
κουμπιά του παντελονιού (μτφ.): μαγαζιά
κουμπότρυπα: θηλύκ'
κουμπώνομαι: θ' λυκώνουμι
κουμπώνω: φλυκώνου, φλυκου-θούς, φλύκουμα, χλουπώνου.
κουνέλι μεγάλο αρσενικό: κούνιλους
κουνιέμαι: κνιούμι, κουνθούς, κνιθούς, σειούμι, σειέμι.
κούνιες: κούνις
κουνιστός : παπαφιόγκους, φιόγκους.
κουνούπι: κνούπ(ι)
κούντημα: κούντια
κουντούρικος, κούντουρος: κουντούρκους
κουντουρντίζω: κουντουρντίζου, κουντουρντίζω.
κουνώ: κνω 2, κνάου
κούπα μικρή για καφέ: φι-τζιάν(ι), φιτζιάν(ι), φιτζιάν'.
κούπα μικρή πήλινη: τσιανάκ(ι), τσιανάκις, τσιανακάς.
κούπα: κεσές
κουπανάρια: κουπανάκια
κουράγιο: κουρά(ι)
κουράζομαι πολύ (παθ.):
κουράζομαι πολύ: μπαϊλντάου, -ώ, μπαϊλντζμα, μπουλντάου, -ώ, μπουλντίζου, σκουτώνου-μι, ψουφάου.
κουράζομαι υπερβολικά στη δουλειά: κουστάνου, κουψου-μισιάζουμι, πιθαίνου, πιθνή-σκου, πιθίνισκα
κουράζομαι: απουκάνου.
κουράζω κάποιον υπερβολικά: ζικουλώνου
κουράζω υπερβολικά τα πόδια: ζιπουδαριάζου
κούραση: κουμμάρα
κουράστηκα: απόκανα
κουρδίζω, κουρντίζω: κουρντίζου, κουρτσούς, κουρντιστούς.
κουρελής: παρταλάς
κουρέλι διάτρητο: χαρνταχούσ'
κουρέλι: παρτάλ(ι), παρτάλ', πατσαβούρα
κουρέλια: μάντζαλα
κουρεύω: μπαμπατιρίζου, μπαμ-πέρκου.
κούρεψε μαλλιά πολύ κοντά (ειρων.): ξουρουμπίκ(ι)

κούρκος: μισίρκους, -ρκα
κουρκούτι γίνεται το μυαλό μου: κουρκουτιάζου
κουρμπέτης: κουρμπέτς, κουρ-μπιτλής.
κουρντίζω υπερβολικά: παρα-κουρντίζου
κουρούνα: γκάργκα,
κουρτίνα: μπιρντές
κουτάλα: χλιάρα
κουτάλι: χλ(ι)αρ(ι), χλιάρ(ι), χλιάρσμα, χλ(ι)αρίζου, χλια-ρούδα, χουλιάρ'.
κουταλιά: χλιαριά
κουταμάρα: κοντομυαλιά
κούτελο: κούτιλου
κουτοπόνηρος: ζαβουλανάτσι-ους
κουτοπόνηρος: πουνηρίκας
κουτός: αγαθούτσ(ι)κους, αχμά-κης, κουτούφ(ι), κόγκανους, κακαβάν'ς, μπουνταλάς.
κουτρίζω, κουτουλώ: κουτρί-ζου, κουτράου, -ώ, κουτλάου, κουτριά.
κουτσαίνω: κουτσαίνου, κού-τσα-κούτσα.
κουτσομπολιά: τισκίρες
κουτσός: κτσος, κτσια, κτσο, κούτσακας, τοπάλης.
κούτσουρο του κλήματος: κούρβουλο
κουφέτο: ζαχαράτου
κούφιο: τρουφό
κούφιος: μπούχαβους
κουφόβραση: συννεφόκαμμα
κουφοξυλιά: ζαμπούκος
κουφός, -φιά, -φό/κωφός: κουφός, -φιά, -φό· κωφός, κφόγρουνου (υβρ.).
κόφα, κοφίνα: κοφίνα
κοφίни-куψέλη: μιλισσουκόφονου
κοφτερός: κεσκίνης
κοφτή γυμνή καραμέλλα: κεσμές
κόψιμο χόρτων με την κόσα: κόσισμα
κόψιμο: κόψ(ι)μου, τσίλα.
κρακάνα: γαργάρα,
κρανιά μικρή: κρανίτσα.
κρανίο: καύκαλο, καύκαλου (στού).
κράση: κράσ(η)
κρασί επαινετικά: κράσους

κρασί που συνόδευε τον *άρτο*:
νάμα

κρσπεδωμα βραχώδες στην
ακρόπολη των Σερρών: *σέτη*
κρατιέμαι: *κρατιέμι, -τιούμι,*
κρατθούς.

κράτος: *δουβλέτ', ντουβλέτ(ι).*

κρατώ: *βαστάουν, -ώ, κρατάουν, -*
ώ, κράτσα.

κρέας (νηπ.) : *τσιτσι, τσιτσίκου*
κρέας τελείως άπαχο: *μπάτζιος*
κρέας ψαχνό: *κομπάθκουζ, -*
κ(η), -κου.

κρέας: *κρεζ*

κρεατόμυγα: *μύγα*

κρεατόπιτα: *μπουρέκι*

κρεβατάκι του νεογνού: *μπεσίκι*

κρεβάτι: *κριβάτ(ι), καριόλα*

κρεμάστρα ειδική: *καλημέρα*

κρεμάστρα: *θηλόκ'*

κρεμάστρα: *κριμασάτ(ι)*

κρεμμύδι: *κρουμμύδ(ι), κρομμυ-*
δάς

κρεμμυδοφάγος: *κρουμυδοφά-*
γους

κρεμώ: *κριμώ, κριμινώ*

κρεοπώλης: *κασάπς, κασαπιό,*
κασάπκου, χασάπης, χασαπιό.

κριάρι: *κότσ'*

κριθαρίσιος: *κριθαρίτκουζ*

κρικέλα: *χαλκάς*

κρίκος: *καρκάλ', καρκέλα*

κρίμα: *γιαζίκ*

κρίνος: *ζαμπάκι*

κρόταφοι: *μηλίγρια*

κρόταφος: *παραφτίδα*

κρότος: *σαματάς, σβάζ(ι)μου,*
βάζ(ι)μου.

κρούω: *κροόου*

κρύβω κάτι προσεκτικά: *κατα-*
χουνιάζου

κρύβω το φως: *σκουτινιάζου*

κρύβω: *κρύβου*

κρύο πολύ: *μπούζ(ι) γκεμπί*

κρύος καιρός: *κρυγιάδα*

κρύος: *μπούζ(ι), μπουζάτους*

κρύσταλλα πάγου: *κρούσταλλα*

κρυφή επιθυμία: *μαράζι*

κρυφοδαγκανιάρης (σκυλί):

κρυφοδαγκάντς, -νου, -νκου.

κρυφοκλάνης: *κρυφουκλάντς, -*
ν(η)ς

κρυφτού παραλλαγή (παιχν.):

σιμέκουρδο

κρυψόνας κάτω από ντουλάπα
κάμαρας: *καυγούδα*

κρυώνει πιο πολύ από τους

άλλους: *παγουινιάρς*

κρυώνει σε κρύα και ξερή

ατμόσφαιρα: *ξηρουπαγώνου*

κρυώνει: *τουρτουρίζου*

κτίσιμο εκκλησιών: *εκκλησίες*

κτίστης: *δόλγερας*

κτυπό κάτω: *ζγκάζου, έζγκαζι,*
σγκάζου.

κτυπό κι ανάβω το τσακμάκι:
τσιακμάκ(ι), τσιακμακάου, τσι-
ακμακίζου.

κτυπό με γουδοχέρι στο γουδί:
στουμπίζου

κτυπό προς τα κάτω: *σκάζω*

κτυπό το πασχαλιάτικο αβγό

με άλλο: *τσιουγκρίζου*

κυανή φλόγα: *λαμινός*

κυβίστηση: *κουλουτούμπα,*

τσιαμπαρλάκ(ι).

κύβος: *ζάρι*

κυδώνι (σε φρ. ειρων.):
γκδών(ι)

κυδωνιά: *κυδουνιά*

κυκεών: *σασιρμάς*

κυκλοφορώ: *κυκλουφουράου*

κύλησε: *καρδοκύλησε*

κυλινδρικό καρεκλόχορτο:

ρογόζι

κυλώ: *γκλω, γκουντρουκλάου, -*
ώ, ντρουκουλάου.

κύμα: *δαλγκάς*

κυνηγετικό σκυλί: *ζαγάρ'*

κυνηγός: *αβτζής*

κυνηγόσκυλου είδος: *φέρμα*

κυνηγώ: *ξενομώ*

κύπελο για νερό: *μαστραπάς*

κυρά μικρή: *κυρατσούδα*

κυρία: *σενιόρα*

Κυριακή της Πεντηκοστής:

γουνάτζμα

κύριε που γνωρίζεις: *διαφεντή,*
κύριε.

κύριο κτίριο αγροκτήματος:

κονάκ'

κύριος σκάφους: *καϊκτσής*

κύριος: *εφέντης*

κυρτό σπαθί: *χαντζάρ', χατζά-*
ρα.

κυρτώνω: *λυγάου, -ώ*

κωλόπανο: *κουλουπάν(ι)*

κώλος: *κουλούδ(ι), κώλους,*

κουλί.

κωλοσέρνομαι: *κουλουσέρνομυ*

κωλοσφούγγι: *κουλουσφούγγ(ι)*

κωλοτσέπη: *κουλουτζέπς*

κωλοφωτιά: *κουλουφγιγίτς*

κωματώδης κατάσταση: *αγγι-*
λουστέκουμι.

κωμική φιγούρα: *παλιάτσους*

κωφός πολύ: *κούφακας*

Λλ

λ. γνωστή από τα λαχνίσματα:
πιφ

λ. γνωστή κυρίως από βρισιά:
φιλέκ(ι)

λ. χωρίς δική της σημ.: *πόκους,*
ρόκους, τζίτζιμιτζιχότζιρα.

λαβαίνω: *λαβίνισκα*

λαβής είδος στην πάλη: *σαρμάς*

λαβωματιά: *λαβουματιά*

λαγάνας είδος ραμαζανήσια

λαγάνα

λαγαρός: *λάγαρους, -ρ(η), -ρου*

λαγγεύω, λαγγάζω: *λαγγεύου,*

λαγκέφκα

λαγήνα, λαγήνι, λαήνα: *λαγήνι,*

λαγήνα, λαήνα

λαγοκοιμούμαι: *ψιφτουκοιμούμι*

λαγόني: *λαγκόν(ι)*

λαγός μεγάλος: *λαγαρίκους*

λαγούμι: *λαγ(ι')μ(ι)*

λαγωνίκα: *λαγουνίκα*

λάδι: *λάδ(ι), λαδκό, λαδκό,*

λαδώνου, λάδουμα.

λαθεύω: *λαθεύου, λαθώνου,*

λάθια.

λάθος από έλλειψη πείρας:

ατζαμλήκι

λάθος: *κατσιρμάς*

λάθος: *χατάς*

λαϊκή αγορά σημερινή: *πα-*

ζάρ(ι)

λαίμαργο φαγοπότι: *ντιρλίκ(ι)*

λαίμαργος: *λείζας, λουζούρς,*

λείζα.

λάκκος για υδρομάστευση:

λαγ(ι')μ(ι)

λάκκος: *λάκκουζ*

λακούβα μικρή γεμάτη νερό:

μπάρα, μπαρούδα, μπαριάκα.

λαλάγγια βυζαντινά: *λαλαγγίτες*

λαλώ: *λαλάου, -ώ, λαλίτσα.*

λαμβάνουν υπ' όψιν: *χαμπαρί-*
ζουν

λαμβάνω μέρος: νικατεύομαι
λάμπα μικρή: λαμπούδα
λάμπα πετρελαίου μικρή χωρίς λαμπογυάλι: γκαβδόλαμπα
λαμπογυάλι: γυαλί, γιαμπου-γυάλι.
λάμπω από καθαριότητα: αστράφτου, στράφτου, στρα-φτουκουπάου
λάμπω έντονα: λαμπουκουπάου
λαναρίζω στα νταράκια: ντα-ρακιάζου
λαναρίζω: λαναρίζου
λαναρισμένο μάλλι εις σχήμα σκόλικος: πετρίκ
λάπαθο: λάπατου
λαρύγγι: κρακλιάνος, καρδόδι, γκραγκλιάνους, σγάρα, σγκάρα.
λασκάρω: ζιμπουσιαντάου
λάσπη πολλή: λασπούρα
λάσπη ψιλή: λιουν'
λαστιχένια υποδήματα: γαλό-τεις
λατέρνα: όργανο
λατομείο: νταμάρι(ι), δαμάρι.
λαχανιάζω: φουσκάνου
λαχνάνισμα: κοντανάσα
λαχανικά διατηρημένα στο ξίδι: ξινάδια
λαχανικά: ζαρζαβάτι
λαχανικού είδος: λαχανήτρα
λάχανο διατηρημένο σε άλμη: αρμιά
λαχανόκηπος: μπαζές, μπαξιβά-νους, μπαξιβάνς, μπαξιβα-ντζής.
λαχτάρα: αμάν-αμάν
λαχταρώ: λαχταράου, -ώ, λα-χταρίζου.
λαψάνα: σινάπ(ι)
λεβέντης: ασίκης, ασικλίκ(ι), καραμποζουκλής, ντερμπεντέ-ρης.
λέβητας: καζάν(ι)
λέγαμε: ήλιγαμι
λέγεται με πιο έντονο τονισμό στη λ. γω: ζέρου γω.
λεγόταν για ευχή προς τα μι-κρά παιδιά: τρανό
λεγόταν κοροϊδευτικά σε μι-κρά παιδιά: σηκουβάρρα
λέγω : λέου, λέι, λείσ(ι)μου, λέγουνταν, πείτι πε, πες, πε μι, πέτι, πέτου Ι.
λέγω παραπανίσια λόγια: πα-

ραλέου
λέγω ψέματα: ψιματό, ψιμα-τάρς, άρου, -άρκου, ψιματούρς, -ούρου, -ούρκου.
λέει ανόητα λόγια: φαφλατάθ-κους, -κ(η), -κου.
λέει ψέματα: ψεύτκους, -κ(η)ή-κια, -κου.
ληηλασία: γιάμα
λειαίνω: γλύφου
λειβάδι : τσαϊρι
λείζουρος: λείζα, λουζούρς, λειζουρόκουλους.
λειρί: χαρχάλ'
λειτουργία της αγάπης: διφι-ρανάστας(η)
λειχήνα: ξυλουχήνα
λειψά: ξίκ(ι)
λειψός: ζίτκους
λεκάνη στο αποχωρητήριο: καθίστρα
λεκές μικρός: μπένκα
λεκές στο πρόσωπο κιτρινο-κόκκινος: πανάδα
λεκές: γιώμα
λεκιάζω ανεξίτηλα: στόβου
λεκιάζω: γιώνου, γιώσ(ι)μου
λελέκι: γκλάρους, λέλικας, λι-λίκ(ι)
λεμόνι: λιμόν(ι)
λέξη σε γλωσσοδέτη: μίτζιρας.
λέξη χωρίς δική της σημ.: μόκους
λεπτές χάρτινες ταινίες στον χαρταετό: φλαμπαράδης
λεπτή βέργα: βίτσα
λεπτό κόσκινο: πυκνάδα
λεπτό μούσι στο πιγούνι: ταμιτιριρί
λεπτό σκoinί από λινάρι: λι-νάρι(ι)
λεπτό ύφασμα: βέλου, σκέπ(η).
λεπτοκαρυά: λιφτουκαριά
λεπτολογεί: εξονυχίζει
λεπτός και ψηλός (μτφ.): τρη-δουνιάρκους, -(η), -κου.
λεπτός κύριος: τσελεμπής
λεπτός σαν τσίρος: τσιλιμήςκας
λεπτός: λιανός, -νιά, -νό, φτινός, -νιά, -νο.
λέρα στο καπνό: πικράδα
λέρα: μαγάρα, μαγαρίζου
λέρωμα από σταγόνα: στάλαμα, σταλαζιά.
λέρωμα: γιώμα, μουνταριά

λερώνω με κουτσοιλιές: κου-τσιλώ
λερώνω: λιαρόνου, λαμιόνου, λιάρα.
λέσι : λίες(ι), λές(ι)
λέτσος: λέτσους, χιρχιλές.
λευκή πάνινη κουλούρα γύρω στο φέσι: σαρίκι
λευκός: μποζάτος
λευκοσίδηρος: τενεκές, τενεκε-τζής, τινικές.
λεφτά του ...: παρασί ...
λεχώ: λεχόνα, λιχούσα, λιχούδ', λεχούδια.
λήξουρος: λειζούρς, -ρου, -ρκου
λησμονώ: λησμονάου, -ώ, ζιαστουχνάου, -ώ.
ληστής: γιαν-κεσετζής
λιάζω: λιαστούς
λίαν: λιον
λιανοτραγουδά : ψιλουτραγδώ
λιανώματα ως δώρο σε μικρά παιδιά: φόλλες
λιάσιμο: ήλιασμα
λιβανίζω: θυμιατίζου, θυμιατί-ζου, θυμιάμα.
λίγο ορεκτικό φαγητό: μεζές
λίγο: τι
λίγος: καμπόσους, -σ(η), -σου, λίγνοι, -γης, -γα.
λιγοστός: λιγούτσ(ι)κους
λιγώνομαι: λιγώθκα
λίζος, λισγάρι: λιζγάρι, λις-γκάρ(ι).
λιθόστρωτο: καλντερίμ', καλ-ντεριμιού.
λιθρίνι της λίμνης: χιλισκάρι'
λίμα για λείανση ξύλων: ράσπα
λίμα κοινή: λίμα 2
λιμνάζον νερό: μπάρα
λιμπά: λυμπά
λιμπίζομαι: λουζουρεύομαι
λινάτσα: μπούρδα, τσούλι.
λινόλεουμ: μουσαμάς
λιονταράκι: ασλάν(ι)
λιπαρή λέρα: γλίντζα, γλιντζιά-ζου
λιπαριά: λιπαρίδες
λιποβαρές: εξίκ'
λίπος περινεφρικό γουρουνιού: λίγδα
λίπος: αζούγκ', παχάδ(ι).
λίρας τουρκικής το 1/4: μετζήτ'
λιχνίζω: λιχνίζου, λιχνιτήρ(ι).
λιχούδης: λείζας, λουζούρς.

λογαριάζουν τη ζωή: *ψηφούν τη ζωή*
λογής λογή: *τ' λογιών του λογιού*
λογιός: *λιγιός, -γιά, -γιά, λογιός*
λογοδίνονται: *λογουδένουμι, λογουδίνου, λογοδόνουμα.*
λογομαχώ: *λογουμαχώ*
λόγος: *λόους, λόια, λουικά.*
λογοφέρνω: *λογουφέρνου*
λογυρνάω: *λογυρνίζου*
λουπόν: *ντιμέκ*
λοξά: *γιάνκα*
λόξιγκας: *γκλώτσικας, γκλώτσ(ι)γκας, γλώτσικας, γκλώξα, γλώξα, γλώτσικα, γκλωτσιάζω, γκλώτσιγκας, γκλώτσιγκας.*
λοξός: *πέτσ(ι)κους, πτισ(ι)καρισμένους.*
λόξυγκας: *λότσικας*
λόρδα: *λόρδα*
λούζω: *λούζου, λούσ(ι)μου, λουστους.*
λουκάνικο: *σουτζούκι*
λουκι: *ουλούκι(ι)*
λουκουμάς: *σβίγγους, σφίγγους*
λουλάκι: *γαλαζένδα, γαλαζάρα, λουλούδι: λουλούδι(ι)*
λουλούδια πασχάλιες: *ναγκα-βάνια, αγκαβάνια*
λουλουδιού είδος: *σκουλαρικιά*
λουλουδιών είδη: *χουνάκια, σκυλάκια.*
λουρίδες χαρτιού σε ουρά χαρταετού: *γένεια,*
λουσιμο ή νίψιμο (νηπ.): *πίτσι-πίτσι*
λουτήρας: *χαβούζα*
λουτρά στο Μελένικο: *Μαρι-κώσταινα*
λουτρικό: *μπουρνούζι, πιστι-μάλ', πεστιμάλι*
λουτρό τουρκικό κοινό για πολλούς: *χαμάμ'*
λουτρό: *λουτρός*
λούτρο: *λούτρον*
λόφος: *μπαϊρ(ι), μπαϊρ', τεπές.*
λογίες: *λουχίοι*
λυγίζω: *λυγάου, -ώ, λυγίζου, λυγιούμι.*
λυκόπουλα: *λυκούδια*
λύκος αγρίμι: *λύκους*
λύκος φυτό παράσιτο: *λύκους*
λύνω καπίστρι: *ζιαπουλνώ*

λύνω: *απουλνάου, -ώ, απολνώ, αμουλάου, απουλτός, -τιά, -το, λύνου, λυθούς.*
λύπη: *ντέρτ(ι)*
λυσσασμένος: *λυσσιάρκου*
λυτό ζώο αφημένο σε λιβάδι: *χεργκελές*
λωλαμάρα: *λουλαμάρα*
λωρίδα δερμάτινη στενή: *λουρί*

Μμ

μα: *αμά*
μαγαζιά: *αγορά*
μαγαρισμένος: *μαγαρτζιμένους*
μάγγανο: *μάγγανους*
μαγειρείο: *μαγειρείο, μουντράκι, μαγειρεύου.*
μαγειρεμένος με ρίγανη: *μαρινάτους, -τ(η), -του.*
μαγειρεύω με ζωμό παχύρ-ρυστο: *χυλώνου*
μαγεριά: *μαγειρσιά*
μαγιά για τυρί, ψωμί: *μαϊά*
μαγιάτικος: *μαϊάτκου, μαϊσιους*
μαγικό, μάγια: *μα(ι)κό*
μαγκάλι: *μαγκάλ'*
μάγκας: *μάγκα, χαϊδαμάκης, χαϊνταμακούδια*
μαγκλαράς: *λάντρα*
μαδάω: *μαδάου, -ώ, μάδα, μαδμένους.*
μαδέρια: *μαντέρια*
μάζεμα: *πάρσ(ι)μου*
μαζεύω κάτι στην άκρη: *ζια-κρίζου*
μαζεύω σκόρπια πράγματα: *σ(υ)μμαζεύου, σ(υ)μμαζώνου, σ(υ)μμαζουχτούς, συμμαζου-χτά, συμμαζουχτάς, συμμαζώ-ζουμε (να).*
μαζεύω τα φύλλα του καπνού: *σπάζου, σπάσ(ι)μου*
μαζεύω, μαζώνω, μαζώνω: *μαζεύου, μαζέω, μαζώνου, μαζώνω, μαζεύκαμι, μάζιναμι, μάζουμα, μαζωθ'καν, μάζου-χτή (να), μαζώνω, μάσι, μά-στα, μαζιφτούς.*
μαζεύω: *σ(υ)μμαζεύου, σ(υ)μμαζώνου, σ(υ)μμαζουχτούς, συμμαζου-χτά, συμμαζουχτάς, συμμαζώ-ζουμε (να).*

μαθαίνω κάτι σε κάποιον: *πράττου, πράζου (θα).*
μαθαίνω παραπάνω από ό,τι πρέπει: *παραμαθαίνου*
μαθαίνω, μανθάνω: *μαθαίνου, μαθνήσκω, μάθνισ(η)κα, μα-θνήνισ(η)κα, μαθνήνισκα, μαθι-φτούς, μαθέ, μαθές, μαθμέ-νους.*
μάθημα: *τερμπιές*
μαθημένος: *πραγμένους*
μαθητές δημ. σχολείου: *δασκα-λούδια*
μαθητευόμενος τεχνίτης: *τσι-ράκι*
μαϊδανός, μαϊντανός: *μακιδου-νίς', μακιδουνήσ(ι).*
μαϊμού: *μαϊμούν(ι), μαϊμούν'.*
μαϊμουδίσια φερσίματα: *μαϊ-μουντζήλίκια, μαμουντζιλίκια.*
μαϊμουδίσιος: *μαϊμουνίτκου*
Μάιος μήνας: *Μά(η)ς*
μακάρι: *κέσκιμ, μπουλάκιμ.*
μακάριος: *μακάριους*
μακάτι: *μακάτ(ι)*
μακεδονήσι: *μακιδουνήσ(ι), μαϊδανός.*
μακεδονική βράκα: *μπενεβρέκ', μπινιβρέκ(ι).*
μακρής: *λουγγούρ'ς, λογγουρ-λαμάς.*
μακριά (ειρων): *σ(ι)μά κουντά*
μακριά από μένα: *δέφι*
μακριά μαξιλάρια: *μαξιλάρις*
μακριά, πουθενά: *τζαντέμ(ι)*
μακριά: *μακριά*
μακρολαΐμης: *μακρουζνίχ(η)ς*
μάκρος: *μάκρους*
μακρόστενη φραντζόλα: *μπα-στούν(ι)*
μακρουλός: *τσουρλουτός, τσου-τσουλουμτός, -τιά, -το.*
μακρύ λαϊμό έχει: *μακρουζ-νίχ(η)ς.*
μακρύς λωστός: *λουστάρ(ι)*
μαλακή περιοχή στο κεφάλι νηπίων: *απαλό*
μαλακός εσωτερικά: *μπούχα-βους*
μαλάκτης του λουτρού: *τελιά-κης*
μαλακωσιά: *μαλακούρα*
μαλαματένια: *χρυσιά*
μαλάσσω με τα δάχτυλα: *πα-στατεύου*

μαλλιά σπαστά: *μαλλιά σκαλιστά.*
μάλλινη βελέντζα: *γιαμπούλ'*
μάλλινο σκέπασμα: *μπατανία*
μάλλινο στρωσίδι για μεντέρι: *μακάτ'*
μάλλινο ύφασμα για το μπάνι-ο: *σπαρσί*
μάλλινο ύφασμα: *τσόχα, τσόχα-τζης.*
μαλλίνο: *μαλλίτκους, μαλλίσι-ους.*
μάλωμα: *ντουμάν(ι)*
μαλώνο: *απουπαίνου, παραμα-ζεύου, πουπαίνου, φουνάζου.*
μάμμη στη Μακεδονία: *μαννί-τσα*
μάννα κακή: *παλιόμανα*
μάννα που έχει μόνο κορίτσια: *κουρτσουμάννα*
μάννα: *μάμα, μάννα, μανούδα, μαμάκα, μανίτσα.*
μανάβης: *ζαρζαβατής*
μανάρι μου: *κουζούμ*
μάνδαλος: *μάνταλους*
μανία για κάτι: *σαρχόζ(ι)*
μανιακός, -κή στον έρωτα: *γκαβλιάρς, -ρα/-ρου.*
μανίζω: *μανίζου, μάντσα*
μανίκι: *μανίκ(ι)*
μάνι-μάνι: *χέρ(ι)-χέρ(ι)*
μανιτάρι: *μαντάρ(ι)*
μάνλιχερ: *μάνιχερ*
μανουάλι: *μανάλ(ι)*
μαντάρω,: *καρυκόνω, καρύ-κουμα, καρύκωμα.*
μαντεία: *κληδόν*
μαντεύω με μέτρημα στον πήχη του χεριού με πιθαμή: *ξιμιτρώ, ξιμέτρημα.*
μαντζουράνα: *σάμνυχος, σάμν-χους.*
μαντήλα: *παρμπούλα*
μαντήλι για πρόσφορα: *αρτου-μάντιλου*
μαντήλι στο κεφάλι νέων κορι-τσιών: *ταβλούδα*
μαντίλι για κεφάλι γυναικών: *κριπάκ(ι)*
μαντίλι: *μαντίλ(ι)*
μαξιλαράκι μοδίστρας: *πιλότα*
μαξιλάρες: *μαξιλάρις*
μαξιλάρι: *προυσκέφαλου*
μαξιλάρια στο νυφικό κρεβάτι: *μαξιλάρια τ'ς φηγούρας.*

μαξιλαροθήκη: *κουλούφ(ι)*
μαράγκισμα: *ζούριασμα*
μαραίνω: *μαραίνου, καίου.*
μάραμα: *ζούριασμα*
μαραφέτι: *μαραφέτ(ι)*
μαρμαρώνω αντίθετο: *ξιμαρ-μαρόννου*
μαρτιάτικος: *μαρτιάτκους, μαρτίσιους.*
μαρτύρημα: *μαρτύρμα*
μαρτυριάτικο παιδί στα παι-χνίδια: *προυδότ(ι)κου*
μασουλίζω: *ματσιαλάου, -ώ,*
μαστίγιο: *καμτσίκ(ι), καμτσίκ', καρμπάτσ', ματσούκ(ι).*
μάστορας καλός: *μαστουρίκους*
μαστορικός: *μαστουρκός*
μαστός: *βζί*
μαστός: *μαστάρ(ι)*
μαστροπός: *νταβατζής, δαβα-τζής.*
μασγάλη: *αμπασκάλ(η)*
μασώ κάτι συνεχώς: *ματσιαλά-ου, -ώ*
ματάκια μου: *κουζούμ*
μάτι: *μάτ(ι)*
μάτια που αφήνουν στο κλά-δεμα: *τσίμπλις*
ματσάκι: *τσιλές, τσιλιούδ(ι).*
μαύρα μακρουλά δαμάσκηνα: *μαπρντάκιλα*
μαύρη καλλυντική βαφή για τα μάτια: *σιουρμές*
μαυρόκοτα: *μαυρόκουτα*
μαυρομάτα: *καραγκιόζ' γκιολ, μαυροματού, μαυρουματούσα*
μαυρομάτης: *καραγκιόζης, караγκιό(η)ζς, -ζου, кара-γκιόζ(ι)κους, -κ(η), -κου.*
μαύρος: *άραχνους, άραχλη, καρατζιάς, καρά.*
μαύρος: *μαυρου-/(μαυρό-)*
μαυρουπίτρο: *μαύρου πιπέρ(ι), μαυρουπίπτερο.*
μαχαίρι μικρό αναδιπλούμενο: *μαχιρούδ(ι), τσικμές.*
μαχαιριά: *μαχιριά*
μάχη: *πατιρντί*
με αυτό: *μι τιαντά*
με δύναμη για τον συνεχή ανήφορο: *ντιούζκα*
με εκείνον: *μι τικείνουν, -ν(η), -νου.*
με εμάς: *μι τιμάς*
με εμένα: *μι τιμένα*

με έναν συγκεκριμένο τρόπο: *έτσ(ι)-έτσ(ι)*
με εσένα: *μι τισένα, μι τισάς*
με λυμένη τη ζώνη: *ξαντερισμέ-νος*
με μας: *τιμάς*
με μαύρο κεφάλι: *καρα-μπά(η)ςς, καραμπάσ(ι)κους, -κ(η), -κου.*
με ντροπή: *αντρουπιαστά*
με πίνουν τα μεράκια: *μυρα-κλαντώ*
με ποιον: *μι τιποιόν*
με τη σειρά: *αραδικός*
με χοντρό κόλλο: *κουλουμπαράς, -ρού, -ράθκου.*
με: *μι 1, μι 2*
μεγάλα αφτιά έχει: *φτίκας*
μεγάλα λόγια (ειρ.), (κολοκώ-θια): *κουρκουβέτες*
μεγάλα σκέλη: *τζογκλάνια*
μεγάλα χρωματιστά μανδήλια: *μαρμπούλα*
μεγάλα: *τρανά, τρανέου*
μεγάλη δεξαμενή νερού για ομαδικά λουτρά: *χαβούζα*
μεγάλη δεξαμενή νερού για πότισμα ζώων: *χαβούζα*
μεγάλη διάσταση: *μακρυνα-ρίκ(ι)*
μεγάλη ζέστη: *ζισταριάκα*
μεγάλη παραγωγή: *γουνιό*
μεγάλη πείνα: *λίμα 1*
μεγάλη πέτρα: *αρμενόπετρα*
μεγάλη ρέχα: *ρουχάλα 1*
μεγάλο αφτί: *φτίκα*
μεγάλο βόδι: *βόδαρους, βουδα-ριάκους.*
μεγάλο γενικά (ύψος, μπόι, όγκος...): *τράνους*
μεγάλο δάχτυλο: *τρανό δάχλου, χουντρό δάχλου.*
μεγάλο ευρωπαϊκό χαλί: *καρ-πέτα*
μεγάλο κόκαλο: *κουκάλα*
μεγάλο κόκκινο μυρμήγκι: *Τούρκος*
μεγάλο κομμάτι ξύλου: *κού-τσουρου*
μεγάλο στρόγγυλο σκεύος: *ταψί*
μεγάλο σφυρί: *βαριά*
μεγάλο φλιτζάνι: *φιλτζιάνα*
μεγάλο χέρι: *χειρούκλα, χειρά-κλα.*

μεγάλο χωριάτικο καρβέλι
ψωμιού: πλαστό, πλαστά.
μεγαλοσγρόκτημα: τσιφλίκι
μεγάλος μπουνταλάς: χατζηγι-
ουβάν(η)ς
μεγάλος νταής: καπάνταης
μεγάλος σε ηλικία, μπόι: τρα-
νός, -νή/-νιά, -νό.
μεγάλος ψεύτης: χατζηψιφτίνας
μεγάλος: κουτζιάμ, κουτζιάμ.
μεγάλος: κουτζιαμάν, : ώρα-
ράστους, -στ(η), -στου.
μεγαλόσωμη γυναίκα: νταρντά-
να
μεγαλόσωμος παπάς (ειρων.):
πάπαρους
μεγαλώνω σε ύψος γρήγορα:
ζιτινιάζουμι
μεδούλι: μιδούλι(ι), μυαλός.
μεξές: μιξές, μιζιδάκ(ι), μιζι-
κλίκ(ι), μιζικλίκια.
μέθοδος: τερτίπι
μεθυσμένος (μτφ): σκνίπα
μεθυσμένος λίγο: τσιακνισμέ-
νους, -ν(η), -νου.
μεθυσμένος: μιτζιμένους
μέθυσος: μπεκρής, σαρκουσα-
μάς, σαρχουσαμάς, σαρκουσί-
νας
μεθώ : μεθύζου, μέθσα μιθύζου,
μιθουκουπάου, μιθώ,
μείγμα από σιτάρι κ.ά.: νικά-
τουμα
μείγμα καπνών από διάφορες
ποιότητες: χαρμάν(ι)
μείγμα: χαρμάν(ι)
μειντάνι, ομαλό ανοιχτό μέρος:
μιντάν(ι)
μελαγχολία: γκαϊρέτ(ι)
μελάνη: μιλάν(ι), μιλάγκ, μιλανί
μελάτος: μιλάτους
μελαχρινός: άραχνους, άραχλη.
μελαψός (υβρ.): μαυρουτήγανου
μελίγγια: μηλίγγια
μελίγκρα έντομο, το υγρό του:
μιλούρα
μελιόγαυρος δ. φυλλοβόλο δ.:
ουστριά
μέλισσα: μέλτσα, μιλίσσ(ι),
μιλσάς, μιλισσουκόφνου.
μελισσοφάγος πουλί: μιλισσου-
φάγους
μελισσών σμήνος : μιλίσσ(ι)
μελιτζάνα: μαντζάνα, μιλτζιάνα,
πατλιτζάν(ι), πατλιτζάν'.

μελώνω: μιλώνου
μεμονωμένος λόφος: τσιούγκα,
τούγκα.
μεμψιμοιρώ: μοιρλιάζω
μενεξεδί: μενεξελί, μενεξελιά.
μέντα (υποκ.): μιντούδα
μεντεράκι: μεντέρι
μεντεσέδες: ριζέδες
μεντεσές: μιντισές
μένω ακίνητος: ντρικόνουμι
στέκου.
μένω κάπου μόνιμα: κουρνιά-
ζου
μένω με το στόμα ανοιχτό:
απουμνήσκου
μένω πίσω: απουμνήσκου, ζια-
πουμνήσκου, ζιαπόμνα.
μένω υπερευχαριστημένος:
καταϊφχαριστιούμι
μένω: απουμνήσκου, έμνησκα.
μένω: μένου, μνήσκω , μνήσκου,
έμνησκα, μνήσκω (θα).
μέρα (υποκ.): μίρίτσα
μέρα της απελευθέρωσης: Άγια
μέρα.
μεράκι: νταλκάς, ντέρτ(ι).
μερακλής: θεργιακλής, μίρα-
κλής, τεργιακλής.
μερακλώνω: μίρακλώνου, μίρα-
κλαντώ.
μερεμέτι: μίριμέτ(ι)
μέρη: μέρια
μερίδα ή ημερήσια δόση φα-
γητου: ταϊν(ι)
μερίδιο: μίράδ(ι)
μέριμνα: γκαϊλές
μέρος γυναικείας ενδυμασίας:
σάλ(ι), σάλι
μέρος κάλτσας: κανόν(ι)
μέρος κεφαλιού: κουρφή
μέρος παντελονιού: καβάλο
μέρος που βουλιάζει: μπατάκ',
μπατίκ'.
μέρος σαγής στην πλάτη του
αλόγου: σαμαρούδ(ι)
μέρος στο παζάρι των Σερρών:
άτ(ι)-παζάρ(ι)
μέρος της ράγης πίσω από το
σαμάρι: καπούλ(ι)
μέρος της σαγής ζώου: κου-
λάν(ι)
μέρος του αυτοκινήτου: καρό-
τσα
μέρος του παράθυρου: νιρου-
χύτς

μέρος του σακακιού: πέτου 2
μέσα παραγωγής: ντιουζένια
μέσα στη μέση: με σ' μέσ(η).
μέσα: με, μες
μεσαίος: μισός, -σιά, -σιό
μέση: μισίτ(ι)
μεσήλικας: μεσόκαιρος
μεσημέρι: γιόμα,
μεσιακός: μισάρκουος
μεσίτης: μισίτς
μεσολαβώ: μισουλαβώ
μέσον κάποιου χώρου: μισαριά
μεσόπορτα μικρή: απάνοιξη,
μεσοχείμωνο: μισουχείμωνου
μεστώνω: ψουμόνου
μεταβίβας επιβατών: αρτιρ-
μάς
μεταβολή του καιρού σε ψυ-
χρότερο: ψυχρόνους
μεταβολή: ζουπίς
μεταγγίζω: ματαγγίζου
μεταγωγικό μέσο: μαφάδες
μετακινούμαι λίγο: σαλεύου
μετακινώ κάτι με το φτυάρι:
φκουαρίζου
μετακινώ λίγο κάτι: συμπαράζου
μετακινώ: κνω 2 , μιτακινώ,
ζικνάνου, -ώ 2.
μετακομίζω: κουβαλιούμι ,
κουβαλιέμι/-νιούμι, κουβα-
νιέμι/-νιούμι.
μεταλαβαίνω: μιταλαβαίνου,
μιταλαβίνισκα, μιταλαβιά.
μεταλλική στάμνα: γκιούμι
μεταλλικό εργαλείο: καλέμ(ι)
μεταλλικός δακτύλιος: καρκέλα
μετάλλιο απλωτό δοχείο:
τάσ(ι), τάσι.
μετάλλιο πιάτο με λαβές:
σαχάνι, σαχανάκι, σαχανάκ(ι).
μέταλλο χυτό ορκοτό: μαδέμι
μετανιώνει εύκολα: χατζηπι-
σμάνας
μετανοώ: πισμανεύω, πισμανεύ-
ου, πισμανιώνου, πισμάνιψα,
πισμάντσα, πισμάνιμα, πισμαν-
λίκ(ι), πισμάνς.
μεταξοσκώληκας: μιταζου-
πούλ(ι)
μεταξωτό κορδόνι: μπιρσίμ,
μπιρσίμ.
μεταποιώ: μιταποιώ
μετόχι Παναγίου Τάφου: αγιο-
ταφίτικο

μετρητά σε προίκα: *τράχωμα, τράχουμα.*

μέτρο: *ρέγουλον*

μετρώ: *μιτρώ, μέτρημα.*

μέτωπο /κούτελο: *κούτρα, κούτιλον.*

μηδέν: *πουφ*

μηδενικό αποτέλεσμα: *τζίφους*

μηδενικό για τους μαθητές: *κουλούρι(ι)*

μήκος: *μάκρους*

μήκων: *αφιόν*

μηλιά: *μπλια, μηλούδα.*

μην: *μήνα*

μηνιγγίτιδα ασθένεια: *μηνιγγίτις*

μήπως: *σάματις, σάμπους*

μηρός: *μπαλντίρ', μπατζάκι*

μητέρα: *μόνα, μαμάκη, μητερί-τσα.*

μήτρα χυτηρίου: *καλούπι*

μητρική ενθάρρυνση βρέφους: *αγκού, αγκού.*

μητροπολίτης: *δισπότης*

μηχανή άντλησης νερού: *μουντόρι(ι)*

μηχανή για αλώνισμα: *πατόζα*

μια αγκαλιά θερισμένο υλικό: *διμάτι(ι)*

μια δυο: *κανιδού*

μια μετάβαση με την επιστροφή: *στράτα*

μία φορά: *μάφρα, μινιάφρα.*

μία: *μια, μία.*

μια-κλωτσιά (μια): *τσιαρβου-λιά, μια-κλωτσιά (μια).*

μίζερος: *μίζιρους, -ρι(η), -ρου.*

μικρά δοκάρια για εξώστες: *φουρούτζια*

μικρά δώρα: *καλούδια*

μικρά κομμάτια από γυαλί: *γυαλούδια*

μικρά πανιά: *πανάκια*

μικρά πράσα: *πρασούδια*

μικρά σπυράκια από τη ζέστη: *ιδρουτήρια*

μικρά υφασμάτινα σκεπάσμα-τα: *πανάκια*

μικραίνω: *μικρεύω*

μικρασιάτες πρόσφυγες του

1922 (ειρων.): *σιαλβαρτζήδης*

μικρές οθωμανίδες: *χανουμά-κια*

μικρές σιδερόβεργες: *βιργούδης*

μικρή γάτα: *γατίτσα.*

μικρή διάσταση για το δεύτε-

ρο: *κουντου-*

μικρή εκκλησία στην πόλη των Σερρών: *Προδρομοῦδι*

μικρή εκκλησία στο μοναστήρι του Προδρόμου: *Προδρο-μοῦδι*

μικρή εκκλησία του Τιμίου

Προδρόμου: *Προδρου-μοῦδ(ι)*

μικρή ελαστική μάλα από

διάφορα υλικά: *τόпка*

μικρή εσοχή σε τοίχο: *καμάρα*

μικρή κάμαρα: *καμαράκ(ι)*

μικρή καμπάνα: *καμπανούδα*

μικρή κάπα: *καπίτσα*

μικρή κεραμίδα: *κιραμιδούδα*

μικρή κλειδαριά: *κλειδαρούδα*

μικρή πλαγιά γεμάτη θάμνους: *βάστακας,*

μικρή πόρπη : *τονκάδα*

μικρή πόρτα: *καπιτζίκ', καπι-τζίκ(ι).*

μικρή σάυρα που κινείται

στους τοίχους: *σιαιμιάιδ(ι)*

μικρή σάυρα: *γκουστερίτσα*

μικρή στοίβα ξερών φύλλων

καπνού: *παστάλ(ι)*

μικρή στρόγγυλη καυτερή

πιπεριά: *τσιούσκα*

μικρής αξίας: *φτηνός, -νιά, -νό.*

μικρό αυλάκι: *καρίκ(ι)*

μικρό κοίλωμα του εδάφους:

αφαλός

μικρό κουμπί: *κουμποῦδ(ι)*

μικρό μαχαίρι που δίπλωνε:

κουλουκουτρωνέικου

μικρό μπουκάλι για 25 δράμια:

κουσ(ι)πιντάρ(ι)

μικρό νήπιο: *νηπιούδ(ι)*

μικρό ουζοπότηρο: *γκου-γκούδ(ι)*

μικρό παιδί (νηπ): *νινί, νηνί.*

μικρό παιδί ανάποδο, ζωηρό:

πίτσ(ι)κου

μικρό παιδί: *πιτσιρίκ(ι), πιτσιρι-κάς, πιτσιρίκους.*

μικρό παραθύρι: *παραθροῦδ(ι)*

μικρό χειροκίνητο μεταφορικό

μέσο: *καρουτσούδ(ι)*

μικρό ψάρι του γλυκού νερού:

τσιρόν(ι)

μικροαντικείμενα του νοικο-

κυριού: *τσιμπράγκαλα*

μικροεπισκευή: *μιρμέτ(ι)*

μικροεργαλείο: *μαντζαφλάρ(ι)*

μικροί βολβοί κρεμμυδιών:

κουκκάρ(ι)

μικροί δίσκοι για γυναικεία

ρούχα: *πούλις*

μικροκλέφτης: *ντουλαπτής*

μικροπάσσαλος: *τσιβί*

μικροπράγματα σύνολο: *μπρα-*

κατσίγκαλα

μικρός σουγιάς: *κουλουκου-τρώντζ*

μικρός στην ηλικία κλέφτης:

κλιφτούδ(ι)

μικρός: *κούτσ(ι)κους*

μικρόσωμος (υβρ.): *καψουριζιά*

μικρόσωμος: *κούτσ(ι)κους,*

κοντός

μύλα με τη μύτη: *χικιτζής*

μύλημα στον ύπνο: *παρα-μύλ(η)μα*

μύλημα: *ουμύλ(η)μα*

μύλησα: *μύλτσα, μύλάου.*

μύλω σύντομα: *κοντολογίζου*

μιντέρι: *μιντέρ(ι)*

μισερός: *μισιρός, -ριά, -ρό*

μισής δραχμής κέρμα: *μι-*

σούδ(ι)

μισθός ενός μήνα: *μηναίου*

μισθωτής ακινήτου: *κιρατζής*

μισός/ μισός (σημ.) : *μισό-,*

μισου-

μισίρκα: *μισύρκα*

μισοαλεσμένη ζωοτροφή από

σιτηρά: *κυρμάς*

μισοαλεσμένο σιτάρι : *μυλιγού-*

ρι

μισογεμάτος: *μισόγιουμους,-*

μ(η),-μουν, ξιάδειους.

μισόλογα: *γκ(ι')κ-μ(ι')κ, χ(ι')κ-*

μ(ι')κ.

μισός, μισή, μισό: *μισός, -σή, -*

σό, μσος, μσια, μσο.

μισοτελείωμα: *μισίτσ(ι)*

μισοφριμάζω: *φουσκάνου,*

φούσκουμα.

μνήματα τουρκικά: *μνημόρια*

μνήμη· θυμητικό

μνημονεύω: *αναφέρνω*

μνημόσυνο εννιά ημερών:

νιάμια

μνημόσυνο εννιά μηνών: *νιά-*

μηνα

μοδίστρα: *ραφτούδα*

μοιάζω πολύ (μτφ.): *ξιφλουδί-*

ζου

μοίρα: *κισμέτ*

μοίραζε μετά το γάμο η νύφη :
φανιρόπτα
μοιράζω στα δύο εξίσου: μι-
σουμοιράζου
μοιράζω στο καπνοφύτεμα:
μοιραστάς
μοιράζω: μοιράζου, μοίρασμα.
μοιραίο: τιτζέλ
μοιρασιά άδικη: σκατουμοιρα-
σιά
μοιρολόι: μοίρλα
μόκο: μούκου
μολογώ: μολουγάου, -ώ.
μολόχη: μολόχα, μουλόχα.
μολύβδινο σκάκι: κουρσιούμ(ι)
μολύβι: μουλύβ(ι), κουρσουμ'.
μόλυνση γύρω από το νύχι:
τριγυρίτσα
μολύνω: μουλύνου
μονά: τέκι
μονάδα βάρους: οκά, ουκά.
μονάδα βάρους ίση με 44
οκάδες: κοιλό
μονάδα μήκους πρόχειρη:
πθαμή
μονάδα μήκους: πήχ(η)
μοναστήρι στο Παγγαίο: Κο-
σφυνισσα, Κουσιφίντσα.
μοναστήρι: μαναστήρ(ι), μανα-
στήρ'.
μοναχικός: μαγκούφς
μοναχός: μοναχούτσ(ι)κους
μοναχός-ή: καλόγηρους, καλου-
γριά.
μονή: μαναστήρ(ι)
μόνο το αρσενικό παιδί: πιδί
μονο- : μουνό-
μόνο: μο, μον, μόνουν.
μονοκόμματος: ντιούζγκους, -
γκ(η), -γκου.
μονοπάτι: κατσ(ι)κόδρουμους
μονόρχιδος: μονόρχιδους
μόνος μου: από μοναχό μ'
μόνος: κουρμπέτς, κουρμπιτλής
μονογέρης: μοννόχειρους, -ρ(η),
-ρου.
μοντέρνα γυναίκα: ιζιλιγμέν(η)
μοντέρνα φορέματα: ιβρουπαϊ-
κά, ταγκά.
μοντέρνος: ζίπασμένους
μόριο συγκατάβασης: εμ
μορφασμός: μαιμουντζήλικι
μορφή: σλούπ(ι)
μοσχοβολώ: μουσκουβουλάου, -
ώ.

μοσχοπούλημα: μουσκου-
πούλ(η)μα
μοσχοστάφυλο: μουσχουστά-
φλου
μοτέρ, μοτόρι: μούτόρ(ι)
μου: μ', μι I, ουμ.
μουδιάζω από το κρύο: ξυλιά-
ζου
μουζαβίρης: νικατουσούρς
μουζεβίρης : μουζαβίρ(η)ς
μουλάρι θηλυκό: μούλα
μουλάρι: μπλάρ(ι), μούλους.
μουλωχτός: μουλουχτός
μούργος: μούργους, μούργους.
μούρη: μούτσα
μουριά που δεν έκανε μούρα:
ασκαμινιά
μουριά: σκαμινιά, σ(υ)καμινιά.
μουρλός: μουρλός
μουρμούρα: ραγάνα, ραγανίζου-
μι.
μουρμουρίζω: μουρμουρίζου
μουρουνέλαιο: μουνρόλαδου
μουσικά όργανα: βιουλιά, όργα-
να.
μουσικό όργανο: τεμπερλέκ(ι),
τουμπερλέκ(ι), τουμπελέκι,
νταϊρές, ντέφ(ι).
μουσικό πολύχορδο όργανο:
σαντούρ(ι), σαντούρι.
μούσκεμα: λούτσα, μουςκίδ',
μουςκίδ(ι), παπί.
μουσκεύω: βρέχου
μουσούδα ζώων: μύτ(η), μού-
τσα.
μουσουλμανική θρησκευτική
εορτή: ραμαζάνι
μουσουλμανικόν μοναστήρι:
τεκκές
Μουσουλμάνος ιερέας: ιμάμης
μουσταλευριά: μουστόπηττα
μουστερή: μουστιρής
μουσχοτυιά: τσιντσ(ι)φιάχ
μούτρο: μούτρον, μουτράκλα.
μουγλιάζω (για γλυκό): σαχλιά-
ζου
μοχθηρός: διαβουλκός
μόχθος: κόπους
μπαγιάτικο: μπαϊάτκους
μπαγκίρα: μπακ(ι')ρα
μπάζα: φυλλουσιά
μπάζω: σειβάζου
μπαϊντούσκα: μπαντούσκα
μπαίνω μέσα: σιβαίνου, σέβη-
καν,

μπαϊράμι: μπαϊράμ'
μπακάλης: μπακάλτς, μπα-
κάλ(ι)κου.
μπακιρένιος: μπακίρκους
μπάλα από κόπρανα : σκατό-
μπαλα
μπαλώνω χωρίς μπάλωμα:
καρικώνου, σκαλώνου.
μπαούλο: κιβούρ(ι), κούφαρο,
κούφαρα.
μπαούλο: σιντούκ(ι)
μπαρμπούλις: μπαρμπούλα
μπάσταρδος: κοπελάρ', κόπε-
λος.
μπαστούνι: μπαστούν(ι)
μπατζάκι: μπατζιάκ(ι)
μπατζανάκης: μπατζιανάκς
μπατίρης: ματούφ'ς
μπάτσος: σιαμάρ', σφιντίλ(ι),
μπατσαδιά, χαστούκι.
μπαχαρικό με όνομα γαρύφαλ-
λο: καροφύλλια
μπεζεβέγκης: μπιζεβέγκ(η)ς
μπέης: μπέ(η)ς
μπεκιάρης: μπικιάρς
μπελάς: μπιλιάς, μπιλιαλίθκους
μπερδεμα: πιδούκλωμα
μπερδεύεται σε ξένες δουλειές:
νικατουσούρς
μπερδεύω τα λόγια μου (μτφ.):
παρδαλίζου
μπερδεύω: μπιρδεύου, νικατώ-
νου.
μπερντάχι: μπιρντάχ(ι)
μπερντές: μπιρντές
μπήγω: μπλόχου, μπουλώχου,
μπούλουζα, μπουλούχνα,
μπούλουγμα, μπουλουκουμέ-
νους, μπουλουγμένους,
μπελουγμένους.
μπίλια που χειριζόταν ο παί-
χτης: νουμάς
μπίλιες: μπίλις
μπιμπλιά: ζαχαρομπιμπλιά
μπιφτέκι: κιμπάπ(ι)
μπλέκω σε μελάδες: ντύνου
μπλέκω τα ποδια μου και τυλί-
γω κάτι: κλειδώνου
μπλέξιμο: μελιάς
μπογιά: μπουιά
μπόγος: μπουζιάς, μπουχσιάς,
μιοχτσιάς.
μπολιάζω: αμπουλιάζου
μπομπότα: μπουμπότα
μπορεί να γίνει: ουλούρμου

μπορεί να περνάει το φως: *φίγγιζ(ει)*
 μπορούν να παντρευτούν: *παρθήτα*
 μπορώ να κόψω καλά: *κόφτου*
 μπορώ παραπάνω από το κανονικό: *παραμπούρω*
 μπορώ: *μπουρώ, μπόρσα*
 μπόσικος: *μπόσ(ι)κους*
 μποστάνι: *μπουστάν(ι)*
 μποτίνια: *στιβάλλια*
 μπουκάλα: *μπουτέλα*
 μπουκάλι για εκατό δράμια: *κατουσταρούδ(ι)*
 μπουκάλι που χωρούσε 300 δράμια: *τριακουσίάρ(ι)*
 μπουκάλι: *γυαλί*
 μπουκιά: *μπουκουσιά, χαψιά*
 μπουμπουκι: *κοντζές*
 μπουνταλάς/-λου: *γιουβάν(η)ς, -νου*
 μπουνταλάς: *αγαθούτσ(ι)κους, ντίλαλας, χάφτας*
 μπουντρούμι: *μπουντρούμ(ι)*
 μπουρλιασμα των φύλλων καπνού: *παστάλ'*
 μπουσουλώ: *αρκουδών*
 μπουχτισμα: *μπούχτζμα*
 μπράβο: *ασκολσούν, άφερμι*
 μπρε: *μπρια!*
 μπρίκι: *μπρίκι, καφιλίκ(ι)*
 μπροστινός: *μπρουσνός, -νιά, -νό, μπρουστάρς*
 μπρούμυτα πέφτω: *μπρουμπτά-ου, -ώ, μπρουμτζού, μπρουμτζμα, μπρούμπα*
 μπρούμυτα: *αμπρούμπα*
 μπρούντζος: *τούντζ(ι), τούντζ*
 μπρούσκο: *μπρούσ(ι)κου*
 μυαλό: *μυαλός, νιουνιό, νινιό*
 μύγα μσύρη μεγάλη κρέατος: *σκατόμγα*
 μύγα: *μύγα, μωγαρούδ(ι), μωγαράκι*
 μύθος: *μύθους*
 μύκτης σαν φούσκα: *πούφνα*
 μύλος: *μύλους*
 μυλωνάς: *μυλωνάς*
 μυξιάρης: *μυξιάρς, μύξιους*
 μυξομάντλο: *μυξομάντλου*
 μυρμήγκι με φτερά: *μυρμηγκουμάννα*
 μυρμήγκι μεγάλο κόκκινο: *μυρμηγκάς, τουρκαλάς*
 μυρμήγκι: *μυρμηγκ(ι)*

μυρμηγκιά: *μποςδραβίκα*
 μυρωδιά από έλκος: *μπατακίλα*
 μυρωδιά από τα τραγιά: *πουρ-τσίλα*
 μυρωδιά ιδρώτα: *ιδρουτίλα*
 μυρωδιά της τσίγκας: *τσικνίλα*
 μυρωδιά του ξιδιού: *ξινιές*
 μυρωδιά του σκόρδου: *σκουρ-διές*
 μυρωδιά του τράγου: *τραϊλα*
 μυρωδιά χώματος από τη βροχή: *χοματίλα*
 μυρωδιά: *μύρισμα*
 μυστήριο του γάμου: *στιφανώ-ματα*
 μυστική φωνή: *κληδών*
 μυστικός πράκτορας: *χαφιές*
 μυτερό εργαλείο για τρύπημα: *σουγλί*
 μυτζήθρα: *σύρδα*
 μύτη: *μύτ(η), μυτούδα*
 μωρό: *λιχούδ'*

Nv

να γίνει: *ουλσούν*
 να δούμε: *μπακαλούμ*
 να καθαρίσει καλά: *λαγαρίσει (να)*
 να κάνει κάποιος φιγούρα: *πρέψη (να)*
 να μη βασκαθεί: *μασαλά*
 να πας στο διάβολο: *ντεφ ουλ-σούν*
 να πεθάνει: *να τεντώσ' την αρίδα τ'*
 να προφταίνει κάποιος: *πρό-φτας(η)*
 να ρωτήσει για τον εαυτό του: *ρωτηθεί (να)*
 να τα: *γιά τα*
 να τες: *νάτις*
 να το κτυπήσει στη γη με ορμή: *να του σγκάζ' από καταής*
 να τον ιδούν τα άστρα: *να ζαστριστεί*
 να χαλάσει η καλή διάθεση: *χαλάση ζαχαρένια (να)*
 να: *για, ια, ιστέ·*
 νάζι: *τσιαλίμ(ι)*
 ναι: *αμ, ναίσκε*
 νάνος: *τζοτζές*
 νανουρίζω: *νανουρίζου, νανούρ-τζμα*

ναός της Μητρόπολης: *μητρό-πολη*
 νάρκη: *νάρκα*
 νάτηνα: *γιάτηνα*
 νάτος έρχεται: *όντουκουζ*
 νάτος: *γιάτους, -την, -του*
 Νέα Ζίχνη: *Ζίχνα*
 νεαρά φυτά για μεταφύτευση: *χασλαμάς*
 νεαρή ηλικίας θηλυκό βόδι: *δαμάλ(ι)*
 νεκροκεφαλή: *καράπα*
 νέο για άφιξη ξενιτεμένου: *σ(υ)χαρίκια*
 νέο: *νιο-, νιό-*
 νέο: *τουάφ'κο*
 νεογνό: *γιαβρού-*
 νεόνυμφη: *νιόνυφ(η)*
 νέος φαίνεται σαν γέρος (υβρ.): *μπαμπόγιρους*
 νεοσσός: *πιλίτσ'*
 νεόφερτος: *νιόφιρτους*
 νεπλουτική υπερηφάνεια: *ζήπασμα, ζήπασμένος*
 νερό (νηπ.): *μπου*
 νερό από την τσαγιέρα: *τσαϊρί-σιου νιρό*
 νερό ποταμίσιο: *τσαϊσιο νερό*
 νερό: *νιρό*
 νερο-: *νιρου-*
 νερόκοτα: *κουλόβα*
 νερόκοτα: *μαυρόκοτα*
 νερομάννα: *μάννα*
 νεροπούλι: *νιρουμπλιάκ'*
 νερούλο κόπρανο ανθρώπου: *τσιλαρίκα*
 νερούλο: *νιρουμπλιάκ(ι)*
 νερούλος: *νουρλός, ουρλός*
 νεροφίδα: *νιρουφίδα*
 νεροχύτης της κουζίνας: *νιρου-χύτς*
 νευριάζει με το παραμικρό: *νεύρου*
 νευριάζω: *νιβριάζου, νιβρικός, -κιά, -κό, νιβρόσπαστου, τσιατί-ζου*
 νευρικό παιδί: *τζίν(ι)*
 Νευροκόπι: *Νευροκόπο*
 νεφρό: *νιφρός, νιφρό, μπου-μπρέκ'*
 νεωτερισμός: *τουάφ'κο*
 νήμα ή μαλλί όπως τυλιγόταν στο τυλιγάδι: *τσιλές, τσι-λιούδ(ι)*
 νήμα της στάθμης των οικο-

δόμων: σαούλ(ι)
νηστεία τριών ημερών: τριήμε-
 ρου, τρίμηρο
νήστευαν τη νηστεία των
τριών ημερών: τριμερίτισσες
νηστήσιμα κόλλυβα με ζωμό:
 βαρβάρα
νηστικός από ανέχεια: ψουμου-
 λίμας
νηστικός διαρκώς: λίμας
νηστικός: αφάουτους, νησ(ι)κός,
 -κιά, -κό.
νίβω : νίβου, νίβομι, νίφκα,
 νιφτούς, νίψ(ι)μου, νιφήρα.
Νιγριτινοί (περιπ.): σκλάδης
νίκησέ τον: φάτουν
νιώθω αναγούλα ή λιγούρα:
 λιγώνουμι
νιώθω απότομα φόβο: λαχτα-
 νάου, -ώ
**νιώθω έντονη ερωτική επιθυ-
 μία:** λιγώνουμι
**νιώθω έντονη στέρηση τσιγά-
 ρου:** χαρμανιάζου
νιώθω φρίκη: φρίττω
νιώθω: νιώθου
Νοέμβριος: σπαρτής
νόθος: κοπελάρ', κόπελος
νοιάζει: μέλ(ει)
νοιάζομαι: ξισ(υ)νουρίζου,
 σ(υ)νουρίζου, σ(υ)νόρσμα
νοικοκυρεύομαι: κουρνιάζου
νοικοκύρης: νοικοκύρης, -ρά,
 νοικουκυρίσιους.
νοικοκυριό: συμπερίλογο, συ-
 μερίλογο, συρλουλόι.
νομάρχης: μουτεσαφίρης
νομάτοι: νουματοί/-ταίοι.
νομίζω: θαρρώ, θαρρεύου, νου-
 μίζου.
νόμισμα (της βασιλόπιτας):
 παράς
**νόμισμα ασημένιο της Αλγερί-
 ας:** ντούμπλα
νόμισμα παλιό ασημένιο ή
χρυσό τουρ. : μιτζ'ιτ(ι)
νονός: νούνους, νούνα.
νοσοκομείο: σπιτάλ(ι)
νοστιμεύω: νουστιμίζου, νου-
 στιμέου.
νοστιμίζω φαγητό με λεμόνι κι
αβγό: ζιστύνου
νοτίζω: νουτίζου, νότζα, νότσα.
νταβάς: δαβάς
ντάμα της τράπουλας: κουκόνα

νταμιτζάνα: ντραμουτζάνα
ντελάλης: ντιλάλ(η)ς
ντελικάτος: ντικικάτους
ντερτιλής: ντερτιαλής
ντέφι: νταίρες, δαίρες.
ντομάτα: ντουμάτα
ντόπιος: ντόπιους, -πια, -πιου.
ντορβάς: τρουβάς, τρουβούδ(ι)
**ντουλάπα μεγάλη εντοιχισμέ-
 νη:** μουσάντρα
ντουλάπα μεγάλη: καβγούδα
ντουλάπι με λεπτό δικτυωτό
σύρμα: ντουλάπ(ι), φανάρ(ι)
ντουλάπι: ντουλάπ(ι)
ντούρο: ντουρουτό
ντούρος: ντουράτους, -τ(η), -του.
ντουφεκιά: ριζιά
ντροπαλός: αντροπιάρς
ντροπή, όνειδος: ρεζ'ίλι
ντροπή: αντροπή, αντρέπουμι,
 συστένουμι.
ντροπιάζω: αντροπιάζου
ντροβάνι μεγάλο: ντροβάνα
ντυμένος με πολλά ρούχα:
 μπαμπαλουμένους
ντύνεται φανταχτερά: λουλού-
 δου
ντύνω: αλλάζου, άλλαμα, ντύ-
 νου, έντσα, έντσι, ντύ(ει)ς.
**ντύσιμο παπλώματος με σε-
 ντόνι:** σιντόνιασμα
ντύσιμο: φουρισιά
νύστα: μάρα, μαχμούρης, μαχ-
 μουρλής, -λού,
 μαχμουρλούκ(ι).
νυστάζω (μτφ.): βασλεύου·
νυστάζω: γκλαρώνου, γκαβου-
 μάρα, καντηλιάζου,
νυφάδας χιονισού: σκαμμάγκ'
νύφη μικρή στην ηλικία: νυ-
 φούδα, νυφίτσα,
νύφη μικρή: νυφουπούλα
νύφη σύζυγος του μικρού γιου:
 νυφούδα
νύφη: νύφ(η)
νυφικό φόρεμα: νυφιάτκου
νυφίτσα: σαμσάρ'
νύχι: νύχ(ι)
νυχτέρι: νυχτέρ(ι)
νυχτολούλουδα: χουνάκια
νωθρός: μονζμούλ(η)ς
νώμος: νόμους
νωπό: ταζέτικο
νωρίς: νουρίς

Ξξ

ξάινει το μαλλί: λανάρ', λανά-
 ρα, λαναρίζου,
ξακουστός: ξιακουστός, -τιά/-
 τιάλ, -το
ξαλαφρώνω: ξιαλαφρώνου
ξαλλάζω: ξιαλλάζου
**ξαναβρίσκω το χαμένο θάρ-
 ρος:** ξιθαρρεύου
ξαναζωντανεύει το δέρμα μου:
 ζιτροφραίνου
ξανακατώνω: ξινικατώνου,
 ξινικάτουμα
ξάναμμα : φούντουσ(η)
ξαναπηδώ: ξαναμπάσου, -ώ
ξαναπίνω: ξαναπίνου
ξανασαίνω: ξιανασαίνου
ξανθό άτομο (κοροϊδευτικά):
 ξανθόψειρα
ξανοίγω: ξιανοίγου
ξαντερίζω: ξινιρλίσκις
ξάπλα: τέντα
ξαπλώνω : απλώνου, ξαπλώνου,
 ξαπλωνόου, ξαπλάρουμα,
 πιαϊάζου.
ξαπολώ: ξιαπουλνώ
ξαποσταίνω: ξιαπουσταίνου
ξαποστέλλω: ξιαπουστέλνου
ξαρμυρίζω: ξιαρμυρίζου, ξιαρ-
 μυραίνου.
ξαρρωστός: ξιαρρωστός, ξιαρ-
 ρουσταίνου.
ξασπρισμένος: ξέξασπρους, -
 ρ(η), -ρου
ξαστεριά : ξιστιριά, ξιστιριώμα-
 τα, ξιαστιριά.
ξαστοχώ: ξιαστοχνάου, -ώ
ξαφνιάζω κάποιον: ξιπάζου
ξαφνικά: άξαφνα
ξεβγάζω: ξιβγάζου, ξιβγασμα.
ξεβγαλμένη: τριόδ'
ξεβοτανίζω: ξιβουτανίζου, ξι-
 βουτάντζμα.
ξεγέλασμα: παραγέλασμα
ξεγελώ: ξιγιλώ, -λνώ.
ξεγλιστρώ: ξιγκλιστράου
ξεδιαλέγω: ξιδιαλέγου
ξεθάβω οστά νεκρού: ξινιχώ-
 νου, ξισταυρώνου, ξισταύρου-
 μα.
ξεθαρρεύω: ξιθαρνάου, -ώ,
 ξιθάρριτους.

ξεθλυκόνω: *ξιφλυκόνου*, *ξιφλύκουμα*.
 ξεθυμώνω: *ξιθυμώνου*, *ξιμανίζου*.
 ξεθωριασμένος: *ξιάσπρους*
 ξεκαρδίζομαι στα γέλια: *ξεκλώθουμι*
 ξεκινώ: *βάζου 2*
 ξεκινώ: *κνω 1*, *κίντσα*, *ξιστέκου*.
 ξεκόβω: *ξικόβου*, *ξέκουσι*
 ξεκουμπώνω: *ξιφλυκόνου*, *ξεθλυκόνουμι*, *ξιφλύκουμα*
 ξεκουνώνω: *ξικνάου*, *-ώ 2*.
 ξεκουρντίζω: *ξικουρντίζου*
 ξεκουρελιάζομαι: *ξεμπαρτζάλωμα*.
 ξεκουτιαίνω: *ξικουτιάζου*, *ξικούτς*.
 ξεκοιλώνω: *ξικουλώνου*, *ξικώλουμα*.
 ξελιγώνομαι από την πείνα: *ξενηστικάνουμι*
 ξεμανίζω: *ξιμανίζου*, *ξιμάντσα*
 ξεμάτιασμα: *ξιμάτιασμα*, *φτύσι(μ)ου*,
 ξεμέθυστος: *ξιμέτστος*
 ξεμένος: *απουμνήσκου*
 ξεμπερδεύω τις μπερδεμένες κλωστές: *ξινικατώνου*, *ξινικάτουμα*.
 ξεμυαλίζω: *ξιμυαλίζου*, *ξιμυαλτσούτς*.
 ξενιτιά: *κουρμπέτι(ι)*, *κουρμπέτι*.
 ξενο- (*ξινουδλεύου*): *ξινου- 1*
 ξενογεννώ: *ξινουγιννάου*, *-ώ*.
 ξενοδουλεύω : *ξινουδλεύου*
 ξένοι που έρχονταν στα πανηγύρια: *πανηγυρτζήδης*
 ξενοιάζω: *ξίθαρνάου*, *-ώ*.
 ξένοιαστος: *θιραπαμένους*
 ξενομά: *ξινουμάου*, *ξινόμμα*.
 ξένος: *μουσαφίρης*
 ξεντύνομαι: *ξιαλλάζου*
 ξενύχτι για δουλειά: *νυχτέρ(ι)*
 ξεπαστρεύω: *ξίπαστρεύου*
 ξεπεξεύω: *ξίπιξέου*
 ξεπερνάω: *απινάου*, *-ώ*
 ξεπέταγμα: *φαιρόπ(ι)*
 ξεπετάχτηκα: *ξίπιτάχκα*
 ξεπλέκω: *ξίπλέκου*, *ξήλώνου*.
 ξεπληρώνω κάποια υποχρέωση: *ξιαπουβιάζου*
 ξεπλύνω τα πλυμένα: *ξίπλένου*, *ξίπλύνου*, *ξίβγάζου*, *ξίβγασμα*.
 ξεπουπουλιάζω: *μαδάου*, *-ώ*

ξεπρήζομαι (για απόστημα): *ξίθυμώνου*
 ξεπροβοδίζω: *ξίπρουβουδάου*, *-δίζου*, *ξίπρουβόδσκα*, *ξίπρουβόδζμα*.
 ξερά φύλλα καλαμποκιού: *σιούμης*
 ξεράδι: *ξίράδ(ι)/ξήράδ(ι)*.
 ξεραίνομαι: *στύβου*
 ξεραίνω: *ξήραίνου*
 ξέρεις: *ξέρ'ς*
 ξερό αποπάτημα ανθρώπου: *κουράδα*
 ξερό κλαδί: *ξίράδ(ι)*, *ξήράδ(ι)*.
 ξεροκαταπίνω: *κουμπιάζουμι*, *ξηρουκατάπμα*.
 ξεροκέφαλος: *κιουτιούκς*, *-κσα*, *καπράμ κιφαλής*, *καραπατσίνα*, *στουρνάρ(ι)*, *στούνρους*, *τσικίτ κιφαλής*.
 ξερόκλαδο για κάψιμο στο φούρνο: *τσάκνου*
 ξερολιθιά: *τσιπαμάς*,
 ξεροσταλιάζω: *ξηρουσταλιάζου*
 ξέρω: *ξέρου*
 ξεσηκώνομαι και έρχομαι από μακριά: *ξεκουβαλιούμι*
 ξεσηκώνω κάποιον (μτφ.): *κουρντίζου*
 ξεσηκώνω: *ξισ(η)κόνου*, *ξισ(η)κουμένους*.
 ξεσκίζω: *ξισκάου*, *-ώ*, *ξισκίζου*, *ξέσκα*.
 ξεσκίζω: *παρταλιάζου*
 ξεσκονίζω: *ξισκουνίζου*, *ξισκουντσήρ(ι)*.
 ξεσκουντώ: *ξισκουντώ*
 ξεσπέρνω: *ξισπέρνου*
 ξεσποριάζω: *ξισποριάζου*, *ξισπύρζμα*, *ξισποριάζου*
 ξεστήνω κάτι στημένο: *ξικουρντίζου*
 ξεστομίζω (μτφ.): *ξίφουρνίζου*
 ξεστρώνω: *ξιστρώνου*, *ξέστρου*.
 ξεσυνέριστος: *ασ(υ)νόρστος*
 ξετινάζω : *ξίτνιαζου*, *ξίτνιαγμα*.
 ξετσιπίωτος: *αρχίζης*, *τσιπλάκς*, *τσιουπλάκς*, *τσιπλάκ(η)ς*.
 ξεϋφαίνω: *ξηλώνου*
 ξεφεύγω : *κασιρντάου*, *-ώ*, *ξίφεύγου*, *ξίγκλιστράου*, *ξέφιβγμα*, *ξέφκα*.
 ξεφλουδίζω: *ξίφλουδίζου*
 ξεφουρνίζω: *ξίφουρνίζου*
 ξεφουσκώνω: *ξίφουσκώνου*,

ξεμποσιαντάω.
 ξεφτέρι: *ξίφτέρ(ι)*
 ξεφυσώ: *ξίφσάου*, *-ώ*.
 ξεφυτρώνω : *ξίφυτρώνου*
 ξεφωνίζω: *ξεσγκαρίζου*
 ξεχνιέμαι: *αφιριούμι*
 ξεχνώ: *αστουχάου*, *ξιαστουχάου*, *-ώ*, *ξιαστουχνάου*, *-ώ*
 ξέχωμα: *ξινέχουμα*, *ξινάχουμα*.
 ξεχωρίζω: *χουρίζου*
 ξεχωριστά: *ξίχουριστά*.
 ξεψειριάζω: *ξίψειρίζου*, *ξίψειρζμα*.
 ξηλώνω κάποιο πλεχτό: *ξηλώνου*, *ξίπλέκου*.
 ξηραίνω: *κάου*, *ξηραίνου*, *ξέρα*
 ξηρό κομμάτι ψωμιού: *ξίράδ(ι)*, *ξηράδ(ι)*.
 ξηρός καρπός πεύκης ή φιστικιάς: *φιστικ'*
 ξηρού σημ. : *ξηρου-ζι-: ξε-*.
 ξίκης: *ξίκ(η)ς*, *ξίκς*, *ξικλιμές*, *ξίτκους*.
 ξίκι: *εξίκ'*, *ξίκ(ι)*.
 ξινίζω: *ξινίζου*, *ξίντζα*, *ξίντσα*, *ξίντζμα*, *ξινάδα*.
 ξινό πολύ: *στραπέλ(ι)* *ξινό*
 ξινο-, *ξινουστάφλου*: *ξινου- 2*
 ξινό: *λιμόν τουζού*, *μαϊχόζικο*.
 ξινός πολύ (μεταφ): *στραπή*,
 ξινός: *αψύς*, *αψιά*, *αψύ*, *αστραπέλ(ι)*, *ξινός*, *-νιά*, *-νό*, *ξινούτσ(ι)κους*
 ξινού αίσθηση: *ξινάδα*
 ξιπάζω: *ξίπάζου*, *ξυπάζου*.
 ξοδεύω άσκοπα: *χαραμίζου*
 ξοδεύω υπερβολικά: *καταζουδιάζουμι*
 ξοδεύω: *ζουδιάζου*
 ξοπίσω : *ζουπίς*, *ταζουπίς*.
 ξόγκι: *αζούγκ'*, *ζούγκ(ι)*.
 ξύλα που κόβονταν όχι κάψιμο: *χρειαζούμινα*
 ξυλαράκι ψιλό: *τσάκνο*
 ξυλαράκια: *κότσαλα*
 ξυλεία: *κερεστές*
 ξυλέμπορος: *κερεσετζής*
 ξύλινη κατασκευή για το μωρό: *πιρπατούρα*
 ξύλινη κολόνα: *νιρέκ(ι)*, *δερεκ'*.
 ξύλινη σφραγίδα δια το πρόσφορο: *σφραγιστερό*

ξύλινο δικτυωτό στον γυναι-
κωνίτη: *καφάσια*
ξύλινο διπλό κάθισμα στη
ράχη ζώου: *μαφάς*
ξύλινο εργαλείο του θερισμού:
παλαμαριά
ξύλινο κιβώτιο για μεταφορά
φρούτων: *καφάσι(ι)*
ξύλινο μικρό υδροδοχείο:
μπούκλα
ξύλινο πλαίσιο για στέγνωμα
καπνού: *τιλάρου*
ξύλο από έλατο ή πεύκο:
τσιάμι(ι)
ξύλο από σχίσμο κορμών
δέντρων: *σκίτζα*
ξύλο για να πατούν τα σταφύ-
λια: *πατητήρ(ι)*
ξύλο με ανάγλυφη σφραγίδα:
πλαστήρ(ι), *πλαστήρι*
ξύλο όπου κρεμούσαν τον
στατήρα: *κανταρόξυλου*
ξύλο όπου σιδέρωναν οι μοδί-
στρες: *σιδηρώστρα*
ξύλο όπου στηριζόταν το τσα-
ντίρι: *τσιαντιρόξυλου*
ξύλο πλύσης για χτύπημα
ρουχών: *κόπανους*
ξύλο σε αλέτρι ή σβάρνα για
τράβηγμα: *τραβηχάρι(ι)*
ξύλο: *ξύλου*,
ξύλοδαρμός (νηπ.): νταντά
ξύλοδαρμός άγριος: *πιστρέφ(ι)*,
σουλτάν μιριμέτ(ι).
ξύλοδαρμός: *ξύλου*, *ξύλαρίκους*,
μπιρντάχ(ι), *μανίκ(ι)*, *παπριντί*.
ξύλόκαρφο: *τσιβί*
ξύλοκέρατο: *χαρούπ'*
ξύλοκόπημα: *δικανίκ(ι)*
ξύλόπροκα: *τσιβί*
ξύνηθρα: *λάπατου*
ξύνω: *ξύνου*, *ξύουμι*, *ξύέμι*,
ξύστους, *ξύθους*.
ξύνω τα ζώα με το ξυστήρι:
ξύστρίζου
ξύνω: *ξύω*.
ξύπόλητος: *ξύπόλους*, *ξύπουλ-
ταρία*
ξύπόλυτος εντελώς: *καταξύ-
πούλους*, *-τι(η)*, *-του*.
ξύράφι: *ξύράφ'*, *ξύραφίζουμι*.
ξύστήρας, ξυστήρι: *ξύστρί*

Οο

οβάς: *νουβάς*
οβελίας: *τσεβιρμές*
ογκώδης: *μπαμπαλής*, *-λού*.
οδηγός: *κολαούζος*, *κουλαού-
ζους*.
οδυνηρό απόστημα στο νύχι:
καλαγκάθ(ι)
οθωμανικό αυτοκρατορικό
έμβλημα: *τουράς (τουγρά)*
οθωμανικό διαβατήριο: *τεσκε-
ρές*
οθωμανικός τίτλος γαιοκτήμο-
νος: *μπέης*
οθωμανικός χαιρετισμός:
τεμενάς
οθωμανός: *χανούμσασα*
Οθωμανός δικαστής: *κατής*,
καδής
Οθωμανός καλόγηρος: *ντερβί-
σης*, *ντιρβίσης*, *δερβίσης*.
Οθωμανός πρωθυπουργός:
βεζύρης
οικογένεια (νβρ.): *φάρα*
οικογένεια: *νταϊφάς*, *δαϊφάς*,
ταϊφάς
οικονομία: *ινταρέ*
οικονομική άνεση: *ιφκουλία*
οικονομώ: *κουνουμάου*, *-ώ*.
οίκος οκνηρών: *τεμπελχανιό*
οινόπνευμα καμινέτου: *σπίρτου*
οκά: *ουκά*
οκνεύω: *κνεύου*
οκνηρός: *ουκνιάρης*, *ουκνιάρς*,
τεμπέλης, *τεμπελιά*.
όλη τη μέρα, ολημερίς: *όλ(η)
μέρα*
όλο: *λου-*
ολόγυμνος: *τάιτσιδους*, *-δ(η)*, *-
δου*
ολόγυρα: *λόυρα*, *λόγυρα*, *λου-
γύρου*.
ολοένα: *ούλου*
ολοήμερη εκδρομή στο ύπαι-
θρο με διασκέδαση: *ζεφά-
ντωμα*
όλοι: *όλνοι*, *όλις*, *όλα*.
ολοκαίνουργιος: *ανήγαντος*.
ολόκληρος: *ακέργιους*
ολοκληρώνω προετοιμασί-
α-φαγητού: *ουρτάνου*
ολομέταξο: *καταμέταξου*
ολότελα: *πέρας-περού*.

όλως διόλου: *μπιτ'*, *χιτς*.
ομιλώ: *λαλάου*, *-ώ*, *λείσ(ι)μου*,
μιλάου, *-ώ*, *μλάου*, *μλω*, *συμι-
λάου*, *-ώ*, *συμίλ(η)μα*, *ζμπουρί-
ζου*, *σμπουρίζου*.
ομίγλη: *αντάρα*, *ανταρίτσα*.
ομολογώ: *μουλουγάου*, *-ώ*,
μουλόημα, *μολοήση (να)*.
όμορος: *ακουλτός*
ομορφιά: *κάλλια*
όμορφο αγόρι-κορίτσι: *μουρ-
φουνιός*, *-νιά*.
όμορφος: *έμουρφους*
ομοφυλόφιλος ενεργητικός:
κουλουμεπαράς
ομπρέλα: *ουμπρέλα*, *παρασόλ(ι)*.
ομφάλιος λώρος: *λούρους*
ονειρεύεται (να): *ονειρεύει (να)*
ονειρεύομαι: *νειρεύουμι*
ονειροκρέιτης: *ονειρουκρίτ'ς*
ονειροπαρμένος: *νειρουπαρμέ-
νους*, *-ν(η)*, *-νου*.
ονείρωξη: *ρεύσ(η)*
όνομα κύριο: *Ευθυμώ*
ονόματα έδωσε: *νουμάτσι*,
ονομάτσε.
ονομάτισαν: *ωνουμάτ'σαν*
οξυά δασικό δ.: *ουζιά*
οξύκεδρος: *χόνκα*
Οξύρυγχος (Στσ. *Esox lucius*):
τούρνα
όπιον: *αφιόν*, *αφιόν(ι)*
οπισθογεμές πιστόλι: *κουμπού-
ρι*
οπισθοδρομικός: *πισσινδρομι-
κός*
οπισθοχώρηση: *πιστουχώ-
ρησ(η)*
οπισθοχωρώ: *κουλόνουν*, *κώ-
λουσα*.
όπλο: *τουφέκ*, *τουφεκτής*.
όποιος: *όποιους*, *όποια*, *όποιοι*
όποτε: *όπουτι*
όπου έβαλε: *οπούβαλε*
όπου: *όπ'*
οπωροπώλης: *μανάβης*
όπως: *όπους*
όργανο για να ξύνουν τα ζώα:
ξύστρί
όργανο καπνίσματος: *ναργκαλές*
όργανο με μικρό πλέγμα στην
άκρη: *μυγουςκουτών(η)ς*
όργανο υφαντικής: *ροδάν(ι)*
οργανοπαίκτης κλαρίνου:
κλαριντζής

οργανοπαίκτης με το νταούλ(ι): νταουλιτζής
οργασμός θηλυκού: σύρσ(ι)μου
οργή: ουργή
οργιά: ουργιά
οργίζεται εύκολα, διαρκώς: ουργή
οργίζομαι: ουργίζουμι, ουργισμένους, -ν(η), -νου.
οργισμένη γυναίκα (μτφ.): τσίκνα, τσικνόνου.
οργώνω: ζιουβγαρίζου, ζιουβγάρι(ι).
ορέγομαι: ουριζεύουμι, ουριζιάτκου, ουριζιάτκου.
ορείχαλκος: τούντζ(ι), τούντζ.
όρεξη ημιουργεί : ουριζιάτκου
όρεξη: κέφι
ορθάνοιχτος: ουρτάνοιχτους, -τ(η), -του.
όρθιος: αλόρτους
ορθός: ουρτιάς, -τιά, -τιό.
οριζόντιο ξύλο της στέγης: καβαλάρι(ι)
οριζοντιώνομαι πέφτοντας: ζαπαρώνου
ορίζω, είμαι κύριος: διαφεντεύει.
ορίζω: ουρίζου, ουρίστι.
όριο σε περιοχή ή χωράφι: σύνουρου
όρισε ονόματα σε έθιμο: ονομάτσε
όρισε: ονομάτσε
ορίστε: μπουγιουρ
ορκωτικό μόριο: μα 2
ορμήνια: ουρμήνιμα
ορμήξει (να): χοιμήξη, (να)
όρμησαν: γιουρούντισαν
ορμητικό νερό ύστερα από βροχή: κατιβασιά
ορμώ: ουρμάου, όρμημα, σιαλ-τάρου, χυμώ, χυμούν, χοιμήξ(η).
όρνεο: καρτάλι
ορنيθώνας: αρνιθώνας, κουμάσ(ι).
ορόσημο: σ(η)μάδ(ι)
οροφή: ταβάνι
όροφος σπιτιού: παρτιμάν
όρχεις: αχαμνά, λιμπά, μπουμπρέκια, τασιάκια.
όσα ανήκουν στην Οθωμανική κοινότητα: βακούφ',
όσο κρατάει το ένα χέρι: χειριά

όσο πιάνει δείκτη αντίχειρα: τσιουμπούδα, τσιμπούδα.
όσο σηκώνεται στη ράχη: ραχιά
όσο χωρά ένα καζάνι: καζανιά
όσοι: όσνοι, όσις, όσα.
οστεοφυλάκιο στα νεκροταφεία: κοιμητήρ(ι)
οστρακοφόρα μαλάκια με σχήμα σωλήνα: σουλήνις
όταν έφθανε απρόσκλητος ξαφνικά: όντουκουζ
όταν μεγαλώσεις: όντας τρανέψεις, όντας τρανέψς.
όταν: όντας
ό,τι απομένει από το κοσκίνισμα: σκλύβαλα
ό,τι απομένει μετά τη λίγδα: τσιγαρίδς, τσαρτσούλια.
ό,τι διαβάζεται στην εκκλησία: γράμματα στην εκκλησία
ό,τι έχει ιδιότητα στραβού ή ανάποδου: στραβάδ(ι)
ό,τι έχει ο οπλισμένο: φυσικλίκια
ό,τι μαζεύεται με τη σκούπα: φουκαλίδ(ι)
ό,τι μένει μετά από πολύ βράσιμο: σώσμα
ό,τι πιάνουμε με αντίχειρα και δείκτη: πρέζα
ό,τι ψάλλεται στην εκκλησία: γράμματα στην εκκλησία
ό,τι ψιλό λεγόταν τέλι: τέλ(ι)
ούγια: ούια
ουδέποτε: καμινιάφρα
ούζο, ρακή: ρακί
ουλή: σ(η)μάδ(ι)
ουρά μικρή: νουρούδα
ούρλιασμα: ούρλιασμα
ούρο (νηπ.): τσίς(ι), τσίσια.
ούρο: νιρό
ουσία που ξεβάφει υφάσματα: ξιβαφή
ούτε ένας: κανκανένας
ούτε: ούδι
οφειλόμενα: χρουστουμίνα
όχεντρα: όχιντρα
όχι ίσιος : στραβός, -βιά, -βό
όχι πιεσμένα: αναφούφουλα.
όχι στερεό: χαφίφ'
όχι φρέσκος: μπαϊάτκου, μπαγάτικο.
οχιά: όχιντρα, όχινδρας κιφάλ'.

οχτακόσιοι: ουχτακόσνοι, -σις, -σια
οχρόωμα: ταμπούρι, ταμπουρόνομαι
όψιμα γεννιέται ή ωριμάζει: ουψ(ι)μάδ(ι)
όψιμος: όψ(ι)μους, ουψ(ι)μάδ(ι)
όψομαι (αρχ): όψουμι

Ππ

παγάκια: παγούδια
παγκάρι της εκκλησίας: παγκάλ(ι)
πάγκος σε παζάρι ή πανηγύρι: σιργκί
πάγκος: μπάγκους
πάγος: μπουζ(ι), μπουζί.
παγωμένος: μπουζ(ι)
παγωνιά χωρίς βροχή, υγρασία, χιόνι: ξηρουπαγουνιά
παγωτό : ντοντουρμάς
παγωτό: δονδουρμάς
πάει: πα 2
παθαίνω διάστρεμμα: στραμουλίζου, στραμπουλνάου, στραμπουλτζμα
παθαίνω ζημιά (παθ.): χαντακώνου
παθαίνω οξειδωση των λιπών: ταγγιάζου, τάγγζμα.
παθαίνω: παθαίνου, παθήνισκα, πάθινα, έπαθα.
παθανω γλωσσοδέτη: κλειδοστομιάζω
πάθη, παθήσεις: πάθια
πάθημα αστείο: χνέρ(ι), χνέρ.
πάθημα: καζίκ'
πάθηση αλωπεκία: τριχοφάους
πάθηση δερματική εκτεταμένη: νυφίτσα
πάθηση του δέρματος: μπαζντραβίκα
πάθηση: πουνίδ(ι)
παθητικός ομοφυλόφιλος: ζικουλιάρς, -ρα, -ρκου.
παθητικός ομοφυλόφιλος: πούστης, πουσάρα, που-στούκ(ι).
παιδάκι: πιδούδ(ι)
παιδεμός, παιδεμα: πιδιμός
παιδερστής: κουλουμπαρας
παιδεύω: πιδέου, πιδέφκι, πिलाτεύω.

παιδεύω: *τυραννάου, -ό, τυραννίζου, τυράννια.*
παιδί άγαμης μητέρας: *κουπέλι(ι)*
παιδί αδύνατο: *τσιλιβήθρας*
παιδί από προηγούμενο γάμο: *προυγόν(ι)*
παιδί άτακτο ή ζωηρό: *ζιζάνιου*
παιδί καλοαναπτυγμένο: *πιδάρας*
παιδί μικρό ντυμένο σαν μεγάλος: *μπαρμπαδούδ(ι)*
παιδί μικρό: *πιδάρέλ(ι), πιδούδ(ι), πιδούδ', σκατό, τζιουτζιούκ(ι), τζιουτζιουκλάρ(ι).*
παιδί πολύ ζωηρό, σκανταλιάρικο: *ζουζούν(ι)*
παιδί που αναπτύσσεται γρήγορα: *πρόθυμος*
παιδί που γεννήθηκε άθελα: *κατσίρμας*
παιδί τεχνίτης στους χαρταετούς: *παμπουράς*
παιδί: *τσιουτσέκ(ι)*
παιδιά ήταν μόνο τα αγόρια: *παιδιά-κορίτσια*
παιδιά μικρά: *πισπιρίγκους*
παιδιά ναζιάρικά: *τσιλβέδικα*
πιδιά
παίζω: *χωρατεύω*
παινεύω, επαινώ: *πινεύου, πινώ, πινισιά, πινισιάρς.*
παίρνει αποφάσεις: *μουκαέτς*
παίρνω είδηση: *χαμπαρίζου*
παίρνω κάποιον στο κατόπι: *καταπουδιάζου*
παίρνω μια ανάσα: *ξιανασαίνου*
παίρνω μυρωδιά: *συγκουλεύουμι*
παίρνω το λόγο μου πίσω: *ξιλέου, ξιλείσ(ι)μου.*
παίρνω:
παίρνω: *λαβαίνου, παίρνω, πιριλαβαίνου 1, παρθίτι, πάρθκα, παρθούς, παρς (να), πάρσ(ι)μου,*
παιχνίδι με μπύλες: *φιδούδ(ι)*
παιχνίδι προσκόπων: *σύμβολα*
παιχνίδι φάρσα: *σπάσιμο αβγού*
παιχνίδι φλιάκα: *φιάκα, πληθ. φιάκις.*
παιχνίδι: *πιγνίδ(ι)*
παιχνίδια με τράπουλα (παιδ.): *χαρτάκια*
παιχνίδι-όργανο της Βισαλτί-

ας: *τηλέφουνου*
παίχτης πίπιζας: *ζουρνατζής*
πακέτο: *αμανέτι*
παλαβά: *παρμένα*
παλαβός: *ντιλής, παλαβός, παλάβρας, -α.*
παλαίψουν (να): *παλαίσουν (να)*
παλάτι: *σεράι*
παλεύω: *παλεύου, πάλιμα, πεχλεβάνης, πιχλιβάνς.*
παληκαράς, παλληκαράς: *νταής, δαής, νταηλήκ(ι), δαηλήκι.*
πάλι καλά: *μπιρικιάτ(ι)*
πάλι τα ίδια: *ξανά-μανά*
παλιά χρυσά νομίσματα ή στολίδια: *φλουριά*
παλιό όν. του χωριού Ανθή: *Φιτόκ(ι)*
παλιό όν. του χωριού Ψυχικό: *Βιρτζιανοί*
παλιό παπούτσι: *παλιουπάτσου*
παλιό πράγμα: *παλιούρ(ι)*
παλιό ρούχο: *παλιαντζούρα*
παλιό φόρεμα από ύφασμα τσίτι: *καρτόνι*
παλιούγαδαρος: *παλιουγάδρου*
παλιουγναίκα (υβρ.): *καριόλα*
παλιόπαιδο: *κουπιλάρ(ι), τσιουγλάν(ι).*
παλιόρουχο: *παρτάλ(ι)*
παλιόσπιτο: *κιρχανάς*
παλιού καιρού: *εναγκαίρσιου*
παλιού καιρού: *παλιουγκίρσιους*
παλούκι: *παλούκ(ι)*
παλουκώνω: *παλουκόνου*
παλτό: *ταμπάρο, ταμπάρου, ταμπαρόνουμι*
πάμε : *πα 2*
πάνα για να τυλίγουν μωρό: *πλανιά*
Παναγία Αρμενοκρατούσα: *Παναγία Αρμινουκρατούσα,*
Παναγία Ηλιόκαλη, εκκλ. των Σερρών: *Παναγία Ηλιόκαλη(η)*
Παναγία: *Παναΐα*
Παναγίας εικόνισμα: *Παναγία Πανσελήνου*
Παναγίας προσωνύμιο: *Πονολύτριά*
Παναγίτσα μαρμάρινη: *χάραγμα*
Παναγίτσες στολίδια: *Παναγαδάκια*

πανδοχείο: *χάνι*
πανηγύρι των Σερρών: *κερβάνι, κερβάν'.*
πανηγύρι: *παναΐρ(ι), παναΐρι.*
πανηγυρικός της ημέρας: *εγκώμιον*
πανί αντί για βρακί: *κουλόπα-νου*
πάντα άξιος: *παντάξιους*
πάντα θα έχω τέτοιο μωρό: *νταχινρντί*
πάντα: *ούλου*
παντελόνι στενό κάτω από το γόνατο: *κιλότα*
παντελόνι: *πανταλόν(ι)*
παντελονιού σκέλος: *μπατζιάκ(ι)*
παντζούρι: *κανάτ(ι)*
παντοπώλης: *μπακάλης, μπακάλς, μπακάλ(ι)κου.*
παντούφλα με τακούνι: *πασουμάκ(ι)*
παντούφλα: *παντόφλα, σαντάλι.*
παντόφλες χωρίς τακούνια: *συρτές*
παντρειά πρόωρη: *λουλουπαντρέματα*
παντρεύω ως κουμπάρος: *στιφανώνου*
παντρεύω: *παντρεύου*
παντρέψουν (να): *πανδρεύσουν, να*
παντρολογήματα: *παντρουλόγια*
πάνω: *πα 1.*
πανωγράφω: *πανουγράφου*
πανωφόρι των βοσκών: *κάπα*
πανωφόρι: *ταμπάρο, ταμπάρου, ταμπαρόνουμι.*
παξιμάδι: *παξιμάδ(ι)*
παπάκι: *παπούδ(ι)*
παπάς (ειρων.): *παπαρόκους, παπαρόσουν.*
παπί: *μουσκίδ(ι)*
πάπια μικρή: *παπούδ(ι)*
πάπιες: *πάπις*
παπούτσια (νηπ.): *παπά*
παπούτσια κάμαρας πλεκτά: *τερλίκια*
παπούτσια: *κοντούρια, κουντούρια*
παπούς: *πάππος*
παρά: *πέριζ*
παραβαίνει κανόνες των παιχνιδιών: *χιλιντζές*
παραβγαίνω: *παραβγαίνου,*

παραβγάζω, παράβγασμα.
παραγεμίζω: παραγιουμίζω, τσιβώνου.
παραγω βοή: βορίζω
παράγω ήχο τραβώντας τα δάχτυλά μου: κράζω
παράγω κρότο: βάζω 1, μπου-μπουνίζω.
παραγωγός κουκουλιών: κου-κουλιάς, -λιός
παραδείγματος χάρι: παραδείγματι
παράδοση Βυζαντινών χρόνων: αζίζιους,
παράδοση: ντισλίμ(ι), τεσλίμι, τεσλίμ'.
παραδοχή της ήττας στην πάλη: πες
παραθέριση: αλλαγή
παραθυρόφυλλο: κανάτ(ι)
παραιτούμαι περαιτέρω προ-σπαθείας: βασγετζίζω, παρ-τιούμι.
παρακαλώ: παρακαλάω, -ώ, περικαλώ.
παρακατανός: παρακατνός, -νιά, -νό.
παρακάτω: παρακάτ
παρακελευστικό μόριο: ντε 2
παρακλάδι: τσιατάλ(ι), τσιατα-λώνου, τσιαταλουτός, -τή, -το.
παρακλίση: παρακάλιου
παρακόβω: παρακόφτου
παρακολουθώ κάποιον κρυφά: παραφλάω, παραμουνεύω.
παρακολουθώ κατά βήμα: καταποδίζω, καταπόδιασμα.
παρακολουθώ: βεγλίζω
παρακούω: παρακούου, παράκ-σα
παραλαμβάνω: παραλαβαίνουν, πιριλαβαίνουν 2.
παραλλαγή της γνωστής σκυ-ταλοδρομίας: σκυταλοδρομία
παράλληλα καθρόνια: κριβάτ(ι)
παρalusία των κάτω άκρων: κλούτσα
παρμαγούλι: γκούσια
παρμαζεύω: παρμαζεύου, παρμαζώνου, παρμαάζουμα.
παρμάνια: ασφάλεια
παρμονεύω: παρμουνεύω, παρμονίμα.
παρμύθη: μασάλ(ι), μύθους.
παράνυφοι, παρνανυφάκια:

παρνανυφούδια
παράξενο: τουάφ'κο
παραόρεξη: ζορέξι
παραπάνω: παραπάν
παραπέτασμα: μπερδές
παραπέφτω: παραπέφτου
παραποίηση: τακλίτ'
παραπόρτι: καπιτζικ(ι)
παραπόταμος μικρός του Νέ-στου: ποτάμι Κάνινας
παραπροϊόν λίγδας: τσαρτσού-λια
παράσημα: μαρμέτες
παράσιτα: παρακιντέδες
παράταιρο: παραταίρ(ι)
παρατημένος: αφμένους
παρατηρητήριο: καραούλ(ι)
παρατηρητής: κουλαούζους
παρατσούκλια: παρουνόματα
παρτω: απαρτάω, -ώ.
παρφυάδα: κουλουρίζ(ι)
παρφυλάω: παραφλάω, παρα-μουνεύω.
παραχορτασμένος: μπουκουμέ-νους
παρέα: ζαφέτι
πάρεδρος συνοικίας επί τουρκ.: μουχτάρης
παρεκκλήσι: παρακκλήσ(ι)
παρεμβολή δυσκολιών: ζοριλί-κι
πάρεξ: πέριξ
παρηγοριά: παρηγοριά, παλη-γοριά.
παρήχηση του «ξ»: άξινους
παριστάνω: παρασταίνου
παροτρύνω: ανιγκάζω, ζισ(η)κόνου.
πάρτον κάτω: έπαρτον κατ'
παρωπίδες: παρουνπίδης
πασαλείβω: λαμώνου, χρίζου.
πασαλίσκος: καζίκ'
πασατέμπος: σπόρια
πασπαλίζω: πασπαλίζω
πασπατεύω : πασπατεύου
πάσσαλος: παλούκ(ι)
παστό κρέας αρνίσιο, χοιρινό, καμήλας: παστουρμάς
παστό χοιρινό κρέας: παστός, σλανίνα, φλαχτό.
παστώνω: αλατίζω,
Πάσχα: Πάσκα
πασχαλινό επτάζυμο τσουρέκι: κουλίκ', κουλούρα, κουλίκ(ι), κουλίκι.

πάσχει από κρυπορχία: μου-νόρχιδους
πασχίζω: αγουνιέμι, -νιούμι.
πασχλούδα: πασχάλιτσα
πατα-κιούτα: πατ-κιουτ
πατάτες: πατάτις
πατέρας: γουνιός, μπαμπάς.
πατημασιά: πατνιά
πατούσα : πατούνα
πατριώτης-τισσες: πατριώτς, πατριώτιδες.
πατσάς: σκεμπέ
πατώ: πατάω, -ώ, πατμένους, πάτσα, πάτ(η)μα.
πάτωμα: δουσσεμές, ντουσεμές, πάτουμα, πατουσιά.
παύση θηλασμού: απόκουμμα
πάχος: παχάδ(ι), πάχητα.
πάχος: χόντρους
παχύρευστος σαν το μέλι: μιλάτους
παχύς: σίσκος
πεδιάδα των Σερρών: Ουβάς
πεδιάδα: οβάς, τσαίρ(ι).
πεθαίνω (μτφ.): ξιαραδιάζουμι
πεθαίνω: πιθαίνου, πιθνήσκου, πιθίνισκα, πέθνισκα, απέθνη-σκε.
πέινα: νησκούρα
πειναλός: πείνας
πεινάω: πνάου, -ω,
πεινώ τρομερά : λιμάζω, λιμά-ζου, λιόρδα.
πειράζω: κουρντίζω, κουρντι-στήρ(ι).
πειράζω: ολαστίζω
πείσμα: γινάτι, γιναισής, γινα-τωμένα, κόνζα.
πεισματάρης: ιναέτης, κιφαλάς, -λού, -λάθκου.
πειστικός: δολανδριτζής
πέιτε: πέτι
πελαργός: γκλάρους, λελέκι, λέλικας.
πελάτης : μουστερής
πέλεκυς: μπαλτάς, τσεκούρ'.
πελεκώ: πιλικάου, -ώ, πιλέκμα, πιλέκα, πιλικούδα.
πέλμα : πατούνα
πέλματος πλάτος: μισό που-δάρ(ι)
πελότα: πιλότα
Πέμπτη (ημ. της εβδομάδας): Πέφτ(η)
πένυλτι: μινιάλτ

πενηνταράκι του ούζου: γαρα-
φάκι(ι),

πεντακόσιοι: πιντακόσνοι, -σις,
-σια.

πεντάλ του ποδήλατου: πηδά-
λιου

Πεντάπολη: Σαρμουσακλί

πεντόλιτρο: πιντόλιτρο

πέος: γκαβλί, τσιουτσέκ(ι), τσι-
ουτσίου, τσουτσουρίκα.

πεπόνι: καβούν'

πεπρωμένο: γραμμένο

πέραςαν: απέρασαν.

πέραση: πέρασ(η)

πέρασμα: πिरασιά

περασμένη ώρα: άκيرا

περασμένο: μπαγιατίκο

περβάκι: πирβάκι(ι)

πέρδικες του κάμπου: τσίλια

περδικλώνω, πεδικλώνω:
πирδουκλώνου, πирδουκλώνου-
μι, πирδουκλιά, πирδουκλουμα.

περιαδράχνω: πирιαβαίνου I,
πирιαβίνισκα.

περιβλήμα αβγών: τσέφλι(ι),
τσέφλιο.

περιβλήματα: ζάρφια

περιγελώ: παραγιλώ, παραγέλα-
σμα, παραγέλιο.

περίγυρος κάποιου: σιμισιές

περιδέραιο: γκιορτάνι

περιδιαβάζω: γκιζερών

**περικνημίδες χονδρές μάλλι-
νες:** τουζλούκια

περιυαίμιο: γιακάς,

περιμένω ακίνητος για ώρα

πολλή: ξηρουσταλιάζου

περιμένω: καρτιρώ

περινεφρικό λίπος των ζώων:
αζουγκιά, ζούγκ(ι), αζούγκ(ι),
ζίγκια

περιουσία: βαρ

περιοχή κοντά στη γειτονιά:
παραγειτουλιά

περιοχή: μιριά

περίπατος: σιργιάν(ι),

περιπέτεια: ταζαράτ(ι), ταζε-
ράτ'.

περιρσεύω: αρτιρνών

περίρσια: πирίρσια, μπόλικο.

περίρταση: πирίρτασ'

περιστέρι που πετά ελεύθερα:

ελαφρόθροο περιστέρι

περιστέρι: πирιστέρ(ι),

περιστρέφω: γυρίζου

περιστροφή: ντιβιρλίγκα

περιφέρεται ασκόπως: ρούμπ'
ιδώ κι ρούμπ ικεί.

περιφρονώ: πирифρουνώ

περιχέω, περιχύνω: περιχώ,
πирιχύνου.

περιώνυμος μαία των Σερρών:
θειάκα

περνά η ηλικία μου: γιρνών

περνά καπνόφυλλα σε βελόνες:

μπουρλιάζω, μπουρλιασμα,
μπουρλιαστάς.

περνώ μπροστά: απιρνάου, -ώ.

**περνώ σιδερένιο στεφάνι τρο-
χού στο κάρο:** σιδιρώνου

περνά συχνά από κάπου: πυ-
κνουπирνώ

περνά φωχικά: πουρέου,
πουριφτούμι (να).

περνά φύλλα του καπνού σε

αρμαθιές: σαρικιάζου

περνά: απιρνάου, -ώ.

περνά: πирνάου, -ώ.

περπατώ με τα τέσσερα: αρ-
κουδιζου

**περπατώ χάνοντας την ισορ-
ροπία μου:** κονντλάου

περπατώ, περπατώ: αραδιζου,
πирπατάου, -ώ, πирπατιάρς,

πирπατσιά.

περτσίνι : πирτσίν(ι), πирτσινώ-
νου, πирτσίνουμα.

πέρνυσι: ιτέρσ(ι), ιπирс(ι)νός, -
νιά, -νό.

πες το: πέτου I

πέσιμο (νηπ.): μπουμ

πέσιμο: κολουτουόμπα,

πέс(ι)μου, πисμάδα.

πескеси: πискес(ι), πискиώνου.

πесσός: πούλι I

πέστο: πέτου I

**πέταγμα νομισμάτων σε βα-
φτίσια:** γιάμα

πέταγμα: πέταμα, φαϊρόπ(ι).

πεταλάκι των παπουτσιών:
ναλτσιάς

πεταλωτής: ναλμπάντης, ναλ-
μπάντς, πιταλουτής.

**πέταξα, (με τη σημ. του ίπτα-
μαι):** πέτασα, πέτασε.

πετεινός (νηπ.): κουκουρίκους,
κουκουρίκου.

πετεινός μικρός, πετεινάρι:

πιτινάρ(ι), πετνάρι.

πετιμέζι: πετιμέζ', πετιμέζι πικ-
μέζ', πεκμέζ', πικμέζ(ι).

πέτο: πέτου 2

πετούν: σαβουρντούν

πετούσα (σημ. του ρίχνω):

πέταγα

πετούσαν χαρταετούς: απουλ-
νούσαν παμπόρια.

πέτρα για ακόνισμα κόσας:

κουσόπιτρα

πέτρα μεγάλη: πιτρακάλα

πέτρα μικρή: πιτραδάκ(ι), πι-
τρούδα.

πέτρα όπου στουμπίζουν τον

καφέ: χαβανόπετρα

πέτρα πλατσουκωτή: πλατιά

πέτρα: πέτρα, πиртένιους, πирτιά,
πирτώνου.

πετραχήλι: πιτραχήλ(ι), πατρα-
χήλ(ι).

πετρέλαιο φωτιστικό: γκάζ(ι),
γκάζι.

πέτρες μικρές στα διάκενα

τοιχών: μόλια

πετσέτα προσώπου: μαντίλ(ι),
προσόψι.

πετσέτα φαγητού: ταβλούδα

πετσέτα: πεστιμάλι

πετσί: πιτσι

πετσικάρω: πιτσ(ι)κάρου,

πιτσ(ι)καρισμένους,

πέτσ(ι)κους.

πέτσινο παντελόνι παλαιστών:
κιουσπέτ(ι), κισπέτ(ι)

πετώ: πιτάου, -ώ, πιτά-

χνου, πιτάζου, πέτασα, πέτασε.

πετώ: ρίχνου

πέυκο: τσάμ', τσάμ(ι).

**πέφτω κάπου χωρίς να αντι-
ληφθούν άλλοι:** παραπέφτου

πέφτω: πέφτου, πεσι', πέσι
(να).

πηγάδι: μπγάδ(ι), μπγαδάς,
μπγαδίτκους

πήγαινε: σύρι, τζιομ.

**πήγαινε-έλα σε κεντρικό δρό-
μο:** νυφουπάζαρου

πηγαίνετε: άιντιστι, σύρτι.

πηγαίνω σε ευχάριστο θέαμα:
σεργιανίζω, σεργιάνι.

πηγαίνω σιγά γενικώς: κολου-
βαρένου

πηγαίνω στο γιατρό να με δει:

κοιτάζουμι

πηγαίνω: πααίνου, πάω πάου,

πααίνουν, πάιμα, πάισ(ι)μου, πάνε, πάινα, πάινι, πάνι, πά-ντι, παίνισκα, πηγίνισκα, πηίνισκα, πάισα, πάισαν, πήινα, πάι, πάει, πάμι, πάτε, πάτι, πα 2, παν 2.
πηγή νερού: βρύσ(η)
πηγούνι: κατσάγγο, κατσάουνο, τσινέκ(ι), τσεϊνές, τσινές.
πηδών: μπδόου, -ω, μπήδμα, ζιμπδόου, -ώ, σιαλτάρου.
πηλαλώ: πλαλάου, -ώ, πλάλα, πλαλούν, πλάλ(η)μα, πλιάλι, πλιάλιτι
πήλινο αγγείο για νερό: στάμνα
πήλινο δοχείο σε σχήμα βυτίνας: τσιουκάλ(ι)
πήλινο δοχείο: τσανάκι
πήξη του γάλατος: κόψ(ι)μου
πήρα το λόγο μου πίσω: ξείπα
πήρε να φέγγει: ξιφέγγ(ει)
πηχτή λάσπη: μπατάκ(ι)
πια : οπλιά, πλια.
πιάνομαι στον καβγά: τσακώ-νουμε
πιάνω δυνατά: ζαγαράνω
πιάνω: αρπάχνου, αδράζω, ζαπώνου, κρατάου, -ώ, πριλα-βαίνου 1, πιάσ(ι)μου, πιάστι-τουν, σκαλώνου, τσακώνου, τσακουθούς, τσακώνουμε.
πιατάντζα: πιατάντσα
πιατέλα: πιατάντσα
πιάτο βαθύ: σουπιέρα
πιάτο: πιατάντσα, πιάτου, πχιά-του.
πίδακας: συδριβάν'
πιέζω να βγάλω το υγρό από κάποιο σώμα: στύβω
πιέζω: ζουπώ, τρώγομαι, τρώ-συμι.
πίεση με το δάχτυλο στο κεφάλι: καμπάρ(ι)
πίεση: σφύζα
πιέτες: διπλίζ
πιθαμή: πθαμή
πιθάρι με εσωτερική κάλυψη από υαλώδες υλικό: πθάρ(ι) γυαλονμένον
πιθάρι, πίθος: πθάρ(ι), κιούπι.
πίθηκος: μαϊμούν'
πικ-νίκ: ρεφενέ
πικραγγουριά: πικραγγουρούδα.
πικρή γεύση: πικράδα
πιάφι μακεδονικό: σχιτίρ

πιλιάφ(ι)
πινακίδα: πνάκ(ι)
πινακωτή: πινακώτα, πνακωτή.
πίνει πολύ: σαρκουσλαμάς, σαρχουσλαμάς, σαρκουσίνας.
πίνω κάτι υγρό ή τρώω κάτι: ζιμαλλιάζω
πίνω: πίνου, ήπινα, ήπνα, ήπχα, πχι.
πιο πίσω: παραπίς
πιο πολύ: πλιο
πιο: πλιο
πιπέρι κόκκινο: καυτιρό πι-πέρ(ι)
πιπέρι: πιπέρ(ι)
πιπερόριζα για το σαλέπι: τσιντζιφίλ'
πίπιζα: ζουρνάς
πιπίλα των μορών: ρόγα
πιπιλίζω: ματσάλω
πίσσα: κατράμ'
πιστεύω ό,τι ακούω (μτφ): χάφτου, χάβου.
πιστεύω: θαρρώ
πίστη: ντιλιμάν(ι)
πιστοποιητικό υγείας σουλτα-νικό: νοφούζι
πίσω λουρί σε σαμάρι ζώου: κωλάν'
πίσω μέρος όπλου: κουντάκ(ι)
πίσω μέρος τζακιού: πυρουμά-χους
πίσω: απίς, πίζ.
πίτα για το πρώτο περπάτημα μωρού. : πιρπατούρα
πίτα γλυκιά: ρυζόπτα
πίτα με γέμιση τραχανά, τυρί, αβγά: τραχανόπτα
πίτα με κιμά: κριατόπτα
πίτα με λεπτό φύλλο: πουργάτσα, μπουγάτσα.
πίτα με πράσα: πρασόπτα
πίτα χωρίς το επάνω φύλλο: μπατσίνα
πίτα χωρίς το επάνω φύλλο: πίτα της τεμπέλας
πίτα: γλυκιά πίτα, γκουλονμπα-ρίνα, γαλατόπτα, γαλατόπητα.
πίτερο, πίτουρο: πίτουρου
πίτες: πλάτες
πιτούνιες: χουνάκια
πιτσιλώ επίτηδες: πρασκανίζου
πιτσιλώ: πρασκανίζου, πρα-τσκάνισμα.

πίττα από νηστεία τριών ημε-ρών: τριμερόπηττα
πλαγιά ορεινή: κρέμασμα
πλαγιά, πλευρά προς τον ήλιο: προυσήλιους, προυσλιακός.
πλαγιάζω: πλαϊάζω
πλάθω: πλάθου
πλαίσιο παράθυρου ή πόρτας: πιβράζ(ι)
πλαίσιο: περβάζι
πλακούντας της λεχώνας: ύστιρου
πλακόνω: πλακόνου
πλανίζω: πλανίζου
πλανόδιος έμπορος με μπό-γους: μπουχτσιατζής
πλαστήρι: πλάστης
πλαστός: κάλπικος, καλπίνα ψεύτκος, -κ(η) ή -κια, -κον.
πλατεία της πόλεως Σερρών: Κονλούκι
πλατεία: μεϊδάνι
πλατεία: πλατέα
πλάτες: αρκάς,
πλάτη: ρόχ(η)
πλατιά: πλατιά
πλάτος: φάρδους, χόντρους.
πλατσαρίζω: πλατσιανίζου
πλατσομούτης, πλατιά μύτη: πλατσομύτς
πλατσουκωτός: πλακουτσουτός
πλέγμα από φ. Τύφη η στενω-τάτη: ψάθα
πλέγμα με καλάμια: καλαμουτή
πλειοψηφία: πολυψηφία
πλέκω: πλέκου 1, ζιπλέκου.
πλένω: έπλινισκα.
πλεξούδα: πλιζούδα
πλέον: πλια
πλεονεξία: ταμάκ(ι), ταμακιάρς, -ρλού, -ρλίθκου, ταμακιαρ-λίκ(ι), ταμάχ', ταμάχ(ι), ταμα-χιάρς.
πλευρά σε νόμισμα: γράμμα
πλευρά: μιριά
πλευριτώνω: πλιβριτώνου, πλιβρίτς.
πλευρό: πλιβρό
πλέω: πλέκου 2, πλέκω.
πληγή με κάκαδο: κουκούδ(ι)
πληγή: βάριμα, βαράου, -ώ.
πλήθος ανθρώπων, μικροαντι-κειμένων: μπρουσλούκ(ι)
πλήθος γυναικών: γνικαριό
πλήθος πυκνό: βατραχόσπου-

ρους
πλήθος: καλαμπαλίκι, μπουλού-
 κι, μπιλιούκι.
πλήκτρον πετεινού: μαχμούζι
πλήρης αδιαφορία: σικιμέ
πληρώνω: πληρώνουν, πλιαρώ-
 νου, πλήρου.
πλησιάζω στο τέλος: κουντεύου
πλησιάζω: ζ(υ)γώνου
πλιάτσικο: πλιάτσ(ι)κου
πλίνθος: πλιθί
πλουσιοπάροχος: μπέικους, -
 κ(η), -κου.
πλούσιος: βαρβάτους, -τ(η), -
 του, τσιουρμπατζής.
πλούτη: πλούτια
πλούτο φέρνει: μπιρικιτλής,
 μπιρικιτλίδκος.
πλούτος: μπιρικιέτ(ι)
πλύνω μόνο το κεφάλι: λούζου
πλύνω το πρόσωπο: νίβου,
 νίβομι.
πλύνω: πλύνου, πλένου, πλυ-
 θούς, πλύνεσκι, πλύσ',
 πλύσ(ι)μου.
πλυσίμο (νιπ.): πλιουμ-πλιουμ
πνευμόνι: άσπρου τζιέρ(ι),
 άσπρου σ(υ)κότ(ι).
πνευμόνι: πλιμόν(ι)
πνίγομαι στην καταποση:
 μπουκώνουμι
πνίγω κάποιον πατώντας στο
λάφυγγα: κερυδόνου
πνίγω: πνίγου
ποδαρικό: πουδαρκό, πουδαρι-
 κό.
ποδήλατο με ελαστικά συμπα-
γή: συμπαγή
πόδι ζώου: αρίδα
πόδι: πουδάρ(ι), πουδαρούδια,
 πουδαράτα.
ποδιά γυναικεία: μπρουστου-
 μούν(ι)
πόδια μαγειρεμένης κότας:
 κουπανάκια
ποδιά της κουζίνας: πουδιά,
 τραχηλιά.
ποδιά της παραδοσιακής εν-
δυμασίας: πουνδιά
ποδονάρι: μπατζιάκ(ι)
ποδοπατώ: τσαλαπατάου, -ώ.
ποδόσφαιρο: μπάλα
πόθος: νταλκάς
ποικιλία καπνού: μπασμάς
ποικιλία σταφυλιών, δεν γλύ-

καναν πολύ: ξινουστάφλου
ποικιλία ειδών καταστήμα-
τος: σιασίτ'
ποικίλο (σημ. είδος φαγητού):
 τουρλού
ποικιλόχρωμος: παρδαλός, -λιά,
 -λό.
ποιμενικός: τσιουμπανίκους, -
 κ(η), -κου.
ποινή στα παιχνίδια: καβάλα
ποιοι: ποιανοί
πολεμίστρα: μετερίζ'
πολεμοφόδια: τζεπχανές
πόλη: βαρόσ', κασαμπάς.
πολλοί: πολυνοί
πολτός: μελετές
πολτός από άλεσμα ψημένου
σησαμιού: τραχούν(ι), τρου-
 χούν(ι), τραχούνι, τροχούνι.
πολύ αρμυρό: τσιτσιέλ(ι)
πολύ γέρος (ειρων): παπλιούκς
πολύ γέρος και αδύνατος:
 χούφταλου
πολύ γέρος: πουρλιόκ(ι)
πολύ γρήγορα: κουντουλουγίς
πολύ εντάξει: παρατάξ(ει)
πολύ θερμό: ζ(ι)μάτμα,
πολύ κοντός (περιπ.): τάπα
πολύ μακριά: διαβόλου μάνα
πολύ νωρίς: προχού
πολύ ξινό: δραπέτ'
πολύ παλιός: παλιατζήθκους
πολύ ψηλός: λότσους, λόψιους,
 λουγγούρ'ς, τζάγκαλος, ψηλέ-
 ας.
πολύ: λιον
πολύχρωμα: αλαμπάσια
πονετικός: πουνιτικός
πονηρή γυναίκα: πουνήρου
πονηρός χωρίς κακία: πουνηρί-
 κας
πόννοι διάφοροι στο σώμα:
 πονίδια
πονοκεφαλιάζω (παθ): σκουτί-
 ζου
πόνος απότομος και εντοπι-
σμένος: σουγιά
ποντικού κόπρανο: πουντικου-
 κούραδου
πονώ: πουνιούμιστι
πορδή: πουρδί, πόρδους, πουρ-
 δούδ(ι).
πορδής ήχος: ζατς, ζ(ι')τα.
πορθμός: μογάζι
πορνείο: κερχανές, κερχανάδες,

κιρχανάς, κιρχανάς.
πόρνη: παστρική
πόρνη μεταφορικός: καλτάκ',
 καλτάκου, καρακαλτάκου.
πόρνης φύλος: δαβατζής
πόρπη ζώνης: τοκάς
πόρπη: κόπτσια
πόρτα ανάμεσα σε δυο δωμά-
τια: μισόπουρτα
πόρτα της αυλής: ζόπουρτα
πόσοι: πόσνοι
ποτάμι: πουταμός, τσάι, τσιάι.
ποταμόψαρον είδος: πρική
ποταμόψαρον μικρού είδος:
 τσιάι μπαίλι
ποταπότης: τσουλοχιά
ποτέ: τ'αϊ-κούκ
ποτήρι: πουντήρ(ι)
πότης: μεπεκρής
ποτίζω: πουντίζου, πότσα, πό-
 τζμα.
ποτό γλυκόξινο: μποζάς
ποτό φημισμένο του Λιαϊλιά:
 αϊντουνού
ποτό, ιδιαίτερα το ηδύποτο:
 πιουτό
ποτοπωλείο: μπαρχανάς
πού είναι αυτός: πούντους
πού είναι: πού 'ν', πού 'νι, πούνι
που έχει γαμψή μύτη: γκαρ-
 γκουμύτς
που ξεχνά: ζιαστουχιάρς,
που: π'
πουθενά: ποθές
πουκάμισο με φαρδιά μανίκια:
 πουκαμίσια
πουλάδα: πλάδα
πουλάρι: πλάρ(ι)
πουλές: κιαπουλές, κιαπουσλές.
πουλί με λοφίο στο κεφάλι:
 τσιουτσουλιάνους
πουλί μικρό: τσιρουπούλ(ι),
 τσιντσιόν(ι).
πουλί μπουφος: μπουφους
πούλι στο τάβλι: πούλι I, πού-
 λια.
πουλί χλωρίς: φλώρους
πουλί: πλι
πούλιες: πούλις, πούλια.
πουλιού είδος: τσιντσιόν(ι),
πουλιού είδος: αχινόπατια,
πουλιού είδος: μαυρουπούλ(ι)
πουλούσε τσιντσιόνια: τσιντσι-
 ουνάς
πουλώ: πλάου, -ω, πληθούς.

πούπουλο: πούπλου
πουρνάρι: πουρνάρ(ι)
πούρνο: πούρνου
πούστης : παπαφιόγκους, φιόγκους.
πούτσος, πούτσα, πέος: πούτσους, πουτσαρίκους.
πουφ: π(ι')φ
πράγμα εξαιρετικής ποιότητας: μπιλιούρ(ι)
πράγμα λιανό/ ψιλό: λιανούρ'
πράγμα: πράμμα
πράγματα Θεού: Θεοτικά
πραμάτεια τουπραματευτή:πραμάτια
πραμάτεια:πραματιά
πράσινα χόρτα:πρασ(ι)νάδα
πρασινίζω:πρασ(ι)νίζου,πρασ(ι)νάδα.
πράσινο μεγάλο φέσι:καβούκι
πράσινο χρώματος κυριαρχία:πρασ(ι)νίλα
πρασσοκουρίς (έντομο):κρουμ-δουφάγους
πράσου κοτσάνι:πρασουκότσι-ανους
πρέπω:πρέπου, πρέπου (το),πριπούμινα.
πρήζομαι για απόστημα:θ(υ)μώνου
πρήζω:πρήζου, πρήσκα.
πρηξίματα χωρίς πόνο:παρα-δάγκαλα
πρηξίμο στο κεφάλι από χτύπημα:τσιούγκα, τούμκα.
πρησμένο μέρος του σώματος:τούμπανους
πρησμένος:τούμπανους
πριν από λίγο:απουτώρας,απουτώρα, ταπουτώρας, υπου-τώρα.
πριν από προχθές:αντιπρουχτές
πριν από προψές:αντιπρουψές
πριν:απουτώρα
πριν:πριχού
πρίνος:πουρνάρ(ι)
πριονίζω:πριγιουνίζου, πρι-γιόν(ι), πριγιουνούδ(ι).
προάγγελος κακού:προρόκ',πρόροκας.
προανάμματα:προσαψίδια
προάστιο των Σερρών:Κατα-κονόζι
πρόβατα ή γίδια που αρμέγονται:γαλάρια,

πρόβειος:προυβατίτκους
προβοδίζω:ξίπρουβουδάου, -δίζου, προυβουδάου.
προγιαγιά:παραγιαγιά
προγούλι:παραμαγούλις
προδίδουν:παραδώνουν
προδοσία:προυδουσιά
προεξοχή στέγης από τον τοίχο:τρεχιές κεραμιδιών
προεξοχή:μύτ(η)
προέρχεται από γέρο γριά:γρίτκους
προέρχεται από νταμάρι:ντα-μαρίσιους
προέρχεται από παζάρι:παζα-ρίτκους
προέρχεται από πάπιες:παπίτ-κους, -κια, -κου.
προέρχεται από την κεντρική πλατεία:σιακατίσιους
προερχόμενος από Κύπρο:κυπραί(ου)κους
προετοιμασία υποδοχής συγγενών ή φίλων:τοιμασία
προζύμι, μαγιά:προυζύμ(ι),προζύμι, μαγιά.
προηγούμενως:απουτώρα,απουτώρας, μπρουστίτιρα, τα-πρώτα, ταπουτώρας.
προθήκη υπαίθριουπραματευτή:σεργκί
πρόθυμος:πρόθυμους
προίκα σε χρήμα:τράχουμα
προίκα το σήκωμα:προικοπα-ράδοση
προκαλεί μελάδες:μπιλιαλής
προκαλεί φόβο:φόβιους, -βια, -βιου.
προκαλεί χασομέρι:χασουμρ-τιζήκους, -κ(η), -κου.
προκαλώ αφηνίαση:ξιάζου
προκαλώ κρότο:σβάζου
προκάνω:προυκάνου, πρόκανα, -μα.
προκοπή:χαϊρ(ι), χαϊρ'.
προλαβαίνω:προυκάνου, πρό-κανα, -μα, προλαβαίνου,προυλαβίνισκα, φτάνου.
πρόλοβος πουλιών:γκάζγκα
πρόνας:νάρτηκας
προξενεύω:προυξινεύου, πρου-ξινίτς, -νίτσα.
προξενούν ζημία:ταράζουν
προξενό απότομο φόβο σε κάποιον:λαχταρίζου

προξενό ζημία:καζίκώνω
προοπτική:ντιλιμάν(ι)
προορίζεται για γέρο ή σε γριά:γρίτκους
προοριζόμενη για ζύμωμα:ζυμουτκή
προοριζόμενος για το χειμώνα:χειμουνιάτκους, -τκ(η), -τκου.
προπαππούς, πρόπαππος:πα-ραπάππους
πρόπερσι:ιπρόπιαρ(ι)
προς τα εδώ:σιαδώ
προς τα εδώθε:σιαδώθι
προς τα εκεί:κείθι
προς τα εκεί:σιακεί
προς τα εκείθε:σιακείθι
προς τα εμπρός:στα μπρουστά
προς τα κάτω:σιακάτ
προς τα μέσα:σιαμέσα
προς τα πάνω:σαπάν
προς τα πέρα:σιαπέρα
προς τα πίσω:ταζουπίς
προς τα πού::σιαπού;
προς την αγορά:σιακάτ
προς το βράδυ:ανάβραδα
προς:πρους
προς:σια-
προσβάλλω:προυσβέλνου
προσεγγίζω:σιμώνου
προσέγγιση για το δεύτερο:κουντου-
προσευχή μωαμεθανών:ναμάζ'
προσευχητάρι μικρό:σύνναψ(η)
προσέχει την εμφάνισή του:τιτί(η)ζς, -ζου, -ζ(ι)κου.
προσηκόνουμαι:προυσ(η)κόνουμι, προσηκώ-νονται.
προσήλιος:προυσήλιους,προυσλιακός.
πρόσθετες σόλες:μιντζισόλες
πρόσθετο παραθυρόφυλλο:κιουπέγκ(ι)
προσθέτουν:φειάνουν
προσκαλώ σε γάμο:ακαλνώ
προσκαλώ:προυσκαλνώ, προ-σκαλίτσα.
προσκεφάλι:προυσκέφαλου
προσκήσεις για γάμο:καλέ-σματα
πρόσκληση για φαγητό:μπούι-ρουν
προσκόμματα:διαβάλματα

προσκύνημα με ή χωρίς γονυκλισία: *μιτάνοια, μιτάνα, τιμινάς.*
προσκυνητής των Αγίων τόπων: *χατζής*
προσκυνώ: *προσκυνάου, -ώ.*
προσμονή: *απαντοχή*
προσόψι: *πεσκήρι*
προσπαθεί να οφελείται δωρεάν: *τζαμπατζής*
προσπάθησε πολύ: *νόμο τρόπο έκανι*
προσπαθώ: *αγουνιέμι, -νιούμι.*
προσποιούμαι τον δυνατό: *νταβραντίζου, νταβραντάου, -ώ.*
προστατευτικός τοίχος στην κοίτη του ποταμού: *σέτ(ι), σέτη.*
προστατεύω: *απαντώ*
πρόστιμο, προξενούσε ζημία: *τζερεμές, πρόστιμο.*
πρόστυχη γυναίκα: *παστρικιά*
πρόστυχος: *πεξεβέγκης, σικλιμές/*
προσφάγι: *προσφά(ι)*
προσφέρω τροφή: *ταΐζου*
πρόσφορο της εκκλησίας: *λειτουργιά, ύψουμα.*
πρόσφυγες: *προσφυγάδης, προσφυγίτ(ι)κους.*
πρόσχαρος : *σύχαρους, -ρ(η), -ρου, σύχαρος.*
προσωνυμία αναιδή γέρου: *γιρουζούρας*
προσωνυμία εγγάμων γυναικών: *κυρά*
προσωνυμία μεγαλύτερης συννυφάδας: *κυρά*
προσωνύμιο για μαύρα βόδια: *καρατζιάς*
προσωνύμιο ψυχοκόρης: *ντου-ντού*
πρόσωπα στενού περιβάλλοντος νονού: *παρακουμπαράιοι, παρανοναίοι.*
πρόσωπα: *προυσώπατα*
προσωπικό αντικείμενο στο έθιμο του κλήδονα: *σημάδι*
πρόσωπο συγγενικό ή φιλικό: *θκος, θκια, θκο.*
πρόσωπο: *μούτρου, μούτσκα.*
προσωρινή ξύλινη κατασκευή: *σκαλουσιά*

προτεραιότητα στα παιχνίδια: *σον πρώτους, φτου.*
προτέρημα: *χάρισμα*
προτεστάντης: *παπιστάνους*
προτού: *προυτού, ταπρώτα.*
προτρ. για γάιδαρο: *ουστ*
προτρεπτικό μόριο: *για, ντε 2.*
προφαντό: *τορφαντό*
πρόφαση: *ομούρ*
προφθάνω, προφταίνω, : *προυφταίνου, προυφτίνισκα, προυφτάζ' (θα), πρόφτασ(η).*
προφταίνεται (δεν): *απρόφτασους*
προφυλακτικό στην ερωτική πράξη: *καπότα*
πρόχειρο τοίχωμα ενός χώρου: *φάρσωμα*
πρόχειρο τραπέζι: *μπαγκους*
πρόχειρο φαγητό με σκόρδο: *σκουρδαλιά*
πρόχειρο φαγητό των Βλάχων: *πασπάλα*
προχθές: *ιπρουχτέ, ιπρουχτές.*
προχθές: *προυχτές, προυχτισ(ι)νός.*
προχτές, προχθές: *ταπρουχτές*
προψές: *αντιεψές*
προψές: *προυψές, προυψισ(ι)νός.*
προψές: *ταπρουψές*
πρόωμο σιτάρι ή κριθάρι: *χασίλ(ι)*
πρωινή τροφή των παιδιών με τυρί και βούτυρο : *παπάρα*
πρωινό θερμό ρόφημα: *σαλέπι*
πρωκτός: *σούφρα, τζούφνους, τζούφνα.*
πρώτα βήματα του μωρού: *παταλά-παταλά*
πρώτα-πρώτα : *ταπρώτα*
πρωτάρα:
πρωτάρης, -ρα: *προυτάρς.*
προυτάρα.
πρώτη βράση υλικών στην κατσαρόλα: *σύβρασ(η)*
πρώτη επίσκεψη γυναικών από το σόι του γαμπρού στο σπίτι της νύφης: *χειρουφιλήματα*
πρώτη πώληση της ημέρας: *σιφτές*
πρώτη φορά: *σιφτές*
πρώτης ποιότητας: *έζτρα πρίμα*
πρώτο συνθ. αντων.: *τι- (τιμέ-*

να) ...

πρώτο τραπέζι μετά τον γάμο: *απουγύρζμα*
πρωτογέννησε: *προυτάρα, προυτόγινν(η).*
πρωτόλειο: *τορφαντό*
πρωτόπειρος: *ατζαμής*
πρώτος γιος: *τρανός*
πτελέα: *μπραστό*
περυνιστήρ: *μαχμούζι*
πτηνό: *πλι*
πτηνού είδος: *τό(ι)*
πτήση: *πέταμα*
πτύελον: *φτύμα*
πτυχές του περιτόναιου των ζώων: *σκέπ(η)*
πτυχές: *δίπλις*
πτύωση ρούχων: *πιέτα, σούφρα.*
πτώμα αποσυνθεμένο: *λέσ(ι), λέσ(ι).*
πτώμα, κατάκοπος: *τιλέφ(ι)*
πυγολαμπίδα: *κουλουφιγγίτς*
πυκνό δάσος: *συρμάν(ι)*
πυκνό ταχύ ιππικό βήμα: *ρα-βάν'*
πυκνόμεστο σιρόπι: *σερμπέτι*
πυκνός καπνός: *ντουμάν(ι)*
πυξάρι, πυξός δασ. δέντρο: *σιμσίρ', σιμσήρια.*
πύον: *όρκους*
πυρακτωμένο κάρβουνο: *ζιαρός*
πύραυλον: *μαγκάλ'*
πυρετός: *θέρμη*
πυρίτιδα: *μπαρούτ'*
πυρομάχος: *πυρουμάχους*
πυροσβέστης: *τουλούμπατζής*
πυροστιά, πυροστάτης: *πυρουστιά*
πυρώνω: *πυρώνου, πύρα, πύρουμα.*
πώληση: *πούλ(η)μα, πούλησ(η).*
πωλητής γιαούρτης: *γιαουρτσής*
πωλητής του μποζά: *μποζατζής*
πώμα: *τάπα*
πω-πω!: *αμάν*

Pp

ραβαΐσι: *ραβαΐσ'*
ραβάνι: *αραβάν(ι),*
ραβανί: *ριβανί*

ραβδί με γύρισμα στη κορυφή: γκλίτσα
ραβδί: δικανίκ(ι)
ράβδος με εγκοπές για την καταμέτρηση ίσων πωλήσεων: ραμπούς'
ράβω σχισμένο ρούχο: σκαλώ- νουα
ραγδαία βροχή: καθόρ'
ραγιζώ: ράτζου
ραμολί: ματούφ'ς
ράμφορς πουλιών: μύτ(η)
ραντίζω (παπάς) πιστούς με αγιασμό: φοντίζου, φώτσα.
ραντίζω: πρατσκανίζου
ράντισμα με αγιασμό: φώτξμα
ράπισμα: σιαμάρ'
ράτσα κυνηγόσκυλων: λαγου- νίκα
ράτσα οικοκύτων κατσιακίων: μαλτέζ(ι)κους
ράτσα: δαμαζλήκι
ράφι: πολίτσα
ράφτης για φράγκικα: φρα- γκουράφτς
ράφτρα: ραφτούδα
ράχη: αρκάς, ράχ(η).
ρε: κισύ
ρεβά (μεταφορικός): τ'λιγάδια)
ρεβίθι : ρουβίθ(ι)
ρεζέδες: ριζέδες
ρεζιλέομαι: ξισακούομαι
ρεζίλι, ρεζίλεμα: μύθους
ρέμα δίπλα στο μοναστήρι του Τιμίου Προδρόμου.: Προ- δρουμόριμα
ρεματιά: λάκκους
ρεπάνι κόκκινο: αλαμπάς
ρεπάνι: ριπάν(ι)
ρέπει σε ανήθικες πράξεις: μουντάρ(η)ς
ρεπούμπλικα: ριμπούμπλιακου
ρετσινόλαδο: καθάρσιου
ρευματισμοί: ριματικά
ρεύομαι: αρεύομαι, ρεύομαι, άριμα.
ρευστότητα του μελιού: μέλου- ρα
ρέχα: ριχάλα
ρέψιμο: ρέψ(ι)μου
ρέω, ρέβω: έχω ρέψ(ει).
ρέω: τρέχου, τριχούμινους, -ν(η), -νου.
ρήγας της τράπουλας: παπάς
ρηχή χύτρα: νταβάς, ταβάς.

ρίνη: λίμα 2
ρίξιμο: ριζιά
ρίπτουν: σαβουρντούν
ρίχνει χαλάζι: χαλαζώνει, χαλά- ζουσι.
ρίχνω καταγής: γκριμίζου, κουπανάου, -ώ, κουπανίζου.
ρίχνω μακριά: πιτάου, -ώ, πιτάχνου, πιτάζου.
ρίχνω ρευστό από δοχείο: χύνου
ρίχνω: πιτάου, -ώ, πιτά- χνου, πιτάζου, ρίχνου, ρίχνου- ντι.
ρόδα μικρή: τρουχούλ(ι)
ροδάνι: ρουδάν(ι)
ροδιά: καλνιά, καλνούδα.
ροδίζω: ρουδίζου, ρόδζα, ρόδσα, ρόδσμα.
ροδοδάφνη: ζουκούμ'
ροζιάρικος: ρουζιάρικους, -κ(η), -κου.
ρόζος: ρόζους
ροϊ: λαδκό
ροκάνι: ρουκάν(ι), ρουκανίζου.
ρομβοειδής: μπακλαβωτά
ρόπαλο καταλήγον σε σφαίρα: τοπούζι, τουπούζα.
ρόπαλο: τοκμάκι, τσόκανος.
ρόπτρον της εξώθυρας: τρα- κάζ'
ρουμάνι: ουρμάν(ι)
ρουφηξιά: καταπία
ρουφιάνος: μπιζαβέγκ(η)ς
ρουφώ: πίνου
ρούχα κάτω από τη μέση: βρακιά
ρούχο (νηπ.): τζίτζι
ρούχο καταξεσχισμένο: παρ- τάλ(ι)
ροχάλα: ρέχα
ροχαλητό δυνατό: ρουχάλα 2
ροχαλίζω: ρουχαλίζου, ρουχάλ- τζμα, χαρχάρα, χουρχουρίζου.
ρυάκι: τσιάι
ρύγχος: μούτσκα
ρύζι βραστό με βούτυρο: πιλά- φι
ρυθμιστής φλόγας λάμπας πετρελαίου: τσιάρκ(ι), τσιαρ- τσιάκ(ι).
ρυκάνη: ρουκάν(ι)
ρυπαρός: μουντάρ(η)ς
ρυτιδώνομαι (παθ. σημ.): σου- φρώνου

ρυτιδώνομαι: ζαρώνου
ρώγα του σταφυλιού: ρώγα
ρώγες μικρές: ρουγούδις
ρώγες σταφυλιού βρασμένες με μούστο: ρουγούδις
ρωμαλέος: μπαμπάτσ(ι)κους
ρωμείκα: ρουμείκα
ρωτώ: ρουτάου, -ώ, ρουτθούς.

Σσ

σ' αυτόν: σ' αυτόναν
σ', πριν από τα ηχηρά σύμφω- να: ζ'.
Σάββατο: σαββάτου, σαββατια- νό.
σαβούρα: καλαμπαλίκι
σάγμα: σαμάρι, σαμαρτζής.
σαγόνι: τσεϊνές
σαγούλι: σαούλ(ι), σαουλιάζου.
σαζάνι: γριβάδ'
σαϊνι: σιαϊν(ι)
σακάκι: σορτούκο
σακάτης: μισιρός, -ριά, -ρό.
σακί: μπουρντα, τσουβάλι.
σάκος δερμάτινος ή ψάθινος με λαβές: ζεμπίλι
σάκος μικρός: σακούλα, σακου- λάκ(ι).
σάκος τροφής ζώων: ντουρβάς, τσρβάς.
σακούλα στην οποία έκαναν τυρί: τζατζίλα, τζαντίλα
σαλεύω: σαλεύου
σάλι: σιάλι, σιάλ(ι)
σαλιγκάρι: σιαλιάγκ(ι), σιάλια- γκας, σιαλιαγκός.
σαλόνι: καλή κάμαρα
σαλόνι: υποδουχή
Σαλονικιός, Θεσσαλονικιός.: Σαλονικιός, -κιά, -κιό
σαλός: σαλά, σαλούδα (υποκ.)
σάλπιγκα: μπουρί
σαλτάρω: σιαλτάρου
σάλτσα με αμυλώδη υλικά: αγούλα,
σαμάρι: σαμάρ(ι), σαμαρούδ(ι), σαμαράθκου.
σαμαροσκούτι: αμπάς
σαματάς: σιαματάς, σιαματα- τής, -τζού, -τζίθκου, σιαματα- τζίθκους, -κ(η), -κου.
σαμιαμίδι: σιαμιαμίδ(ι)
σαμόλαδου παραγωγός ή πω-

λητής: *σαμολαδάς*
 σύμπως: *σάμπους, σάματις*.
 σανίδι: *σανίδ(ι)*
 σανιδιού κομμάτι σε σπαμένο
 καδρόνι: *κλάπα*
 σάπιος: *τσιρούτκου, -τκ(η), -τκου*
 σαπουνάδες ξυρίσματος: *ζου-
ραφίδια*
 σαπουνάδες: *σκαματίδια*
 σάρα και η μύρα: *κουτσουμου-
τζουρά, τσουλοχιά*.
 σαράβαλο: *βεράν*
 σαρανταποδαρούσα: *σαραντα-
πόδαρος, -ρους*.
 σαράντισμα: *σαραντίζου, σα-
ράντζμα*.
 σάρκα: *κρες*
 σαρκώδες μέρος της κνήμης:
χαβιάρ(ι)
 σαρκός με τζιγνέρια: *τζιγνου-
σαρκός, παπούδης*.
 σας: *τισάς*
 σαστίζω: *σιασιρντάου, -ώ, σια-
στίσει (να),· σιασιρμάδα, σια-
σιρμας, σιασιρτζμένους, -ν(η),
-νου*.
 σάυρα: *μπουστιρίκα*
 σαχλαμάρας, σαχλαμαράκιας:
σαχλαμπούχλας, λαφράδ(ι).
 σαχλός: *σαλός*
 σαψάλης: *σιαψιάλς, -λου, -
λί(ι)κου, σιαψιαλίζου, σιαψια-
λίκια*.
 σβαννίζω: *σβαννίζου, σβάρνα*.
 σβέλτα: *μάνι-μάνι, τσάκα-τσάκα*.
 σβέλτος: *αγλήγουρους, σούρπε-
τος, σουρπετάδα, σβιλτάδα*.
 σβερδούκλια: *μπουρδόνια*
 σβερκιά: *εζάρα*,
 σβέρκος κοντός: *κοντόσνιχος*
 σβέρκος: *ζνίχ(ι), σνύχ'*.
 σβήνω: *ζβάου, -ω, ζίφσα, σβά-
ου, -ω, σβήνου*.
 σβώλος: *σβόλα, τοπάτσ'*.
 σγάρα: *γκάζγκα*
 σε παλιότερες εποχές: *κανέ-
γκιρίσιους, κανιγκιρίσιους, -
σια, -σιου*.
 σε παρακαλώ: *τζιάνουμ*
 σε: *σ', σι 1*.
 σεβασμός: *σέβασ(η), σέβας*.
 σεβδός: *σιβντάς*
 σείομαι: *σειούμι, σείμι*.
 σειρά από ντούμπλες: *γκιορτάνι*

σειρές: *δίπλις*
 σεισμός: *σεισμός*
 σεκλέτι: *σικλέτ(ι), σικλιντίζου*.
 σέλα: *καλτάκ'*
 σεντόνια, κουβέρτες, χαλιά
 κ.λπ.: *στρουσίδια*
 σεντούκι: *σιντούκα*
 σερβιέτες παλιότερης εποχής:
μουνόπανα
 σερβίρω φαγητό: *κενώνω*
 σερμπέτι: *σιουρμπέτ(ι)*,
 σέρνει τα πόδια του: *σβαρ-
νιάρς, -ρου, -ρκου*.
 σέρνομαι με τον κώλο: *κουλου-
σέρνουμι*
 σέρνομαι: *σέρνουμι*
 σέρνω κάτω: *ζισέρνου*
 Σέρραι (αι): *Σέρρας (τα)*
 σεραϊκό γλυκό: *ακανιές*
 Σεραϊκό ποτό με οσμή δυό-
 σμου: *γυοσμόνερο*
 Σεραϊός: *Σιργιώτς, Σιρριώτ'ς,
Σιργιουτάδης, Σιρριώτς, -τσα, -
τκου, σιρριώτκου, -κ(η)/-κια,
-κου*.
 Σέρρες: *Σέρρας*
 σερσέμης: *σιρσέμς*
 σεφτές: *σιφτές*
 σηκώνομαι από σεβασμό και
 παραχωρώ τη θέση μου:
*προυσ(η)κόνουμι, προσηκώ-
νονται*.
 σηκώνονται οι τρίχες μου:
μπιμπικιάζου
 σηκώνω: *βαστάου, -ώ,
έσ(η)κουνα, -σα, σ(η)κόνου,*
σ(η)κώθκα, σ(η)κουθούς.
 σημ. από συμφραζόμενα: *τέ-
τοιος, τέτοιους, -τοια, -τοιου*.
 σημαδεμένος: *σ(η)μαδιακός, -
κιά, -κό*.
 σημαδεύω: *ζαμώνου,*
σ(η)μαδεύου, σ(η)μάδ(ι).
 σημάδι από τσίμπημα κουνου-
 πιού: *καντήλα*
 σημάδι από φτύσιμο της μύ-
 γας: *μυγόφτυσμα*
 σημαίνει κρυφό: *κρυφου-
σήμαντρο της εκκλησίας:*
σήμαντρος
 σημασία από τα συμφραζόμε-
 να: *τιτοιώνου*
 σημειώνω: *σ(η)μαδεύου*
 σήμερα: *σήμερις, σήμιας*.
 σησαμέλαιο: *σαμόλαδο, σαμου-*

λαδόμυλους.
 σησαμόπηττα: *κούσπος, κού-
σπους*.
 σιάζω: *ισιάζου*
 σιγά: *απογάλια, πουγάλια, παγά-
λια, γιαβός*.
 σιγανός: *γιαβάσικος, μουλοχτός*.
 σιγά-σιγά: *κλω-κλω*
 σιγοκλάψιμο: *ραγάνα, ραγανί-
ζου*.
 σιγοτραγουδώ: *ψιλουτραγδώ*
 σίγουρα: *σάνβαρ*
 σιδερώνω: *πατάου, -ώ,
πάτ(η)μα, σιδηρώνου, σιδέ-
ρουμα*.
 σιδηροδοκοί με σχήμα ράγας:
μπουτρέλια
 σίκαλη: *σικάλ(η)*
 σικύα: *βιντούζα*
 σιμίτι: *σιμίτ(ι)*
 σιμώνω: *ζ(υ)γώνου, σ(ι)μώνου*.
 σινάπι: *σ(ι)νάπ(ι)*
 σινάφι: *ισνάφ'*
 σιρίτι παχύ μάλλινο ή μεταξω-
 τό: *γαϊτάνι*
 σιταρήθρα πουλί: *σιταρήθρα*
 σιτάρι: *σιτάρ(ι), σιταράς, σια-
ρίσιους*.
 σιτηρά: *γιννήματα*.
 σιτηρέσιο: *ταϊν'*
 σιφονιέρα: *μουρρά, -ό (το)*
 σιχαίνεται με το παραμικρό:
σ(ι)χαμάδ(ι)
 σιχαίνομαι: *ασκαίνουμι, ασχαι-
νουμι*.
 σιχαμερός: *γλιτζιάρ(η)ς,
σ(ι)χαμάδ(ι)*.
 σιωπή (μτφ.): *τουμπικί*
 σιωπή: *βούβα, μούκου*.
 σιωπηλός: *μουλουχτός*
 σιωπώ: *μουλώνου, μούλωχνω,
μπλώνου, μούλουμι*.
 σκάγι: *σκά(ι), σκάια*.
 σκάζω από στεναχώρια ή άλλη
 αιτία: *πλαντάζου, πλάνταμα*.
 σκάζω από το κακό μου: *κατα-
σκάζου*
 σκάζω για νερό: *πατλαντάου, -
ώ, πατλαντίζου*.
 σκάζω παράγοντας θόρυβο:
ζγκάζου
 σκάζω: *κουστώνου, πατλαντάου,
-ώ, πατλαντίζου*.
 σκαθάρι, σκαθί: *σκαθάρ(ι)*
 σκάλα: *σκάλα*

σκαλίζω: σκαλίζου, σκαλοστήρ(ι), σκάλετμα.

σκαλιστήρι: τσάπα

σκαλωσιά για στέγνωμα καπνού ή ρούχων: λιάστρα

σκαλωσιά οικοδομής: γιαπί

σκαμνί μικρό: σκαμνάκ(ι)

σκανδάλη όπλου: ταπαντζάς

σκαντζόχοιρος: σκαντζόχοιρους

σκαρμούτσο για κέρματα μεταλλικά: μασούρ'

σκασμένος, ενοχλητικό άτομο: σκασμένους

σκάφη: κοπάνα, κουπάνα.

σκάφος: καϊκι

σκάω από δίψα: σουφνιάζου

σκάω: έσκζα, έσκσα.

σκελετοπαράθυρα: τσιρτσιβές

σκελετός κεφαλής γαϊδάρου: γαδρουκέφαλου

σκελετός σταφυλιού χωρίς ρόγες: τσάμπρου, τσάμπουρο.

σκεπάζω, σκέπασμα (νηπ): πάσ(ι)

σκεπάζω: σκιπάζου, σκιπαστούς, σκέπα.

σκεπάρني: σκιπάρ(ι), σκιπάρ', σκιπαριά.

σκεπασμένη αγορά: καπαλού

τσαρσί

σκεπή του σπιτιού: κουρ-φιάτ(η)ς

σκέπη: σκέπ(η)

σκεπή: σκιπή

σκεπτικός: κουφογούρουνο, κουφόγορουνου.

σκέπτομαι σοβαρά: βαρεί

σκέπτομαι: αντραλίζουμι

σκέτο: σκέτου

σκεύος από κασσιτέρο: καλαϊλί

σκεύος για βράσιμο καφέ: καφιλίκ(ι)

σκεύος γυάλινο: αρτογυάλι

σκεύος μέτρησης ρευστών: μιτρίδ(ι)

σκέφτομαι : κρυφουσυλλογιέμαι, -γιούμι, λέου, σκέφτουμι, σκι-φτούς

σκινη: τσαδήρι, τσέργα.

σκιά: ίσκιους,

σκιάδι απλό από κλαδιά δέντρων: τσιαρντάκ(ι),

σκιάζω: ισκιώνου,

σκιάχτρο: κουρκουλούκ(ι), κουρκουλούκ', κούχτιο.

σκιερός τόπος: ισκιάδ(ι)

σκίζω: σκίζου, σκίζα, σκάου,

σχω, έσκζα, έσκσα

σκίουρος: σασσάρ'

σκίτσο: παλιάτσους

σκλάβες των Τούρκων: αρα-πισσών, (των)

σκληρό επίστρομα πλεγγής: κάπαρου

σκληρό μέρος στο χέρι: ρόζους

σκληρός και κοντός: κοντούκς

σκοινί: σκνι, φόρτουμα.

σκόνη από επεξεργασμένο καπνό: ταμπάκους

σκόνη από κάρβουνα σβηστή ή αναμμένη: σπούζα

σκονίζω: σκουνίζου

σκοντάβω: πιδουκλώνω

σκοπιά: καραούλ(ι), καραούλι, μάτ(ι).

σκοπός, σκοπός τραγουδιού: χαβάς

σκορδύλα: σκουρδιές

σκόρδο: σκόρδου

σκορπίζω: σκροπίζου, σκρουπί-ζου, σκρουπώ, σκουρπάου,

σκρόπιους, -πια, -πιου, σκουρ-πυχώρ(ι),

σκοτάδι, σκότος: σκουτίδα

σκοτάδι: σκοτίδα

σκοτεινιά: σκουντούφλα

σκοτεινιάζω: σκουτνιάζου,

σκουτιδιάζου, σκουτνός, -νιά, -νό, σκοτιδιάζ', σκουντουφλάει.

σκοτίζω: σκουτίζου

σκοτώνομαι: κουστώνου

σκοτώνω (μτφ.): ξαπλαρώνου

σκοτώνω μαζικά (μτφ.): ξιπα-στρέου

σκοτώνω: βαράου, -ώ, σκουτώ-νου, σκότου, χαλνώ.

σκουλήκι λεπτό και μακρύ: τρηδόνα, τριδόνα.

σκουλήκι: σκλήκ(ι), σκληκιάζου.

σκουντώ: κουντώ, ξισκουντώ,

σκουντάου, -ώ, σκούντ(η)μα.

σκούπα (περιοχής Νταρνακο-χωρίων): φουρκάλ'

σκούπα: φουκάλ(ι), φροκαλίτσα.

σκουπιδάκι: μπάμπαλου

σκουπίδι: σκλύβαλα

σκουπίδια από κλωστές και αράχνες: κάνις

σκουπίζω : σκουπίζου, σκουπιέ-μαι, φουκαλίζου, φουκαλάου,

φουκαλίδ(ι), φροκαλώ.

σκουπίζω υγρασία: σφουγγίζου,

σφουγγίζουμι, σφουγγιούμι,

σφουγγάου, -ώ, σφούγγισμα.

σκουριά χάλκινων σκευών: γανάδα

σκουριά: ζγκούρα, ζγκουριάζου,

ζγκουριάρκους, σκουριάρκα.

σκούφια τριχωτή: σιουμπάρα

σκούφου είδος: σιάπκα

σκούβω να δω πίσω/δίπλα από κάτι: παρασκύβου, παρασκού-φτου, παράσκυμμα,

σκούβω: παρασκύβου, παρασκού-φτου, παράσκυμμα, σκούφτου.

σκυλί με σκοτεινό χρώμα: μούργκους

σκυλιά κυνηγούσε: μπόγιας

σκύλος φύλακας κοπαδιού: μαντρόσκλου

σκύλος: σκλι, σκλούδ(ι), σκλίτ-κους, -κ(η), -κου, σκλουκα-βγάς, κιουπέκ(ι), κούτσιου (νηπ.).

σκώρος: βότρα

σμεράγδια: ζουμπρούτια

σνίχι: ζνίχ(ι)

σοβατίζω: σοβάς, σουβάς, σο-βαδίζω, σουβαντίζου, σοβα-τζής, σουβάντισμα.

Σόγχος ο λαχανώδης: τζόχια

σοκολάτα: τσικουλάτου, τσικου-λατένιους, -νια, -νιου.

σόλα του παπουτσιού: σιόλα

σόλα: μεντζεσόλα

σου το είπα: τόπα, σε

σούβλα: σούγλα, σουγλί, σου-γλάου, -ώ.

σουβλάκι: κεμπάπ'

σουβλί παπουτσή: κατασμπρώ-κος

σουβλιστό αρνί: τσεβιμές

σουγιάς: μαχιρούδ(ι)

σουλούπι: σλούπ(ι), σουλούπ(ι).

σουλτανική έγγραφος διαταγή: φερμάν', φερμάν(ι)

σουμπλιμέ: σουλιμέ

σούπα: τσορμπάς, τσορμπατζής, τσιουρμπάς.

σούπας είδος (ειρων.): μαϊμου-νόσουπα

σούρα κάνω: σουφρώνου

σούρα: σούφρα

σουσάμι: σάμι
σούστα: δίτρουχον
σουφρώνει το δέρμα μου από το νερό: παπουδιάζον, παπούδιασαν.
σοφίζεται: σοφίζειτι
σοφιστής: μουζαβίρ(η)ς
σοφράς: σουφράς
σπαγοραμμένος: τσιφούτς
σπαγκοραμμένος: γιρουλαδάς, σπαγκουραμμένους.
σπάγκος: κανάπ(ι), κανάπ', κνάπ(ι).
σπάζουν: ταράζουν
σπάξω κατά λάθος κάτι: παντρέου
σπάξω σβώλους σε χωράφι: σβαρνίζου
σπάξω: τσάζου, τσακίζου, τσάκισμα.
σπαθόχορτο: σπαθόχορτου
σπανακόπιτα: σπανακόπιτα
σπάρσιμο: σπάρσ(ι)μου
σπάσιμο δηλώνει: τσιακ
σπάσιμο: σπάσ(ι)μου
σπάσιμο: τσάκισμα, τσάκισμα, σπάσ(ι)μου, μάζεμα των φύλων του καπνού.
σπατάλη σε υλικό: μαστράφ'
σπέρμα καρπών: κουκούτς(ι)
σπέρνω: σπέρνου
σπεύδω: αγωνιέμι, -νιούμι.
σπίθα, σπινθήρας: σκαντζαλήθρα, σκαντζιλίθρες.
σπινθηριστήρ: τσακμάκι
σπίνος: τσιντσινόν(ι)
σπίνου είδος: σκαθάρ(ι)
σπιρούνι: μαχμούτζι
σπίρτο: σπέρτου
σπιρτολόγος: σπιρτουλόους, σπιρτουλόι.
σπίτι: σπίτ(ι), σπιταρόνα, σπιτάρκους.
σπονδυλική στήλη: ραχουκό-καλ(η)
σπορά: σπάρσ(ι)μου
σπορείο: χασλαμάς
σπόροι ξερού καλαμποκιού ψημένοι και σκασμένοι: παπαλούτσες, παπαρούσκις.
σπόρος αραβόσιτου: μισίρ(ι)
σπόρος γλυκάνισου: γλυνκά-ντσους
σπόρος κολοκύθας: κουλουκ-θόσπουρους

σπουδαγμένος: γραμματίζμένους, γραμματιζόμενους.
σπουργίτι : τσιρουπούλ(ι), τσιντσινόν(ι)
σπρώχνω: έμπλουζα, έμπλουχνα, κουντάου, -ώ, κουντώ, μπλό-χνου.
σπυρί μικρό: μπιμπίκ(ι)
σπυρί: κουκούδ'
στα γρήγορα, στα κρυφά, στη ζούλα: ταπατάπ
στα έξω: έβγατα
στα μέσα: έμπατα,
στα χαμένα: γιας-πους
σταγόνα λαδιού: καντήλα
σταγόνα: σταλιά, σταλούδα, σταζιά.
στάξω για υγρά: τρέχου
σταθμά: ζύγια
στάλα: σταλιά, σταλούδα, σταλάζου.
σταμάτημα -ξεκίνημα: στέκου - ξιστέκου.
σταματώ για λίγο και συνεχίζω: κουντουστέκουμι
σταματώ περιορισμούς: ζι-πουλνών
σταματώ το θηλασμό: απουκό-βου
σταματώ: σταματάου, -ώ.
στάμνα: λαγήνα, λαήνα.
στάμνα: τεστές
σταμνάκι με κάνουλα: μπαρδά-κι, μπαρντάκ(ι).
σταμνιά μικρά: μπαρντάκια
σάνη βοδιών κυκλική: βουρό
σάνη: μαντρί
σταξιά, στάξιμο: στάλαμα, σταλαξιά.
στάξιμο: τρέξ(ι)μου
στάρι: γέννημα,
στάση μικρού παιδιού: κούκου
στάσιμος: στικόμενους
στάσου: στάσ'
στατήρας ζυγός: καντάρι
στατήρων κατασκευαστής: κανταρτζής
σταύλος: αχούρ(ι)
σταύρωμα: σταύρουμα
σταυρώνω: ισταύρουσα, σταύ-ρουσ(η).
σταφιδοστράγαλα: γιουμίσια
σταφυλαριά: τυκενμέζ
σταφυλή: σταφυλίτ'ς
σταφύλι μόνο για κρασί: κρα-

σουστάφλου
σταφύλι: σταφύλ(ι), στα-φλούδ(ι).
σταφυλιών ποικιλία: κουκκινέ-λια, μουσγάθκα.
σταχτοδοχείο: τασάκι
σταχτομπούτα: σαχτοπιπιλιά
σταχτόνερο: αλισίβα, καταστα-λαή.
στέγη: σκιπή
στεγνός: αμούσκιφτους
στεγνώνει το στόμα μου: γα-νιάζου, μαλλιάζου.
στεγνώνω: στιγνώνου, στιγνου-στήρ(ι).
στευλιάρι: στευλιάρ(ι)
στέκομαι κάπου ακίνητος, σαν παλούκι: παρασταλιάζου
στέκομαι: κονεύω, στέκου, στέκουμι, στέκα, σταθούς.
στέλεχος κτηματολογίου: κιου-τούκ'
στέλεχος: αστάρ
στέλνω: στέλνου
στεναχωρώ : σικλιντίζου, σικ-κλέτ(ι).
στενή φυλενάδα: συντρόφσα
στενό δωμάτιο, χώρος: στι-νάδ(ι)
στενόμακρο πανί της πινακω-τής: μεσάλ', μεσάλι.
στενός δρόμος σε χωριό/πόλη: στινάδ(ι)
στενός δρόμος στο βουνό: κατσ(ι)κόδρουμους
στενός: στινός, -νιά, -νό, στινεύ-ου, στινουσιά.
στενοχώρια οικονομική: σφίζα
στενοχωριέμαι (μτφ.): βαθαί-νου,
στενοχωρούμαι: πλιθαίζου, σεκλετίζομαι, σεκλετίξεσαι, σε-κλέτι, σκανιάζου, σκανιάϊζ', σκληρίζουμι.
στενοχωρώ: σπιναχουράου, -ώ, σπινάχουρους.
στερ. μόριο: ζι-.
στέργω: έστριχα, -ζα.
στέργω: στρέχου, στρέξ(ι)μου.
στερεό κομμάτι από χόμα: σβώλα
στερεώ: σπιρεύου, στύβου.
στερεώνω, στεριώνω: σπιργιώ-νου, στέργιουμα.
στεριωμένοι: σπιργιουμέν(οι), -

νις, -να.
στερνά: υστιρνά
στερούμαι: στερεύουμι, σιρεύουμι.
στη: τ'
στήθια νεαρής γυναίκας: λειρά
στήθος: βζί.
στημόνι: σ(η)μόν(ι)
στην Κατοχή πηδούσε **για** αρπαγή πάνω στα αυτοκίνητα των Γερμανών: σαλταδόρους
στην: σ'ν, στ'
στήνω κάτι: κουρντίζου
στήνω: στήνου, στηθούς, στήσ(ι)μου, έστυα, έστυα.
στητός: ντουράτους, -τ(η), -του.
στίβω: ζουπώ
στίγμα από λέρα, χρώμα: βούλα, μπένκα.
στιγμαία ταλάντευση από ζαλάδα ή ύλγγο: ντακλάκ(ι)
στυλβώνω: γυαλίζου
στις: στ'ς, στες
στίφος: μπουλούκι
στοιβάζω: στοιβάζου, στοιβιάζου.
στοιχείο στολής γυναικών της περιοχής: φέσ(ι)
στοιχείο: ίσκουμα
στοίχιμα: στοίχμα
στολίδι: ντουινιάς, μπαρμέτες.
στολίδια επιτάφιου: αγκαβάνια, στολίδια σε κρεβάτια, καναπέδες: μιματζικια
στολίδια στις Λαζρίνες: τέλια
στολίζω: στολίζου, σόλτζμα, καμώθκα, καμώθ'κι.
στόμα μικρό: στοματούδ(ι)
στόμα πολυλογά (ειρων): στοματούδ(ι)
στομάχι της κότας: βαλανιδ(ι), **στομάχι:** σκιμπές
στόμιο: μπουγαζάρ(ι), μπουγάζ(ι).
στου: στ'
στουμπίζω: στουμπίζου
στούμπος: σκουρδουσκου-τόν(η)ς
στουπέτσι: στουμπέτσ(ι)
στουπώμα: στούπουμ, στουπώνου.
στουρνάρι: στουρνάρ(ι), στούρνους.
στους: στ'ς

στόχος : σ(η)μάδ(ι), σ(η)μαδεύου, μάτ(ι).
στραβομάρα: γκαβουμάρα
στραβός: πέτσ(ι)κους, πιτσ(ι)καρισμένους.
στραβώνω και φεύγω: πιτσ(ι)κάρου
στραγάλια αφράτα: ζαχαρομπιμπλιά, μιμπλιά.
στραγγίζω: στραγγίζου, στραγγιστήρ(ι).
στραγγιστό γιαούρτι με λίγο αλάτι: κατίκ(ι)
στραμπουλίζω, -λώ: λαγγάζου, λάγγεμα, λαγγεύω.
στρατός: ασκέρ(ι)
στράφι: μαστράφ'
στρέγω: στρέχου
στρέμμα 1000τ.μ.: δικαδικό
στρεψόδικος: μουζαβίρ(η)ς
στρίβω: στρίβου, στρίφτου.
στρίμωγμα ένας πάνω στον άλλον: πλακουσίτ(ι)
στριφτή πίτα με κολοκύθια: στριφτή μι κολόκθα πίτα
στρίψιμο νομίσματος: στρίψ(ι)μου, στρινιιά.
στρίψιμο σκιοινιού: στρίψ(ι)μου
στρόγγυλα καρπούζια: γιουλέδεις
στρογγυλό χαμηλό τραπέζι: σουφράς
στρογγυλοκάθισμα: κατακάτσ(ι)μου
στρόγγυλος: στρόγγυλους, -λ(η), -λου.
στροφέας παράθυρου, πόρτας: μιντισές, μεντεσές.
στροφέας στις πετονιές για ψάρεμα: στριφτάρ(ι)
στροφέας: στριφτάρ(ι)
στροφέις για θύρες/παράθυρα: ριζέδεις
στροφή επί τόπου: γύρα
Στρυμόνας: καρά-σου, καράσου
Στρυμονικό (χωριό): Όρλιακου
στρώμα βαφής, στρώμα επιφανείας: περδάχι
στρώμα επενδύσης: καπλαμάς
στρώμα του κρεβατιού: στρώσ(η)
στρώμα: γιατάκι \, στρώσ(η).
στρώνω: στρώνου, στρώσ(ι)μου, στρωσίδι, στρουθούς.
στρώσεις: κάτια

στρώση: πατουσιά
στρωσίδι για πάτωμα από γιδότριχα: τσιούλ(ι)
στρωσίδι ελαφρό: σιτσαδές
στόβω: στείβου, στόβου.
στυλώνω τα πόδια μου από πείσμα ή άλλη αιτία: ντιρικώνουμι
στυλώνω: στυλώνου, στυλουθούς.
στόση του πέους: σ(η)κουμάρα
συ: σι 2
σύγαμπρος: μπατζιανάκης, μπατζιανάκης
συγγενείς: σιμισιές
συγγνώμη στα παιχνίδια με μπίλες: τσιόρτσιοπ(ι)
συγγνώμη: συμπαθίου
συγκατάβαση δηλώνει: μπάριμ
συγκεντρώνομαι: συγκιντρώ-νουμι.
συγκέντρωση: συγκέντρουσ(η)
συγκινώ: ανημουριάζου
συγκλονίζω: τρανάζου
συγκολλώ: ακουλνάου, -ώ.
συγκρατιέμαι: συγκρατιούμι, -τιέμι.
συγκρατώ: σ(υ)μμαζεύου, σ(υ)μμαζώνου, σ(υ)μμαζουχτούς, συμμαζουχτά, συμμαζουχτάς, συμμαζώ-ζουμε (να), συνέχουν.
σύγκρουση: καρίσ'
συγύρισμα: συγύρσμα
συγχαρητήρια: σ(υ)χαρίκια
συγχύζομαι: ταραχίζουμι
σύγχυση: σιασιρμάς
συγχωρώ: συχουρνάου, -ώ, σ(υ)γχωρώ, σ(υ)χουρνάου, σχουρνάου, σ(υ)χώριου, πέ-ρασ(η).
συζητήσεις χωρίς σοβαρό περιεχόμενο: χάχα-μπούχα
συζήτηση για την τιμή αγορά-πωλησίας: παζαρήκ'
συζητώ: μουχαμπιτεύου, μουχαμπιτίζου, μουχαμπέτ(ι), σμπουρίζου.
σύζυγος γιου, αδερφού, συγγενούς άνδρα: νύφ(η)
σύζυγος φαρμακοποιού: φαρμακουποιέσσα
σύζυγος: γυναίκα, στέφανου.
συκαμνιά: σκαμνιά, σκαμνόβιργα.

συκιά με άσπρα σύκα: α-
 σπρουσ(υ)κιά
συκιά: σ(υ)κιά
συκοφάγος πουλί: συκουφαγάς
συκοφαντώ: μουζαβιρένουν,
 μουζαβίρης, μουζαβιριά, δια-
 βάλματα.
συκώτι: τζιγέρ, μαύρου τζιγέρ(ι),
 σ(υ)κώτ(ι), σκώτι.
συλλάβει (να): περιάδραζ' (να)
συλλαμβάνω: αδράζω, γραπώ-
 νου, σκαλώνουα, τσακόνου.
συλλέκτης σκουπιδιών: φαράσ'
συλλογή: συλλογή, συλλογιούμι,
 -λουιέμι.
συμβουλευώ πιεστικά: ανιγκά-
 ζου
σύμβουλος: κουλαούζους
συμεριφορά του μουρντάρ(η):
 μουρνταρλίκ(ι)
συμμαζεύω: σ(υ)μμαζεύου,
 σ(υ)μμαζώνου,
 σ(υ)μμαζουχτούς, συμμαζου-
 χτά, συμμαζουχτάς, σμμαζώ-
 ζουμε (να)
συμμετοχή ανάλογη σε έξοδα:
 ρεφενέ
συμπαράσταση: βόθμα
συμπέθερος: συμπέθιρους
**συμπεριφέρομαι ως πολύ ψη-
 λός:** λουγκουρένουν
συμπεριφορά όχι καλή: τζα-
 μπαζλήκια
συμπεριφορά παληκαρά: νταη-
 λίκ(ι)
συμπεριφορά του μπαγαπόντη:
 μπαγαμπουντιά
συμπιέζω: ζουπώ, ζούλτζμα,
 στρουμώχνου.
συμπιεσμένος: πατμένους
**συμπλήρωμα σε ξύλο ή σε
 πανί:** αμπόλ(ι),
**συμπληρώνω ηλικία ενός χρό-
 νου:** χρουνίζου
συμφόρηση: δαμλάς
**συμφώνησα προφορικά για
 υπάλληλος:** λουγουδιάστηκα
συμφωνώ: έστριχα, -ζα.
συμφωνώ: στρέχου
συναγωνισμός: παράβγασμα
συναλλαγή: αλισβερίς,, δαραβέ-
 ρι, νταραβέρ(ι).
συνάντηση στενών φίλων:
 μπιζ-μπιζέ
συνάντηση: σταύρουμα

**σύναξη γυναικών της γειτο-
 νιάς:** σόμπουρους
συναρμολογώ: αρμουλουγάου
συνάχι : συνάχ(ι), συναχώνουμι.
σύνδεση στην αφήγηση: που-
 λές, απουλές, κιαπουλές, κια-
 πουσλές.
συνδέω: συνέχουν
συνδρομή: καιρέτι
συνερίζομαι: ζισ(υ)νουρίζου,
 τρώγομαι, τρώουμι,
 σ(υ)νουρίζου, σ(υ)νόρσμα.
**συνέρχομαι μετά από αφηρη-
 μάδα:** συγκιντράνουμι.
συνέχεια : ούλου
συνεχείς εκκενώσεις: κόψ(ι)μου
συνεχώς: ντιούζγκα
συνήθεια ενοχλητική: χού(ι)
συνηθίζει να λέει ψέματα:
 ψιφτίνας, -να, ψιφτρίνα.
συνηθίζω: συνηθάου, -ώ, συνη-
 θίζου, συνηθιου (το).
συνθ. για άχρηστα ή κόλο:
 κουλού-, κουλό-
συνθ. επωνύμων: χατζή-
συννεφιά: σκουντούφλα
συννέφιασε καιρός: καπάντσι
 κιρός
συνοικία στη Νιγρίτα: Σύρπα
Συνοικία της παλαιάς πόλεως:
 Αγιά Βαρβάρα, Αγία Φωτίδα,
 Αϊβλάσης, Αϊπαντελεήμονας.
συνοικία της παλαιάς πόλεως:
 Ταξιαρχούδ', Σπιτάλια.
συνοικία: μαχαλάς
συνολική εμφάνιση: σλούπ(ι)
σύνολο από μικροπράγματα :
 λιανούρ(ι), λιαντζούρ(ι), ψι-
 λουλόι.
**σύνολο οικημάτων γύρω σε
 μια αυλή:** νταμπάχανου
συνομιλούσαν: λέγονταν
σύνορο: σύνουρου
συνουσία: σικέρ
σύνταξη του «για»: για
σύνταξη του «γιατί»: βαστώ,
 γιατί ·
σύνταξη του για: αγαπούν για
συντεχνία: ισνάφ', ρουφέτι,
 ισναφλήδες.
συντομεύω τη δουλειά: παρα-
 μαζεύου
συντρόφισσα: συντρόφσα
συνωθώ: στρουμώχνου
σύρμα: τέλι

σύρομαι με τα τέσσερα: αρκου-
 δώ
**συρτάρι εισπράξεων καταστη-
 ματος:** τσεκμετζές
συρτάρι: συρτάρ(ι)
σύρτης: μάνταλουνς
συρφετός: καλαμπαλίκια
σύρω: σέρνου, σέρνουμι, συρ-
 θούς (σύρω), σύρι, σύρτι,
 σύρσ(ι)μου.
συσκευάζω σε τσουβάλια:
 τσιουβαλιάζου
**συσκευασία μικρής ποσότητας
 εκρηκτικής ύλης:** πατλάκ(ι)
συσκευή για άλεσμα καφέ:
 μύλους
**συσκευή για ράντισμα με ε-
 ντομοκτόνα:** φλιτ
**συσκευή παραγωγής βουτύ-
 ρου:** ντρουβάν(ι)
συσσωρευμένο χώμα: τράφους,
 τραφώνου
συστέλλομαι: συστέννουμι
συσφιγκτήρας σιδηρουργείου:
 μέγκεμε, μέγγενη.
συχαρίκια: σ(υ)χαρίκια, συχαρί-
 κια.
σφαγείο: σαχλιανάς
σφάγιο και φαγητό: κουρ-
 μπάν(ι)
σφαίρα: κουρσούμ', τόπι.
σφαλίζω: κλάου, σφαλίζου,
 σφαλινάου, -ώ, σφαλνιούμι,
 σφαλίστι, σφαλιστούς, σφαλ-
 τστός, -τιά, -το, σφαλτζμένους,
 σφαλιστός, σφαλιστά.
σφάχτης: σφαχτις
σφενδάμι: νιρουπλάτανους
σφενδόνα: σφυντιγκόνα, σφιντι-
 γκόνα.
σφήκας είδος: μολουνάς
σφήνα μικρή: τσιβί
σφηνωμένος: μπουλωχτός
σφίξη, σφύξη: σφίξα
σφίξιμο της ψυχής: κόμπους
σφίχτηκε η καρδιά μου: κού-
 που-κουβάρ
σφοδρή επιθυμία: γκαϊρέτ(ι)
σφουγγίζω: σφουγγίζου, σφουγ-
 γίζουμι, σφουγγιούμι, σφουγ-
 γάου, -ώ, σφούγγισμα.
**σφυρί που ξάνοιγε βαμβάκι ή
 μαλλί:** τουκμάκ(ι)
σφυρί: τσικίτς
σφύριγμα: τράκα

σφυρίζω: σφυρίζου
σφυριού είδος: τουκμάκ(ι)
σφυρίχτρα μικρή: σφυρικούδα
**σχεδία για πέρασμα του Στρου-
 μόνου:** σάλ(ι), σάλι.
σχέδια στο πλέξιμο ή ράνημο:
 καρύκια
σχεδιάσμα από μικρό παιδί:
 παλιάτσους
σχετίζει κρασί: κρασου-
 σχηματίζω: κόβου
**σχηματισμός ολικός σπύρων
 (σε φυτό):** ξισπουριάζου
σχισματικοί Βούλγαροι: σχη-
 ματικοί
σχοινί: σκνι
**σχολαστική με την καθαριότη-
 τα:** παστρουθουδώρα
σχολαστικός για την υγεία του:
 φισφισές
σκολάω: απουλνάνου, -ώ, σκουλ-
 νάνου, -ώ.
σκολείο: σκουλειό
σκολή θηλέων στα Σέρρας:
 Γρηγοριάς
σκολική γιορτή: ιξιτάσεις
σώγαμπρος: σπιτόγαμπρους,
σώζω: σώννου, σώνεται, σώνει,
 σώθκι, σώθηκι, σώθηκε,
 σός(ι)μου.
σωληνάρι: σουλ'νάρ', σουλνάρι.
σωληνάρι: τσουτσουρίκα
**σωλήνας πήλινος μεταφοράς
 νερού:** κιούγκ(ι)
σωλήνας: μπουρί, σουλήνις.
σώνω εντελώς: απουσώνου·
σώπα: μούλουνι
σωπαίνω: σουπαίνου, σουπάζου,
 σουπώ
σωρός εις σχήμα λόφου: κού-
 πος, κούπους, κουμούλα.
σωρός: σουρός
σωστός: ουρτιός, -τιά, -τιό
σωτηρία: σελιαμέτ'

Ττ

τ' (του, την): ντ'
τ'ς, πριν από άφωνα σύμφωνα:
 τ'ζ
**τα παίρνω πολύ στα σοβαρά
 (μτφ.):** βαθαίνου
τα πιστεύει όλα: χάφτας
τα πρώτα βήματα του μωρού:

στράτα, στρατούδα, στρατούλα.
τα υπάρχουντα: βιο
τα χάνω: σιασιρντάου, -ώ, σα-
 σιρδώ, σαστίζω.
ταβέρνα μικρή: ντικές
ταγάρι: τρουβάς, τρουβούδ(ι).
ταγγίζω: ταγγιάζου, τάγγιζμα.
τάδε(ς): τάδισ, τάδι.
τάζω: τάζου, τάζουμι, τάζονται
 στη χάρη της.
ταΐζω: ταΐζου, ταΐστής.
ταιριάστηκα: καμώθκα, κα-
 μώθ'κι.
ταΐφας: δαΐφας
τάκα-τάκα: σικ-σασ, τακ-τουκ,
 φουκ-τακ.
τακτική: τερτίπι
τακτοποιούμαι: ταιριάζουμι
τακτοποιώ πράγματα: βουλεύ-
 ου
τακτοποιώ: σ(υ)μμαζεύνου,
 σ(υ)μμαζώνου,
 σ(υ)μμαζουχτούς, συμμαζου-
 χτά, συμμαζουχτάς,
 σ(υ)μμαζώζουμε (να)
ταλαιπωρώ: τυραννάνου, -ώ,
 τυραννίζου, τυραννία, ταλιπου-
 ρισούμι.
ταλαντεύω: κνω 2
τανίζω, τεντώνομαι: τανίζου,
 τανιούμι, -ιέμι, τάντζμα,
ταξιανθία άνθους καπνού:
 φούντα
τάζουν (θα) τον εαυτό τους:
 ταχθούν (θα)
**τάπες, τάπες με κοιλότητα
 γεμάτη μαρούτι:** τάπης
τάπης: ταπί, χαλί
ταρακουνώ: τραντάζου
ταράσσομαι: ταραχίζουμι
ταραχή: ανηκατουσούρα, σια-
 σιρμάς, φρίζ'.
τάση για λιποθυμία: αχαμνά,
 αχαμνουσύν'.
ταύρος επιβήτορας: μπουγάς
ταύρος νεαρός: ταυρί
ταύτιση, ταίριασμα: ντέγγ(ι),
 δέγγι
τάχα, τάχατε: ντιμέκ, τάχατι
ταχίνι: τρουχούν(ι)
**ταψί επαγγελματικού φούρ-
 νου:** λαμαρίνα
ταψί με μικρότερο βάθος: σινί.
ταψί: τεψί
τεζάρω: τιζάρου

τελάρω του μανάβη: καφάσια
τελάρω: τιλάρου
τελεία: μπένκα
τέλειο, το καλαισθητό: μερα-
 κλής
τελείωνε: εμπίτιζε,
**τελείωνει γενετήσιος οργασμός
 (σε ζώα):** ζισέρνου, ζέσουρα.
τελειώνω κάτι γρήγορα: ξιπι-
 τάζου, ξιπιτάχκα, ξιπιτώ.
**τελειώνω τη σπορά των σιτη-
 ρών:** ζιστέρνου
τελειώνω το λίχνισμα: απουλί-
 χνισμα, απουλιχνίζου.
τελειώνω: απουσώνου, μπιτίζου,
 μπίτιζι, μπίτσι, μπίτισε, σό-
 νου, σόνεται, σώθκι, σώθηκι
 σός(ι)μου, σκουλνάνου, -ώ, σό-
 νει, τιλείουσα.
τελετή εκκλησιαστική: αρτο-
 κλασία, άρτος, αρτουκλασία.
τελετή στο σχολείο: αξίωσις,
**τελευταία φύλλα στη ρίζα
 καπνού:** ούτσια
τέλμα μικρό: μπάρα
τέλμα: μαπατάκ(ι)
τέλος πάντων: νείσι
τεμηνάς: τιμινάς
τέμενος: τζαμί, τζιαμί.
τεμπέλης (μτφ.): κουλουμπα-
 ράς, -ρού, -ράθκου, κουπριά,
 κουράδα, κώλους, κουπρό-
 σκλου.
τεμπέλης μεγάλος: τιμπιλχανάς
τεμπέλης: λότσους, λόψιους,
 κουμματάς, κουπούκ(ι), κου-
 πρίτς, κουραδάς, -δού, -
 δάθκου, κουράδας, κουπου-
 κλαμάς, ουκνιάρης, ουκνιάρς,
 τιμπέλτς, τεμπέλδς, χαϊντα-
 μάκς.
τεμπελιά: μάρα
τεμπέλιασμα: αραλήκι, κου-
 προυσκλιάζου, κνεύου,
 κάτσ(ι)μου.
τενεκεδάκι, κονσερβοκούτι:
 τινικούδ(ι)
τενεκές: τινικές, τινικιτζής,
 τινικιτζήθκου.
τέντα για σκιά: τσιαντίρ(ι)
τέντζερης: τζέντζιρς, τιντζιρές.
τέντωμα : τσίτα, τσίτες.
τεντώνω: απλώνου, τιντώνου
 τιζάρου.
τέρας άγνωστο: μαρμάγκα

τεράστιος: *ώχα-ράστους, -στ(η), -σου.*
τερατολόγημα: *μπαύκα*
τερλίκι: *τιρλίκ(ι)*
τερτίπι: *τιρτίπ(ι)*
τες: *τις*
τεσσαρακοστό από το γρόσι: *παράς, παραδιού, παράδης.*
τεσσάρες στα ζάρια: *ντόρτια, δόρτια*
τέσσερις: *τέσσιρνοι, -ρις, -ρα*
τεταρταίος: *τιταρταίους*
Τετάρτη: *Τετράδ', Τιτράδ', Τιτράδ(η), Τιτραδίτσα, τέτρα-δους.*
τέταρτο: *τσεγρέκ'*
τετρακόσιοι : *πιτρακόσνοι, -σις, -σια.*
τεφτέρι: *τιφτέρ(ι)*
τέχνασμα για παραπλάνηση: *τιρτίπ(ι)*
τεχνίτης για δέματα καπνού: *ντεγκτσής, δεγκτσής, στοιβα-δόρους.*
τεχνίτης εργαζόμενος με το κομμάτι: *κάλφας*
τεχνίτρα στα γλυκά και στα φαγητά: *μαστόρσα*
τζάκι: *ουτζιάκ(ι), ουτζιάκ'.*
τζάμι: *τζιάμ(ι)*
τζάμπα: *τζιάμπα, τράκα.*
τζαμπάξης: *τζιαμπάζους*
τζαναμπέτης: *τζιαναμπέτς, -τσα, -τκου.*
τζάνεμ: *τζιάνουμ*
τζιγιέρι: *τζγιέρ(ι)*
τζιτζικας: *τζιτζίκ(ι), τζιτζιρας.*
τζίφος : *λιούφκα*
τζίφος: *τζίφους*
τηγάνι μαύρο μέσα-έξω: *μαν-ρουτήγανου*
τηγανιστός: *τηγανιστός, -ντιά, -νιστό.*
τηγανίτας είδος: *λαλαγιότες*
τηλέφωνο: *τηλέφουνου*
την: *τ'ν*
τηρώ τη νηστεία: *κρατιέμι, -τιούμι.*
τι τους πιάνει: *τι τους κειώνεται*
τι: *τι*
τίλιο: *φλαμούρ'*
τιμωρία μαθητών στο σχολείο: *νηστεία*
τινάζω: *τνιάζου, τνιαχτούς, τίνιαγμα.*

τίποτα, τίποτε: *τι, τίποτας, τίπουτα, τίπουτας.*
τίποτα: *μπιτέρ, ντιπ, πουφ.*
τις: *τες*
τίτλος του κτηματολογίου: *ταπί*
τμήμα της κλιματόβεργας: *καβαλάρ(η)ς*
το πήγαινε-έλα σε κεντρικό δρόμο: *βόλτα*
το ρίχνω έξω: *μπερμπαντεύω*
το σκάζω: *ξιιστρίβου*
το χωριό Άγιο Πνεύμα: *Βιζνί-κους*
το χωριό Εμμανουήλ Παπάς: *Δουβίστα*
τοίχος ανασχέσεως: *σέτι*
τοίχος: *ντουβάρ(ι), ντουβάρ', δουβάρ'*
τοκάς: *τουκάδα*
τον τόπο τους: *τονν τόπ' τ'ς.*
τον: *τονν*
τόνος μουσικής : *χαβάςχ.*
τόσο που ξανοίγουν βαμβάκι ή μαλλί: *δουζάρ(ι)*
τόπι: *τόпка, τόπκες.*
τοπικός χορός της Βισαλτίας: *σιργιάν(ι)*
τοποθεσία στον Άγ. Γεώργιο Κρυονερίτη: *Χατζηστέργιου.*
τοποθεσία της παλαιάς πόλης: *Βεργεμέζ*
τοποθεσίας όν.: *Καραγάτσια*
τοποθετώ: *βάζου 2*
τόποι: *μέρια*
τοπούξι: *τουπούζα*
τοπωνόμιο των Σερρών: *Κιό-σκια*
τοπωνόμιο των Σερρών: *Μπέη μπαζές*
τορφαντός: *τρουφαντός, -ντιά, -ντό.*
τόσοι: *τόσνοι*
τότε: *τότες, τότες, τότε, τότενις.*
του αρέσουν τα γλυκά: *γλυκα-τζής*
τούβλο ψημένο: *μαντάλ(ι)*
τουλάχιστο: *κομμάτι, μπάρμι.*
τουλπάνι (υποκ.): *τουλπανάκι*
τούμπα : *κουλουτούμπα, ντιβιρ-λίγκα, ντακλάκ(ι), τακλάκ(ι), τζαμπαρλάκι, τουμπέρνου.*
τουμπεκί: *τουμπικί*
τουμπελέκι : *τουμπερλέκ(ι)/ τουμπιρλέκ(ι).*

Τουρκάκια: *Τουρκέλια*
τουρκικά νομίσματα: *γροσάκια*
τουρκικό λουτρό: *χαμάμ(ι)*
τουρκικό μνήμα: *μεζάρι, με-ζαρήκια.*
τουρκικός λαός: *τουρκιά*
τουρκικός: *τουρκαλίθκους, -(η), -κου, τουρκίτκους, -κη, -κου.*
Τούρκισσα: *Μπούλα.*
τουρκοειδίσκος: *χότζας, χότζιας.*
τούρκοι αστυνόμοι: *ζαπιέδες*
Τούρκος αξιωματούχος: *αγάς*
Τούρκος: *Τούρκους, τουρκαλάς, τουρκεύου.*
τουρλώνω: *τουρλώνου*
τουρσιά: *ζυνάδια*
τουφέκι: *τφέκ(ι), τφικάου, -ώ, τφικίζου, τφικιά.*
τράβηγμα των αυτιών: *τρανό*
τραβώ συρτά: *σέρνου*
τραβώ: *τραβάου, -ώ, τραβίζου, τραβίζοντας, τραβιούμι.*
τραγανής τροφής ήχος από μάσημα: *κριτς, χριτς.*
τραγανίζω: *κρατσανίζω, κρα-τσανέλλα.*
τραγί γεροδεμένο, τραγί μεγάλο: *πούρτσους*
τραγί: *τραϊ*
τραγιάσκα: *κασκέτου, τραϊάσκα.*
τραγίλα: *πουρτσίλα*
τράγος ευνουχισμένος: *μπουρ-μάς*
τράγος μεγάλος: *μούρτσους*
τράγος: *τραϊ, τραϊλα.*
τραγουδι αργόσυρτο, μονότο-νο: *νταμπαχανιώτκους, -κ(η), -κου.*
τραγουδι τούρκικο: *αμανές*
τραγουδώ: *λαλάου, -ώ, τραγδώ.*
τραπέζι χαμηλό: *σοφράς*
τραπέζια των πρώτων Χριστι-ανών: *κοινά τραπέζια*
τραπεζομάντηλο: *τάβλα, τα-βλούδα.*
τραπέζωμα: *φιλιά*
τραπεζώνω: *τραπιζώνου*
τραπουλόχαρτα: *χαρτάκια*
τραυλός: *κικές, πιλτέκς.*
τραυματίζω επιφανειακά βγά-ζοντας την πέτσα: *ξιπιτσόνου*
τραχανάς: *τραχανά, τραχανός.*
τράχηλος: *ζνίχ(ι)*
τρεις και μισή: *τρεισήμσ(ι)*

τρεις κλωστές χαρταετού

(τριώτια): ζύγια

τρεις: τρείς

τρελαίνομαι (μτφ.): σαλεύω

τρελαίνομαι εντελώς: ξιζουρ-
λαίνω

τρελαίνομαι: αλαφραίνω 2,
κουδουρδίζω, λουλαίνωμι,
λουλαμάρα, λουλός.

τρελαίνω κάποιον: αλανιάζω ,
αλάντσι.

τρελοπαντέρω: τριλουπαντέρω

τρελός: βαριμένους, βουρλιδ(ι),
μουρλός, ντιλής, ντιλιμπήσης,
σαλουπαρμένους, -ν(η), -νου.

τρελούτσικος: σύλλωλος

τρεμούλα από κρύο ή πυρετό:
τραντάνα, τραντανιάζω, τρα-
ντανιούμι, τραντανίθκι.

τρεμουλιάζω: τριμπλιάζω,
τριμπλιάρς, -ρου, -ρκου.

τρεμούλιασμα από το κρύο:
τουρτούρα, τουρτουρίζω.

τρεμούλιασμα, τρεμούλα:
τρέμπλιασμα

τρέμω από το κρύο: τριμπλιά-
ζω, τριμπλιάρς, -ρου, -ρκου

τρέμω έντονα: τριμουλονγώ,
τριμάμινους, -ν(η), -νου.

τρέμω: τρέμω

τρέξιμο, τρέξιμο μικρό: τρι-
ζούδ(ι)

τρέξιμο: κουσί, κόσμα
,κουσιμάκ(ι).

τρέφω: θρέφω, τράφκα, τρέφω.

τρέχω γρήγορα: πλαλάου, -ώ,
πλάλα, πλαλούν, πλάλ(η)μα,
πλιάλι, πλιαλίτι.

τρέχω με πάταγο: γκιουργκου-
ρίζω

τρέχω: κοσεύω, κουσεύω.

τρία και μισό: τρεισήμισ(ι)

τριακόσιοι: τριακόσινιοι, -σις, -
σια.

τρίβω με λίμα ή ράσπα: φαγώ-
νω

τρίβω: τρίβω, τριφτούς,
τρίψ(ι)μου.

τριγυρίζω: γυρνάου, -ώ, τριγύ-
ρω.

τρίζω: τρίζω, τριζουκουπάου, -
ώ, τριζουτός, -τιά, -το, τριζάτα.

τρίμματα βράχων σε πλαγιές
βουνών: σάρα

τρίμματα: θρίμματα

τρίποδο στήριγμα: πυρουστιά
τρίφτης της κουζίνας: ριντές,
ιρεντές.

τριχοφάγος: τριχουφάους

τριώτια (TN. τρεις κλωστές
που δενόταν ο χαρταετός

στον σπάγκο): ζιγκιά

τρόμαγμα: φρίξ(η)

τρομάζω έντονα κάποιον:

ξίτρουμαρεύω

τρομάζω: ξιππάζωμι, τρουμα-
ρέου, ταταριάζωμι, τατάρια-
σμα, έφριζα.

τρομάρα: φρίξ'

τρόπος κόμμωσης: καρούλια

τρόπος: τερτίπι

τροφαντός: τρουφαντός, -ντιά, -
ντό

τροφή διατηρημένη σε άλλη ή
ξίδι: τουρσί

τροφή: θρουφή

τρόφιμα: τρουφίματα

τροχάδην: τριζούδ(ι), τρουχαδόν

τροχαλία: καρούλ(ι)

τροχίσκος: τσιάρκ(ι), τσιαρ-
τσιάκ(ι)

τροχός κάρου ή αραμπά: ρόδα
τρόχος: μπουρσουκ', τσάρκι.

τρυγόνι, τρυγόνα : τουρτούρα

τρυγώ: τρυγάου, -ώ, τρύγ(η)μα.

τρύπα μεγάλη: τρύπαρους

τρύπα του τυφλοπόντικα:

σφαλακιά

τρύπημα αεροθάλαμου μπά-
λας, ποδήλατου κ.λπ.: φουτί.

τρυφερό: κρέγκο

τρυφερός: λοχερός, τρουφαντός,
-ντιά, -ντό.

τρώγεται καλά: καλουφάγου-
τους, -τ(η), -του.

τρώγω κάνοντας θόρυβο:

χλαπανίζω

τρώγω κάτι τραγανό: κριτσια-
νάου, κριτσιανίζω.

τρώγω λαίμαργα: χάφτου

τρώγω λίγο: γλουσσιάζω ,
ψιφτουτρώω.

τρώγω υπερβολικά: ταρασώ-
νω

τρώγω χορταστικά: ντιρλικώ-
νω

τρώγω: τρώω, τρώωμι.

τρώει με όρεξη: φαγανός, -νιά, -
νό.

τρώει πολύ και λαίμαργα:

φαγάνα

τρώει πολύ: φαγανός, -νιά, -νό

τρώω γρήγορα με το κουτάλι:
χλιαρίζω

τρώω: τρώω, έτρωα, έφασα,
φαγουθούς, φαγουμένους, -
ν(η), -νου.

τσα (νηπ.) : τζα

τσαγιέρα: τσαερό, τσαιρό

τσαγκαράδικο: τσαγκαράθκου

τσακάλι: τσιακάλ(ι)

τσακίζω: τσακίζω, τσάκισμα,
τσακτούς.

τσακίσαι: δίπλις

τσάκισμα δηλώνει: τσιακ

τσακίστρα: τσιγκίστρα

τσάκνο: τσάκνου

τσакώνω: σκαλώνω

τσαλαβουτώ: πλιατσινίζω

τσαλαπατημένα : τσιάτσιαλα

τσαλίμι στο χορό: τσάκισμα,
τσιαλίμ(ι).

τσάμπα: χαράμ(ι)

τσαμπέλα των καπνοφύλων:
παστάλ'

τσαμπέλα: μπουρλιά

τσαμπί: τσάμπρου, τσάμπουρο.

τσανάκι: τσιανάκ(ι), τσιανάκις,
τσιανακάς.

τσάντα σχολική: σακούλα

τσαντίλα: τζατζίλα, τζαντίλα.

τσαντίρι: τσιαντίρ(ι)

τσαπουρνιά: πουρνιά, πούρνω.

τσαρδάκι: τσιαρντάκ(ι)

τσαρούχι από γουρονοτόμαρο:
τσαρβούλ(ι), τσερβούλι.

τσαρούχι: τσαρβούλι, τσαρβου-
λάς.

τσατίζω: τσιατίζω

τσατσάρα: τσαρτσάρα, χτέν(ι).

τσαχλίνης: τσακλίν'ς

τσεβρές: τσιβρές

τσεκούρι, πέλεκυς: μπαλτάς,
τσ(ι)κούρα.

τσεμπέρι: μπαρμπούλα, τσι-
μπέρ(ι).

Τσεμπλέκ Ντερέ, αρχή Κλου-
ποτίτσας: Μπαζτιάρ

τσέπη: τζέπ(ι), τσιαπόνου, τσι-
πόνου.

τσερκέζος: τσιρκέζους, -ζα,

τσιρκέζ(ι)κους, -κ(η), -κου.

-τσι, κατ. υποκ.: -τσ(ι)

τσιβδίζω, τσεβδίζω, τραυλί-

ζω: τσιβδίζου, ψευδίζω, τσε-βδίζω, τραυλίζω.
τσιβδω: τσιβδω, ψευδήξ.
τσιβί: τσιουβί
τσιγαριδία: τσαρτσούλια
τσιγαρίζω: τσιγαρίζω
τσιγκάνος: Γιούφτους, τσιγγινές, κατσίβέλ(οι).
τσιγκελάκι: τσιγκιλάκ(ι)
τσιγκος: τσιγκους,
τσιγκούνης υπερβολικά: γιρου-λαδάξ
τσιγκούνης: ξηναταβιόντες, σφιχτός, σπαγκουραμμένους
τσιγκρίζω: τσιγκρίζω, τσιου-γκρίζω.
τσιγκρισμα αβγών του Πάσχα: καρίς
τσικνίζω: τσικνώνου
τσικνώνω: τσικνώνου
τσιμπάω με μυτερό αντικείμενο: τζουνάου, -ώ.
τσιμπήμα (νηπ): τσιουμ
τσιμπήμα: τσιμ
τσιμπίδα: μασάς, μασιά.
τσιμπούκι: λουλάς, τσιου-μπούκ(ι).
τσιμπούρι: τσιμούρι(ι)
τσιμπώ με κάποιο όργανο ένα ζώο: τσιγκλάου, -ώ.
τσιμπώ με τα χέρια: τσιουμπάου, -ώ.
τσιντσιφιά: τσιντσιφιά
τσινώ: τζινάου, τζινιάρκους, -ρκ(η), -ρκου.
τσιούτσιουρας: μπουρμάς
τσιπούρα, υπόλειμμα των σταφυλιών: τσίπρα
τσιπούρο: τσίπρου
τσιρίζω δυνατά: τσιρουκουπάου, -ώ, τσιρουμαχάου, -ώ.
τσιρίζω: τσιρίζω, τσιρίζουν, τσίρζμα, τσίρζμα.
τσιρκο : τσίρκουλο, τσίρκουλου.
τσιρίλα: βγάλας(ι)μου
τσιτσιρίζομαι: τζίτζίρώνουμι
τσιτσιρίζω: τσιρτσιρίζω
τσιτώνω, τεντώνω: τσιτώνου, τσίτουμα, τσιτουμένους, -ν(η), -νου.
τσιφούτης: τσιφούτς
τσιουγλάνι : τσιουγλάν(ι)
τσόκαρο: γαλέτσ(ι)
τσόλι: τσόλι

τσομπάνης: τσιόμπανους, τσιουμπάν(η)ς.
τσομπανόσκυλο: τσιουμπανό-σκλου
τσόνι: τσιντσιόν(ι)
τσόντα, μπάλωμα: μασόν(ι), φόλα.
τσορμπάς: τσιουρμπάς
τσουβάλι: μπουρντα, τσιου-βάλ(ι).
τσουγκράνα: τζουγκράνα, τζου-γκρανάου, -ώ, τζουγκραματιά, γκρουτζαματιά.
τσουγκρίζω: τσιουγκρίζω
τσούπρα: τσιούπρα
τσουράπι: τσιουράπ(ι)
τσουτσουλιάνος: τσιουτσουλιάν-νους
τσόφλι κυρίως αβγού: τσιόφλ(ι)
τσόφλι: τσέφλ(ι), τσέφλιο, τσιόφλ(ι).
τσόχινες παντούφλες: τερλίκια,
τυλιγμένο νήμα σε κουβέρτα: τλιγτάρ(ι)
τυλιγμένο: σαρμακλίκ(ι)
τυλίγομαι με πολλά ρούχα: μπαμπαρώνου
τυλίγω γύρω-γύρω: κλουθου-γυρνάου
τυλίγω: τλίγου, έτλιγα, -ζα, τλι-χτός, -τιά{-ιά}, -το, τλιγάδ(ι)
τύμπανο μεγάλο : νταούλ(ι), δαούλι.
τύμπανο μικρό χορεύτριας: νταίρες, ντέφι, δέφι, δαίρες.
τύμπανο σχολικό: νταουλούδ(ι)
τύμπανο: δαούλι
τύμπανο-κρόταλο χορεύτριας: δαίρες
τύμπανου είδος : τουμπερλέκ(ι)/τουμπιρλέκ(ι).
τύπος: καλούπι
τυπωτής υφασμάτων: μπασμα-τζής
τυραννώ: τυραννάου, -ώ, τυραν-νίζω, τυράννια, πιλατεύω.
τυρί γλυκό νωπό: τελεμές
τυρόγαλο: τζήρους
τυρόπιτα: μπουρέκι, τυρόπιτα.
τυφλαμάρα: γκάβα
τυφλοπόντικας: σφάλακας
τυφλός: κιόρ(η)ς
τυφλώνω: γκαβώνω, γκαβώ-νουμι, γκαβός, γκαβάδ(ι), γκα-βώσουν (να).

τυφώνας: τουφάν'
τυχαία: κουτουρού
τυχαίνω: λαχαίνω
τυχαίνω: τυχαίνου
τυχερός: γουρλού, γουρλούδικο, γούρι, ουρλής.
τύχη: φιλέκ(ι)

Υυ

υάκινθος: ζουμπούλι
υαλοπίνακας: τζιάμ(ι)
ύβρις «παράχωμα»: παραχώμα-τα
υγεία μου πάει προς το καλύ-τερο: γιανίσκου·
υγεία: γεία, γειά.
υγραίνω: νουτίζω, νότχιους.
υδαρές αποπάτημα: τσίρλα
υδαρές εκκένωση: βγάλας(ι)μου
υδραγωγείο: κεμέρι, ταζίμ.
υδράργυρος: δινάδαρο
υδροδοχείο ξύλινο: μπούκλους, μπούκλους.
υδρορροή: λούκ(ι), ουλούκ, ουλούκ(ι).
υδροσωλήνας πήλινος ή με-ταλλικός: κιούγκι
υλικό για καλλυντικό: σουλιμέ
υλικό για το βάνιμο γυναικών: φκασιδ(ι)
υλικό έτοιμο για κλώσιμο: φιλίλ(ι)
υλοτόμος: ζυλάς, ουτουντζής.
υνί: γνι
υπάλληλος σε αγροτόσπιτο με ετήσιο μισθό: δούλους
υπαπαντή: παπαντή
υπερβαίνω: απιρνάου, -ώ, ζι-πιρνώ, ζιαπιρνώ.
υπέρβαρο φορτίο σε φορηγό αυτοκίνητο: χαβαλέ
υπερηφάνεια: σαστανάτ'
υπερηφάνεια: τασλαμάκ(ι), τασλαντάου, -ώ, τασλάτζμα.
υπερηφανεύομαι: πιρηφανεύου-μι
υπερήφανος αντίσταση: δαη-λήκι
υπερήφανος: δαής
υπερμεγέθης : όχα-ράστους, -στ(η), -στου.
υπερωριμάζω: παραγένομι, παραφτάνου.

υπεύθυνος στο κελάρι γάμου: κιλαρτζής
υπήκοος: σούτιτος
υπηρέτρια: δουλεύτρια, ψυχο-κόρη.
υπηρετώ: πηριτάου, -ώ
υπναλέος, υπναράς: υπνιάρ(η)ς, -ρου, -ρκου.
υπνολαλιά: παραμίλ(η)μα
ύπνος (μεγεθ.): υπναρικούς
υπόγειο ανήλιο: μπουδρούμ' **υπόγειο:** κατόγ'
υπόγειος χώρος: κουί
υποδήματα λεπτότατα μισά: μεσιτιά
υποδηματοποιός: κοντουράς
υποδηματοποιός: παπουτσή, παπτής, παπουτσάδικο, πα-πουτσίδικο, παπούτσι, υποδη-ματοποιείο.
υποδιαίρεσεις της οκάς: ντρά-μι, δράμι, δράμα.
υποκόμος: σεΐζης
υπολείπομαι: απουμνήσκου
υπολογίζω: βαρεί
υπόλοιπο κάποιας δουλειάς: κουσύρ(ι)
υπομένο: πουμμένο
υπομονή: απομονή, πουμουνή, πουμουντικός.
υπόνομος:
υπόνομος: γκιρίζ', λαγούμι, λαγουμιτζής.
υπόζινος: μαϊχόζ(ι)κους, μα-χόζ(ι)κους.
υπόστεγο μέρος του σπιτιού: χαϊάτ(ι), χαγιάτ'.
υπόστεγο προ των δωματίων κατοικίας: τσαρδάκι
υπόστρωμα υφαντό: σιλτές, σελτέδες.
υποσχέσεις για προικοδομή-ματα: ταξίματα
υπόσχομαι: τάζου, τάζουμι, τάξιμο, τάζονται στη χάρη της.
υποταγή: ζάπ(ι)
υποτιμητικός χαρακτηρισμός: χαβαλές
ύπουλος: μπαμπέσης, μπαμπέσι-κα, μπαμπεσιά.
υποφέρω από ασθένεια στο κρεβάτι: σέρνουμι
υποφέρω: υπουφέρνου
υποχρεώσεις: χρέα
υποψία: σιουμπές

ύστερα : ύστερις, ύστρα, ύστρας.
ύστερο: ύστιρου
υφάδι: υφάδ(ι), φαίνου, υφίνι-σκα, φάνσ(ι)μου.
υφαντό με κουρέλια: κουριλού
υφαντό με υφάδι όλο μαλλί: καταμάλλινου
υφαντός στον αργαλειό: αργα-λίστους, αλατζάς, αμπάς, α-κρουαζέ, ατλάζι.
υφαντού είδος: μακάτ(ι), μισου-μάλλινου.
ύφασμα βαμβακερό: μάλτα
ύφασμα γύρω από κρεβάτι: κριβατόγυρους
ύφασμα εμπριμέ: μπασμάς
ύφασμα με αραιά ύφανση: κανναβάς
ύφασμα στο φέσι: σαρίκ(ι) 2
ύφασμα χασές : χασιές
ύφασμα: γιαλαμπού, κουμάσι.
υφάσματος είδος για κεντήμα-τα: τσιβρές
υφάσματος είδος με λεπτή ύφανση: μπαζέρια
ύφεση του εμπορίου: κεσάτι
ύψος: ψήλους
ύψωμα: μαϊρ', τεπές, ύψουμα.
υψωμένο μέρος στο έδαφος: ύψουμα

Φφ

φαγάς: φαγανός, -νιά, -νό
φάγε τον: φάτουν
φάγε: φάι
φαγητό (νηπ.) : μαμ, νιανιά.
φαγητό από σπανάκι: κουτσια-νούδια
φαγητό με διάφορα λαχανικά: τουρλιού
φαγητό με κρέας σκεπασμένο: καπαμάς
φαγητό με μελιτζάνες: ιμάμ
φαγητό με μπόλικο ζουμί κι άνοστο: νιρουμπλιάκ(ι), νι-ρουζούμ(ι).
φαγητό με πράσα αντί σουσά-μι: πρασουπαπάρα
φαγητό με πράσα και πολύ ζουμί: πρασουζούμ(ι)
φαγητό με σπανάκι: μπουρανί
φαγητό με τηγανητά ψιλοκομ-μένα πράσα: πρασουδία
φαγητό με τρίμματα από ζυ-μάρι: κριθαράκ(ι)
φαγητό με φασόλια χωρίς ζουμί: μπουμπόλια
φαγητό μόνο με ξερό ψωμί: ξηρόψουμου
φαγητό μου τελειώνω: ξιτρώου
φαγητό που δεν είναι μαγειρε-μένο: ξηρουφά(ι)
φαγητό ταψιού στο φούρνο: τακ(ι')μ(ι)
φαγητό χωρίς ψωμί: μιζέ
φαγητό ως δώρο στο σπίτι του νεκρού: παρηγουριά
φαγητό: αβγά μάτια, αβγου-ζούμ(ι), γιουβαρλάκια, γκιου-βέτσι, γιανχί, φαί, φαγι, φασούδ(ι).
φαγητού είδος: πρασουπαπάρα
φαγητού είδος: σαρμάς
φαγητού χαρακτηρισμός: κουρικλίθκους
φαγοπότι: τσιμπούσ(ι)
φαγούρα έχω: φαγουρίζω
φαγώσιμα: φαγουλάτα
φαϊ λίγο: κοντό το φαϊ
φαιδρός τύπος: αλαφρουγιουρτή
φαίνεται σαν να φοράει βρακί: βρακουμένους
φαίνομαι: απουφαίνουμι, φαί-νουμι, φάνκα, φανούς.
φακίδες του προσώπου: χιλι-δουνιές
φαμφαρώνος: σαφατίγκας
φανάρι: φανάρ(ι)
φανέλα: φανέλου
φανερά: ασικερέ
φαντάρος: έμσερης
φάντασμα: ίσκουμα
φάντης: φαντζ
φαράσι: φαράσ'
φάρδος : φάρδους, φαρδαίνου, φαρδίνισκα, φαρδουπρόσου-πους, -π(η), -που, φαρδουσύν'.
φαρμακερά λόγια λέει: φαρμα-κουσώνς, -νου.
φαρμάκι: φαρμάκ(ι), φαρμάκ'.
φασαρία : νταβατούρ', νταβα-τούρ(ι), δαβατούρι, ντράβαλου, μπελιάς, πατιρντί, σιαματάς, ταβατούρ'.
φασαρία μεγάλη: τριζ', ζάλ'
φασαρία χωρίς καυγά: ντουλα-

μάς
φασαρίες κάνει **συνήθως**:
 φασαρτζής, -τζού, -τζίθκου.
φασόλι: φασούλι(ι)
φασολιά: φασλιά
φάτνη: παχνί
φαφούτης: φαφούτς
Φεβρουάριος (ειρων.): κου-
 τσουφλέβαρους
Φεβρουάριος: Φλιβάρς, μικρός
 μήνας.
φεγγίζω: φαγκρίζου
φεγγοβολώ: φηγγουβουλάου, -ώ
φέγγω: φέγγου, έφηνζα.
φελί: φιλί 1
φερέσιος (κουβαλάει το σπίτι
 του): τσέρρατζής)
φερετζές: φηριτζιές
φέρετρο: κιβούρι(ι), σιντούκ(ι).
φερμουάρ: φηρμάρι(ι)
φέρνει γούρι: ουρλής, ουρλίθ-
 κους.
φέρνει κακή τύχη: γουρσούζι-
 κος
φέρνει προκοπή: χαϊρλίθκους, -
 κια, -κου.
φέρνω υπερβολική ποσότητα:
 παραφέρνω
φέρνω: φέρνω, φηρθούς.
φέρομαι σαν γυναικά: γνικου-
 φέρνου
φερσίματα: καμώνατα, φηρσίμα-
 τα.
φέσι: φέσι(ι)
φέτα μικρή: φιλούδ(ι), φητούδα.
φέτα του ψωμιού: φιλέτα
φέτα: φιλί 1, φητούδα, φιλούδ(ι).
φεινός, -νή, -νό: φηινός, -νιά, -
 νό.
φέτος: φέτους
φεύγα: τζιομ
φενγατίζω: φηβγατίζου, φηβγά-
 τζμα
φενγάτος: φηβγάτους, -τ(η), -του.
φηνγιό: φηβγιό, φίβγα, ζηφεύγου,
 ζέφηβγμα.
φενύγω κρυφά: ζηστρίβου, ζέφ-
 βγμα
φενύγω: φεύγου, φε, φκίτι, φίβγα,
 φηβγιό, έφκα, ζέφηβγμα.
φήμη: όσσα των αρχαίων
φημιζονταν ως αφελείς: Λιαλι-
 οβαλήδες
φθάνω ξαφνικά: πλακώνου
φθάνω: φτάνου

φθηνός: φτηνός, -νιά, -νό.
φθινόπωρο: φθινόπουρους
φθίση: χητικιά
φθισικός: ουχητικάρς
φιάλη για 500 δράμια: πηντα-
 κουσιάρα
φιάλη: μπουτέλα
φηγούρα στο χορό: φούρλα
φηγούρα: σαλτανάτ(ι), τασλα-
 μάκ(ι), τασλαντάου, -ώ, τασλά-
 τζμα
φίδι μεγάλο: φηδαρίκους
φίδι μικρό: φηδούδ(ι), φηδάκ(ι)
φίδι: αλαφιάτς, δηντρονγαλιά,
 λαφιάς, τωφλίτς, φίδ(ι).
φιδίσκος: φηδίτ(ι)κους, -κ(η), -
 κου
φιλάρηρος: μίζηρους, -ρ(η), -
 ρου, πηντής.
φιλάσθενος: φηλάρρουντους, -
 (η), -ου.
φίλεμα: φίλιμα
φιλανάδα στενή σαν αδερφή:
 παραδηνφή
φίλερι: τζαναμπετιά
φιλεύω: φλεύου, φίλιμα.
φίλημα, φιλί: φιλ(η)μα
φιλί ή φίλημα (νηπ.): μα 2
φιλόδικος: δαβατζής
φιλοδώρημα: μπατζίσ(ι), πη-
 σκέσι(ι).
φίλοι: σμησιλές
φιλόκαλος, -λη: πηρπηρής, -ρού.
φιλοκατήγορος: κατηγόριου
φιλονικία: κανγιάς
φιλονικώ: λουγουνμαχώ
φιλοξενώ: φηλεύω
φιλώ: φλάου 2, φλω, φηλιούμ,
 φηιθούς, φήλτσα, φήλτσι.
φίμωτρο ζώνω: τρουβούδ(ι)
φιντανάκι: φηδάνι
φινόγκος: φηιόγκους
φιστίκι Αιγίνης: τσαμ φηστίκ
φιστίκια αράπικα: κηκηρίκια
**φιστίκια ψημένα με το κέλυ-
 φος**: κηκηρίκια
φίτιλι για μικρό καντήλι: φητι-
 λάκ(ι)
φικιάχνω: φκηάνου, φηιάνε,
 φηιάνι.
φλασκί: κρατούνα
φλέβα: δαμάρι
φλητζάνα: φλητζιάννα, φλητζιάννα.
φλητζάνι: σιόλ(ι), σιόλι, σιόλ',
 φλητζιάν(ι), φλητζάν'.

φλογέρα: φλουγέρα
φλόγες που πετάγονται: γλώσ-
 σης
φλόγωση μέρους σώματος:
 πύρα
**φλούδα από καρπούζι, πεπόνι,
 ψωμί**: κόρα
**φλούδα καρπών ή από κλωνά-
 ρια δέντρων**: φλέτσ(ι)
φλούδα μερικών καρπών:
 τσέφλ(ι), τσέφλιο.
φλούδα ρόγας σταφυλιού:
 τσίπρου
φλούδα, φλούδι: φλούδ(ι)
φλύαρος: τουρτούρα, φηρφηρού-
 δα.
φλυαρώ (μηφ.): τουρτουρίζου
φλώρος: φλώρους
φοβερίζω, φοβίζω: ζηπάζου,
 ζηππάζουμ, φουβηρίζου, φου-
 βέρτζμα.
φοβερός: φόβους, -βια, -βιου.
φόβητρο (νηπ.): μπου!, μού-
 κους.
φοβία: φηρίζ(η)
φοβιτισμένης: αλτσακίνας, φόβ-
 σιους, -σια, φουβσιάρς, -ρου, -
 ρκου, φουφσιάρς.
φοβούμαι: ταταριάζουμ, τατά-
 ριασμα.
φόδρα: αστάρ, ασταριού.
φοινίκι: φηινίκ(ι)
φοιτούσε, φοιτητής: φηίτιβι
φονιάς: φουνιάς
φονόχορτο: φουνιάς
φορά κουρέλια: παρταλάς,
 πατσιαβουρτζής.
φορά ρεπούμπλικα: ρημπου-
 μπλιακάς
φορά στα άλματα, ρίψεις:
 μάχνα
φορά τα παλιά ρούχα: ζηανάλ-
 λαγους
φορά: βολά, φόρα 1, χέρ(ι),
 χόβ'.
φοράδα ιππασίας εύσωμος:
 κατάνα
φοράδα μικρή: φουραδούδα
φοράει βρακί: βρακουμένους,
φόρεμα σε νεκρές γυναικές:
 κουτουνί
φόρεμα της νύφης: διφητραίου
φορεσιά: φουρισιά
φόρος των Βυζαντινών: Κουν-
 λούκι

φόρος: δόσιμο, δός(ι)μου.
φορτίο: φορτίου
φορτώνομαι κάτω: ντύνου
φορτώνω σίγουρα, χαμηλά: χαμηλούφορτώνου
φορτώνω: φορτώνου, φορ-
 τουθός, φόρτου, φόρτουμα.
φορώ: φουράου, -ώ, φόρα 2,
 φόρι.
φούντα στον χαρταετό: σκου-
 λαρίκι(ι)
φουντούκι: λιφτόκαρον, λεφτό-
 καρρα, φουντούκι(ι).
φουντώνω: φουντόνουν, φού-
 ντουμα, φούντουσ(η).
φούρνος μικρός: φουρνούδ(ι)
φούρνος: φούρνους
φουρφούρι μικρό: φιρφιρούδα
φούσκα των πουλιών: γκάτζκα
φούσκα: φουλτακίδα
φουσκάλα στο δέρμα γεμάτη
υγρό: νιρουσταλίδα
φουσκωμένος: τούμπανους
φουσκώνω με πολύ φά: μπα-
 παρόνουν, ουγκώνουμι.
φουσκώνω τα μυαλά κάποιου:
 ζισ(η)κόνουν
φουσκώνω το λογαριασμό του
χρεώστη: τσιβικόνουν, πανου-
 γράφου.
φουσκώνω: φουσκώνουν, φού-
 σκουμα.
φουσκώσω (να) από το φαγη-
τό: παπαρώσου (να)
φουστάνι τοπικής ενδυμασίας:
 φουστάν(ι)
φουφού: φεγγούδα
φράσεις χωρίς νόημα: σλιαμ-
 σλιουμ
φράση για διώξιμο κότας: ζου-
 ζου
φράση, «άλλο ξάλλο»: ξάλλο
φρεσκάρει το βαμβάκι: χαλά-
 τσης
φρέσκο: ταζέτικο
φρίκη, φρίξη: φρίζ(η), φρίζ'.
φρίττω: έφριζα.
φροκαλίζω : φουκαλίζου, φου-
 καλάου, φουκαλίδ(ι).
φροντίδα των γερόντων:
 χτάξ(ι)μου
φροντίδα: γκαϊλέξ, κόπους.
φροντίζω: αντραλίζουμι
φρούριο στην πόλη: βαρόσ'

φρούτα που πέφτουν λίγο πριν
ωριμάσουν: πισιέδις
φρυγανίζω: καβουρντίζω
φρυγανισμένο ψητό: καβουρ-
 μάς
φταίω, φταίγω: φταίου, έφτια.
φτάνω: σώνουν, σώνεται, σώθηκι,
 σώθηκι, σώσ(ι)μου.
φταρνίζομαι: φτιρνίζουμι,
 φτέρντζμα.
φτελιά: μπραστό, μπραστούδια
φτενός: φτινός, -νιά, -νο
φτιαγμένος από καλαμποκά-
λευρο: μισιρίτκους
φτιαγμένος από μάστορα:
 μαστουρκός
φτιάνω, φτιάχνω: φειάνουν,
 φκιάνουν.
φτου: που
φτουρώ: φτουράου
φτυάρι για σκάψιμο: πατόφκυ-
 αρου
φτυάρι για τα κάρβουνα :
 φκυαρούδ(ι)
φτυάρι για την κοπριά: σκα-
 τόφκυαρου
φτυάρι μικρό: φκυαρούδ(ι)
φτυάρι ξύλινο για τον φούρνο:
 φουρνόφκυαρου
φτυάρι: λισγκάρ(ι), λιζγάρι,
 φκυάρ(ι), φτυάρ(ι).
φτύνω: φτάου, -ω, φτύνουν, φτω,
 φτύσ(ι)μου, έφτσα.
φτύσιμο για το βάσκαμα: φτου
φτύσμα: ρέχα
φτωχός: φουκαράς
φυγαδεύω: φιβγατίζου, φιβγά-
 τζμα.
φύγε: φε
φυγή: φίβγα
φυλακίζω: φυλακόνουν
φυλαχτό με ξύλο Τιμίου Σταυ-
ρού: τιμόζυλου
φυλαχτό: χαϊμαλί, χαμαϊλί.
φυλάω, φυλάγω: φλάου 1,
 φλάουμι, φλαχτούς.
φύλλα και κλαδιά Λάφνης:
 βάια,
φύλλο αλουμινίου: ασημόχαρ-
 του , χρυσόχαρτου.
φυλλοβόλος δρυς: κλαδί
φυματικό: κελεμπέκι
φυματικός: ουχτικιάρς, τικνι-
 φέξ(ι)κους, -κ(η)/-κια, -κου,
 τικνιφέ(η)ξς, -ζου, -ζ(ι)κου,

χτικιάρς, -ρου, -ρκου.
φυματίωση: χτικιό
φυραίνω : φυραίνου, φυράδα.
φυσαλίδα: φουλτακίδα
φουσερό στο καμίνι σιδεράδων:
 μουχάν(ι), μουχάν', φουσιρό.
φύσημα, φυσήξιά: φσηξιά
φυσίγγιο κυνηγετικού όπλου:
 φουσέκ(ι)
φυσίγγιοθήκες : φυσικλίκια
φυσικό πρυνές στα όρια κτή-
ματος: τράφους, τραφώνου.
φυσώ: φσάου, φσω, έφσζα.
φυτά φτέρες: φτέρια
φύτεμα καπνού στο καπνοχώ-
ραφο: καπνουφυτεία, φυτεία
φυτεύω ρίζες καπνού με το
μπασκί: μπασκόνουν
φυτεύω: σπέρνου
φυτό Αγριμονία η ευπατορία:
 φουνιάς
φυτό βλίτο: στείρους
φυτό για σκούπες: φουκάλ(ι)
φυτό δασικό μελίδς, φράξος:
 μυλιάδ(ι)
φυτό καπνός: καπνό
φυτό μάραθο: μάλαθρου
φυτό με σπέρματα δηλητη-
ριώδη: σταχούδ(ι)
φυτό νεαρό: φιντάν(ι)
φυτό πασχιάλι: μαργκαβάν,
 αργκαβάν.
φυτό της οικογένειας araceae:
 φιδίσια κουμπάκα
φυτό τριανταφυλλιά: τραντα-
 φλιά, τραντάφλου, τραντάφλλα.
φυτό τρίβολος: τριβουλιά, τρι-
 βόλ(ι).
φυτό υδροχαρές Τύφη η στε-
νωτάτη: σάλμα 1
φυτό υδροχαρές: σάξ(ι)
φυτό Υπερικό το διάτρητο:
 σπαθόχουρτου
φυτό: αντράκλα, αργκαβάν,
 αγκαθουτό, βασ(ι)λικός, βοού-
 ζια, γαδράγκαθου, γλυκά-
 ντσους, γρούνα, γαλατσίδα.
φυτώριο: μπαξιλικ(ι), φιδάνι
φωλιά: φουλιά
φώναξε μεγαλόφωνα: χούγιαξεν
φονάζουν πολύ: ζισγκαρίζουν
φονάζω: κράζω, κράειζς, φου-
 νάζου.
φωνή αλόγου: χλιμίντσμα
φωνή γάτας: μιάου, νιάου.

φωνή για άρνηση: *τς*
 φωνή για γιουχάισμα: *γιου!*,
ου! 2.
 φωνή για διώξιμο γάτας: *ψιτ*
 φωνή για διώξιμο σκύλου:
σουτ
 φωνή για διώξιμο: *γιου!*
 φωνή για κάλεσμα της γάτας:
ψι-ψι.
 φωνή για κότες: *τικ-τικ*,
πούλ(ι)-πούλ(ι).
 φωνή για να διώχνουν τις
 κότες: *ξι-ξι*, *ξιτ-ξιτ*.
 φωνή για σιωπή: *σς*
 φωνή για σκυλιά να χιμίζουν:
σρούνζου του
 φωνή για σταμάτημα αλόγου:
όου!, *όου σι!*
 φωνή για σταμάτημα γάιδα-
 ρου: *ούγζ(ι)*, *τσιούγζ(ι)*.
 φωνή για το διώξιμο ζώων:
σύμπρια!
 φωνή διώξιμο σκύλου: *γιου!*
 φωνή μικρών πουλιών: *γκα*
 φωνή στα λαχνίσματα: *μπουφ*
 φωνή του κόκορα: *κικιρίκου*
 φωνή του κούκου: *κούκου*
 φωταγία : *ντουνανμάς*, *δουναν-*
μάς.
 φωταγία: *δουνανμάς*
 φωτιά (νηπ.) : *τζίσ(ι)*
 φωτιά με μεγάλες φλόγες:
μπομπουόνα, *μπομπουτούρα*.
 φωτιά: *φουτιά*
 φωτίζει: *φουτίτζ'*, *έφιγζα*.
 φώτισμα: *φώτζμα*
 φωτισμός: *φέγγος*, *φώτζμα*.
 φωτιστική συσκευή πετρελαί-
 ου: *λουζ*
 φωτοβόλημα: *φουτουβόλ(η)μα*

Xχ

χαβιάρι: *φουνίκ'*, *χαβιάρ(ι)*.
 χάβω: *χάβου*
 χαγιατί: *χαϊάτ(ι)*, *χαγιατ'*
 χαζά: *παρμένα*
 χάζεμα, χάζι: *σιργιάν(ι)*, *χάζ(ι)*,
χάζι.
 χαζός (μτφ.): *χαϊβάν(ι)*, *χαϊβα-*
νάς.
 χαζός και γελοίος: *χαχαλέρας*
 χαζός: *λαφράδ(ι)*, *μπουνταλάς*,
σαλός, *-λιά*, *-λό*, *σαλουπαρμέ-*

νους, *-ν(η)*, *-νου*, *ξίκ(η)ς*, *ξίτ-*
κους, *τραλαλάς*, *-λού*, *χαζός*, *-*
ζιά, *-ζό*, *χάφτας*.
 χαζοχαρούμενος: *τραλαλάς*, *-*
λού.
 χαϊδεύομαι: *γκατζαλεύουμι*,
γκατζαλιάρ'ς.
 χαϊδευτική αντίρρηση: *νάζι*
 χαιρέτημα: *χιρέτμα*
 χαιρετίσματα: *δέουντα*
 Χαιρετισμοί της Παναγίας:
Χαιρονόμφια
 χαιρετισμός με «καληνύχτα»:
καληνυχτίσματα
 χαιρετισμός με υπόκλιση:
τιμινάς
 χαιρετώ: *χιριτάου*, *-ώ*, *χιρέτμα*.
 χαλάλι: *χαλάλ'*
 χαλαρός: *μπόσ(ι)κους*, *ξιμπου-*
σιαντάου.
 χαλασμένο: *τσουρούτικο*
 χαλάω: *χαλνώ*
 χαλβάς με καλαμποκάλευρο:
μαμαλίγκα
 χαλί παχύ στρωμένο στο πά-
 τωμα: *καρπέτα*
 χαλί του τοίχου: *ταπί*
 χαλί υφαντό στον αργαλειό:
κιλίμ(ι), *κιλίμ'*.
 χαλιά παλιά: *σιτζαντέδες*
 χαλινάρι, χαλινός: *χαλινό*
 χαλκάς: *καρκέλα*
 χάλκινο κουβαδάκι: *μπακράτσι*
 χάλκινο νόμισμα παλιό:
μπακ(ι')ρα
 χαλκομανία: *χαλκουμανία*
 χαλκός, χάλκινο σκεύος του
 σπιτιού: *μπακίρ(ι)*
 χαλούν: *κατελούν*
 χάλυβας: *τσελίκι*
 χαλώ τη νηστεία: *αρτύνουμι*
 χαλώ: *χαλνώ*
 χαμαιοτυπείο: *κερχανές*
 χαμάμι: *χαμάμ'*
 χαμηλό μάλλινο πλεκτό υπό-
 δημα: *τιρλίκ(ι)*
 χαμηλός: *χαμψηλός*, *χαμλώνου*,
χαμψηλώνου.
 χαμηλώνω την ένταση: *χαλι-*
πώνου
 χαμογελαστός : *σύχαρους*, *-ρ(η)*, *-*
ρου, *σύχαρος*.
 χαμομήλι, χαμόμηλο: *χαμου-*
μήλ(ι)
 χανδάκι: *χιντέκ'*

χάνδρα, χάντρα: *μερτζάν'*,
χάντρον.
 χάνομαι: *τουρκεύου*
 χαντούμης: *χαντούμς*
 χάνω βάρος: *αλαφραίνου 1*
 χάνω δυνάμεις από γεράματα:
βαραίνου,
 χάνω σε όγκο ή βάρος: *φουραί-*
νου
 χάνω τα λογικά μου από γερά-
 ματα: *ξικουτιάζου*
 χάνω τα λογικά μου: *αλαφραί-*
νου 2, *αλαφρίζου*.
 χάνω τη νοστιμάδα μου: *ξινου-*
στιμέου, *ξινουστιμαίνου*, *ξι-*
νουστιμίζου, *ξανουσταίνου*.
 χάνω την ομορφιά μου: *ξανου-*
σταίνου
 χάνω την υγρασία: *στιγνώνου*
 χάνω τους χυμούς: *στιγνώνου*
 χάνω χωρίς να αξιοποιώ: *χα-*
ραμίζω
 χάνω: *χάνου*
 χάπι: *χάπ(ι)*
 χαράδρα ή χείμαρος: *ντιρές*
 χαράδρα: *δερές*
 χαρακτηρισμός δυνατής κα-
 ταιγίδας: *σημείου*
 χαρακτηρισμός Τούρκων
 (υβρ.): *σκυλότουρκοι*
 χαράκωμα: *ταμπούρι*, *ταμπου-*
ρόνομαι.
 χαραμάδα: *φουράδα*
 χαραμίζω: *χαραμίζου*, *χαράμ-*
σμα, *χαραμουφά(η)ς*, *χαραμ-*
τζής.
 χαρρανή: *χαραιή*
 χαρείς (να): *ζήης* (να)
 χάρη: *χάρ(η)*, *χάρισμα*, *χάρσμα*,
χατήρ
 χαρίζω: *χαρώ*
 χαριστική πράξη κατόπιν
 δωροδοκίας: *ρουσφέτ'*
 χαρμάνι: *ντουλαμάς*
 χαρούμενος: *σύχαρους*, *-ρ(η)*, *-*
ρου, *σύχαρος*.
 χαρταετός χωρίς καλάμια:
ψαλίδα
 χαρταετός: *παμπόρ(ι)*
 χαρταετού ανεβοκατέβασμα:
ντακλάκ(ι)
 χαρτί για ονόματα στα μνημό-
 συνα: *ψυχουχάρτ(ι)*
 χαρτί υγείας: *κουλουσφούγγ(ι)*
 χαρτί: *ακόλλα*

χάρτινη σάττα, (είδος χαρταετού): *ψαλλίδα*
χάρτινος μύλος των παιδιών: *φουρφούρ'*
χαρτόνι: *μουκαφάς, πινακίδ', πνάκ(ι).*
χαρτοπαίκτης: *κουμαρτζής*
χαρτοπαικτικός όρος, χαρτωσιά: *φυλλουσιά*
χαρτόσημο: *πούλι 2*
χασαπομάχαιρο: *σατήρι*
χάση: *χάσ(η)*
χάσιμο: *χάσ(ι)μον, χάσ(η), χάσι, χάσι.*
χασμουρητό, χασμούρημα: *χασμούρημα*
χασομερώ: *χασουμράου, -ώ, χασομερές, χασομιμρτζής, -τζού.*
χαστούκι: *μπατσαδιά, σιαρτάκ(ι), σφιντίλ(ι).*
χαστούκι: *παταριά*
χαστουκίζω:
χαστουκίζω: *πατλαντάου, -ώ, πατλαντίζου, σιαλτακίζου, σιαλτακώ, σιαλτάκ(ι), σιαλταρίζου.*
χατζηλικί: *χατζηλικ'*
χάφτω: *χάβου, χάφτου*
χάχας μεγάλος: *χαχαρίκους*
χάχας: *χαχαλέρας*
χασχόλος: *χουχόλ(ι)*
χεζιάρης, χέζεται πάνω του: *χιζιάρς*
χειλά, χεῖλος: *αχειλ'*
χείμαρος: *δερές*
χείμαρρος ανατολικά της πόλης: *Τσάι του Αγίου Γεωργίου*
χείμαρρος δια μέσου των Σερρών: *Κλουποτίτσα*
χείμαρρος δυτικά της πόλης: *Τσάι της Αγίας Βαρβάρας*
χείμαρρος Κουλ. Αγ. Αναργύρων: *Τσάι της Παναγίας, Τσάι του Τσέλιου, Τσάι των Αγίων Αναργύρων.*
χείμαρρος ωραίος των Σερρών: *τσάι*
χείμαρρος: *πουταμός*
χειμωνιάτικος: *χειμωνιάτικος, -κιά, -κό, χειμωνιάτικος.*
χειραψία: *απουχέρ(ι), πουχέρ(ι).*
χειρισμός: *ζάπτι*
χειροκίνητο λανάρι: *νταράκ(ι)*
χειροκίνητο τρυπάνι: *αρίδα*

χειροκίνητος οικογενειακός μύλος: *χειρόμυλους*
χειρότερη κατάσταση: *ντάμπιτερ, ντάπιτερ.*
χειρουργικός νάρθηκας: *κλάπα*
χέλι: *αχέλ'*
χελώνη: *αχελώνα*
χέρι: *χέρ(ι), χέρ'.*
χερούλι από το γουδί: *σκουρ-δουσκουτών(η)ς*
χέρσα έκταση ως βοσκοτόπος: *μυράς*
χέστης: *χιζιάρς, χέζιους.*
χημική ουσία: *βρουμούσα*
χθες το βράδυ: *εψές, ψες.*
χθεσινός: *ιχτισ(ι)νός, -νιά, -νό, χτισ(ι)νός, -νιά, -νό.*
χίλιοι: *μίλ(οι), μίλις, μίλια, μίλ-νοι, χίλνοι, -λις, -λια.*
χιονίζει: *χιουνίζ(ει)*
χιονίστρες: *χιουνίστρις*
χλευασμός: *παραγέλασμα*
χλιμιντρίζω: *χλιμιντράου, -ώ, χλιμιντρίζου, χλιμιντρίζα.*
χλωριούχο αμμώνιο: *νισαντίρ(ι)*
χνουδάκι: *μπάμπαλο, μπαμπαλίδ(ι).*
χόνινες: *χούκις, χόνκα.*
χοίρος: *χρούν', γρουνίσιο.*
χολοσκάω: *χουλουσκάου*
χονδρή κάλτσα: *τσουράπι, τσουραπάκια.*
χονδροειδής: *μπαταλιάζου, μπατάλιασα, μπατάλης, μπατά-λικο*
χόνδρος: *κριτσιάν(ι), κριτσιανέ-λα.*
χοντραίνω: *χουντραίνου, χουν-ντρίνισκα.*
χοντρή γυναίκα: *χουντρέλου*
χοντρό υφαντό: *ρούχο, ρούχου.*
χοντροκέφαλος: *κιφαλάς, -λού, -λάθκου, καπράμ κιφαλής.*
χοντροκομμένος: *καμπάθκους, -κ(η), -κου, μπουρνουσού(η)ζς.*
χοντροκόλα: *χουντροκούλου*
χοντροπρόσωπος: *πλάστας, -ού.*
χοντρός (περιπ.): *πρήσκας*
χοντρός: *μπατάλ(η)ς, μπουρνου-σού(η)ζς, μπαμπαλής, -λού, χουντρός, -ριά, -ρό, χουντρο-μπαλάς, -λού, -λάθκου.*
χορεύουν μωρά: *ντάντσι κουνί-τσα*
χορευταράς: *ταμτιριτικούς*

χορευτής παρακαλώντας για βροχή: *ντουντουλάς*
χορευτικό επιφ.: *ταμτιριρί*
χορεύτρια ακισμών ανατολικών χωρών: *κιτσέκι*
χορεύτριες του Λαζάρου: *λα-ζαρίνες*
χοροεσπερίδα: *χουρουσπιρίδα*
χοροπήδημα: *χουρουμπήδημα*
χορός δύο ατόμων: *καρσ(ι)λαμάς, καρσιλαμάς.*
χορός χασάπικος: *κασασιά, κασάπκου, κασαπιό.*
χορού είδος: *μπαντούσκα*
χόρτα δηλητηριώδη: *βούζια*
χορταίνω (μτφ.): *στυλώνου, στυλουθούς.*
χορταίνω υπερβολικά (μτφ.): *στυλώνου*
χορταίνω: *σαρκώνου, χουρταί-νου.*
χορτάρι, χόρτο: *χουρτάρ(ι)*
χορταρικού είδος: *τζόχια*
χόρτασμα: *χουρτασίλα, χόρ-τασ(η).*
χορταστικός: *χουρτασ(ι)κός, -κιά, -κό.*
χόρτο: *βουτάν(ι)*
χορτολιβαδο: *τσιαῖρ(ι)*
χού: *χού(ι), χουιλής, -λού, -λίθκου.*
χουλιάρη: *χλιάρ(ι)*
χουνέρι: *χνέρ(ι)*
χούφτα: *χειριά*
χουχουλίζω: *χουχτίζου, χουχου-νίζου.*
χοχλάζω: *χουχλακάου*
χρέη: *χρέα*
χρειάζομαι: *χρειάζουμι*
χρέος: *δόσ(ι)μου*
χρεώνω: *χριώνου*
χρεωστούμενα: *χρουστούμινα*
χρήμα: *παράς, παραδιού, παρά-δης.*
χρήματα: *λilί (νηπ.)*
χρησ. στη φρ. διαβόλ(οι) τρι-βόλ(οι): *τριβόλ(οι)*
χρησιμοποιώ ξύλο και φορτώ-σω ένα ζώο: *στυλώνου, στυ-λουθούς.*
χρησιμοποιώ πέτρα: *πιτρώνου*
χρησιμοποιώ πολύ: *κουλαντρί-ζου*
χρησμός: *κληθών*
χρίζω: *χρίζου, χράου, χρω.*

Χριστού εικόνα: *Αναπεσών*
Χριστούγεννα: *Χριστούγεννα.*
Χριστουγεννιάτικο γλυκό:
σαμόπτα
χροιά ανάποδη: *καμουχρουνιά*
χρονίζω: *χρουνίζω*
χρονική περίοδος: *κιρός, φου-
 ρά.*
**χρονικό ή υβριστικό περιεχό-
 μενο:** *παλιό-, παλιου-*
χρόνος: *ζαμάνι*
χρονотριβή, καθισιό: *χασου-
 μέρ(ι), χασουμράου, -ώ.*
χρόνων: *χρουνού, χρουνούν.*
χρυσά κλωνάρια: *χρυσουκόλ-
 ναρα*
χρυσάνθεμο λουλουδι: *παπαδιά*
χρυσαιφικά: *τζοβαϊρικά*
χρυσή: *κιτρινάδα, χρυσιά.*
χρυσό λεπτό φύλλο: *βαράκ'*
χρυσό νόμισμα αξίας πέντε
ληρών: *πιντόλιου*
χρυσόμυγα: *χρυσόμγα*
χρυσοχόος: *κουγιουμτζής*
χρώμα από ένα μικρό ραβδί:
τσιουμακί
χρώμα: *μπογιά*
χτένα, χτένι: *χτέν(ι), χτέντζμα,
 χτινίζου, χτινίζονταν, χτιν-
 τιστούς.*
χτένι με διαμάντια: *τσιλέγκ'*
**χτένισμα ανδρικό με χωρί-
 στρα:** *ντουμάτα*
χτικιάρης: *ουχτικιάρς*
χτίστης: *μάστουρας, ντόλγερας.*
χτύπημα με βέργα: *βιργιά,*
χτύπημα με δεκανίκι ή ραβδί:
*δικανκιά, ζουπανίκα, τσουμπα-
 νίκα.*
χτύπημα με μύτη παπουτσιού:
μύτους
χτύπημα με τον κόπανο: *κου-
 πανιά, κουπάντζμα.*
χτύπημα με τσεκούρι: *γκάπα-
 γκούπα.*
χτύπημα τρίτης καμπάνας για
εκκλησία: *δουξουλουγία*
χτυπήματα απανωτά: *πάτα-
 κιούτα*
χτυπήματα πόνου: *λουχιές*
χτυπημένο στο γουδί σκόρδο:
σκουρδουστούπ(ι)
χτυπό κάποιον άσχημα: *χαντα-
 κώνου*

χτυπό με καμουτσίκι, λεπτή
βέργα: *τσιρώνου*
χτυπό με το μαστίγιο: *καμπσι-
 κώνου*
χτυπό με τον κόπανο: *κουπα-
 νάου, -ώ, κουπανίζου.*
χτυπό στα νερά πόδια ή χέρια:
πλιατσινίζου
χτυπό τα δόντια μου από το
κρύο: *τουρτουρίζου*
**χτυπό τον κρίκο της εξώπορ-
 τας:** *καρκελίζου*
χτυπό: *βαράου, -ώ, βαρένου,
 βουρ, βάριμα, βαριμένους, κρού-
 ου, κρούω.*
χυδαίος: *ζικουλιάρς, -ρα, -ρκου.*
χυλοπίτες: *γιουφκάδς, παπαρ-
 δέλις, φύλλα.*
χυλός ρυζιού: *μουλαεμπί*
χυμίζω: *χυμώ*
**χυμός με τρίμματα καρπου-
 ζιού:** *καρπουζάδα*
χυμός: *ζιμ*
χύνεται από δοχεία, στάμνα,
βαρέλι (γ' προσ.): *ζιτρέχου*
χύνω τις τελευταίες σταγόνες
υγρού: *ξιστραγγίζου*
χύνω: *χύνου, έυσα, έχσα.*
χύτρα
απλωτή του φούρνου: *ταβάς*
χύτρα μεταλλική: *τζέντζιρς,
 τιντζιρές.*
χύτρα ρηχή: *ταβάς, ταβούδα.*
χύτρα χάλκινη: *τεντζερές, τέ-
 ντζερης, τζέντζιρς, τιντζιρές.*
χύτρας είδος από μπακίρ(ι):
μπακράτσ(ι)
χωνί: *χουνί*
χωράφι ακαλλιέργητο: *τσι-
 αϊρ(ι)*
χωράφι έκτασης 2500τμ.:
μακιδουνικό
χωράφι με βύθισμα: *μπατίκ(ι)*
χωράφι με διάφορα δέντρα:
πιρβόλ(ι), πιριβόλ(ι).
χωράφι με καρπούζια και
πεπόνια: *μπουστάν(ι), μπου-
 στάνι.*
χωράω: *χουράου*
χωριά ορεινά: *κριχώρια*
**χωριά, ανατολικά από τα Σέρ-
 ρας:** *Νταρνακουχώρια*
χωριάτης: *χουριάτς, -τσα, χου-
 ριάταρους, χουριάτκους, -κ(η),
 -κου.*
χωρίζω τα καλά από τα άχρη-

στα: *ξιδιαλέγου*
χωρίζω: *χουρίζου*
χωρικός (ειρων.): *τσιαρβουλάς*
χωρικός: *χουριάτς, -τσα.*
χωριό Εμμανουήλ Παπάς:
Ντουβίστα, Ντοβίστα.
χωριό στις ακτές: *ψαρουχώρ(ι)*
χωρίς αγκάθια: *αγκάθουτους*
χωρίς άλλο: *μούτλακ*
χωρίς διακοπή: *ντιούζκα,
 ντιούζγκα.*
χωρίς δική της σημασία: *ό-
 κους.*
χωρίς δόντια: *φαφούτς*
χωρίς εμπιστοσύνη άτομο:
κάλπης, καλπίνα.
χωρίς κόστος: *τζιάμπα*
χωρίς λεπτότητα: *καμπάθκους,
 -κ(η), -κου.*
χωρίς πληρωμή: *μπατιεβά*
χωρίς ποιότητα: *ανάλατος,
 ανάλατοι.*
χωρίς προκοπή: *αχαίρεντος,
 αχαίρεντα.*
χωρίς σχέδια: *ντιούζγκους, -
 γκ(η), -γκου.*
χωρίς τρόπους: *άπραγους*
χωρίς υπολογισμούς: *κουτου-
 ρού*
χωρίς χρήματα: *τζιάμπα*
χωρίσμα: *χώρσμα*
χωριστά: *αχώρια*
χώρος ανδρών έξω από το
χαρέμι: *ντισαρλίκ(ι), διασαρλί-
 κι.*
χώρος για γουρούνια: *κου-
 μάς(ι)*
**χώρος για θημωνιές στον αλω-
 νισμό:** *συγκέντρουσ(η)*
χώρος ξεχωριστός: *χώρσμα*
**χώρος όπου ψήνονταν ασβέ-
 στης, τούβλα:** *καμίν(ι)*
χώρος πολύ ζεστός: *χαμάμ(ι)*
χώρος του σπιτιού για φίλους:
υπουδουχή
χώροςγια τεμπέληδες: *τιμπιλ-
 χανείου*
χωροφύλακας: *ζαπτιές, τζαν-
 διρμάς.*
χωρώ: *χουράου*

Ψψ

ψαθόχορτο: *σάζι*

ψαλίδι: ψαλίδ(ι)
ψαλιδωτός: ψαλιδουτός, -τιά/-τιάς
ψάλλω: ψάλλον, ψέλλουν
ψάλλτης: ψάλλτας
ψαράκι (ως παιγν.): ψαρούδ(ι)
ψάρι λίμνης: λιπαρίδες
ψάρι με τα θολά μάτια: γκαβό-ψαρον
ψάρι μπαγιάτικο: γκαβόψαρον
ψάρι στα νερά του Αϊ Γιάννη Σερρών: βιργιάννα
ψάρι της λίμνης: γριβάδ', γουλιανός.
ψάρι της λίμνης: τούρνα
ψάρι τόνος μικρός: τουρούκ(ι)
ψάρι: μπαϊλί
ψαριού είδος: σκάρος, τουρούκ(ι).
ψαρόκολλα: τουτκάλ'
ψαρόνι: μαυρουπούλ(ι)
ψαροχώρι: ψαρουχώρ(ι)
ψάχνω: ψάχνου, ψαχτούς.
ψε, ψες: ιψέ, ιψισνός, -νιά, -νό.
ψεγάδι: κουσουόρ'
ψειριασμένος: ψειριάρκους, -κ(η), -κου.
ψέμα μεγάλο: μπαύκα, ψιματάρα.
ψέματα: μασάλ(ι)
ψεσινός: ιψισνός, -νιά, -νό, ιπισ(ι)νός, -νιά, -νό.
ψευδόργυρος: τσίγκους
ψεύτης μεγάλος : ψιφταράς, -ρού, -ράθκου.
ψεύτης: ψευτς, ψιφτιά.

ψεύτικος: γιαλαντζή, ψεύτκους, -κ(η)/-κία, -κου.
ψηλαφώ: πασπατεύουν
ψηλή καλύβα του ντραγάτη: δραχασιά
ψηλοί: ψηλνοί, -λές, -λά.
ψηλολέλεκας: τζάγκαλος
ψηλός και αδύνατος άνθρωπος (μτφ.): ντιρέκ(ι), δερέκ'.
ψηλός και άχαρος άνθρωπος: κριμανταλάς
ψηλός και γεροδεμένος: νταγκλαράς, -ρού.
ψηλός και χοντρός: τόφαρους
ψηλός: κατέβα να φάμι
ψήνω λίγο παραπάνω από το κανονικό (για φούρνο): απουπαίρνουν
ψήνω: ψήνου, ψηθούς, ψητάς.
ψήφος: ψήφους
ψιθυρίζω: σουψουρίζου, σουψούρισμα.
ψιλά κέρματα, νομίσματα: λιανώματα
ψιλή λάσπη του δρόμου: γλί-ντζα
ψιλοκομμένο ψάρι ή κρέας: τιφτίκ(ι)
ψιλοκομμένον κρέας: κυμάς
ψιλοκομμένος καπνός: τουμπικί
ψιλοτραγουδώ : ψιλουτραγδώ
ψιχαλίζω: ψιχαλίζου, ψιχαλάει.
ψοφίμι : λιέσ(ι), λές(ι).
ψοφώ: ψουφάου
ψυγείο πάγου: παγουνιέρα
ψύλλος και ποντικός: ψύλλου-πόντικας

ψυχή μου: τζάνεμ'
ψυχή: ψ(υ)χή
ψυχική έφεση: κέφι
ψυχικό: σεμπάπ', χαϊρ'.
ψυχ(ι)κό.
ψυχο- (στη γενική): ψυχού-
ψυχοβγάλτης: τζαναμπέτης
ψυχρίτσα: ψυχρούδα
ψυχρό πολύ: μπουζί
ψύχω: μπουζιάζου
ψωμάς: ψουμάς
ψωμί από καάμπκι: μπομποτά
ψωμί μουσκεμένο στο νερό: μαμαλίγκα
ψωμί: ψουμί, ψουμούδ(ι).
ψωνίζω: ψουνίζου, ψουνίζουμι, ψούντζμα.
ψωριάρης: ψώραβους, -β(η), -βου.
ψωρο-, μειώνει τη σημ. του δευτέρου.: ψουρου-
ψωροϋπερήφανος: ψουρουπι-ρήφανους

Ωω

ώμος: νόμος, νόμους
ωμός: ουμάδ(ι)
ωραία Μανιώ: γκιουζέλ Μανιώ
ωριμάζω: γίνουμι, γίνκα, γινιμένους, φτάνου, φτάσ(ι)μου, φτασμένους, -ν(η), -νου, ψου-μώνου.
ωχ! αμάν πια: ωχού